

Bulletin advokacie
znovu vyhlášen nejlepším
právníckým časopisem v ČR

držitel prestižního ocenění
Právnícký časopis ČR
2011, 2012 a 2014

od 2014
RECENZOVANÝ
ČASOPIS

6 2014

Bulletin advokacie

- Vznikla Unie obhájců ČR • Odpověď předsedy Poslanecké sněmovny prezidentu CCBE k chystané novele o. s. ř. • Problémy realizace nové úpravy smlouvy o zprostředkování a smlouvy komisionářské • Praktické důsledky zastavení exekuce pro neplatnost rozhodčí doložky zejména z pohledu promlčení •

V Y D Á V Á Č E S K Á A D V O K Á T N Í K O M O R A



Vše k novému občanskému
zákoníku naleznete v knihovnách
ČAK v Praze a v Brně! Čtěte na str. 8.

SPOLKY
„PO NOVOU“
AUTORKY
doc. KATEŘINY
RONOVSKÉ
najdete na str. 36–37.

86 komentářů Wolters Kluwer



Nejrozsáhlejší komentářová řada.

K dispozici také jako knihovna v systému ASPI.



Ivo Pospíšil, Tomáš Langášek,
Vojtěch Šimíček, Eliška Wagnerová a kolektiv

Listina základních práv
a svobod. Komentář



Prestižní ocenění
za nejhodnotnější právnickou
publikaci vydanou v roce 2012.

Bulletin advokacie

Bulletin advokacie vydává
Česká advokátní komora v Praze
(IČ 66 000 777)
v agentuře **impax**, spol. s r. o.
www.impax.cz

Časopis zapsaný do Seznamu recenzovaných
neimpaktovaných periodik ČR.
Vychází 10x ročně, z toho 2 dvojčísla (1-2, 7-8).
Přetisk povolen jen se souhlasem redakce.

Adresa redakce:

Česká advokátní komora
Národní třída 16, 110 00 Praha 1
telefon: 221 729 011, fax: 224 932 989
e-mail: bulletin@cak.cz, www.cak.cz
IČ: 66000777
DIČ: CZ 66000777

Redakce:

Předseda redakční rady: JUDr. Petr Toman
Šéfredaktor: JUDr. Pavel Blanický
Výkonné redaktorky: PhDr. Ivana Cihlářová,
JUDr. Hana Rýdlová
Tajemnice redakce: Eva Dvořáková

Redakční rada:

JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
prof. JUDr. Alexander Bělohávek, Dr.h.c.,
prof. JUDr. Jan Dědič,
prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.,
prof. JUDr. Aleš Gerloch, CSc.,
JUDr. Vojen Güttler,
JUDr. Vladimír Jirousek,
JUDr. Ladislav Krym,
prof. JUDr. Zdeněk Kučera, DrSc.,
doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D.,
prof. JUDr. Karel Marek, CSc.,
doc. JUDr. Pavel Mates, CSc.,
JUDr. Michal Mazanec,
Mgr. Robert Němec, LL.M.,
prof. JUDr. Naděžda Rozehnalová, CSc.,
prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.,
JUDr. Michal Žižlavský

Objednávky předplatného zasílejte na adresu:
ČAK, Národní třída 16, 110 00 Praha 1,
e-mail: dvorakova@cak.cz

Cena výtisku včetně dvojčísel je 90 Kč,
zvýhodněné roční předplatné 850 Kč
kromě poštovného, balného a DPH. Advokátům
a advokátním koncipientům se rozesílá zdarma.
S reklamacemi při problémech s distribucí
se obračejte na pí Dvořákovou, e-mail
dvorakova@cak.cz, tel. 221 729 045.

Inzertní služby

zajišťuje agentura
IMPAX, spol. s r. o. Objednávky inzerce zasílejte
na adresu agency@impax.cz, případně volejte
na tel. 244 404 555 nebo na 606 404 953.
Media kit a další informace naleznete
na internetových stránkách www.impax.cz.

Celé znění každého čísla vychází též
na internetu (www.cak.cz). Předáním rukopisu
redakci vyjadřuje autor souhlas se zveřejněním
také na stránkách www.bulletin-advokacie.cz
a v právních informačních systémech
spolupracujících s ČAK.

Toto číslo vyšlo 20. 6. 2014 v nákladu
15 800 výtisků.

Foto na obálce: Jakub Stadler
Ilustrační foto: Shutterstock.com

Tisk: Impax, spol. s r. o.
MK ČR E 6469
ISSN 1210-6348

Úvodník

Vladimíra Glatzová: **Neobtěžujte klienty právem** 3

Aktuality

- Bagatelní pohledávky – Let It Be?** Michal Žižlavský..... 4
**ČAK obhájila svůj právní názor: pokuty a postup VSZ Olomouc
v kauze domovních prohlídek jsou nezákonné**..... 5
Vznikla Unie obhájců ČR Hana Rýdlová..... 6
**Odpověď předsedy Poslanecké sněmovny prezidentu CCBE
k chystané novele o. s. ř.**..... 7
Nový občanský zákoník v knihovnách ČAK Lenka Danilišín..... 8
**Zkušenost ESLP s aplikací nových pravidel – rozhovor
s Mgr. Irenou Markovou, právníčkou u ESLP David Zahumenský**..... 9
Vyhlášen 10. jubilejní ročník celojustiční soutěže Právník roku 2014 ... 13
Pozvánka na výroční kongres AIJA v Praze 14

z právní teorie a praxe

Články

- Shrnutí**..... 16
**Problémy realizace nové úpravy smlouvy o zprostředkování
a smlouvy komisionářské** Karel Marek 17
**Praktické důsledky zastavení exekuce pro neplatnost rozhodčí
doložky zejména z pohledu promlčení**
Vladimír Muzikář, Andrea Muzikářová..... 21
**Ochrana osobnosti zaměstnance
v pracovněprávních vztazích** Ladislav Jouza..... 26
**Může advokát, jako soudem ustanovený kolizní
opatrovník nezletilého, nahlížet do spisové dokumentace
o dítěti, vedené OSPOD?** Eva Hilšerová..... 31
Spolky „po novu“ Kateřina Ronovská 36

Z judikatury

- Domovní prohlídka v bytě advokáta, mlčenlivost advokáta**..... 38
**Důvěra ve správnost rozsudku
– náhrada škody podle zák. č. 82/98 Sb.** 40
Lze odškodnit ztrátu důvodně očekávaného zlepšení zdraví? 47
**Zákaz reformationis in peius a vztah základních první a druhé
alinea podle § 272 odst. 1 tr. zákoníku**..... 49
Z judikatury ESLP..... 56

Z odborné literatury

- J. Švestka, J. Dvořák, J. Fiala a kol. **Občanský zákoník.
Komentář. Svazek I. (Vladimír Plecítý)**..... 59
Jan Hejda a kolektiv: **Zákon o obchodních korporacích
– Výklad jednotlivých ustanovení včetně jejich návaznosti na české
a evropské předpisy** (Petr Bezouška) 59
Lenka Bezoušková: **Islámské rodinné právo se zaměřením
na právo manželské** (Daniela Kovářová)..... 60
Přečetli jsme za vás Jan Mates..... 61
Bulletin slovenskej advokacie přináší... 64

z advokacie

Sloupek Karla Čermáka

Gabča dala ležku 66

Z české advokacie

Z kárné praxe Jan Syka 67

Z jednání představenstva ČAK a ze společného jednání ČAK a SAK ichta 72

informace a zajímavosti

Měli byste vědět

3. práce kategorie Talent roku soutěže Právník roku 2013

Tomáš Kintr 74

„Společnost, právo a politika“ - zpráva z konference Ivana Cihlářová 77

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve vzdělávacích a školicích střediscích ČAK 78

Světové fórum mediačních center UIA, tentokrát v texaském Houstonu Martina Doležalová, Patrick Van Leynseele 79

Pozvánka na mistrovství regionů advokacie ve fotbale „Pardubická kopačka 2014“ 81

Pozvánka na 4. ročník turnaje ČAK v beach volejbale 81

Z právnické společnosti

Slavnostní setkání se spolupracovníky a příznivci Pražského sdružení Jednoty českých právníků Pavel Blanický 82

Nakonec

Zrnka ze zápisníku zlomyslností III. Petr Hajn 83

Kresba Lubomíra Lichého 84

Víte, že... Stanislav Balík 84

Inhaltsverzeichnis 85

Zusammenfassung/Summary 86

Table of Contents 87

ZIZLAVSKÝ

Advokátní kancelář - Insolvenční správci

Insolvence a restrukturalizace korporací

www.zizlavsky.cz

ak@zizlavsky.cz

Instrukce autorům

Vážení autoři časopisu Bulletin advokacie,

žádáme vás, abyste své příspěvky redakci posílali pokud možno ve formátu programu Microsoft Word (RTF nebo DOC), a to nejlépe elektronickou poštou na adresu bulletin@cak.cz.

Texty:

Formát zasláných příspěvků by měl odpovídat řádkování 1, písmo Times New Roman, velikost 12. V žádném případě nepoužívejte funkci Automatické číslování, Automatické odrážky ani další speciální formátování textu. Odstavce oddělujte jenom enterem. Vyznačování v textu provádějte pouze tučně nebo kurzívou, v žádném případě nepište proložené, nepoužívejte podtrhávání textů ani verzálky! Poznámky a vysvětlivky k textu tvořte výhradně pomocí funkcionality programu MS Word „Poznámky pod čarou“.

Tabulky:

Tabulkové údaje formátujte pomocí tabulátorů.

Fotografie a obrázky:

Pokud k článku chcete připojit obrazové podklady, zašlete je zvlášť ve formátu JPG, TIF nebo eps. Barevné fotografie by měly mít rozlišení nejméně 300 dpi při velikosti, v jaké se budou reprodukovat, zasláné portrétní fotografie by měly mít nejméně 400 x 500 pixelů. Obrázky v žádném případě nevkládějte přímo do dokumentů!

Redakce uvítá zejména články kratšího až středního rozsahu. **K příspěvku připojte vždy stručné shrnutí v rozsahu nejvýše deseti řádků.** Citace a odkazy provádějte dle platných bibliografických norem. Případně vyžádané autorské korektury se provádí elektronicky, e-mailem.

Ke každému příspěvku dále připojte

- čestné prohlášení, že článek nebyl dosud publikován
- svoji **barevnou** portrétní fotografii
- telefonické spojení
- korespondenční adresu
- rodné číslo
- bankovní spojení pro vyplacení honoráře
- informaci o svém profesním působení, případně akademické, pedagogické či vědecké tituly
- sdělení, zda jste plátcem DPH

Redakce si vyhrazuje právo stylistických, jazykových a technických úprav textů.

Neobtěžujte klienty právem

Tuhle větu jsem slyšela v roce 1996 od anglického studenta, který u nás byl na stáži. To ho prý učili na univerzitě. Ta věta se mi vryla hluboko do paměti a od té doby ji už téměř 20 let opakuju svým koncipientům. Většinou je překvapuje stejně jako mě tenkrát.

Naše vzdělání i stavovská čest nám dává pocit, že právo je středem světa a svět byznysu se točí kolem něj. Jenže tomu je právě naopak. Klienti si dělají svůj byznys a potřebují právníka, aby chránil jejich zájmy a držel je v mantinelech práva. Neplatí nás za to, abychom je vzdělávali v oboru českého práva (obzvláště ne ti zahraniční). Nechtějí vědět, jak složitou úvahou jsme k našim závěrům došli, a už vůbec nechtějí slyšet, proč co nejde. Nezajímá je, co říká zákon, ani jak hluboké máme znalosti. Chtějí od nás jen radu, co mají udělat a čemu se vyhnout, aby dosáhli svého cíle, minimalizovali rizika a náklady a neporušili zákon.

Svět se mění, komplikuje a zrychluje. Informací je nadbytek, informace nás zahlcují a uspět mohou jen ti, kteří je umí správně filtrovat a vybrat si ty nejdůležitější.

Dnešní klient neocení hluboké akademické analýzy, které běžný smrtelník nepochopí. Chce slyšet polopatě, co má udělat a co mu hrozí, když to neudělá. Naše mozky už jsou nastaveny jinak, než v době před tím, než se do našeho života vloudily počítače a ovlivnily způsob myšlení. Nesnažíme se už pochopit, jak věci fungují. Minulý týden jsem si chtěla zadat do mapy adresu schůzky, na kterou jsem mířila. Přejdu na google mapy a na displeji mi sama naskočí adresa, kterou jsem chtěla vyfukat. Chvilé překvapení... jak to vi?! No jasně – mám to v diáři na desátou i s adresou, je 9.30, a tak si to prostě nějak pospojuje. Tuším, že tam proběhly velmi sofistikované operace, a jsem ráda, že jim nemusím rozumět.

A přesně takhle mé klienty nezajímá, „proč“ mají něco udělat, ale chtějí vědět, „co“ mají udělat. Moje kolegyně to zrovna minulý týden vysvětlila koncipientům velmi názorně: Klienta nezajímá, proč květina kvete, ale že kvete, takže to, že jsme ji zasadili, zalili, pohnojili a nakypřili jí půdu, klientovi nesdělujeme, pokud o to nežádá.

Navíc se po nás chce, abychom byli uživatelsky příjemní a naše výstupy jasné, stručné a výstižné (... ideální právní rada je taková, která se vejde na jednu obrazovku blackberry ...), bez zbytečných řečí kolem, bez archaických obrátů, latinských slov a citátů ze zákona. Pokud jim to sami nevnučujeme, rádi se tu a tam ujistí, že to máme promyšlené, že náš závěr není nepodložený. Když naše řešení fungují a my navíc umíme přesvědčivě zareagovat na kontrolní otázky, snad jim i dojde, co všechno se asi za stručnou radou skrý-



vá, a že k ní vedla dlouhá cesta. Ale vrátí se k nám, jen když vědí, že jim umíme stravitelným způsobem naservírovat řešení, aniž bychom je obtěžovali právem.

Advokáti se občas domnívají, že za třířádkovou právní radu klient nebude chtít zaplatit honorář odpovídající několika hodinám práce. Ale z mé zkušenosti je tomu naopak. Způsob fakturace se také mění a honoráře se neodvíjejí od počtu úhozů do klávesnice. Chytrý klient neplatí za hodinu, ani stránku, ale za hodnotu, kterou mu rada přinese, a čas, který mu ušetří, že nemusí louskat dlouhé statě nečitelného textu.

JUDr. VLADIMÍRA GLAZOVÁ,
členka představenstva ČAK

Bagatelní pohledávky – Let It Be?

VE DNECH 22. A 23. KVĚTNA 2014 SE KONALA 8. SCHŮZE PŘEDSTAVESTVA ČAK. JEDNÍM Z BODŮ, KTERÝMI SE ZABÝVALA, BYLY BAGATELNÍ POGLEDÁVKY A NÁHRADA NÁKLADŮ ZASTOUPENÍ.

ČLEN PŘEDSTAVENSTVA JUDr. MICHAL ŽIŽLAVSKÝ K TOMU UVÁDÍ:



Parlamentem právě prochází parlamentní tisk č. 107. Jde o populistický návrh novely občanského soudního řádu, který usiluje o plošné zrušení náhrady nákladů právního zastoupení v bagatelních sporech. Jak je známo, bagatelní spory jsou spory o peněžitá plnění, která nepřevyšují 10 000 Kč. Změna má spočívat v tom, že účastník řízení, který uspěje s žalobou o zaplacení nižší částky, nemá mít nárok na náhradu odměny zaplacené advokátovi. Soud by sice mohl výjimečně náhradu přiznat, odůvodní-li to okolností případu nebo poměry účastníků, platí ale poznatek, že lidé jsou většinou líní a soudci jsou lidé. A tak nelze očekávat, že by soudci v každém jednotlivém případě kromě vlastního řešení sporu ještě důsledně zkoumali všechny okolnosti případu z toho pohledu, zda nejsou náhodou dány důvody pro výjimečný postup při náhradě nákladů řízení. Soudci by v naprosté většině případů vycházeli z toho, že náhrada zásadně nikomu nepřísluší a prostě by ji nepřiznávali.

Úspěšní účastníci řízení, kterým soud přizná nárok na náhradu nákladů, se v případě přijetí novely stanou bílou vránou. Rozhodně nebude možné zahájit spor o bagatelní pohledávku s důvodným předpokladem, že jsem-li v právu, obdržím reálný dluh. Naopak bude na místě vycházet z předpokladu, že i když po letech souzení vyhraji, budu si od přisouzené částky odečítat vynaložené náklady. V případě bagatelních sporů to reálně skončí tak, že nezískám nic. Návrh novely občanského soudního řádu v sobě nese jasné poselství všem potenciálním účastníkům sporů o bagatelní pohledávky: „Nesudte se!“

Přístup některých politiků k citlivým otázkám právního systému mi připomíná fáze výstavby jedné velké dopravně-důlní stavby. Ty jsem si vnitřně pojmenoval takto: 1. Všeobecné nadšení. 2. Všeobecné zděšení. 3. Hledání viníků. 4. Potrestání nevinných. Návrh novely občanského soudního řádu se zatím nachází ve fázi všeobecného nadšení

z toho, že řeší nežádoucí byznys s pohledávkami. Další zmíněné fáze nastanou poměrně rychle, bude-li návrh přijat. „Všeobecné zděšení“ nastane, až se ukáže, že postižení nebyli velcí hráči, kteří si změnu promítli do navýšení primárních pohledávek, ale ti, kteří se bez kvalifikované pomoci advokáta prostě neobejdou. „Hledání viníků“ možná mine předkladatele populistické novely, ale „Potrestání nevinní“ budou v každém případě zaměstnanci, kterým nebyla zaplacená mzda v plné výši, ženy na mateřské dovolené, které se soudí o dlužné výživné, spotřebitelé, kteří si koupili vadný výrobek, družstva a společenství vlastníků jednotek nebo malé obce a města, které nemají vlastní právní útvary a soudí se o malé pohledávky ze správy majetku. Těm všem navrhovatelé novely občanského soudního řádu vzkazují: „Nevymáhejte své pohledávky. Nechte to být!“

Představenstvo České advokátní komory se na své 8. schůzi zabývalo problematikou náhrady nákladů právního zastoupení v bagatelních sporech. Přijalo návrh JUDr. Davida Uhlíře, aby Komora nesouhlasila s obsahem parlamentního tisku č. 107, který je protiústavní, když ruší zásadu přiznávání nákladů řízení podle úspěchu ve věci. Plošné vyloučení náhrady vynaložených nákladů jen podle výše žalované částky by postihlo nejvíce potřebné skupiny osob. Negativní praxi obchodu s pohledávkami, kdy se balíky pohledávek postupují k vymáhání nikoli pro pohledávky samotné, ale pro náklady řízení, lze řešit speciální úpravou (jen) pro hromadné formulářové žaloby. Úprava nižších (nikoli žádných) náhrad nákladů může být zavedena pro případy žalob, které podává opakovaně týž žalobce na ustáleném vzoru podání, kde se mění jen osoba žalovaného a žalovaná částka.

inzerce

Advokátní kancelář

nabízí k podnájmu

jednu až dvě reprezentativní

kancelář(e)

v centru Prahy se společným příslušenstvím.

V případě zájmu nás kontaktujte na tel. 266 316 427.

ČAK obhájila svůj právní názor: pokuty a postup VSZ Olomouc v kauze domovních prohlídek jsou nezákonné

JEDNO STARÉ PŘÍSLOVÍ PRAVÍ: „TAK DLOUHO SE CHODÍ SE DŽBÁNEM PRO VODU, AŽ SE UCHO UTRHNE.“ NEDÁVNO SE STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ PROSTŘEDNICTVÍM TISKU (LIDOVÉ NOVINY DNE 5. 5. 2014, V ČLÁNKU ŽALOBCE LOVÍ DŮKAZY DOMA U ADVOKÁTŮ) POCHLUBILO, JAK SI POLICIE CHODÍ DO BYTŮ ADVOKÁTŮ PRO DŮKAZY, ROZUMĚJ PRO LISTINY A NOSIČE INFORMACÍ, S TÍM, ŽE PODLE JEHO NÁZORU NA TO MÁ POLICIE PRÁVO, PROTOŽE ADVOKÁTI NEMAJÍ ZPRAVIDLA V BYDLIŠTI ZAPSÁNO SÍDLA SVÉ KANCELÁŘE. DOKONCE SE POCHLUBILO, ŽE ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMOŘE (ČAK) UDĚLILO DVĚ POKUTY PO 20 000 Kč ZA TO, ŽE POLICII JEJÍ ZÁSTUPCE NA MÍSTĚ LISTINY A NOSIČE INFORMACÍ ZAJIŠTĚNÉ PŘI DOMOVNÍCH PROHLÍDKÁCH NEVYDAL.

Proti rozhodnutí o pokutách si ČAK ale podala stížnost. Jejich udělení, stejně jako předchozí postup VSZ Olomouc, považovala za nezákonné a v rozporu s principy ústavního pořádku.

Dne 30. 5. 2014 Vrchní soud v Olomouci svými dvěma usneseními obě pořádkové pokuty zrušil.

Celá kauza se týkala dvou domovních prohlídek, které proběhly v bydlíšti advokátů za přítomnosti zástupce ČAK tak, jak ukládá zákon. Zástupce ČAK na místě nepovolil orgánům činným v trestním řízení nahlížet do spisů klientů advokáta, proto byly dokumenty zapečetěny a uloženy na ČAK. Orgány činné v trestním řízení měly možnost obrátit se na příslušný soud, aby nahradil svým rozhodnutím souhlas zástupce ČAK.

Soud v konkrétních případech příslušným návrhům na umožnění nahlédnout do spisů nevyhověl. Přímou uvedl, že k návrhu na nahrazení souhlasu zástupce ČAK nepřihlíží. Pro takový případ pak stanoví zákon jediný možný postup (stanove-

ný v § 85b odst. 2 trestního řádu), tj. vrátit spisy advokátovi, což ČAK provedla. Za odmítnutí vydat spisy k nahlížení policii jí však VSZ Olomouc udělilo ony dvě pořádkové pokuty.

VSZ při nátlaku na vydání dokumentů argumentovalo stanoviskem Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, který ve svém dopise podřízenému soudu a ČAK (tedy nikoliv v rozhodnutí) uvedl, že v bydlíšti advokáta, které není evidováno jako sídlo či pobočka v seznamu advokátů ČAK, není při prohlídce nutná přítomnost zástupce ČAK.

Proti této interpretaci se ČAK ve své stížnosti ohradila a VS Olomouc jí dal jednoznačně za pravdu, když výslovně uvedl: „Advokát, jakožto osoba s volnou pracovní dobou, může a také vykonává advokacii v různé formě i v místě svého bydliště... Je tedy možno konstatovat..., že výkonem advokacie ve smyslu ustanovení § 85b odst. 1 trestního řádu je míněna veškerá činnost advokáta, a nikoliv místo či sídlo advokáta registrované u České advokátní komory.“

Ani v tomto směru se tedy stížnostní soud neztotožnil s právním názorem státního zástupce a plně osvědčil právní názor České advokátní komory.

Plné znění usnesení VS Olomouc najdete v rubrice „Z judikatury“ na str. 38-39.

❖ vedení ČAK



**Ministerstvo financí
ČESKÉ REPUBLIKY**

PRÁVNÍ POZICE - MINISTERSTVO FINANCÍ

Referent oddělení 6401 - Právní podpora
Referent oddělení 6403 - Právní zastupování

- zpracování kompletních právních stanovisek v oblasti veřejného i soukromého práva
- zastupování před soudy, v případě odd. 6401 zastupování v souvislosti s pohledávkami a závazky zaniklého Fondu národního majetku, České konsolidační agentury a Střediska cenných papírů
- posuzování koncepčně nových právních předpisů v připomínkovém řízení

POŽADAVKY NA UCHAZEČE:

- vysokoškolské vzdělání v oboru Právo a právní věda vhodné i pro absolventy), praxe v zastupování před soudy výhodou
- pečlivost, odpovědnost a samostatnost
- uživatelskou znalost práce na PC (word, excel, outlook, internet)
- aktivní znalost AJ, znalost dalších jazyků výhodou

NABÍZÍME:

- pracovní poměr na dobu neurčitou
- finanční ohodnocení dle nařízení vlády č. 564/2006 Sb., v platném znění (14. platová třída)
- různorodou práci
- 5 týdnů dovolené, možnost jazykového vzdělávání, zajištěné stravování

V případě Vašeho zájmu zašlete svůj strukturovaný životopis spolu s motivačním dopisem na e-mail: jirina.kohoutova@mfr.cz, eva.vackova@mfr.cz

Vznikla Unie obhájců ČR



Z DŮVODU NEDOSTATEČNÝCH POJISTEK JUSTIČNÍHO SYSTÉMU NA STRANĚ STÁTNÍCH ZASTUPITELSTVÍ VZNIKLA UNIE OBHÁJČŮ. TA CHCE UPOZORŇOVAT NA CHYBY V POSTUPECH STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ, NEBOŤ DLE JEJÍHO NÁZORU ZTRATILI ŽALOBCE SEBEREFLEXI.

Unie obhájců České republiky byla zapsána do spolkového rejstříku 10. května a dne 9. června 2014 ji na tiskové konferenci, pořádané na půdě ČAK v pražském paláci Dunaj, představili její zakládající členové. Jejím účelem je dohled nad zákonností a dodržováním základních práv a svobod garantovaných ústavním pořádkem České republiky a poskytování ochrany před porušováním, poškozováním a krácením těchto práv a svobod v trestním řízení, zejména práva na obhajobu dle čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.

Impulzem k založení Unie je déle trvající postoj státního zastupitelství, které ani v případech zjevné nezákonnosti nepřizná chybu. To chtějí zakládající členové Unie obhájců – JUDr. Tomáš Sokol, prezident Unie, viceprezidenti doc. JUDr. Bc. Tomáš Grívna, Ph.D., a Mgr. Lukáš Trojan, a členové prezidia JUDr. Marek Nespala, JUDr. Filip Seifert, JUDr. Petr Toman a JUDr. Václav Vlk – změnit. Jejich mottem je: *Nechceme jít proti celému mechanismu. Jen nám vadí, že se mohou v trestním řízení dělat zcela bez-trestně chyby.*

Prezident Unie JUDr. Tomáš Sokol k založení řekl: „Na počátku jsem chvíli váhal, bude-li mít Unie obhájců nějaký smysl. Dospěl jsem ale k závěru, že některé postupy orgánů činných v trestním řízení už volají po systémové kritice a kvalifikovaném dialogu. Ne dramatická prohlášení nebo dokonce hysterické výkřiky, ale klidně opakovat, že moc bez odpovědnosti vážně ohrožuje demokratický systém. Jestliže v oblasti trestního práva současně sílí u orgánů činných v trestním řízení netolerance k chybám druhých a shovívavost k chybám vlastním, je třeba se ozvat. A asi nejlépe institucionálně.“

Bylo citováno vyjádření náměstka Krajského státního zástupce v Českých Budějovicích, který ve sdělení Ústavnímu soudu uvedl, že „veřejný zájem na zjištění a potrestání trestných činů by měl převážit nad zájmem na ochraně základních práv a svobod“ (nález Ústavního soudu I. ÚS 3038/07).

Viceprezident Mgr. Lukáš Trojan k tomuto výroku uvedl: „Když jsem se opakovaně zamýšlel nad uvedenou právní úvahou, vždy jsem si říkal, že se jedná o exces jednotlivce, o výjimku... Bohužel moje vlastní zkušenost, i zkušenost kolegů, kteří se s podobnými úvahami v praxi setkávají, čím dál častěji říká, že uvedená doktrína není ojedinělým vybočujícím názorem, ale jedná se o postupující trend. Snaha o potlačení procesních práv, snaha o vychýlení férového procesu na stranu represivních složek a obcházení či balancování na hraně procesních a ústavních norem je důvodem, proč nastal čas na uvedené snahy reagovat institucionálně a obnovit rovnováhu ochrany lidských

práv a represe. Zájem na ochraně základních lidských práv a svobod vždy musí převažovat nad jakýmkoliv jinými zájmy, protože pouze to činí stát právním a demokratickým.“

Podle vyjádření druhého viceprezidenta, JUDr. Bc. Tomáše Grívny, Ph.D., „projekt Unie obhájců ČR skýtá příležitost, jak organizovaným způsobem dát hlasitě najevo myšlenky, které sdílí část advokátů praktikujících trestní právo. Jsem přesvědčen, že jako sdružení obhájců máme větší šanci s tímto neblahým trendem bojovat než jako jednotlivci.“

Unie deklaruje, že bude monitorovat situaci, upozorňovat veřejnost na problematiku kauzy a dávat podněty České advokátní komoře a představitelům státu. Unie obhájců České republiky bude přibírat i další členy z řad advokacie – obhájce, kteří sdílí stejné hodnoty, mají stejné zkušenosti nebo pocity jako zakládající členové a chtějí s tím něco dělat.

Předseda ČAK JUDr. Martin Vychopeň tuto iniciativu vítá. Dle jeho vyjádření přesahuje odborný záběr Unie obhájců ČR hranice, ve kterých se může Komora v rámci svého zákonného vymezení pohybovat, avšak současnému neblahému stavu nelze jen přihlížet.

K tomu zakládající členové Unie dodávají: „Založili jsme Unii obhájců, ač jsme členy České advokátní komory. Nebo možná i právě proto. Jsme pořád advokáty a respektujeme Českou advokátní komoru se všemi jejími pravomocemi a neholdáme jí v ničem konkurovat. Možná jí nebo k ní přidat něco navíc, širší společenský záběr, přesah do problematiky, která se netýká pouze advokátů, ale všech, kteří žijí na území tohoto státu.“

✿ JUDr. HANA RÝDLOVÁ

✿ Foto MARIE BLAHOVÁ



Tisková konference Unie obhájců v paláci Dunaj.
Za předsednickým stolem (zleva doprava): místopředseda ČAK JUDr. David Uhlíř, předseda ČAK JUDr. Martin Vychopeň, mluvčí ČAK PhDr. Iva Chaloupková, prezident Unie obhájců JUDr. Tomáš Sokol, viceprezident Unie Mgr. Lukáš Trojan, a dále podél stěny členové prezidia JUDr. Marek Nespala, JUDr. Filip Seifert, JUDr. Petr Toman a JUDr. Václav Vlk.

Odpověď předsedy Poslanecké sněmovny prezidentu CCBE k chystané novele o. s. ř.

JAK BULLETIN ADVOKACIE INFORMOVAL V MINULÉM ČÍSLE (BA Č. 5/2014, STR. 9), PREZIDENT RADY EVROPSKÝCH ADVOKÁTNÍCH KOMOR (CCBE) ALDO BULGARELLI SE DNE 29. 4. 2014 OBRÁTIL NA PREMIÉRA VLÁDY ČR MGR. BOHUSLAVA SOBOTKU, PŘEDSEDU POSLANECKÉ SNĚMOVNY PARLAMENTU ČR JANA HAMÁČKA A PŘEDSEDU JEJÍHO ÚSTAVNĚPRÁVNÍHO VÝBORU JUDR. JERONÝMA TEJCE A V DOPISE, ADRESOVANÉM TĚMTO NEJVYŠŠÍM PŘEDSTAVITELŮM ČR, VYJÁDŘIL ZNEPOKOJENÍ CCBE NAD CHYSTANOU NOVELOU O. S. Ř., JEŽ MÁ ZMĚNIT PŘÍZNÁVÁNÍ NÁROKU NA NÁHRADU NÁKLADŮ SOUDNÍHO ŘÍZENÍ ÚSPĚŠNÝM ÚČASTNÍKŮM V TZV. BAGATELNÍCH POHLEDÁVKÁCH.

V tomto čísle
BA přinášíme
v českém
překladu reakci
předsedy
Poslanecké
sněmovny
Parlamentu
České republiky
Jana Hamáčka.

Pan Aldo Bulgarelli
Prezident
Rada evropských advokátních komor
Rue Joseph II, 40 / 8
B-1000 Brusel
Belgie



Praha, 13. května 2014

Vážený pane prezidente,

dovoluji si reagovat na Váš dopis ze dne 29. dubna 2014, v němž jste vyjádřil znepokojení ohledně návrhu zákona, sněmovní tisk č. 107, který je v současné době projednáván v Poslanecké sněmovně. Prosim, dovolu mi poděkovat Vám za Vaše podrobné vysvětlení stanoviska CCBE a za Váš zájem o probíhající legislativní proces. Poslanecká sněmovna vítá zájem občanů i nevládních organizací, včetně expertních a profesních organizací jako je CCBE, o legislativní záležitosti. Zaznamenal jsem, že jste zaslal podobný dopis rovněž ústavněprávnímu výboru Poslanecké sněmovny, což je výbor odpovědný za projednání tohoto návrhu zákona.

Prosim, dovolu mi poskytnout Vám podrobnější související informace. Sněmovní tisk č. 107 je nevládní návrh a byl předložen skupinou poslanců dne 23. ledna 2014. Vláda České republiky poskytla Poslanecké sněmovně své stanovisko dne 21. února 2014 (č. 107/1). V něm vláda uvedla důvody, proč výslovně nepodporuje tento návrh zákona, a současně vyjádřila svůj postoj, že se rovněž domnívá, že budou muset být řešeny určité dlouhodobé praktické problémy týkající se vymáhání nároků. Vláda ve svém stanovisku zdůraznila, že jakékoli legislativní doplňky do současného právního rámce by měla předkládat vláda, ale teprve po rozsáhlé odborné a politické rozpravě a po pečlivé analýze dopadů jakýchkoli takových doplňků. Stanovisko vlády je k dispozici všem poslancům a je součástí legislativního spisu návrhu zákona č. 107.

Ve Vašem dopise jste požádal, abych zvážil odstranění příslušného ustanovení návrhu zákona č. 107 ohledně odměn advokátů jako součásti náhrady nákladů řízení v bagatelních sporech. Jako předseda Poslanecké sněmovny nemám konkrétní pravomoc odstraňovat jednotlivá ustanovení z předkládaných legislativních návrhů. Jsem však přesvědčen, že nadcházející rozprava o návrhu tohoto zákona se ve druhém čtení bude zabývat mnoha otázkami, které jste zmínil ve Vašem dopise. Problém nalezení správné a ústavně platné rovnováhy mezi požadavkem na zajištění řádného přístupu ke spravedlnosti a přístupu věřitelů k profesionálnímu právnímu poradenství a současně zajištění toho, že dlužníci nebudou muset hradit vítězně straně částku, která nepřiměřeně překračuje skutečné a přiměřené náklady vítězné strany při vymáhání jejího nároku, je problémem, který jistě vyžaduje další odbornou a politickou diskusi v kontextu probíhajícího legislativního postupu ohledně sněmovního tisku č. 107, nebo, jak navrhuje vláda ve svém stanovisku, v kontextu předlegislativního postupu na úrovni vlády.

Jsem potěšen, že se členové expertního a profesního společenství, jakým je CCBE, aktivně zajímají o probíhající legislativní proces a jednají s parlamentem a s vládou. Komunikace se širokou veřejností a transparentnost legislativního procesu je jedním z pilířů jakéhokoli demokratického a parlamentního systému vlády. Jsem pevně přesvědčen, že tato transparentnost může nejenom přispět k celkovému povědomí a debatě o klíčových otázkách, ale také k případné výměně nejlepší praxe vzhledem k tomu, že mnoho širších otázek a problémů, spojených s návrhem zákona č. 107, není specifických pouze pro Českou republiku.

S pozdravem

Jan Hamáček
předseda Poslanecké sněmovny

Nový občanský zákoník v knihovnách ČAK

ZORIENTOVAT SE V DNEŠNÍ DOBĚ V NABÍDCE DOSTUPNÝCH ZDROJŮ PRÁVNÍCH INFORMACÍ NENÍ VŮBEC JEDNODUCHÉ. OBNÁŠÍ TO PŘEDEVŠÍM NEUSTÁLÉ SLEDOVÁNÍ PRODUKCE JEDNOTLIVÝCH NAKLADATELŮ A VYDAVATELŮ, VYHODNOCOVÁNÍ PŘÍNOSNOSTI JEDNOTLIVÝCH PRAMENŮ A NÁSLEDNĚ PAK NÁKUP AKTUÁLNÍCH DOKUMENTŮ DO PŘÍRUČNÍCH KNIHOVEN. ČINNOSTI NÁROČNÉ JAK Z ČASOVÉHO, TAK FINANČNÍHO HLEDISKA. VÝZNAMNOU POMOCÍ PRO ČLENY ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY MŮŽE BÝT VYUŽITÍ SLUŽEB KNIHOVNY A INFORMAČNÍ CENTRA (DÁLE JEN „KIC“) ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY V PRAZE A V BRNĚ. TATO CENTRA PROMPTNĚ REAGUJÍ NA ZMĚNY PRÁVNÍ LEGISLATIVY A PRŮBĚŽNÝM NÁKUPEM PUBLIKACÍ ZPŘÍSTUPŇUJÍ ADVOKÁTŮM A ADVOKÁTNÍM KONCIPIENTŮM NEJAKTUÁLNĚJŠÍ DOSTUPNÉ INFORMAČNÍ ZDROJE. V SOUČASNÉ DOBĚ SE JEDNÁ PŘEDEVŠÍM O INFORMACE K NOVÉMU OBČANSKÉMU ZÁKONÍKU, ZÁKONU O OBCHODNÍCH KORPORACÍCH, ZÁKONU O MEZINÁRODNÍM PRÁVU SOUKROMÉM.

Tak, jak postupně vycházejí komentáře k jednotlivým upravovaným oblastem práva, jsou do knihoven nakupovány. Jedná se především o komentáře z produkce nejvýznamnějších právních nakladatelství a vydavatelství – C. H. Beck, Wolters Kluwer, Linde Praha, Leges, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk atd. Jmenujme alespoň některé: velký komentář k Věcným právním od vydavatelství C. H. Beck, první díl komentáře k Novému občanskému zákoníku od Wolters Kluwer atd.

Přehled všech publikací ve fondu knihoven mají uživatelé k dispozici na webových stránkách České advokátní komory - <http://www.vkta.cz/praha.cak/>. Vyhledávat jednotlivé odborné publikace je možné prostřednictvím jednoduchého formuláře, popřípadě lze použít formulář pro kombinovaný dotaz, který umožňuje zadávat složené dotazy spojené logickými operátory. Důležitou informací je údaj o dostupnosti hledaného dokumentu. Podle přírůstkového čísla lze jednoduše rozeznat, která kniha je uložena v knihovně v Praze a která je uložena v Brně (přírůstková čísla od 1 do 99 999 jsou pražská, od 100 001 brněnská). Informace o knižních novinkách jsou průběžně zveřejňovány na webových stránkách ČAK pod odkazy na knihovny.

KIC zajišťují a zprostředkovávají nejen tištěné dokumenty, ale k dispozici jsou zde také nejvýznamnější elektronické systémy právních informací: systém Beck-online, ASPI (v letošním roce rozšířený o moduly „Vzory“ a „Komentáře k NOZ“) a Codexis advokacie. I v těchto systémech jsou prů-



Knihovna ČAK v Brně.



Knihovna ČAK v Praze.

běžně zveřejňovány aktuální informace k nové právní úpravě.

Informace potřebné ke své práci může advokát a advokátní koncipient získat buď osobní návštěvou některé z knihoven (v Praze jsou k dispozici čtyři pracovní místa, dvě s počítači a přístupem na internet, v Brně tři pracovní místa, jedno s počítačem a přístupem na internet), nebo může telefonicky či e-mailem kontaktovat přímo pracovnice KIC a požádat je o zaslání adresných informací elektronickou cestou.

Umístění, otevírací doba a personální zajištění knihoven:

KIC Praha, Kaňkův palác, 1. patro nádvorní budovy, Národní třída 16, Praha 1

pondělí až čtvrtek 9,00 – 12,00 a 13,00 – 18,00 hodin,
pátek zavřeno
Alena Karlová, Mirka Pátková, tel.: 221 729 010,
e-mail: knihovna@cak.cz

KIC Brno, Kleinův palác, 4. nadzemní podlaží, nám. Svobody 84/15, Brno

pondělí až čtvrtek 9,00 – 12,00 a 13,00 – 16,00 hodin,
pátek zavřeno
Mgr. Lenka Danilišín,
tel.: 542 514 419, e-mail: danilisin@cakbrno.cz

♣ Zpracovala Mgr. LENKA DANILIŠIN, Brno

Zkušenosti ESLP s aplikací nových pravidel – rozhovor s Mgr. Irenou Markovou, právníčkou u ESLP

Mgr. DAVID ZAHUMENSKÝ

V RÁMCI SVÉ ČINNOSTI, JAKO ADVOKÁT SE SÍDLEM V BRNĚ, SE INTENZIVNĚ VĚNUJI PROBLEMATICE ZÁKLADNÍCH PRÁV, VČETNĚ ZASTUPOVÁNÍ V ŘÍZENÍ PŘED EVROPSKÝM SOUDEM PRO LIDSKÁ PRÁVA VE ŠTRASBURKU. V TÉTO OBLASTI SPOLUPRACUJI TAKÉ S DALŠÍMI KOLEGY ADVOKÁTY A VÍM, ŽE NOVÁ PRAVIDLA ESLP, KTERÁ VSTOUPILA V PLATNOST V ROCE 2014, ČINÍ STĚŽOVATELŮM I JEJICH ZÁSTUPCŮM PROBLÉMY. Z TĚCHTO DŮVODŮ JSEM PRÁVNÍČKU IRENU MARKOVOU, KTERÁ PŘÍMO U ESLP PŮSOBÍ, POŽÁDAL, ABY ČESKÝM ADVOKÁTŮM POSKYTLA INFORMACE O TOM, CO JSOU NEJČASTĚJŠÍ PROBLÉMY, SE KTERÝMI SE VE STÍŽNOSTECH POTÝKAJÍ. PŘEČTENÍ NÁSLEDUJÍCÍHO ROZHOVORU DOPORUČUJI KAŽDÉMU ADVOKÁTOVI, KTERÝ NĚKDY BUDE STÍŽNOST K ESLP PODÁVAT, PROTOŽE NOVÁ PRAVIDLA ESLP ZNAMENAJÍ VÝRAZNĚ VYŠŠÍ DŮRAZ NA FORMÁLNÍ NÁLEŽITOSTI A POŽADOVANÉ PŘÍLOHY. ZEJMÉNA V PŘÍPADĚ STÍŽNOSTI PODANÉ NA POSLEDNÍ CHVÍLI, SE PAK I ZDÁNĹIVĚ NEPODSTATNÉ OPOMENUTÍ MŮŽE STÁT „OSUDNÝM“ A VĚST K TOMU, ŽE STÍŽNOST NEBUDE VŮBEC PROJEDNATELNÁ.

- Od ledna 2014 jsou účinná nová pravidla Soudu. Můžete stručně shrnout, co tato změna obnáší a proč k ní došlo?

Prvního ledna 2014 vstoupilo v platnost zejména nové znění článku 47 Jednacího řádu Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „Soud“), který upravuje obsah individuální stížnosti podané k Soudu. Kromě toho, že byl zaveden nový formulář na stížnost, došlo také ke zpřesnění požadavků na jeho vyplnění a na prezentaci příloh. Vše je podrobně vysvětleno v Pokynech pro vyplnění formuláře na stížnost, dostupných spolu s dalšími informacemi v češtině na internetové stránce Soudu www.echr.coe.int. Ty mohou být stěžovatelům, kteří o to požádají, Soudem zaslány spolu s formulářem.

Jak vyplývá z odstavce 2 a), účelem je, aby byl vyplněný formulář tzv. „soběstačný“, tzn., aby sám o sobě umožnil Soudu snadno určit předmět a rozsah stížnosti. To by mělo vést k zefektivnění práce Soudu a k urychlení projednávání stížností, neboť tím odpadne další korespondence se stěžovateli, které bylo dříve nutno vyzývat k doplňování a upřesňování stížnosti.

Nebudou-li požadavky uvedené v odstavcích 1 až 3 článku 47 splněny, nebude stížnost předložena Soudu k projednání a zasláné dokumenty nebudou uchovány. Upozorňuji, že běh šestiměsíční lhůty stanovené článkem 35 odst. 1 Úmluvy je přerušen pouze v případě, že je Soudu zaslána kom-



Mgr. Irena Marková je absolventkou Právnické fakulty MU v Brně. Po ročním studiu na Institutu politických studií ve Štrasburku v září 2001 nastoupila na místo právní asistentky u Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku, kde s výjimkou roku 2009, kdy v rámci Rady Evropy pracovala na oddělení pro výkon rozsudků ESLP, pracuje doposud.

pletní stížnost, to znamená, že pouhý dopis, ve kterém stěžovatel vyjádří svůj úmysl podat stížnost, již nemá žádnou právní relevanci a nepřerušuje běh této lhůty.

V této souvislosti podotýkám, že pokud stěžovatel není z nějakého důvodu schopen splnit všechny požadavky článku 47, ač pro to učinil vše, co bylo v jeho silách, musí tyto skutečnosti náležitě vysvětlit již ve formuláři (viz též Pokyny pro vyplnění formuláře na stížnost); na pozdější vysvětlení nebude brán zřetel. K udělení výjimky ve smyslu článku 47 odst. 5.1. a) však mohou Soud vést pouze velmi závažné důvody, kromě přírodních katastrof např. skutečnost, že státní orgán odmítl stěžovateli poskytnout potřebný dokument, že stěžovatel ve vazbě nemá možnost o dokument požádat či nemá přístup ke svému právnímu zástupci, nebo že mu to

jeho fyzický či zdravotní stav neumožňuje. Takovým důvodem však nebude opomenutí stěžovatele nebo jeho advokáta obstarat si příslušný dokument, ani nezalost.

• **Jak hodnotíte první měsíce účinnosti nových pravidel z pohledu právníčky Soudu? Mají s aplikací nových pravidel čeští stěžovatelé a jejich zástupci problémy?**

Z mého pohledu se zdá, že výše uvedená změna zastihla řadu stěžovatelů i advokátů nepřipravených a spoléhajících na benevolenci Soudu. Domnívám se však, že stejně jako je třeba sledovat změny vnitrostátních procesních předpisů, je nutné si průběžně ověřovat, jaký je postup pro podávání stížností k Soudu. Podotýkám, že nové znění článku 47 Jednacího řádu bylo na internetu k dispozici několik měsíců předem a že Česká advokátní komora zveřejnila dne 23. 12. 2013 na své internetové stránce upozornění na změny pravidel pro podávání individuálních stížností k Soudu.

Největším překvapením se zdá být požadavek přiložit ke stížnosti doklad o tom, kdy jim, resp. jejich právním zástupcům, bylo doručeno poslední vnitrostátní rozhodnutí ve věci, zpravidla tedy rozhodnutí Ústavního soudu (podrobněji viz níže). To ale Soud vyžadoval v případě pochybnosti o dodržení šestiměsíční lhůty i v minulosti, byť k tomu někdy musel stěžovatele vyzývat, aniž by to mělo za následek neprojednání jejich stížnosti.

Vyskytly se též případy, kdy stěžovatelé nepopsali relevantní skutečnosti či namítaná porušení ve formuláři a pouze odkázali na přílohy. Takový formulář ovšem není „soběstačný“. Skutkové okolnosti a namítaná porušení musejí být alespoň stručně vyličený na stranách, které jsou k tomuto účelu vymezeny ve formuláři na stížnost, tj. v bodech 34-37 (není přípustné tento prostor zvětšovat přidáním stran). Případně doplňující podání nepřesahující 20 stran nemá být pokračováním formuláře, ale pouze jeho podrobnějším vysvětlením (viz informace k bodům 34-40 obsažené v Pokynech pro vyplnění formuláře na stížnost). V některých případech stěžovatelé neudělí plnou moc advokátovi vyplněním okének č. 31 a 32 a namísto toho zašlou (jako dříve) oddělený formulář pl-

né moci. Pokud je však stěžovatel zastoupen již v okamžiku předložení stížnosti, je třeba použít formulář plně moci nacházející se na druhé straně formuláře na stížnost.

Dále bych ráda upozornila na to, že pokud právnická osoba zmocní k řízení před Soudem advokáta, musí vyplnit všechna okénka části C formuláře, tedy nejen údaje o advokátovi v okénkách 24-30, ale také údaje v okénkách 16-23 o tom, kdo je oprávněn jednat jejím jménem (tedy mj. zplnomocnit advokáta). V rámci možností musí též osoba jednající jménem právnické osoby předložit písemný doklad o svém oprávnění takto jednat (např. výpis z obchodního rejstříku).

Domnívám se nicméně, že veškerým problémům spojeným se změnami pravidel pro podávání stížností k Soudu by bylo možné předejít, kdyby se stěžovatelé neobraceli na Soud těsně před uplynutím šestiměsíční lhůty, a mnohdy v poslední den této lhůty. Pokud by podali stížnosti v dostatečném předstihu, mohli by případné formální nedostatky, na které je Soud dopisem upozorní, napravit novým podáním zasláním ještě ve lhůtě.

• **Pokud jde o požadavek předložení dokumentů prokazujících, že stížnost byla podána v šestiměsíční lhůtě od doručení posledního rozhodnutí ve věci, vyžadujete takové potvrzení vždy? Co hrozí, pokud stěžovatel nedoloží např. potvrzení z datové schránky nebo kopii doručky ze spisu?**

Podle bodu 38 Pokynů pro vyplnění formuláře na stížnost musejí stěžovatelé prokázat, že veškeré své námítky předložili Soudu ve lhůtě šesti měsíců od vydání konečného vnitrostátního rozhodnutí. Je tedy v prvé řadě nutné zaslat kopii tohoto rozhodnutí, ze kterého je patrné, kdy bylo vydáno. Je-li stížnost zaslána ve lhůtě šesti měsíců od vydání takového rozhodnutí, nevzniká pochybnost o dodržení lhůty, a není tedy ani nutné zaslat doklad o datu doručení. Pokud však stěžovatel zasilá svou stížnost do šesti měsíců od data doručení rozhodnutí, musí náležitým způsobem prokázat, kdy mu bylo rozhodnutí skutečně doručeno. Ve většině případů půjde o kopii doručky rozhodnutí Ústavního soudu, kterou lze vytisknout z datové schránky stěžovatelova právního zástupce, případně mohou stěžovatelé požádat Ústavní soud o zaslání výpisu o doručení. Razítko advokáta na rozhodnutí není postačující.

Pokud stěžovatel řádným způsobem nedoloží, že podává stížnost v šestiměsíční lhůtě stanovené článkem 35 odst. 1 Úmluvy, nesplní požadavky článku 47 Jednacího řádu Soudu. Jeho stížnost tedy nebude projednána a zasláné dokumenty budou skartovány.

• **Formulář na stížnost „počítá“ pouze s jedním stěžovatelem a jedním zástupcem. Jak ale postupovat, pokud je jeden stěžovatel zastoupen dvěma advokáty? Je zapotřebí, aby jménem každého zástupce byla předložena kompletní stížnost, přestože je její obsah s výjimkou strany 2 formuláře identický?**

V případě, že stížnost podává pouze jeden stěžovatel, stačí samozřejmě jeden formulář, nicméně je nutné zaslat tolik



Man's Taylor and Arbirer of Elegance

Tradice od roku 1676, výběr z 10 000 anglických látek Dormeuil a Scabal.

Ceny trojdílného obleku na každou postavu od 50 000 Kč.

Tradiční ruční práce, tzv. Full Bespoke.

Pro členy ČAK dvouhodinové poradenství v hodnotě 6000 Kč + doplňky ve stejné hodnotě zdarma. (Při objednání obleku).

Více: tel.: 602 171 189, mejsnar@rexim.eu, www.rexim.eu.

Otevřeno pouze po tel. dohodě, adresa:

Elišky Krásnohorské 1021/12, Praha 1 (20 metrů od hl. vchodu do hotelu InterContinental Praha v Pařížské ulici).

stran 2 formuláře, kolik je právních zástupců. V tomto případě je tedy nutné zaslat dvě strany 2, jednu pro každého advokáta, a udělit oběma plnou moc podpisem v okénku č. 31. Na závěr je též nutné vyplnit okénko č. 49 a určit pouze jednoho zástupce, se kterým bude Soud vést korespondenci.

• **Jak postupovat, pokud se jedná o více stěžovatelů zastoupených stejným advokátem?**

Podává-li více stěžovatelů jednu stížnost zakládající se na stejných skutečnostech, formulář na stížnost musí obsahovat pro každého z nich vyplněnou stranu 1, příp. též stranu 2. Jsou-li stěžovatelé zastoupeni advokátem, musí tedy každý z nich samostatně vyplnit i druhou stranu formuláře na stížnost, mj. se vlastnoručně podepsat do okénka č. 31.

Je-li stěžovatelů více než pět, měl by jejich zástupce předložit tabulku obsahující osobní a kontaktní údaje všech stěžovatelů na technickém nosiči dat (CD-ROM nebo USB flash disk). Vzor takové tabulky může Soud na vyžádání zaslat v elektronické formě. Jiná situace je, podává-li zástupce stížnost jménem několika stěžovatelů, jejichž námítky se nezakládají na stejných skutečnostech. V takovém případě je nutné vyplnit pro každého stěžovatele samostatný formulář na stížnost a uvést v nich veškeré požadované údaje.

• **Podle strany 10 formuláře je ke stížnosti zapotřebí přiložit úplné a čitelné kopie všech dokumentů. Měl by stěžovatel předložit kopii kompletního spisu z řízení před českými soudy (i když to může znamenat stovky nebo i tisíce stran textu), nebo může sám zhodnotit, co je z hlediska projednání stížnosti nejdůležitější?**

Stěžovatel má na podporu své stížnosti zaslat kopie veškerých relevantních dokumentů. Stížnost musí obsahovat jejich očíslovaný a chronologicky seřazený seznam, seřadit dokumenty chronologicky, příp. podle jednotlivých řízení a očíslovat strany vzestupně. Je též nutné předložit dokumenty, které nejsou sešité, spleené či jinak svázané.

V případě, že by takové přílohy byly příliš objemné, lze je Soudu zaslat v elektronické verzi na technickém nosiči dat. Stěžovatel musí sám posoudit, které dokumenty jsou pro projednání jeho stížnosti nezbytné. Soud může stěžovatele následně vyzvat k doplnění.

• **Chtěla byste závěrem něco vzkázat českým stěžovatelům a jejich zástupcům?**

Jak jsem již uvedla výše, poradila bych stěžovatelům a jejich zástupcům, aby se v případě jakýchkoliv pochybností obraceli na Soud v dostatečném předstihu, tak, aby mohli případné formální nedostatky napravit novým kompletním podáním zaslaným v šestiměsíční lhůtě.

Dále bych je ráda vyzvala, aby si před podáním stížnosti vždy důkladně přečetli aktuální verzi „Pokynů pro vyplnění formuláře na stížnost“, která je dostupná na internetu.

Názory vyjádřené v tomto rozhovoru nevyjadřují oficiální stanovisko ESLP a nijak ESLP nezavazují při jeho rozhodovací činnosti.



Bříza/Břicháček/Fišerová/Horák/
Ptáček/Svoboda

Zákon o mezinárodním právu soukromém

Vázané, 768 stran
cena 1390 Kč, obj. číslo EKZ157

- praktický komentář odhaluje možnosti aplikace nové právní úpravy
- klade důraz na podrobnou analýzu práva Evropské unie
- věnuje pozornost též relevantním mezinárodním smlouvám
- přináší alternativní interpretace problematických otázek

Gřivna/Šámal/Válková a kol.

Zákon o obětech trestných činů

2014, vázané, 544 stran
cena 990 Kč, obj. číslo BK7

- zákon o obětech komplexně upravuje práva obětí trestných činů, poskytování peněžité pomoci obětem trestných činů státem a vztahy mezi státem a subjekty, které poskytují služby obětem trestných činů
- komentář představuje problematiku obětí trestných činů v širších souvislostech tak, aby čtenář v jediné knize našel též výklad relevantních ustanovení souvisejících předpisů
- autorský kolektiv tvoří řada renomovaných odborníků včetně těch, kteří se podíleli na přípravě zákona.
- publikace je určena nejen právníkům, ale též pracovníkům občanských organizací zabývajících se pomocí obětem trestných činů, jakož i obětem samotným

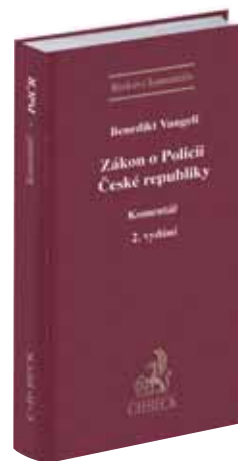


Benedikt Vangeli

Zákon o Policii České republiky

vázané, cena dle rozsahu, obj. číslo BK32

- druhá přepracovaná a doplněná vydání komentáře reaguje na příslušné novelizace právních předpisů od prvního vydání v r. 2009, jako i na vývoj ve výkladové praxi tohoto zákona
- nově přináší zejména rozbor vztahu Ministerstva vnitra a Policie České republiky, resp. ministra vnitra a policejního prezidenta a aktuální otázku tzv. nezávislosti policie
- rozšiřuje výklad k v praxi využívaným institutům vstupu do obydlí a vykázaní, dále k tématu donucovacích prostředků a použití zbraní policistou i výklad ke stále aktuálnější problematice pořizování audio, video záznamů ze strany policie
- podrobně rozebírá zcela nový institut přístupu policie k informacím z daňového řízení



Oblek společenský: *Puttin' on the Ritz*

V našich předchozích článcích jsme probrali problematiku klasičtějšího pánského oblečení, respektive důvody, proč se rozhodnout pro oblek na míru, takzvaný „The Full Bespoke Suit“ a správný oblek pro advokáta do každodenního pracovního procesu. V tomto čísle jste se ovšem rozhodli věnovat se správnému oblečení (nejen) advokáta do společnosti a poukázat na zásadní rozdílnost těchto dvou obleků. Proč nemůže být pánský oblek do společnosti totožný s oblekem, který advokát nosí ve svém pracovním dni?

Protože se zkrátka nejedná o stejný typ obleku. Ač budeme mluvit o společenském obleku, nejsou tím myšleny šaty na zcela speciální příležitost, které se obecně označují jako formální a mezi které zejména patří denní oblek *cutaway*, večerní *smoking* či jeho ultra slavnostní sourozenec *frack*.

O jakých pánských oblecích tedy hovoříme?

Mluvíme o obleku pro výjimečnou příležitost. To znamená luxusní oblek pro různorodé významnější události, počínaje obědem ve stylovém restaurantu, odpolední recepcí, návštěvou významné kulturní akce až po oblek na večeři s dámou a následnou skleničku klidně v „posh“ cocktail baru. *Pozn. Tak jako žena zcela přirozeně vycítí, že je vhodná příležitost být výjimečně krásná, zvolí provokativnější barvu laku na nehty, vlasům dá jinou podobu než obvykle, obuje luxusní střevičky na vysokém podpatku, a svou krásu zahalí do pro danou příležitost pečlivě zvolených šatů, tehdy i muž vycítí příležitost, kdy je vhodné, aby pro svůj vzhled udělal více než obvykle.*

Jak má tedy takový oblek vypadat?

Na rozdíl od business obleku, který má být navíc v případě advokáta velice konzervativní a nemá netrpět přílišnou vynalézavostí, si můžeme u společenského obleku, kdy tyto příležitosti označujeme jako „*Cocktail Attire*“ nebo až „*Semi-Formal*“, dovolit mnohem více. Šaty mohou být různé a nemusí být nutně jen tmavé. Hranici tvoří pouze dobrý vkus a míra odvážnosti. Samozřejmě, že jen luxusní látka dá obleku ten správný šarm. Pokud však Váš oblek ušije z kvalitní látky špičkový krejčí, bude Váš oblek opravdovým klenotem, který všechny přítomné okouzlí jako drahý šperk. Na oblecích mohou být použity všemožné vzory a tak je třeba dát skutečně velký pozor na správné a dokonale stylové sladění. Ohled musí být proto brán na danou příležitost, nositele a doplňky.

U business obleku je to jednoduché, protože se jedná v podstatě o stejnokroj, který je pro všechny správně oblečené advokáty takřka totožný a rozdílnost se opět pozná nejspíše v jeho kvalitě a v tom, zdali správně padne.

„*Chic*“ šaty do společnosti jsou ale něco jiného, a proto musíme fádnost business obleku opustit. Výjimečná příležitost si zkrátka zaslouží i výjimečné oblečení a samozřejmě, že i okolí vnímá mnohem více to, co má kdo na sobě.

Na rozdíl od business oblečení podléhají tyto obleky více módním trendům, a i když se profese advokáta nesnoubí s přílišnou četností změny stylu, nebyla by ignorace exklusivní módy šťastnou volbou. *Pozn. Každý si asi dovede představit, jaký dojem vzbudí ve společnosti, resp. na společenské akci člověk v outfitu, který byl (snad) módním před deseti lety. Špatný! Boty, které dávno ztratily svůj tvar a kopírují spíše chodila (mnohdy je vídám dokonce i na gumové podrážce) či obuv s výraznou špičkou, která zaslouží spíše název „řítokopy“ jsou doslova faux pas, nicméně to, se gentlemana z vyšší společnosti netýká.*

Konkrétně tedy?

- Pro ne zcela formální příležitosti, jako je významná konference, oběd v drahém restaurantu, recepce, gala diner, návštěva představení v divadle či opeře, večerní party, návštěva módního baru, schůzka s dámou apod. jsou vhodné středně šedá a modrá včetně jejich tmavších odstínů. Černá ovšem pouze ve večerních hodinách!
- Odstíny tmavšou s postupující denní hodinou, nebo s narůstající exkluzivitou prostředí.
- Košile vždy velice decentní světlá. Výraznější kreace vyžadují vytříbený vkus.
- Pokud si nejsme jisti, tak kravata či motýlek vždy v tónu košile či obleku. Bez kravaty či motýlka ani ránu!
- Pokud je příležitost významnější, dejte si do kapsy saka hedvábný



ný kapesníček ladící s kravatou, ale nikdy ne s ní totožný. Sázkou na jistotu je kapesníček ze stejné látky jako košile.

- Obuv vždy perfektně padnoucí a vyleštěná, zásadně kožená, v barvě černé, vínové burgundy či tmavě hnědé (večer vždy černá).
- Ponožky mají být vyšší a v případě pochybností volíme barvu v tónu obleku.
- Kožený opasek musí ladit s barvou obuvi. Sponu na opasku máme vždy ze stejné barvy kovu, jako manžetové knoflíky a hodinky.
- Doplňky volíme opatrně. Hodinky vybírejte tak, aby svou kvalitou a stylem kopírovaly oblek, nezapomeňte ale, že se jedná o doplněk.
- Manžetové knoflíčky jsou poslední třezinkou na dortu. Na den můžete knoflíčky pojmout vtípně, ale večer radím spíše elegantní a jemné kousky z Vaší sbírky.
- A nakonec: Nebojte se módy, buďte trendy, experimentujte, ale zohledněte i své výjimečné postavení ve společnosti a podtrhněte jej! Naopak poukažte na jistý kontrast, kdy se z jinak velice decentního a konzervativního advokáta stane při těchto výjimečných příležitostech elegantní moudrý *Dandy*.
- P.S.: Pokud jste rockovou hvězdou typu Eltona Johna, nic z výše uvedeného pro Vás neplatí!



Pavel Řexim Mejsnar (* 1974)

V osmnácti letech navázal na tradici vrcholného pánského šití v pražském Židovském městě na Josefově a opětovně přivedl v život Mosesovo krejčovství, které zde v Pařížské ulici působilo od roku 1676. Věnuje se šití klasických pánských obleků na míru pro náročné zákazníky. Podílel se na kostýmních návrzích obleků a stylingu pro protagonisty hl. rolí hollywoodských filmů *Titanic*, *Men in Black*, *Casino Royale*, *The Aviator*, *The Great Gatsby* a *The Wolf of Wall Street*. Do České republiky a na Slovensko přivedl francouzskou společnost Dormeuil založenou roku 1842 v Paříži, výrobce nejluxusnějších pánských látek na světě. Významně se zasadil o rozvoj klasické pánské módy v České a Slovenské republice po roce 1989 a je uznávaným poradcem a stylistou. Miluje právní vědu, kterou studuje na moderní prestižní Panevropské vysoké škole.

RÈXIM
Man's Taylor and Arbitrer of Elegance

Pánský Krejčovský Atelier Řexim
Pařížská / Elišky Krásnohorské 12, Praha 1
Tel.: +420 602 171 189, www.rexim.eu
Otevřeno po předchozí tel. dohodě.



epravo.cz

Váš partner na cestě právem

Česká advokátní komora a EPRAVO.CZ vyhlašují 10. ROČNÍK PRESTIŽNÍ CELOJUSTIČNÍ SOUTĚŽE

právník roku 2014

Tradiční záštitu nad soutěží jako každoročně převzalo Ministerstvo spravedlnosti.

Partneři soutěže:

- Soudcovská unie ČR
- Notářská komora ČR
- Exekutorská komora ČR
- Unie státních zástupců ČR
- Unie podnikových právníků ČR
- Jednota českých právníků

Ceny sv. Yva může získat v jednotlivých kategoriích příslušník kterékoliv právnické profese, pokud v oblasti svého působení dosáhne mimořádných výsledků. V kategorii Právnická síň slávy jde o ocenění za celoživotní dílo. Nominovat kandidáta může veškerá odborná veřejnost.

Nominace jsou přijímány na www.pravnikroku.cz od 15. 5. 2014 do 31. 10. 2014.

Zde jsou k dispozici i podrobné instrukce k nominacím a nominační formuláře. Informace o Právníkovi roku 2014 naleznete též na webových stránkách všech partnerů soutěže a ve všech právnických periodikách.

Ceny sv. Yva budou předány na slavnostním gala-večeru se společenským programem v lednu 2015. Pro rezervaci vstupenek a ubytování sledujte Bulletin advokacie č. 10/2014.

Stálé kategorie:

- Občanské právo (hmotné, procesní)
- Trestní právo (hmotné, procesní)
- Obchodní právo
- Právo informačních technologií
- Právo duševního vlastnictví
- Správní právo
- Lidská práva a právo ústavní

Společně jsme založili tradici, kterou si právnický svět zaslouží!

Stálé kategorie se zvláštními kritérii:

- Talent roku (pro mladé začínající právníky do 33 let věku)
- Ocenění PRO BONO
- Právnická síň slávy (za výjimečný celoživotní přínos českému právu)



Mercedes-Benz



aqua angels



BANG & OLUFSEN



e.economia

ekonom

Právní rádce



BARKER ENGLAND



Přinášíme po uzávěrci:

Bulletin advokacie opět nejlepším právnickým časopisem!

Ve dnech 12. až 14. června 2014 se uskutečnil již XXII. ročník Karlovarských právnických dnů. Na slavnostní recepci, která se konala 13. června 2014 večer, byly předány tradiční ceny.

Bulletin advokacie opět získal prestižní cenu pro nejlepší právníký časopis v ČR!

Nejlepším časopisem na Slovensku je pro tento rok **Ars notaria**.

Nakladatelství Wolters Kluwer získalo Autorskou cenu ČR za nejlepší právníkou publikaci vydanou v roce 2013, a to za učebnici **Občanské právo hmotné, 1. díl, Obecná část**, která vznikla pod vedením profesorů Jiřího Švestky a Jana Dvořáka a docentky Michaely Zuklínové.

A konečně již tradiční cenu „Pocta za nejlepší judikát za období 2013-2014“ získalo **rozhodnutí Vrchního soudu v Praze 9 Cmo 340/2013** ve věci směnečného práva.

Děkujeme všem čtenářům za přízeň. Nesmírně si jí vážíme a zavazuje nás do budoucna.

Podrobnou zprávu z konference přineseme v letním dvojčísle!

Pozvánka na výroční kongres AIJA v Praze

JAK JSTE SI MOHLI PŘEČÍST JIŽ V MINULÝCH ČÍSLECH BULLETINU, VE DNECH 26. - 30. SRPNA 2014 SE V PRAZE USKUTEČNÍ VÝROČNÍ KONGRES AIJA, MEZINÁRODNÍ ASOCIACE MLADÝCH PRÁVNÍKŮ. TENTOKRÁT JSME SE ZEPTALI DVOU BÝVALÝCH PREZIDENTŮ AIJA NA TO, JAKÉ VÝHODY, KROMĚ VĚDECKÉHO PROGRAMU, MOHOU MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE JAKO AIJA NABÍDNOUT SVÝM ČLENŮM.

Pär Remnelid, partner kanceláře Vinge ve švédském Malmě a Saverio Lembo z Bär & Kärrer Ltd ve švýcarské Ženevě byli oba v minulých letech aktivními členy AIJA a dalších mezinárodních organizací. Shodují se, že členství a aktivní účast v těchto organizacích v mnoha směrech pomáhá advokátům budovat své kariéry.

Pär Remnelid k tomu dodává: *AIJA poskytuje advokátům v době, kdy budují svou kariéru, skvělou příležitost ke styku s dalšími stejně zaměřenými kolegy z cizích zemí. Vytváření a udržování mezinárodních vztahů zcela jistě může přinést více klientů, a tím i práce.*

Saverio Lembo také mluví o navazování vztahů. Oba ale zdůrazňují, že v AIJA jde o mnohem víc než jen o navazování kontaktů, a že existují i další způsoby, kterými může AIJA urychlit kariérní postup.

Saverio Lembo uvádí několik příkladů: *AIJA umožňuje mla-*

dým právníkům organizovat semináře a přednášet na nich. Tím si členové AIJA podstatně zlepšili své dovednosti v následujících oblastech: jak mluvit na veřejnosti, jak vybrat vhodné právnícké téma, jak nejlépe využít power-pointové prezentace, jak zorganizovat panelovou diskusi apod.

Další z výhod aktivního členství v AIJA, kterou zmiňuje Pär Remnelid, je získání informací o cizích právních systémech a zemích. To je bezesporu výhodou ve chvíli, kdy advokát pracuje na případu zahrnujícím klienty či zapojené strany z jiné země.

Závěrem Saverio Lembo pobízi obzvláště české právníky, aby se stali členy AIJA: *Doposud nemáme mnoho českých členů, což znamená, že příležitosti k získávání kontaktů jsou značně větší než v zemích se silným zastoupením v AIJA!*

Celý předběžný program pražského výročního kongresu AIJA naleznete na internetových stránkách kongresu <http://prague.aija.org>. V případě otázk také neváhejte kontaktovat členy organizačního výboru Štěpána Holuba - Stepan.Holub@holubova.cz, či Silvie Pavlica Dahlberg - Silvia.Dahlberg@vinge.se.

Tento článek je pátým ze série článků o výročním kongresu AIJA 2014 v Praze. AIJA je zkratkou pro Mezinárodní asociaci mladých právníků, jedinou celosvětovou asociaci pro advokáty a právníky do 45 let. AIJA organizuje mnoho seminářů a kurzů, z nichž nejvýznamnější akcí je každoročně právě výroční kongres.





z právní teorie a praxe

ČLÁNKY

Problémy realizace nové úpravy smlouvy o zprostředkování a smlouvy komisionářské	17
Praktické důsledky zastavení exekuce pro neplatnost rozhodčí doložky zejména z pohledu promlčení	21
Ochrana osobnosti zaměstnance v pracovněprávních vztazích	26
Může advokát, jako soudem ustanovený kolizní opatrovník nezletilého, nahlížet do spisové dokumentace o dítěti, vedené OSPOD?	31
Spolky „po novu“	36
Z JUDIKATURY	38–58
Z ODBORNÉ LITERATURY	59–64

SHRNUTÍ

Karel Marek: Problémy realizace nové úpravy smlouvy o zprostředkování a smlouvy komisionářské

Článek renomovaného autora přináší rozbor právní úpravy obou smluvních typů podle nové právní úpravy a porovnání s právní úpravou předchozí, kterou v podstatě nový občanský zákoník přebírá, s důrazem na smluvní volnost, tedy možnost přizpůsobit smlouvu konkrétním podmínkám kontraktu.

Vladimír Muzikář, Andrea Muzikářová: Praktické důsledky zastavení exekuce pro neplatnost rozhodčí doložky zejména z pohledu promlčení

Autoři článku se zaměřili na problematiku týkající se zastavování exekucí řízení pro neplatnost rozhodčí doložky z důvodu nedostatečně přímého určení rozhodce ad hoc, a tedy nedostatek jeho pravomoci. Autoři tak reagují na uveřejnění usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012, ve Sbirce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu. V článku je rekapitulován vývoj relevantní judikatury se zdůrazněním odklonů od ustálené rozhodovací praxe na úrovni Nejvyššího soudu. Text obsahuje rovněž rozbor situace, v níž se věřitelé po zastavení exekuce ocitnou, se zaměřením na možnost uplatnit jejich pohledávku opětovně, cestou soudního řízení, a s tím spojená rizika, zejména riziko promlčení jejich práva. Autoři se

pokouší nalézt odpověď na otázku, zda k promlčení mohlo za dané situace dojít, a pokud ano, zda se lze námitce promlčení účinně bránit.

Ladislav Jouza: Ochrana osobnosti zaměstnance v pracovněprávních vztazích

Ochrana osobnosti zaměstnance je zaručena zejména Ústavou ČR, Listinou základních práv a svobod a novým občanským zákoníkem. Ten má podrobnou úpravu v § 81 a podle zásady podpůrnosti (subsidiarity) se uplatňuje i v pracovněprávních vztazích. Zákoník práce nemá bližší pravidla pro ochranu osobnosti zaměstnance, ovšem v § 316 do ní zahrnuje i záruky před neoprávněnými zásahy zaměstnavatele do elektronické pošty zaměstnance, zavádění kamerových systémů a dalších forem narušování soukromí zaměstnance. Podle zákona o zákazu diskriminace a dodržování rovnosti v pracovních vztazích do ochrany osobnosti zahrnujeme i dodržování tohoto zákona. Podle § 81 občanského zákoníku se může zaměstnanec domáhat právní ochrany.

Eva Hilšerová: Může advokát, jako soudem ustanovený kolizní opatrovník nezletilého, nahlížet do spisové dokumentace o dítěti, vedené OSPOD?

Autorka reaguje na nově zakotvené ustanovení § 469 odst. 2 zákona o zvláštních řízeních soudních, podle kterého se z důvodu zamezení kolize zájmů stanoví, že opatrovníkem nezletilého by neměl být ten orgán sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD), který soudu podal podnět nebo návrh na zahájení

řízení. Pokud byl takový OSPOD jmenován, stanoví se, že soud má na návrh jmenovat opatrovníka jiného. Tato úprava však má nepříznivý praktický dopad, neboť takový opatrovník, odlišný od OSPOD, ať je jím advokát či pracovník neziskové organizace, která má pověření k sociálně-právní ochraně, nemá podle ustanovení § 55 odst. 5 zákona o sociálně-právní ochraně dětí právo nahlížet do spisové dokumentace o dítěti, vedené OSPOD.

Ve svém příspěvku autorka nejprve pojednává o samotném institutu kolizního opatrovnictví, a poté se podrobněji věnuje zastupování nezletilého kolizním opatrovníkem advokátem, neumožnění mu nahlížet do spisové dokumentace o dítěti, vedené OSPOD, a důsledkům této situace. Závěrem podává předkládaný článek návod, jak problém překlenout teleologickým výkladem právní normy či přijetím odpovídajícího legislativního opatření.

Kateřina Ronovská: Spolky „po novu“

S nabytím účinnosti nového občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. došlo v oblasti spolkového práva k několika důležitým změnám, které by neměly zůstat opomenuty. Autorka je v článku postupně rozebírá a zdůrazňuje, že z nich vyplývají již existujícím spolkům (dříve občanským sdružením) některé povinnosti. I když občanský zákoník zachovává i nadále poměrně liberální koncept spolkového práva a široce respektuje vnitřní spolkovou autonomii, nová úprava je podrobnější a je nutné ji znát. Novinkou je i řízení veřejného spolkového rejstříku, kterému se autorka také věnuje.

Bulletin advokacie online

V posledních dnech byly na Bulletinu advokacie online www.bulletin-advokacie.cz publikovány tyto exkluzivní příspěvky týkající se NOZ v praxi:

- **Konflikt předkupních práv k nemovitým věcem**
- **Odborná péče (§ 5)**
- **Výživné dítěte při nedoloženém příjmu rodiče**

Výhradně pro vás monitorujeme legislativu, judikaturu a přinášíme i další zprávy ze světa práva.



Problémy realizace nové úpravy smlouvy o zprostředkování a smlouvy komisionářské



prof. JUDr. KAREL MAREK, CSc.

V dnešním příspěvku bych se chtěl věnovat právní úpravě dvou smluv, které jsou v novém občanském zákoníku (dále je „o. z.“) v rámci ustanovení, nadepsaných Závazky ze smluv příkazního typu.

Obecně k závazkům

Podle nového občanského zákoníku nebudou moci všechny osoby shodně postupovat. Při výkladu právních jednání (právní jednání nahrazuje dosud vžitý pojem právní úkon) **budeme muset odlišovat jednání v právním styku podnikatelů.** V právním styku podnikatelů se totiž (kromě výkladu podle ustanovení § 555 až 558 odst. 1 o. z., který vychází z obchodněprávní úpravy) přihlíží podle výkladového ustanovení § 558 odst. 2 o. z. k obchodním zvyklostem zachovávaným obecně, anebo v daném odvětví, ledaže to vyloučí ujednání stran nebo zákon. **Není-li jiné ujednání, platí, že obchodní zvyklost má přednost před ustanovením zákona, jež nemá donucovací účinky** (tedy před dispozitivními ustanoveními), jinak se může podnikatel zvyklosti dovolat, prokáže-li, že druhá strana musela určitou zvyklost znát a s postupem podle ní byla srozuměna.

Co se týká **formy právních jednání, každý má právo zvolit si pro právní jednání libovolnou formu, není-li ve volbě formy omezen ujednáním nebo zákonem.** Navazující ustanovení § 564 o. z. potom určuje, že vyžaduje-li zákon pro právní jednání určitou formu, lze obsah právního jednání změnit projevem vůle v téže nebo přísnější formě; vyžaduje-li tuto formu jen ujednání stran, lze obsah právního jednání změnit i v jiné formě, pokud to ujednání stran nevylučuje (tato úprava za středníkem je obsahově blízká úpravě v § 272 obch. zák.).

Úpravě smluv se pak věnuje ustanovení § 1724 až 1784 o. z. V ustanovení § 1725 o. z. se obecně určuje, že je smlouva uzavřena, jakmile si strany sjednají její obsah. V mezích právního řádu je stranám ponecháno na vůli svobodně si smlouvu ujednat a její obsah určit. To se může jevit shodné s právní úpravou předchozí. Jsou zde však i speciální ustanovení. Smlouvy, které se uzavírají s použitím úprav smluvních typů, by měly obsahovat zásadně tzv. podstatné náležitosti.

Cílem tohoto pojednání je vlastně tímto způsobem vyhodno-

tit novou právní úpravu, která je zásadně dispozitivní. **Smlouva o zprostředkování je upravena v § 2445 až 2454 o. z.; právní úprava komisionářské smlouvy navazuje a je soustředěna v § 2455 až 2470 o. z.**

Zprostředkování

Podle důvodové zprávy nahrazuje smlouva o zprostředkování dosavadní smluvní typ, který občanský zákoník upravil jako smlouvu o obstarání věci (jedná se o úpravu z původní koncepce občanského zákoníku jako kodexu o službách). Úprava se inspirovala obchodním zákoníkem (§ 642 a násl.) s přihlédnutím k některým tradičním úpravám.¹

Smlouvou o zprostředkování se zprostředkovatel zavazuje, že zájemci zprostředkuje uzavření určité smlouvy s třetí osobou, a zájemce se zavazuje zaplatit zprostředkovateli provizi.

Je-li již při uzavření smlouvy, kterou se jedna strana zavazuje obstarat druhé straně příležitost k uzavření smlouvy s třetí osobou, z okolností zřejmé, že za obstarání bude požadována odměna, má se za to, že byla uzavřena smlouva o zprostředkování. **Podstatné náležitosti lze výčtem uvést takto: závazek zprostředkovatele k zprostředkování uzavření smlouvy, uvedení určité (zprostředkované smlouvy) smlouvy, která má být uzavřena, závazek zájemce zaplatit zprostředkovateli provizi.**

Nemusí však být zprostředkováno uzavření určité smlouvy, ale může být obstarána jen **příležitost k uzavření smlouvy.** Přesto pokud bude zřejmé, že bude požadována odměna, i zde půjde o uzavření smlouvy o zprostředkování. Z dikce textu zákona vyplývá, že jde o **úplatnou smlouvu** mezi zprostředkovatelem a zájemcem, která se vztahuje na jednorázové, popřípadě i opakované plnění, ale nikoliv na průběžnou činnost. K průběžné činnosti by se vztahovala právní úprava smlouvy o obchodním zastoupení.

U zprostředkovatelské smlouvy je možné povinnosti zprostředkovatele dohodnout různým způsobem. Je však třeba vymezit předmět zprostředkování. **Přesné vymezení předmětu zprostředkování je rozhodující.** Jde o smluvní typ velmi široce založený, a to ve vztahu ke zprostředkovaným smlouvám i ve vymezení činnosti zprostředkování. Zprostředkovatel v konkrétním případě může např. zprostředkovat pouze obstarání příležitosti k uzavření smlouvy. Zprostředkovatel se přitom zavazuje vyvíjet činnost. Pokud se takto chová a zprostředkovávaná smlouva přesto není uzavřena, nedošlo tím

¹ Bělohávek: Vzor smlouvy o zprostředkování, Právní rozhledy č. 5/1993; Marek: Smlouva o zprostředkování a smlouva o obchodním zastoupení, Obchodní právo č. 5/1997; Nesnídal: Smlouvy obstaravatelského typu, Smlouva o zprostředkování, Ekonom č. 7/1993.

k porušení jeho povinnosti podle smlouvy o zprostředkování a má právo na provizi.

Písemnou formu obou smluv lze jen **doporučit**, bude tak dokumentován obsah ujednání stran.

Podle tradiční judikatury, byla-li slíbena zprostředkovateli odměna, docílí-li prodeje nemovitosti za určitou cenu, má na ni nárok, došlo-li k směně nemovitosti, pouze tehdy, byla-li hodnota směněné věci rovnocenná stanovené prodejní ceně (Vážný 2872). Pro nárok zprostředkovatele na odměnu pak stačí, že smluvníci projevili souhlasnou vůli, že uzavírají zprostředkovatelský obchod. Lhostejno, že k skutečnému obchodu nedošlo průtahem jedné ze stran (Vážný 3630).

Podle ustanovení § 2446 o. z. mají strany vzájemnou **informační povinnost**. Zprostředkovatel je povinen bez zbytečného odkladu sdělovat zájemci okolnosti důležité pro jeho rozhodování o uzavření zprostředkovávané smlouvy. Jde např. o okolnosti, které se mohou týkat budoucího smluvního partnera. Zájemce je pak povinen sdělovat zprostředkovateli skutečnosti, jež pro něho mají rozhodný význam pro uzavření této smlouvy. Mohou to být mj. i skutečnosti ve vztahu k budoucí době plnění povinností ze zprostředkovatelské smlouvy i zprostředkovávaných smluv a účelu uzavření této smlouvy.

Provize je podle § 2447 odst. 1 o. z. splatná dnem uzavření zprostředkovávané smlouvy; byla-li tato smlouva uzavřena s odkládací podmínkou, je provize splatná až splněním podmínky. Bylo-li však podle § 2447 odst. 2 o. z. ujednáno, že zprostředkovatel pro zájemce obstará příležitost uzavřít s třetí osobou smlouvu s určitým obsahem, je provize splatná již obstaráním příležitosti. Ustanovení § 2447 odst. 1 o. z. nemluví o vzniku nároku (jak upravoval obchodní zákoník) na provizi, ale o její splatnosti. Provize je splatná hned, je-li uzavřena smlouva, jež je předmětem zprostředkování. V případě, že je mezi smluvními stranami ve smlouvě sjednána odkládací podmínka a provize je splatná až jejím splněním, lze sjednat i postupné splacení provize v souladu s platebními podmínkami, případně též nejzazší termín pro splacení celé provize. Může pak být ujednáno jen obstarání příležitosti. Pokud bylo podle ustanovení § 2447 odst. 2 o. z. ujednáno jen obstarání příležitosti, pak je provize splatná již obstaráním této příležitosti uzavřít s třetí osobou smlouvu s určitým obsahem. Je možné dohodnout, že provize náleží již při obstarání příležitosti k uzavření smlouvy nebo při jejím uzavření anebo též, že na ni vznikne právo, až teprve třetí osoba splní povinnost ze zprostředkovávané smlouvy. Bylo-li dohodnuto, že právo na provizi vznikne, až třetí osoba splní povinnost ze zprostředkovávané smlouvy, pak je třeba splnění této povinnosti. Zájemce zaplatí provizi i tehdy, když závazek třetí osoby vůči zájemci zanikl nebo se splnění závazku třetí osoby oddálilo z důvodů, za něž odpovídá zájemce. Je-li základem pro určení výše provize rozsah plnění závazku třetí osoby, započítává se do tohoto základu i plnění neuskutečněné z důvodů, za něž odpovídá zájemce. Rozsah sjednaného závazku je třeba přesně vymezit.

Výše odměny se řídí především smluvním ujednáním. Nedošlo-li ke sjednání výše úplaty, platí výše obvyklá u obdobných smluv (může mj. záležet na obchodním odvětví).

Nárok na úhradu nákladů (např. cestovní výlohy), byla-li provize sjednána, má zprostředkovatel vedle provize jen tehdy, bylo-li to výslovně sjednáno. Jinak se má za to, že provize

zahrnuje i náklady. Jestliže by však provize sjednána nebyla, zprostředkovatel má na náhradu nákladů právo.

Nárok na provizi podle ustanovení § 2450 o. z. nevzniká, jestliže je zprostředkovatel v rozporu se smlouvou činný pro druhou stranu zprostředkovávané smlouvy. To platí i o úhradě nákladů. Pokud činnost pro druhou stranu zprostředkovávané smlouvy není v rozporu se smlouvou, pak se na takovou činnost toto ustanovení nevztahuje a zprostředkovatel má právo na provizi i na úhradu nákladů. Prvorepubliková judikatura k tomu uvedla, že pokud nebylo nic jiného ujednáno a nevykládají-li se navzájem zájmy stran, jichž má zprostředkovatel dbát, není mu zabráněno, aby nepřijal příkaz od obou stran a dal si od obou slíbit odměnu, takže když obě strany použily jeho služby, může zpravidla žádat od každé celou odměnu s ní ujednanou (Vážný 8359).

Zprostředkovatel pro zájemce uschová doklady nabyté v souvislosti se zprostředkovatelskou činností po dobu, po kterou mohou být významné pro ochranu zájmů zájemce – viz ustanovení § 2451 o. z. Zákon tedy ukládá zprostředkovateli povinnost uschovat pro potřebu zájemce doklady, jichž nabyl v souvislosti se zprostředkovatelskou činností, a to po dobu, po kterou mohou být tyto doklady významné pro ochranu zájmů zájemce. Protože tato povinnost platí pochopitelně i po splnění závazku ze zprostředkovatelské smlouvy tak, aby se vyloučily eventuální spory o tom, kdy končí doba, kdy jsou doklady ještě významné, lze zde dát přednost případné dohodě o její délce při uzavření smlouvy. Doba, po kterou mohou být tyto doklady významné (např. vzhledem k běhu záručních nebo promlčecích lhůt) se bude lišit podle povahy těchto dokladů a podle předmětu zprostředkovávané smlouvy.

Zprostředkovatel **nesmí navrhnout zájemci uzavření smlouvy s osobou, o které má důvodnou pochybnost, zda povinnosti ze zprostředkovávané smlouvy řádně a včas splní**, nebo o které vzhledem k okolnostem takovou pochybnost mít měl. Požádá-li o to zájemce, sdělí mu zprostředkovatel údaje potřebné k posouzení důvěryhodnosti osoby, s níž mu uzavření smlouvy navrhuje. To určuje ustanovení § 2452 o. z.

Zprostředkovatel **neručí za plnění závazku třetích osob, s kterými zprostředkoval uzavření smlouvy** (ručení za splnění závazku třetích osob však může být případně sjednáno, to však nebude typické); nesmí však navrhnout zájemci uzavření smlouvy s osobou, o které má důvodnou pochybnost, zda povinnosti ze zprostředkovávané smlouvy řádně a včas splní, nebo o které vzhledem k okolnostem takovou pochybnost mít měl. Takové pochybnosti může např. získat při plnění povinností třetích osob v předchozích případech. Zákon tedy zakazuje zprostředkovateli navrhnout uzavření smlouvy s osobou, o níž by měl vědět (např. z jiných obchodních případů, které s ní uskutečnil), že ohledně splnění jejich závazků je důvodná pochybnost. Porušení povinnosti obecně je přitom sankcionováno možností uplatňovat náhradu škody. Zprostředkovatel je přitom povinen, požádá-li ho o to zájemce, sdělit zájemci údaje potřebné podle poslední věty tohoto ustanovení zákona.

Závazek v souladu s ustanovením § 2453 o. z. zaniká, není-li zprostředkovávaná smlouva uzavřena v ujednané době. Není-li doba ujednána, může kterákoliv strana závazek zrušit oznámením druhé straně. Jestliže je tedy ve smlouvě o zprostředkování sjednána doba, ve které má dojít k uzavření zpro-

středkované smlouvy, závazek zaniká, jestliže smlouva, jež je předmětem zprostředkování, není uzavřena v této době určené ve smlouvě o zprostředkování. Není-li doba určena, může kterákoli strana smluvní vztah ukončit oznámením provedeným druhé straně. Tím, že to oznámí druhé straně, dojde ke zrušení závazku. Jde o jednostranné právní jednání. Této otázce doby se věnovala i judikatura za první republiky. Stanovila, že zprostředkovatelská smlouva o prodeji stroje, jež nebyla časově omezena ani odvolána, může být zprostředkovatelem plněna i po drahé době (Vážný 4049).

Právu zprostředkovatele na provizi není na újmu, byla-li smlouva, k níž se vztahovala činnost zprostředkovatele, uzavřena nebo splněna až po zániku závazku ze zprostředkovatelské smlouvy – viz § 2454 o. z. Podle znění tohoto ustanovení, pokud zprostředkovatel splnil svůj závazek, pak vzniká práva zprostředkovatele na provizi nebrání skutečnost, že teprve po zániku závazku ze smlouvy o zprostředkování je s třetí osobou uzavřena smlouva, popřípadě splněna smlouva, na kterou se vztahovala jeho zprostředkovatelská činnost. Podmínkou ovšem je, že k uzavření smlouvy došlo po dříve vyvíjené činnosti zprostředkovatele. Jde o řešení, které se osvědčilo již podle právní úpravy provedené obchodním zákoníkem.

Komise

Základní ustanovení § 2455 o. z. určuje, že **komisionářskou smlouvou se komisionář zavazuje obstarat pro komitenta na jeho účet vlastním jménem určitou záležitost, a komitent se zavazuje zaplatit mu odměnu.**

Občanský zákoník recipuje s drobnými korekturami úpravu obchodního zákoníku, který odpovídal evropským standardům.² Komisionářská smlouva je klasickým smluvním typem smlouvy, který je upraven ve všech právních řádech kontinentální Evropy. Byla obsažena také v obchodním zákoníku a rovněž tak ve zrušeném zákoníku mezinárodního obchodu, na který zcela zřetelně navazuje. Svými podstatnými náležitostmi se odlišuje komisionářská smlouva od jiných smluv, např. od smlouvy o zprostředkování, zasilatelské smlouvy a smlouvy o obchodním zastoupení.

Podstatnými náležitostmi komisionářské smlouvy jsou: přesné určení zařizované záležitosti, závazek komisionáře zařídit vlastním jménem pro komitenta a na jeho účet záležitost, závazek komitenta k úplatě.

Komisionář je z jednání **zavázán sám**, komisionář je povinen při zařizování záležitosti jednat s potřebnou odbornou péčí podle pokynů komitenta. Lze jen doporučit, aby pokyny a podmínky zařizování určité obchodní záležitosti byly pokud možno co nejpřesněji vymezeny (pisemnou formu lze jen doporučit). Komisionář je povinen **chránit jemu známé zájmy** komitenta související se zařizováním záležitosti a oznámit mu všechny okolnosti, jež mohou mít vliv na změnu komitentových příkazů. **Pojištění je komisionář povinen obstarat, jen když to stanoví smlouva, nebo když k tomu dostal příkaz od komitenta, a to na účet komitenta.** Zprávy o zařizování záležitosti je komisionář povinen podávat způsobem stanoveným ve smlouvě, jinak na výzvu komitenta.

Situace, kdy se komisionář bude potřebovat od vymezení ve smlouvě odchýlit v zákonem vymezeném rozsahu, nelze

však zcela vyloučit. **Od pokynů komitenta se může komisionář odchýlit, je-li to v zájmu komitenta a nemůže-li si vyžádat jeho včasný souhlas;** jinak komitent nemusí uznat jednání za provedené na svůj účet, odmítne-li účinky jednání pro sebe bez zbytečného odkladu poté, co se o obsahu jednání dozvěděl. Toho si musí být komitent vědom a rozhodnout se, zda jednání odmítne (a to bez odkladu) či nikoliv.

Z jednání komisionáře nevznikají komitentovi ve vztahu k třetím osobám ani práva, ani povinnosti. **Komisionář sice jedná na účet komitenta, ale jedná vlastním jménem.** Podle ustanovení § 2458 o. z. platí, že obstará-li komisionář záležitost komitenta za výhodnějších podmínek, než jaké mu komitent určil, náleží prospěch jen komitentovi. Toto ustanovení je vyjádřením skutečnosti, že komisionář obstarává záležitost komitentovi a v jeho prospěch. Pokud se tedy komisionáři podaří obstarat záležitost za podmínek výhodnějších, prospěch náleží komitentovi. Pro tento případ je pak možné sjednat, že komisionáři přísluší vyšší odměna.

Používá-li se komisionářské smlouvy k prodeji věci, musí komisionář respektovat pokyn komitenta určující prodejní cenu. Navazující ustanovení § 2459 o. z. určuje, že **prodal-li komisionář věc za nižší cenu, než jakou určil komitent, nahradí mu rozdíl v ceně.** To neplatí, prokáže-li, že prodej za určenou cenu nemohl být proveden a že prodejem věci odvrátil škodu komitentovi hrozící. Takový případ by mohl nastat zejména tehdy, začalo-li by se zboží kazit. Tehdy by komisionář rozdíl v ceně nehradil.

Koupil-li komisionář věc za vyšší cenu, než jakou určil komitent, může komitent odmítnout koupi, jako by se nebyla stala na jeho účet, pokud se mu komisionář zároveň s podáním zprávy o koupi nezavázal zaplatit rozdíl v ceně. Neodmítne-li komitent koupi bez zbytečného odkladu po obdržení zprávy o koupi, platí, že ji schválil.

Komisionář chrání komitentovy zájmy, které zná, a zpraví ho o každé okolnosti, která může mít vliv na změnu komitentova příkazu. Komisionář zpraví komitenta o plnění jeho příkazu. Po obstarání záležitosti provede vyúčtování, postoupí komitentovi práva nabytá v souvislosti s obstaráním záležitosti a vydá mu vše, co přitom získal – viz § 2460 o. z.

Kromě ochrany zájmů komitenta je komisionáři uložena také **oznamovací povinnost**. Protože je **komisionář povinen chránit jemu známé zájmy a nikoli zájmy, které mají být známy**, lze doporučit komitentům, aby své zvláštní zájmy komisionáři sdělili, a to nejlépe ve smlouvě.

Po zařizení záležitosti je komisionář povinen o výsledku podat komitentovi zprávu a provést vyúčtování. Komisionář je dále povinen bez zbytečného odkladu převést na komitenta práva získaná při zařizování záležitosti a vydat mu vše, co přitom získal, a komitent je povinen je převzít. Ve zprávě komisionář označí osobu, se kterou smlouvu uzavřel. Pokud se tak stane, nemůže komitent uplatnit svá práva proti komisionáři jako zavázanému z této smlouvy. Jestliže tak neučiní, je pak komitent oprávněn vymáhat nárok na plnění povinnos-

² Marek: Smlouva mandátní a smlouva komisionářská v obchodním zákoníku, Právní obzor č. 3/1993; Němcová: Smlouvy o obchodování s cennými papíry, Právní rádce č. 5/1994; Švarc: Mandátní smlouva, komisionářská smlouva, smlouva o zprostředkování, smlouva o obchodním zastoupení, Ekonomický a právní poradce podnikatele č. 10 a č. 11/1995.

ti ze závazku z této smlouvy vůči komisionáři přímo. Je tedy v zájmu komisionáře ve zprávě o provedení příkazu osobu, s níž na účet komitenta smlouvu uzavřel, uvést.

Pokud to není ve smlouvě vyloučeno, je komisionář povinen použít ke splnění smlouvy jiné osoby, jestliže nemůže svůj závazek splnit sám. (Ani komisionářská smlouva nemá ze zákona výlučně osobní charakter.) Komisionář je tedy povinen plnit závazek sám, a teprve pokud jej sám nemůže splnit, je povinen použít jiné osoby. Zákonná formulace přitom nestanoví jen možnost komisionáře použít jiné osoby, ale určuje to přímo jako povinnost. Použitím jiné osoby není dotčena obecná odpovědnost komisionáře pro případ nesplnění povinnosti ze smlouvy. Porušil-li přitom podle § 2463 o. z. komisionář příkaz komitenta ohledně osoby, s níž měla být smlouva uzavřena, ručí za splnění povinnosti osobou, se kterou smlouvu uzavřel. Komitent tedy může na komisionáři požadovat plnění třetí osoby, jen porušil-li komisionář příkaz komitenta ohledně osoby, se kterou měla být smlouva uzavřena, a to z titulu ručení. V takovém případě se zde uplatní zákonná právní úprava ručení. Pokud by byl sjednán závazek ručení komisionáře i pro jiný případ, je to obecně možné.

K věcem svěřeným komisionáři k prodeji má komitent vlastnické právo, dokud je nenabude třetí osoba. Vlastnické právo k věcem získaným pro komitenta nabývá komitent již jejich předáním komisionáři. Komisionář k těmto věcem vlastnického práva vůbec nenabývá. Režim vlastnického práva ke svěřené věci je dán samotnou podstatou právního vztahu mezi komisionářem a komitentem.

Speciální úprava se týká pohledávky ze smlouvy, „kterou komisionář pro komitenta uzavřel“; hledí se na ni ve vztahu komitenta ke komisionáři nebo jeho věřiteli jako na pohledávku komitenta – viz § 2464 o. z.

Po dobu, kdy má komisionář u sebe věci převzaté od komitenta nebo pro komitenta, má povinnosti jako skladovatel. Hrozí-li na věci škoda nebo opomene-li komitent s věcí naložit, ač byl k tomu povinen, může komisionář věc prodat podle § 2428 o. z.

Komisionář má pak zadržovací právo, a to k věci, dokud se u něho nachází nebo dokud s ní může jinak nakládat, zadržovací právo slouží k zajištění dluhů vyplývajících ze smlouvy. Zadržovací právo podle ustanovení § 2465 o. z. má komisionář jen k věci, a to dokud má věc u sebe nebo s ní může jinak nakládat (např. plní povinnosti skladovatele).

Skladovatel má přitom povinnosti určené v ustanovení § 2415-2428. Zavazuje se převzít věc tak, aby ji uložil a opatroval. Skladovatel věc převezme a její převzetí písemně potvrdí. Skladovatel věci uloží odděleně od ostatních skladovaných věcí s označením, že se jedná o věci ukladatele (zde komitenta).

Podle ustanovení § 2421, pokud jde o skladovanou věc, pak ji skladovatel pojistí nejen, bylo-li to ujednáno, ale i tehdy, odpovídá-li to zvyklostem.

Jestliže osoba, se kterou komisionář uzavřel smlouvu při realizování záležitosti, poruší své závazky, je komisionář povinen na účet komitenta splnění těchto závazků vymáhat, nebo, jestliže s tím komitent souhlasí, postoupit mu práva odpovídající těmto závazkům. Při neplnění třetí osoby je tedy vymáhání splnění závazků povinností komisionáře. Může však požádat komitenta, aby práva převzal, a ten tak může učinit.

Pro příklad převzetí uveďme situaci, kdy třetí osoba, která

neplní komisionáři své závazky včas a řádně, má další přímé vztahy s komitentem a přímé vymáhání komitentem se může jevit pružnější. Jestliže nastane podle § 2467 o. z. situace, kdy komisionář, a to z příčin na své straně, není s to sám zařadit, aby třetí osoba komitentovi plnila, pak může komitent sám požadovat po třetí osobě plnění, které mu komisionář opatřil. Není to jeho povinností; jak jsme již uvedli, může však mít k třetí osobě případně i další přímý vztah a jeví se mu vhodné tohoto oprávnění využít. Nebyla-li výše úplaty pro komisionáře sjednána, přísluší mu úplata přiměřená uskutečněné činnosti a dosaženému výsledku (s přihlédnutím k úplatě obvykle poskytované za obdobnou činnost v době uzavření smlouvy). **Je třeba přitom vzít v úvahu, že komisionářská smlouva není podle zákona „smlouvou o úsilí“, ale je smlouvou o výsledku.** Komisionáři vzniká zásadně nárok na úplatu, jakmile splní své smluvní povinnosti. Sjednání úplaty není povinným obsahem smlouvy, bude však obvyklé. Vzhledem k dispozitivnosti úpravy bude obvyklé i dohodnutí postupné úplaty. Pokud výše úplaty sjednána není, je opět (jako u jiných smluv) jisté nebezpečí pohybu cenových hladin v době mezi uzavřením smlouvy a právem na výši úplaty ze zákona, tj. po dosaženém výsledku. Zároveň s úplatou je komitent povinen uhradit komisionáři náklady (nejsou-li zahrnuty v úplatě), které komisionář užitečně vynaložil při plnění svého závazku, a zprostit komisionáře povinností, které při plnění smlouvy převzal.

Považuji za vhodné, aby, i když to není předepsáno, zproštění komisionářem převzatých povinností mělo písemnou formu. Bude tak lépe dokumentovatelné. Protože se záležitost obstarává pro komitenta, má tento právo disponovat svým příkazem a případně ho odvolat. Může tak však učinit jen do doby, než vznikne závazek komisionáře vůči třetí osobě.

Závěrem mohu říci, že u zprostředkování i komise recipoval o. z. již osvědčenou úpravu. Specifika daného smluvního vztahu je vhodné upravit v konkrétním smluvním ujednání.

✿ Autor je rozhodcem Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR a působí na AKADEMII STING vysoká škola, Brno.

NOVINKA C. H. BECK



Zdeněk Kovařík

Zákon směnečný a šekový

Komentář, 6. vydání

Vázané v plátně, 700 stran
cena 890 Kč, obj. číslo BK4

Objednávejte se slevou
v eShopu na www.beck.cz

inzerce

Praktické důsledky zastavení exekuce pro neplatnost rozhodčí doložky zejména z pohledu promlčení



JUDr. VLADIMÍR MUZIKÁŘ, Mgr. ANDREA MUZIKÁŘOVÁ

Úvodem

Při výkonu advokátní praxe se lze v poslední době často setkat se situací, kdy dochází buď k zamítnutí návrhu na nařízení exekuce, nebo k zastavení probíhajícího exekučního řízení z důvodu tvrzené neplatnosti rozhodčí doložky pro vadu spočívající v nedostatečném určení rozhodce ad hoc, resp. způsobu jeho určení.

Tato problematika nabývá na aktuálnosti v souvislosti s uveřejněním **usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu (dále také jako „NS“) ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012**, ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu České republiky č. 9/2013, v důsledku čehož lze očekávat zvýšení počtu případů, kdy bude docházet k zastavování exekucí.

Podle právní věty předmětného rozhodnutí *„Byl-li rozhodce určen odkazem na ‚rozhodčí řád‘ vydaný právnickou osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, pak rozhodčí nález není způsobilým exekučním titulem ve smyslu § 40 odst. 1 písm. c) exekučního řádu, podle něhož by mohla být nařízena exekuce, jelikož rozhodce určený na základě absolutně neplatné rozhodčí doložky (§ 39 obč. zák.) neměl k vydání rozhodčího nálezu podle zákona o rozhodčím řízení pravomoc. Byla-li již exekuce v takovém případě přesto nařízena a zjistí-li soud (dodatečně) nedostatek pravomoci orgánu, který exekuční titul vydal, je třeba exekuci v každém jejím stadiu pro nepřipustnost podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. zastavit.“¹*

Věřitelé se tak nezděravě dostávají do složité situace, kdy poté, co absolvovali celé rozhodčí řízení na základě sjednané rozhodčí doložky a mnohdy i značnou část exekučního řízení, se ocitnou znovu na počátku procesu vymáhání jejich nároku, povětšinou představovaného pohledávkou za dlužníkem. Tito věřitelé pak nutně řeší otázku, **zda uplatnit svůj nárok znovu, tentokrát cestou soudního řízení, byť za situace, kdy do-**

šlo ke značnému zestárnutí pohledávky (tedy i ke zhoršení její bonity a vymahatelnosti) a při nutnosti vynaložit opětovně náklady spojené s procesem vymáhání. Zásadní komplikací, jež výsledkem může být zmaření dalšího vymáhání pohledávky, je pak otázka, zda v mezidobí nedošlo k promlčení pohledávky věřitele, resp. otázka, zda lze tomuto promlčení zabránit.

Při hledání odpovědi na uvedenou otázku je vhodné nejdříve uvést stručnou rekapitulaci vývoje soudních rozhodnutí, která řeší (ne)platnost rozhodčích doložek a (ne)možnost exekuce (výkonu rozhodnutí) rozhodčích nálezů, vydaných na základě těchto (neplatných) rozhodčích doložek.

Vývoj judikatury

1. Vývoj pohledu soudů na (ne)platnost rozhodčí doložky, která neobsahuje přímé určení rozhodce ad hoc, resp. konkrétní způsob jeho určení, ale odkazuje na rozhodčí řád vydaný právnickou osobou, která není stálým rozhodčím soudem.

Soudní praxe nejdříve zastávala názor, že takovou rozhodčí doložku lze platně sjednat. Tento názor byl odůvodněn tím, že i jiné soukromé subjekty, než stálé rozhodčí soudy zřízené ve smyslu ust. § 13 zák. č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů (dále jen jako „zákon o rozhodčím řízení“ nebo „ZRR“), mohou vést seznam rozhodců a vydávat pro účastníky rozhodčího řízení pravidla, kterými se rozhodci řídí, a že tedy pravidla těchto soukromoprávních subjektů pro určení rozhodců se považují za dohodu obsaženou v rozhodčí smlouvě ve smyslu ust. § 7 odst. 1 ZRR.² Citovaný názor Nejvyššího soudu byl následně potvrzen i Ústavním soudem³ (dále také jako „ÚS“), když ten odmítl ústavní stížnost brojící proti shora uvedenému závěru Nejvyššího soudu se zdůvodněním, že je zcela konformní s judikaturou Ústavního soudu, týkající se ochrany autonomie vůle a svobody individuálního jednání.

V roce 2009 se však názory jednotlivých soud(c)ů začaly lišit. Nejvyšší soud⁴ vyslovil názor, že pokud byl sjednán obsah rozhodčí smlouvy odkazem na v ní uvedená pravidla, pak se toto ujednání jeví přinejmenším jako neurčité, když jde o pravidla vytvořená pro rozhodčí řízení ad hoc, která nebyla součástí rozhodčí smlouvy, a která na rozdíl od sta-

1 Usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012.

2 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2008, sp. zn. 32 Cdo 2282/2008.

3 Usnesení Ústavního soudu ze dne 6. 11. 2008, sp. zn. II. ÚS 2682/08.

4 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 1. 2009, sp. zn. 32 Cdo 2312/2007.

tutů stálých rozhodčích soudů nebyla uveřejněna v Obchodním věstníku. Průlomovým rozhodnutím se pak jeví usnesení Vrchního soudu v Praze,⁵ podle kterého je neplatná dle § 39 zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen jako „občanský zákoník“ nebo „obč. zák. č. 40/1964 Sb.“) pro obcházení zákona taková rozhodčí smlouva, která neobsahuje přímé určení rozhodce ad hoc, anebo konkrétní způsob jeho určení, ale jen odkazuje ohledně výběru rozhodce a stanovení pravidel rozhodčího řízení na právnickou osobu, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, a odkazuje na touto právnickou osobou stanovené statuty a řády ke jmenování a výběru rozhodců, jakož i způsob vedení rozhodčího řízení a stanovení pravidel o nákladech řízení.

Definitivně tento rozpor, zdá se, vyřešil velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu,⁶ když se odchýlil od dřívějšího názoru Nejvyššího soudu⁷ a rozhodl, že neplatná je podle § 39 obč. zák. č. 40/1964 Sb. pro rozpor se zákonem taková rozhodčí smlouva, která neobsahuje přímé určení rozhodce ad hoc, resp. konkrétní způsob jeho určení, ale v této souvislosti pouze odkazuje na „rozhodčí řád“ vydaný právnickou osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona.⁸ Názor, k němuž se Nejvyšší soud přiklonil, nepřímo pro spotřebitelské vztahy potvrdil i Ústavní soud.⁹

Lze tedy shrnout, že **soudní praxe se přiklonila k závěru, že předmětné rozhodčí doložky jsou považovány za neplatné pro rozpor se zákonem podle § 39 obč. zák. č. 40/1964 Sb.** Je však nutno si uvědomit, že než byla tato různorodost v názorech soudů snad již definitivně odstraněna, uběhlo několik let. Za tuto dobu **mnoho věřitelů, kteří uzavírali rozhodčí doložky s přesvědčením, že jsou platné (a rovněž v souladu s tehdejší judikaturou), v mezidobí docílili vydání rozhodčího nálezu a podali návrh na nařízení exekuce, aby se následně dozvěděli, že jejich rozhodčí doložky jsou považovány po odklonu od dosavadní soudní praxe za neplatné. Jak se s takovou situací vyrovnávaly exekuční soudy?**

5 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. 12 Cmo 496/2008. In: Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek NS, Rc 45/2010.

6 Usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010. In: Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek NS, Rc 121/2011.

7 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2008, sp. zn. 32 Cdo 2282/2008.

8 Obdobně další usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 8. 2011, sp. zn. 32 Cdo 2123/2011.

9 Nález Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2011, sp. zn. II. ÚS 2164/10. In: Sběrka nálezů a usnesení ÚS, svazek 63, ročník 2011, str. 171.

10 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2857/2006. Obdobně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2010, sp. zn. 20 Cdo 3284/2008. In: Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek NS, Rc 83/2011.

11 Nález Ústavního soudu ze dne 3. 4. 2012, sp. zn. IV. ÚS 2735/11, In: Sběrka nálezů a usnesení ÚS, svazek 65, ročník 2012, str. 9.

12 Nález Ústavního soudu ze dne 27. 9. 2012, sp. zn. III. ÚS 1624/12. In: Sběrka nálezů a usnesení ÚS, svazek 66, ročník 2012, str. 433.

13 Usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012.

14 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2857/2006.

15 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2008, sp. zn. 32 Cdo 2282/2008.

16 Usnesení Ústavního soudu ze dne 6. 11. 2008, sp. zn. II. ÚS 2682/08.

17 Usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012.

2. Vývoj názoru soudů na zastavování (nenařizování) exekuci pro neplatnost rozhodčí doložky a na (ne) existenci pravomoci rozhodce.

Z počátku soudní praxe¹⁰ zastávala stanovisko, že zjistí-li (exekuční) soud, že rozhodnutí vydal orgán, který nebyl oprávněn rozhodovat o otázce pojaté do rozhodnutí, návrh na nařízení jeho výkonu zamítne – to však pouze za situace, kdy nebyla rozhodčí smlouva vůbec uzavřena. Nejvyšší soud v této souvislosti zastával názor, že jiná situace by nastala tehdy, pokud by rozhodčí smlouva uzavřena byla, **byť neplatně**. V takovém případě by pravomoc rozhodce k vydání rozhodčího nálezu založena byla a obrana žalovaného by spočívala v podání žaloby na zrušení rozhodčího nálezu. Následně se však v praxi Ústavního soudu objevil názor, že není-li rozhodováno rozhodcem, jehož výběr se uskutečnil podle transparentních pravidel, nemůže být akceptovatelný ani výsledek tohoto rozhodování¹¹ nebo že zákon o rozhodčím řízení nevyklučuje, aby otázka (nedostatku) pravomoci rozhodce byla zkoumána i v exekučním řízení.¹²

Situaci opět vyřešil až velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu¹³ (právní věta viz úvod tohoto článku), a to tak, že se znovu odchýlil od dřívější judikatury NS.¹⁴

Zabývejme se nyní tím, **jaký dopad mají uvedené zásadní změny v judikatuře na postavení věřitelů v procesu vymáhání jejich pohledávek a nakolik byla těmito změnami narušena jejich právní jistota a legitimní očekávání.**

Složitá situace věřitelů

S ohledem na výše uvedenou judikaturu lze v současné době stěží polemizovat s tím, že rozhodčí doložky, které trpí uvedenou vadou ohledně určení osoby rozhodce, případně způsobu jeho určení, budou nadále posuzovány jako absolutně neplatné pro rozpor se zákonem. Rovněž bude pravděpodobně docházet k zastavování exekucí (zamítání návrhů na nařízení exekuce) z důvodu neplatnosti těchto rozhodčích doložek.

Co si tedy v této neutěšené situaci mají počít věřitelé, kteří se v důsledku aplikace uvedených rozhodnutí ocitnou znovu na počátku procesu vymáhání pohledávky? Tito věřitelé se přitom (na rozdíl od dlužníků) nedopustili žádného protiprávního jednání. Věřitelé totiž uzavřeli s dlužníkem rozhodčí smlouvu (doložku), která v dané době byla obvyklá a aprobovaná soudní praxí, a to až na úrovni Nejvyššího soudu¹⁵ a Ústavního soudu¹⁶ a svoji pohledávku následně vymáhali standardním způsobem v rozhodčím řízení a exekučním řízení. Většina těchto věřitelů se tedy o svoji pohledávku pečlivě starala, uplatila ji bezodkladně u příslušného orgánu a v jejím vymáhání řádně pokračovala. Ti šťastnější z nich svoji pohledávku rovněž bez problémů vymohli, ti méně šťastní po několika letech řádného vymáhání pohledávky v důsledku opakovaného odklonu rozhodovací praxe na úrovni Nejvyššího soudu¹⁷ neuspěli a jsou nuceni řešit otázku, zda na další vymáhání pohledávky rezignovat, či zda celý proces vymáhání absolvují znovu v soudním řízení. V souvislosti s tímto rozhodnutím se jeví jako zásadní analýza rizik spojených s opě-

Ilustrační foto



tovným uplatněním nároku, a to nejen v rovině ekonomické (opětovné vynaložení nákladů na vymáhání, snížená dobytost v důsledku stáří pohledávky), ale i v rovině právní, a to především z pohledu případného promlčení pohledávky, pokud již uplynula zákonná promlčecí doba.

Klíčová je tedy otázka, zda mohlo k promlčení pohledávky věřitele vůbec dojít v situaci, kdy ten před uplynutím promlčecí doby uplatnil svou pohledávku v rozhodčím řízení (byť na základě rozhodčí doložky, která je po změně soudní judikatury považována za neplatnou), v tomto řízení řádně pokračoval, pohledávku následně bezodkladně uplatnil v exekučním řízení, které však bylo (opět v důsledku odklonu od dřívější judikatury) zastaveno, a to již po uplynutí zákonné promlčecí doby. Jinými slovy tato otázka zní, **zda uplatněním nároku v rozhodčím a exekučním řízení došlo ke stavení běhu promlčecí doby**. Související otázkou je, zda v případě, pokud k promlčení pohledávky skutečně došlo (tedy pokud by promlčecí doba nepřestala běžet), se lze námitce promlčení, vznesené dlužníkem v následném soudním řízení, v němž se bude věřitel opět domáhat svého nároku, účinně bránit.

Zabývejme se nejdříve tím, **zda k promlčení pohledávky vůbec za dané situace mohlo dojít**. V obecné rovině platí, že uplatněním práva v příslušném řízení (např. soudním či rozhodčím) dochází ke stavení běhu promlčecí doby. Dle ustanovení § 14 odst. 1 ZRŘ se rozhodčí řízení zahajuje žalobou a je zahájeno dnem, kdy žaloba došla stálému rozhodčímu soudu nebo rozhodci uvedenému v odstavci 2 daného ustanovení. Podání žaloby má dle citovaného ustanovení tytéž právní účinky, jako kdyby byla v této věci podána žaloba u soudu.

Nabízí se tedy závěr, že bez ohledu na (ne)platnost rozhodčí doložky došlo podáním rozhodčí žaloby k řádnému zahájení rozhodčího řízení s týmiž účinky, jako by byla podána žaloba u soudu. Takto zahájené rozhodčí řízení pak dle zákonem

stanovených (případně sjednaných) pravidel probíhá a v určité fázi musí zákonem předpokládaným způsobem také skončit. Dle ustanovení § 23 ZRŘ platí,¹⁸ že rozhodčí řízení končí a) právní mocí rozhodčího nálezu, nebo b) doručením usnesení v těch případech, kdy se nevydává rozhodčí náleze; (...).

Pokud však následně po vydání rozhodčího nálezu a v souvislosti s jeho výkonem exekuční soud konstatuje nevykonatelnost rozhodčího nálezu pro neplatnost rozhodčí doložky a pro nedostatek pravomoci rozhodce k jeho vydání, je nutno přijmout závěr, že **rozhodčí náleze vydaný na základě takovéto neplatné rozhodčí doložky, a tedy při nedostatku pravomoci rozhodce, je rozhodnutím nicotným, tedy nulitním, tzv. paaktem**. Na takovéto rozhodnutí se hledí, jakoby nikdy nebylo vydáno a nemůže tak vyvolat žádné právní účinky, což ovšem neznamená, že ani rozhodčí žaloba žádné právní účinky nemá.

Takovým rozhodnutím, na něž se hledí jako by nebylo vydáno, nemůže být rozhodčí řízení skončeno, rozhodčí řízení tedy nadále probíhá (protože beze sporu bylo zahájeno zákonem předepsaným způsobem) a je nutno ukončit jej některým ze způsobů uvedených v ustanovení § 23 ZRŘ. **Je zřejmé, že právní mocí rozhodčího nálezu rozhodčí řízení již skončit nemůže, v úvahu tedy přichází jedině postup dle ust. § 23 písm. b) ZRŘ, tedy doručením usnesení v těch případech, kdy se rozhodčí náleze nevydává**. Nedojde-li ke zpětvzetí návrhu na zahájení rozhodčího řízení, **přichází do úvahy vydání usnesení, kterým bude vysloven nedostatek pravomo-**

18 Ve znění účinném do 31. 3. 2012 stanovoval § 23 ZRŘ, že rozhodčí řízení končí vydáním a) rozhodčího nálezu, nebo b) usnesení v těch případech, kdy se nevydává rozhodčí náleze; usnesení musí být podepsáno, odůvodněno a doručeno jako rozhodčí náleze; je-li žaloba podaná u stálého rozhodčího soudu vzata zpět ještě před ustavením senátu nebo jmenováním rozhodce, vydává a podepisuje usnesení o zastavení řízení předseda stálého rozhodčího soudu. To ale na uvedených závěrech nic nemění.

ci rozhodce dle ustanovení § 15 ZRŘ. Kromě toho, že vydáním tohoto usnesení by rozhodčí řízení skončilo zákonem předepsaným způsobem, může být vydání zmiňovaného usnesení spojeno s dalšími významnými právními účinky, předpokládány ustanovením § 16 ZRŘ.

K § 16 ZRŘ

Dle ust. § 16 ZRŘ¹⁹ platí, že uplatní-li strana svůj nárok před rozhodci v promlčecí nebo prekluzivní lhůtě a rozhodnou-li rozhodci, že není dána jejich pravomoc (nebo došlo-li ke zrušení rozhodčího nálezu) a podá-li strana znovu u soudu nebo u jiného příslušného orgánu žalobu nebo návrh na pokračování v řízení do 30 dnů ode dne, kdy jí bylo doručeno rozhodnutí o nedostatku pravomoci nebo o zrušení rozhodčího nálezu, zůstávají účinky podané žaloby zachovány.

Lze tedy na základě výše uvedeného dojít k jednoznačnému závěru, že pokud exekuční soud konstatuje nevykonatelnost rozhodčího nálezu v důsledku neplatnosti rozhodčí doložky (rozhodčí nález je tedy třeba považovat za nicotný), a následně by rozhodčí řízení bylo skončeno doručením usnesení rozhodce o nedostatku jeho pravomoci, má věřitel možnost dle ust. § 16 ZRŘ podat v 30denní lhůtě ode dne, kdy mu bylo doručeno rozhodnutí o nedostatku pravomoci, žalobu, kterou uplatní předmětnou pohledávku v soudním řízení, a to bez rizika, že dlužník uspěje s případnou námitkou promlčení? Bohužel ani odpověď na tuto otázku není jednoznačná a při jejím řešení je nutno se zabývat i povahou právního vztahu, na němž je pohledávka založena, konkrétně zda se jedná o vztah občanskoprávní či obchodní.

V této souvislosti je nezbytné poukázat na rozdílnost relevantní úpravy promlčecí doby dle občanského zákoníku a dle zák. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen jako „obch. zák.“). Vzhledem k tomu, k jakému období se vztahují pohledávky, které jsou předmětem tohoto článku, je zapotřebí aplikovat právní úpravu účinnou do 31. 12. 2013.

Dle ustanovení § 112 občanského zákoníku „*uplatní-li věřitel v promlčecí době právo u soudu nebo u jiného příslušného orgánu a v zahájeném řízení řádně pokračuje nebo je-li ohledně jeho práva zahájena mediace podle zákona o mediaci, promlčecí doba neběží od tohoto uplatnění po dobu řízení nebo od tohoto zahájení po dobu mediace. To platí i o právu, které bylo pravomocně přiznáno a pro které byl u soudu nebo u jiného příslušného orgánu navržen výkon rozhodnutí.*“

Dle ustanovení § 403 odst. 1 obchodního zákoníku „*promlčecí doba přestává běžet, jestliže věřitel zahájí na základě platné rozhodčí smlouvy rozhodčí řízení způsobem stanoveným v roz-*

hodčí smlouvě nebo v pravidlech, jimiž se rozhodčí řízení řídí.“

Ohledně občanskoprávního vztahu právní úprava na první pohled nevzbuzuje zásadní pochybnosti, že vzhledem k tomu, že podání rozhodčí žaloby má tytéž právní účinky, jako kdyby byla podána žaloba u soudu, **dochází doručením žaloby rozhodci ke stavení běhu promlčecí doby**, nehledě na to, zda byla rozhodčí doložka sjednána platně či neplatně (dokonce i bez ohledu na to, zda byla vůbec sjednána), a to tedy i v situaci, kdy je rozhodčí nález nutno považovat za nicotný. Pochybnost může vzbuzovat, že podle citovaného § 112 občanského zákoníku dochází ke stavení běhu promlčecí doby uplatněním práva u příslušného orgánu, **nabízí se tedy otázka, zda v případě neplatnosti či dokonce absence rozhodčí doložky lze rozhodčí orgán považovat za „příslušný“**. Kloníme se k názoru, že i pokud dojde k uplatnění práva v rozhodčím řízení na základě neplatné rozhodčí doložky či v situaci, kdy rozhodčí doložka vůbec nebyla sjednána, mohou nastoupit účinky § 16 ZRŘ, neboť v případě opačného výkladu by ustanovení § 16 ZRŘ pozbylo smyslu.

U vztahů obchodních je situace komplikovanější. Podle ustanovení § 403 odst. 1 obch. zák. totiž promlčecí doba přestává běžet zahájením rozhodčího řízení na základě **platné** rozhodčí smlouvy. Znamená to tedy, že pokud je rozhodčí doložka neplatná, tento účinek nenastupuje? Lze jen spekulovat o tom, zda zákonodárce skutečně zamýšlel (hluboko před vyvstáním problémů s platností rozhodčích doložek) uvedením adjektiva „platné“ do textu citovaného ustanovení takový účinek, že podáním rozhodčí žaloby na základě platné rozhodčí doložky promlčecí doba běžet přestává, zatímco podáním rozhodčí žaloby na základě neplatné rozhodčí doložky nikoli.

Domníváme se, že nelze připustit takový výklad, který by připouštěl různé (protichůdné) právní účinky v závislosti na tom, zda rozhodčí řízení bylo zahájeno na základě platné nebo neplatné rozhodčí smlouvy. Takový výklad by byl za daných okolností (při opakovaném odklonu od dosavadní soudní praxe) nepřiměřeně tvrdý. Jakoukoliv logiku by pak postrádalo, že v případě zrušení rozhodčího nálezu pro neplatnost rozhodčí doložky v řízení o zrušení rozhodčího nálezu ve smyslu § 31 ZRŘ by postupem dle § 16 ZRŘ zůstaly účinky podané žaloby zachovány, zatímco v případě skončení rozhodčího řízení v důsledku vyslovení nepravomoci rozhodce by ve stejné situaci tyto účinky nenastaly. Dále lze obdobně jako u občanskoprávních vztahů konstatovat, že přistoupením na opačný výklad by ust. § 16 ZRŘ pozbylo smyslu, navíc by se v takovém případě nabízela úvaha o možnosti aplikace ust. § 405 obchodního zákoníku.²⁰

Dalším zásadním argumentem na podporu výše uvedených závěrů (bez ohledu na to, zda se jedná o vztah občanskoprávní či obchodní) je také povaha vztahu ustanovení § 14 odst. 1 a § 16 ZRŘ k citované občanskoprávní a obchodněprávní úpravě. Logickým závěrem je, že ustanovení § 14 odst. 1 a § 16 ZRŘ jsou ustanoveními speciálními k § 112 obč. zák. č. 40/1964 Sb. i k § 403 odst. 1 obch. zák. Tento závěr je podpořen i v odborné literatuře.²¹ Ustanovení § 14 odst. 1 a § 16 ZRŘ se tedy použijí přednostně a důsledkem jejich aplikace je zachování účinků podané žaloby. Ke stejnému závěru lze dojít i aplikací pravidla *lex posterior derogat legi priori*, neboť citovaná úprava obsažená v ZRŘ je

19 Ve znění účinném do 31. 12. 2013, přičemž ani aktuální znění daného ustanovení nic nemění na závěrech obsažených v tomto článku.

20 § 405 obchodního zákoníku v prvním odstavci stanovuje, že jestliže právo bylo uplatněno před promlčením podle § 402 až 404, avšak v tomto řízení nebylo rozhodnuto ve věci samé, platí, že promlčecí doba nepřestala běžet. Ve druhém odstavci stanovuje, že jestliže v době skončení soudního nebo rozhodčího řízení uvedeného v odstavci 1 promlčecí doba již uplynula nebo jestliže do jejího skončení zbývá méně než rok, prodlužuje se promlčecí doba tak, že neskončí dříve než jeden rok ode dne, kdy skončilo soudní nebo rozhodčí řízení.

21 Viz např. Lisse, L.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. Komentář k § 16. In: CODEXIS ADVOKACIE [právní informační systém].

oproti uvedené občanskoprávní a obchodněprávní úpravě pozdější. Vzhledem k tomu, že se jedná o předpisy stejné právní síly, je nutno aplikovat úpravu novější, tedy ZRŘ.

Na základě výše uvedeného lze konstatovat, že **postup podle § 16 ZRŘ nabízí věřitelům reálné východisko z popsané situace. Zabývejme se pro úplnost dále tím, zda existuje rovněž jiné východisko.**

Rozpor námítky promlčení s dobrými mravy

Vzhledem k okolnostem posuzované situace, kdy věřitelé neporušili žádnou právní povinnost, svůj nárok včas uplatnili v rozhodčím řízení v souladu s obvyklou a soudy tehdy aprobovanou praxí, ve vymáhání řádně pokračovali a jejich postup byl důsledkem porušení právních povinností ze strany dlužníka, se nabízí úvaha, zda se lze případné námítky promlčení vznesené dlužníkem v navazujícím soudním řízení bránit tvrzením, že uplatněná námítka **promlčení je v rozporu s dobrými mravy.**

Ustálená judikatura²² dospívá k závěru, že vznesení námítky promlčení zásadně dobrým mravům neodporuje; mohou však nastat situace, kdy její uplatnění je výrazem zneužití práva na úkor účastníka, který marné uplynutí promlčecí doby nezavinil a vůči jemuž by za takové situace účinky námítky promlčení v podobě oslabení jeho nároku byly nepřiměřeně tvrdým postihem ve srovnání s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva a s důvody, pro které své právo včas neuplatnil. **Judikatura NS i ÚS vychází z toho, že námítka promlčení může být v rozporu s dobrými mravy ve dvou případech, a to v případě úmyslu poškodit či znevýhodnit věřitele a v případě, že výkon práva vede k nepřijatelným důsledkům, projevujícím se jak ve vztahu mezi účastníky, tak na postavení některého z nich navenek.**

Je tedy zřejmé, že existují situace, kdy (byť výjimečně) je nutno vznesenou námítku promlčení posoudit jako v rozporu s dobrými mravy. Jsme toho názoru, že **s ohledem na výše uvedené judikatorní závěry se v posuzovaném případě jedná o situaci, kdy je zcela na místě tento postup uplatnit.** Je totiž nepochybné, že se věřitel choval tak, že uplynutí promlčecí doby nezavinil, a případná nevymahatelnost jeho pohledávky v důsledku uplatněné námítky promlčení by pro něho byla nepřiměřeně tvrdým postihem, který vede k nepřijatelným důsledkům ve vztahu mezi účastníky (došlo by k poskytnutí nepatřičné ochrany účastníkovi, který se choval protiprávně na úkor účastníka, který právní předpisy neporušil).

K obdobnému závěru dospěl Krajský soud v Hradci Králové ve svém rozhodnutí,²³ v němž shledal uplatněnou námítku promlčení v rozporu s dobrými mravy.²⁴ Bohužel Vrchní soud v Praze, jako soud odvolací, se s uvedeným názorem Krajského soudu v Hradci Králové neztotožnil a ve svém rozsudku ze dne 19. 12. 2013 uvedl s odkazem na rozsudek NS sp. zn. 25 Cdo 2905/99 ze dne 28. 11. 2001, že „*uplatnění námítky promlčení by mohlo být zcela výjimečně výkonem práva v rozporu s dobrými mravy pouze tehdy, jestliže by tato námítka byla pouze prostředkem umožňujícím značně poškodit účastníka právního vztahu. O jednání vykazujícím znaky přímého úmyslu poškodit druhého účastníka by ovšem nebylo možno uvažo-*

vat z okolností a důvodů, z nichž je vznik uplatněného nároku dovozován, nýbrž jen z konkrétních okolností, za nichž byla námítka promlčení tohoto nároku uplatněna. Tyto okolnosti by přitom musely být naplněny v natolik výjimečné intenzitě, aby byl odůvodněn tak významný zásah do principu právní jistoty, jakým je odepření práva uplatnit námítku promlčení.“²⁵

S posledně citovaným rozsudkem Vrchního soudu v Praze nelze souhlasit, a to hned z několika důvodů. Především je zapotřebí uvést, že Vrchním soudem v Praze citované rozhodnutí NS reagovalo na názor odvolacího soudu, že zákon neumožňuje soudu, aby hodnotil, za jakých okolností byla námítka promlčení vznesena, s čímž se dovolací soud z pochoptitelných důvodů neztotožnil. Za zásadní pochybení Vrchního soudu v Praze však považujeme skutečnost, že uvedená argumentace je vytržena z kontextu a Vrchním soudem prezentována tak, jakoby se jednalo o jediný případ, kdy může být námítka promlčení výkonem práva v rozporu s dobrými mravy (viz argumentace „pouze tehdy“). Nic takového však z předmětného rozhodnutí NS nevyplývá, navíc by takovýto výklad byl zcela v rozporu s další (již konstantní) judikaturou NS, týkající se problematiky rozporu námítky promlčení s dobrými mravy.

Citované rozhodnutí Vrchního soudu v Praze je tedy dle našeho názoru rozhodnutím, které ve svém odůvodnění obsahuje nepřiměřeně restriktivní výklad, zavádějícím způsobem zobecňuje závěry Nejvyššího soudu a nerespektuje další konstantní judikaturu Nejvyššího soudu.

Závěr

Lze tedy shrnout, že věřitelé, kteří se dostali do situace, že jejich návrh na nařízení exekuce podaný na základě vydaného rozhodčího nálezu byl zamítnut, případně již nařízená exekuce byla zastavena pro neplatnost rozhodčí doložky a tedy nedostatek pravomoci rozhodce pro vydání rozhodčího nálezu, mají **dvě možnosti, jak se bránit případné námítky promlčení jejich nároku vznesené dlužníkem v následném soudním řízení.**

První možností je dosáhnout toho, aby rozhodčí řízení bylo zákonným způsobem ukončeno tím, že rozhodce vysloví nedostatek své pravomoci, a věřitel následně postupuje podle § 16 ZRŘ, tedy podá žalobu k soudu v zákonné 30denní lhůtě. Proti případné námítky promlčení se pak věřitel může bránit argumentací, že podáním rozhodčí žaloby bylo rozhodčí řízení zákonem předepsaným způsobem zahájeno, vydáním (doručením) rozhodčího nálezu však nemohlo z důvodu jeho nicotnosti skončit a musí být tedy ukončeno jiným (zákonným) způsobem, čehož lze docílit i tím, že rozhodce vysloví nedostatek své pravomoci (rozhodci je totiž v daném okamžiku

22 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 2. 2011, sp. zn. 21 Cdo 85/2010. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2010, sp. zn. 33 Cdo 126/2009. Nález Ústavního soudu ze dne 6. 9. 2005, sp. zn. I. ÚS 643/04.

23 Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích, ze dne 26. 7. 2013, sp. zn. 60 Icm 113/2013.

24 Obdobně viz rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 25. 10. 2013, sp. zn. 155 Icm 372/2013.

25 Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 12. 2013, sp. zn. 60 Icm 113/2013, 102 VSPH 371/2013.

již známo, že nemá pravomoc rozhodnout spor). Pokud následně věřitel uplatní v souladu s § 16 ZRŘ svůj nárok u soudu, zůstávají účinky podané žaloby zachovány, což znamená, že nelze úspěšně uplatnit námitku promlčení.

Druhou možností je postup, kdy se věřitel v soudním řízení dovolá rozporu vznesené námitky promlčení s dobrými mravy s tvrzením, že její uplatnění je zneužitím práva ze strany dlužníka na úkor věřitele, který žádnou právní povinnost neporušil, marné uplynutí promlčecí doby nezavinil a připuštění námitky promlčení by bylo vůči věřiteli nepřiměřeně tvrdým postihem.

Pokud by věřiteli v popsaném případě nebyla poskytnuta jedním či druhým způsobem právní ochrana v situaci, kdy uplatnil svou pohledávku způsobem, který byl v dané době nejen obvyklý, ale i zcela v souladu s tehdy konstantní judikaturou na úrovni NS a ÚS, pak se nabízí úvaha o tom, že stát bude muset přijmout odpovědnost za škodu vzniklou účastníkům řízení v důsledku zásadních změn rozhodovací praxe při výkonu soudcovské moci, a to zejména za situace, kdy tyto změny nemají pouze účinky do budoucna, ale dopadají i na právní vztahy vzniklé před změnou judikatury.

26 Nález Ústavního soudu ze dne 25. 6. 2009, sp. zn. I. ÚS 89/07. In: Sběrka nálezů a usnesení ÚS, svazek 53, ročník 2009, str. 825.

Autoři tohoto článku věří, že se prosadí takový postup, kterým budou respektována základní práva účastníka řízení na legitimní očekávání a princip právní jistoty v souladu s bohatou judikaturou ÚS. Ústavní soud rovněž mimo jiné konstatoval,²⁶ že by bylo příliš tvrdé trvat na tom, aby účastníci řízení odhadli budoucí vývoj judikatury, který doznal významné změny v nazírání na posuzovanou otázku, jinak by soud, resp. stát, kladl na účastníky nepřiměřené nároky, pokud by od nich požadoval tak vysokou míru predikce soudní judikatury. Dle názoru ÚS totiž nelze od účastníků řízení očekávat, že vždy správně odhadnou legislativní a judikatorní vývoj a podřídí tomu veškeré další procesní úkony.

Je tak nutno přijmout závěr, že pokud v době učinění určitého právního úkonu judikatura zastávala určitý výklad práva a následně, v době rozhodování o tomto úkonu, již preferovala výklad opačný, je nezbytné ochránit účastníky řízení a upřednostnit výklad korespondující s judikatorními závěry platnými v době, kdy byl právní úkon učiněn.

✦ Prvý autor je advokát v Brně, druhá autorka je jeho advokátní koncipientkou.

Ochrana osobnosti zaměstnance v pracovněprávních vztazích



JUDr. LADISLAV JOUZA

Ochrana osobnosti člověka patří mezi základní lidská práva. Zásadní právní úprava je uvedena v čl. 2 odst. 4 Ústavy České republiky (ústavní zákon č. 1/1993 Sb.). **Podle tohoto ustanovení může každý občan činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.** Listina základních práv a svobod (č. 2/1993 Sb.) jde ve vymezení těchto svobod ještě dále a v čl. 10 uvádí, že každý má právo,

- aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno,
- na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života,
- na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.

Ochrana podle nového občanského zákoníku

Nový občanský zákoník (dále „o. z.“) vychází v § 81 a násl. ze **základních ústavních práv člověka na ochranu jeho osobnosti**. Stanoví, že ochrany požívají zejména život a důstojnost člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost a čest, soukromí a jeho projevy osobní povahy. Přitom zvláštní důraz klade na ochranu podoby člověka a jeho soukromí.

Bez svolení člověka nesmí nikdo narušit jeho soukromé prostory, sledovat jeho soukromý život nebo pořizovat o tom zvukový nebo obrazový záznam, využívat takové či jiné záznamy pořízené o soukromém životě člověka třetí osobou, nebo takové záznamy o jeho soukromém životě šířit. Ve stejném rozsahu jsou chráněny i soukromé písemnosti osobní povahy.

Zákoník práce

V pracovněprávních vztazích má ochrana osobnosti člověka širší význam. Vzhledem k tomu, že se jedná o zapojení do pracovní činnosti určité osoby, neposuzujeme ochranu člověka, ale **ochranu osobnosti zaměstnance**. Přitom se vychází nejen z uvedených ustanovení o. z., ale i z příslušných úprav zákoníku práce (dále „zák. práce“).

Příklady je v personální praxi mnoho. *Rozšiřování nepravdivých údajů ze soukromého života zaměstnance, sdělování informací zaměstnavatelem jinému zaměstnavateli o pracovních schopnostech zaměstnance, uveřejňování nepravdivých údajů ve sdělovacích prostředcích o pracovní činnosti zaměstnance, veřejná publikace podobizny zaměstnance ve vnitrofiremních písemnostech apod.* Nový občanský zákoník a další právní předpisy (např. tiskový zákon a zákon o rozhlasovém a televizním vysílání) umožňují zaměstnancům, aby využili práva ochrany osobnosti před neoprávněnými zásahy. Mohou např. požadovat uveřejnění odpovědi v tisku, pokud bylo předtím uveřejněno skutkové tvrzení, které se týká cti, důstojnosti nebo soukromí osoby nebo jména či dobré pověsti osoby nebo domáhat se toho, aby jiný zaměstnanec zaměstnavatele odstranil neoprávněné zásahy do cti zaměstnance (např. rozšiřováním nepravdivých tvrzení na pracovišti o rodinném životě zaměstnance).

Práva na ochranu osobnosti se nemůže občan, a tedy ani zaměstnanec, předem vzdát, a to ani ve dvoustranném právním úkonu, např. v pracovní smlouvě, v dohodě o pracovní činnosti apod.

Ochrana údajů o zaměstnanci

V personální činnosti, zejména při výběru zaměstnanců a získávání informací a údajů o zaměstnancích, musí firmy rozeznávat svá oprávnění před a po vzniku pracovního poměru.

Zaměstnavatel je např. povinen seznámit budoucího zaměstnance s právy a povinnostmi a pracovními podmínkami, a zajistit vstupní lékařskou prohlídku. Rovněž může s uchazečem o práci sjednat dohodu o tom, že s ním uzavře budoucí pracovní smlouvu (tzv. příslib zaměstnání).

V § 30 zák. práce se vymezují základní pravidla pro výběr fyzických osob (zaměstnanců) ucházejících se o konkrétní zaměstnání a postup zaměstnavatele při obsazování pracovního místa ve výběrovém řízení. Bude-li zaměstnavatel obsazovat pracovní místa výběrovým řízením, je povinen zveřejnit podmínky tohoto řízení. Dojde-li v důsledku nedodržení vyhlášených podmínek ze strany zaměstnavatele nebo uchazeče o práci ke škodě na straně druhého zúčastněného subjektu, je ten, jehož zaviněným chováním ke škodě došlo, povinen tuto škodu nahradit.

Úspěšný výsledek výběrového řízení ovšem ještě zaměstnanci nedává oprávnění, že ho zaměstnavatel musí přijmout do pracovního poměru. Jde pouze o „výběr“ vhodného uchazeče, který nejlépe splňuje předpoklady a požadavky stanovené zaměstnavatelem. Ten se pak rozhoduje sám.

Údaje jen pro zaměstnání

Zaměstnavatel smí v souvislosti s jednáním před vznikem pracovního poměru nebo před uzavřením dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti vyžadovat od fyzické osoby, která se u něho uchází o zaměstnání, nebo od jiných osob **jen ty údaje, které bezprostředně souvisejí s přijetím do zaměstnání.** V souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, se tak ještě před vznikem pracovního vztahu u zaměstnavatele zamezuje nadbytečné-

mu shromažďování údajů o budoucím zaměstnanci a tím i jejich možnému zneužití.

Zákoník práce v této úpravě vychází z práva Evropské unie. Článek 3 Směrnice Rady 76/207/EEC, o realizaci zásady rovného zacházení pro muže a ženy, pokud jde o přístup k zaměstnání, odborné přípravě a postup v zaměstnání a o pracovní podmínky, např. požaduje: zaměstnavatel nesmí vyžadovat ani jinak zjišťovat informace o fyzických osobách zajímajících se o zaměstnání, týkající se manželského a rodinného stavu, počtu dětí.

Výběrové řízení, v němž se „hledá“ vhodný zaměstnanec, musí zaměstnavatel vést neutrálně a nesmí odrazovat fyzické osoby z hlediska pohlaví, rasy, víry, věku apod. Rovněž výběr zaměstnanců musí provádět tak, aby nedocházelo k diskriminaci zaměstnanců nebo k porušování zásady rovnosti, která se uplatňuje v pracovníprávních vztazích. **Je proto zakázán takový postup zaměstnavatelů při výběru zaměstnanců, v němž by zjišťovali další a jiné údaje, které nesouvisí s pracovním uplatněním (např. informace o příbuzných, významných, rodinný stav).** V rozporu se zákonem jsou tzv. **diskriminační dotazníky, které mnozí zaměstnavatelé dávají zaměstnancům k vyplnění při přijímacích rozhovorech.** Výjimka platí pouze pro případy, kdy vyžadování těchto údajů je odůvodněno podstatným a rozhodujícím požadavkem pro výkon zaměstnání, které má občan vykonávat a který je pro výkon tohoto zaměstnání nezbytný. Např. pro výkon zaměstnání, který je spojen s hmotnou zainteresovaností a vyžadují se k němu určité bezúhonnostní předpoklady, je zřejmě správným požadavkem zaměstnavatele výpis z rejstříku trestu zaměstnance. U některých profesí, např. u pedagogických pracovníků, musí zaměstnavatel vyžadovat výpis z rejstříku trestů ve všech případech. Nelze však obecně tvrdit, že některé údaje musí zaměstnavatelé vyžadovat vždy. Záleží na charakteru a druhu práce.

Když vznikne pracovní poměr

Po vzniku pracovního poměru má zaměstnavatel při získávání informací od zaměstnance jiné postavení. **Jeho působnost upravuje ustanovení § 316 odstavec 4 zák. práce.**

Zaměstnavatel nesmí od zaměstnance vyžadovat informace, které bezprostředně nesouvisí s výkonem práce a s pracovníprávním vztahem. Toto ustanovení uvádí informace, které nesmí zaměstnavatel vyžadovat. Např. údaje o rodinných poměrech, původu, sexuální orientaci, příslušnosti k církvi nebo náboženské společnosti, o členství v odborové organizaci nebo v politických stranách nebo hnutích. Některé informace může však získávat (např. o těhotenství, zdravotním stavu), jestliže je pro to dán věcný důvod spočívající v povaze práce, která má být vykonávána, a je-li tento požadavek přiměřený. Dále je to v případech, kdy to stanoví zák. práce nebo zvláštní právní předpis.

Některé údaje musí však zaměstnavatel znát. Může získávat např. údaje o těhotenství ženy, protože zákoník práce stanoví povinnost zaměstnavatelům nepřidělovat některé druhy (zakázané) prací těhotným ženám. **Bez znalosti těchto údajů by zaměstnavatel uvedenou povinnost nemohl splnit.** Musí rovněž znát např. údaje o zdravotním stavu zaměstnance, neboť

zákon o zaměstnanosti ukládá zaměstnavatelům povinnosti při zaměstnávání zdravotně postižených osob. Firmám je dále uloženo podávat hlášení pro účely statistické, daňové, ochrany životního prostředí apod. Tato oprávnění pro získávání osobních údajů zaměstnance dává zaměstnavateli zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů (dále „zákon“).

Zaměstnance sleduje kamera

Mezi citlivou oblast ochrany osobnosti zaměstnance patří zavádění kamerových systémů na pracovištích. Možnost jeho zavedení je nutno posuzovat podle Listiny základních práv a svobod, zák. práce, o. z. a v určitých případech i podle zákona na ochranu osobních údajů. Od vstupu ČR do Evropské unie jsou pro tyto účely vysvětlující i některá rozhodnutí Evropského soudního dvora (např. kauza *Klass proti SRN* a *Niemek proti SRN*).

Zaměstnavatel má sice právo kontroly pracovní činnosti svých zaměstnanců, ale musí k tomu zvolit vhodné prostředky a formy, které nejsou v rozporu s právní úpravou ochrany soukromí zaměstnance a nemají důsledky v obtěžování zaměstnanců. **Kamery by mohl zaměstnavatel použít, pokud by nedošlo k zásahu do ochrany soukromí zaměstnance a pokud by účelu, kterého tím sleduje (zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, dodržení technologického postupu, kontrola docházky na pracoviště apod.) nemohl dosáhnout jinak (např. evidencí pracovní doby, osobní kontrolou vedoucími zaměstnanci).** Jde tedy o podpůrné opatření.

K zavedení kamerového systému dává zaměstnavateli oprávnění zák. práce v § 316 odstavec 3. Musí k tomu být závažný důvod, spočívající ve zvláštní povaze své činnosti, který odůvodňuje zavedení kontrolních mechanismů, tedy i kamerového systému. Zaměstnavatel musí informovat zaměstnance o rozsahu kontroly a o způsobech jejího provádění.

O zásah do ochrany soukromí zaměstnance by se jednalo při instalaci kamer za účelem sledování zaměstnanců v kancelářích, na chodbách, sociálních zařízeních apod., kde by pro jejich zavedení neexistoval žádný důvod a oprávněný zájem zaměstnavatele, který by bylo nutno tímto způsobem chránit.

Pokud by se zaměstnanec domníval, že zavedením kamerového systému na pracovišti došlo k porušení jeho práv a povinností vyplývajících z rovného zacházení, anebo by považoval toto jednání zaměstnavatele za zásah do ochrany osobnosti, má právo se domáhat na zaměstnavatele, aby **bylo upuštěno od tohoto jednání**. V závažných případech má právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích, o které však může rozhodnout soud.

Ochrana údajů v elektronické poště

Rozvíjející se výpočetní technika a snaha po vyšší efektivitě práce umožňuje zaměstnavatelům zavádět elektronickou poštu na většinu pracovišť. Vedle kladů, které tato technika přináší, se objevují v praxi problémy. Např. zda zaměstnavatel může kontrolovat elektronickou poštu, kterou zaměstnanec obdržel na pracoviště do schránky počítače, který mu byl svěřen k výkonu práce, nebo poštu, kterou odeslal zaměstna-

nec. **Jedná se o nové prvky v pracovní činnosti, v nichž je obsažena i ochrana údajů a tím i osobnosti zaměstnance.**

Počítač, včetně elektronické pošty, se využívá zejména v administrativní práci, při vyřizování mzdové a platové agendy nebo v personální evidenci zaměstnanců. Přitom je ovšem nutné dodržovat příslušné právní předpisy, zejména zák. práce. Pokud elektronická pošta přijde do osobní e-mailové schránky zaměstnance, tak ji zaměstnavatel nemůže číst. Výjimka je v případech, které jsou stanoveny v § 316 odstavce 2 zák. práce.

Při právním posuzování této otázky je nutno vyjít z Listiny práv a svobod (čl. 13), která zaručuje ochranu listovního tajemství. Listina základních práv a svobod stanoví, že nikdo nesmí porušit listovní tajemství jiných písemností a záznamů, ať již uchovávaných v soukromí, nebo zasílaných poštou anebo jiným způsobem. **Výjimkou jsou případy, které jsou uvedeny ve zvláštním právním předpise** (např. vyšetřování trestného činu). Stejně se zaručuje tajemství zpráv podávaných telefonem, telegrafem nebo jiným podobným způsobem.

Závažný důvod

Zaměstnavatel může kontrolovat elektronickou poštu zaměstnance, jestliže k tomu bude mít závažný důvod, spočívající ve zvláštní povaze činnosti. Musí však informovat zaměstnance o rozsahu kontroly a o způsobech jejího provádění.

Závažným důvodem může být „ochrana a zdraví zaměstnavatele, zaměstnance, spoluzaměstnanců a jiných osob, které se v kontrolovaném prostoru zdržují. Dalšími důvody jsou ochrana majetku zaměstnavatele, spoluzaměstnanců a jiných osob a kontrola pracovní výkonnosti zaměstnance. **K takovému postupu dává zaměstnavateli oprávnění zák. práce v § 316 odstavec 3, pokud bude mít závažný důvod spočívající ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele, který odůvodňuje zavedení kontrolních mechanismů. Musí však informovat zaměstnance o rozsahu kontroly a o způsobech jejího provádění. Zejména se jedná o zaměstnavatele, u nichž je nutno chránit know-how nebo údaje občanů (zaměstnanců).**

Způsob kontroly

Počítačové firmy vyvíjejí různé programy, které by měly zaměstnavatelům usnadnit jejich postup při monitorování zaměstnanců. Různé vyhledávací formy v softwarových programech automaticky zpracovávají obsah procházející sítí v organizaci a označují je prostřednictvím klíčových slov. Lze pak vyhledávat i formace a temata, která vedení zaměstnavatele zajímají.

I při takovém postupu musí však zaměstnavatel dodržovat zákonné předpisy. Nemůže se v důsledku „přidělení“ služební počítače zaměstnanci domnívat, že elektronická pošta je majetkem zaměstnavatele. K tomu, aby mohl kontrolovat elektronickou poštu zaměstnance, musí nejen vymezit závažný důvod, který ho k tomu opravňuje, ale je rovněž povinen informovat zaměstnance o rozsahu kontroly a o způsobech jejího provádění (§ 316 odstavec 3 zák. práce). Musí tedy uvést, jaké údaje budou kontrolovány a shromažďovány, kde a po jakou dobu budou uschovány, kdo k nim má přístup, kdo bude provádět kontrolu, jaká jsou bezpečnostní opatře-

ni k neoprávněným zásahům apod. **Jinak by se jednalo o zásah do ochrany osobnosti zaměstnance.**

Příklady z praxe

Jestliže nejsou splněny zákonné podmínky uvedené v § 316 odstavce 1 až 3 zák. práce, nesmí zaměstnavatel kontrolovat elektronickou poštu zaměstnance. Přesto se vyskytují zaměstnavatelé, kteří povinnosti nedodržují. Připomeňme si některé výklady, které nejsou v souladu s ochranou osobnosti zaměstnance a ani se zák. práce:

- *Soukromý e-mail může zaměstnavatel číst, je-li zřejmé, že se jedná o pracovní e-mail a lze-li tento závěr učinit na základě údajů uvedených v hlavičce tohoto e-mailu a je-li pravděpodobné, že by k jeho vyřízení došlo opožděně (např. nemoc zaměstnance) a zaměstnavatel by utrpěl újmu – jde o protizákonný postup zaměstnavatele;*
- *Zaměstnavatel může nařídit v pracovním řádu, aby zaměstnanec pro případ své nepřítomnosti ustanovil někoho ze svých kolegů, který je oprávněn ke vstupu do jeho e-mailové schránky. Tato zmocněná osoba disponuje s novou příchozí poštou, může ji přeposlat, uložit, zpracovat – zaměstnanec se nemůže svého práva na ochranu tajemství dopravovaných zpráv vzdát, postup zaměstnavatele je v souladu se zák. práce, pokud k tomu vymezil závažný důvod;*
- *Zaměstnavatel zakázal zaměstnancům přijímat na přidělené e-mailové adrese od jiných osob elektronickou poštu, která má osobní (soukromý) charakter, i když adresy byly zveřejněny na webových stránkách firmy – nesprávný postup, zaměstnavatel může pouze sledovat počet příchozích a odchozích e-mailů, včetně hlavičky, nemůže kontrolovat obsah (kromě důvodů uvedených v § 316 ZP).*

Kdy ochrana neplatí

Zaměstnanci jsou povinni plně využívat pracovní dobu, nemohou si v pracovní době vyřizovat své soukromé záležitosti a nejsou oprávněni zneužívat služební počítače ani jiné výrobní a pracovní prostředky.

V případech, kdy zaměstnanec vyhledává na služebním počítači v pracovní době internetové stránky, hraje hry apod., se ochrana osobnosti zaměstnance neuplatní. **Zaměstnavatel nepotřebuje ke kontrole takového jednání zaměstnance vydat opatření, v němž by vymezil závažný důvod spočívající v jeho zvláštní činnosti.**

V poslední době se v judikatuře vyskytlo několik případů, kdy zaměstnanci např. využívali pracovní dobu tak, že vyhledávali internetové stránky k uspokojení osobního zájmu. Oprávněně dostali výpověď z pracovního poměru pro porušování pracovních povinností, neboť využívali počítač k soukromým účelům tím, že surfovali v pracovní době, vyhledávali internetové stránky, které nejsou určeny k pracovním účelům.

Vyřizování soukromých telefonů

Není málo případů, kdy zaměstnavatelé zřizují různá technická zařízení, která umožňují zjistit telefonní čísla, na kte-

rá telefonuje zaměstnanec. Zaměstnavatel je přitom veden dobrou snahou, aby zaměstnanec vyřizováním soukromých záležitostí nezvyšoval náklady zaměstnavatele za telefonní služby a plně se věnoval zaměstnání. **Při zjištění, že zaměstnanec telefonoval na soukromé číslo, předepisují pak telefonní poplatek zaměstnanci ve formě náhrady škody nebo i přímo srážejí ze mzdy.** Jedná se o zásah do ochrany osobnosti zaměstnance?

I při řešení těchto problémů je nutno postupovat podle ústavních zásad a předpisů, které je rozpracovávají. **Tajemství obsahu telefonních zpráv podléhá ochraně** podle trestního zákona a je zaručeno Listinou základních práv a svobod. Znamená to, že nikdo, tedy ani **zaměstnavatel, nemůže odposlouchávat telefonní hovory zaměstnance**, i když by se jednalo o soukromé rozhovory nebo zařizování osobních záležitostí za pomoci telefonu na pracovišti a v pracovní době. Zaměstnavatel by mohl pouze zjistit označení telefonního čísla, na které se zaměstnanec dovolal. Ovšem z tohoto samotného údaje zaměstnavatel nemůže dovozovat, že se jednalo o soukromý telefonický rozhovor. Tato skutečnost je pak rozhodující pro možné uplatnění úhrady nákladů na použití firemního telefonu jako formu náhrady škody, kterou zaměstnanec způsobil zaměstnavateli.

Náklady za telefonické hovory

Podle zák. práce zaměstnanec odpovídá zaměstnavateli za škodu, kterou mu způsobil zaviněným porušením povinností při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s tímto plněním. **Škodou se rozumí zmenšení majetku.**

Předpokladem vzniku odpovědnosti zaměstnance za škodu je, že ji způsobil porušením povinností z pracovního poměru. Odpovědnost zaměstnance za škodu vzniká jen tehdy, jestliže se dopustil nějakého protiprávního jednání nebo opomenutí. **Povinnosti vyplývají především z jeho pracovní smlouvy, ale nejsou to jen povinnosti, které byly v pracovní smlouvě výslovně dohodnuty.** Zejména má povinnost plnit pracovní úkoly podle pokynů nadřízených a řádně hospodařit s prostředky svěřenými zaměstnancům. Jestliže např. zaměstnavatel vydal pokyn nebo příkaz (většinou v pracovních rádech), že zaměstnanec nemůže využívat firemní telefon k soukromým účelům, je zaměstnanec povinen tento pokyn respektovat. V opačném případě by se jednalo o protiprávní jednání a o porušení pracovní kázně, zejména v případech, kdy takové protiprávní jednání zaměstnanec je četnější a intenzivnější. **V opakovaných a prokazatelných případech by s ním mohl zaměstnavatel skončit pracovní poměr výpovědí.**

Tím by se ovšem nevyloučila možnost pro zaměstnavatele uplatňovat na zaměstnanci nárok na náhradu škody, která mu vznikla použitím firemního telefonu k soukromým účelům. Zaměstnavatel by však musel prokázat, že zaměstnanec porušil právní povinnost stanovenou mu např. v pracovním řádu, předpisu zaměstnavatele nebo v příkazu vedoucího a že ke škodě došlo v příčinné souvislosti mezi tímto protiprávním jednáním a vzniklou škodou.

Jen věrohodné důkazy

Závažnou okolností je věrohodné prokázání, že zaměstnanec telefonoval na určité telefonní číslo s úmyslem vyřídit si svou soukromou záležitost. Je pak otázkou dokazování, zda pouze ze samotného faktu, že se nejednalo „o služební“ telefonní číslo, je možné vyvodit závěr, že zaměstnanec si telefonicky vyřizoval své osobní záležitosti a že zaměstnavateli proto vznikla škoda v podobě zvýšených nákladů na telefonický provoz. **Mohou totiž nastat situace, z nichž ani při prokázání „soukromého“ telefonního čísla nelze s jistotou tvrdit, že se jednalo o soukromý telefonický rozhovor.** Např. *mzdová účetní si ověřovala některé údaje vyplývající z její pracovní náplně na finančním úřadu, u daňového poradce nebo u poradenské firmy.*

Je proto účelné záležitosti spojené s vyřizováním soukromých telefonátů řešit vhodnými firemními organizačními a technickými opatřeními, např. přidělením služebního mobilního telefonu, dohodou o formě úhrady nákladů, zřízením telefonních automatů.

Údaje v pracovním posudku

Při skončení pracovního poměru má zaměstnavatel podle § 314 odstavec 1 zák. práce **povinnost vydat zaměstnanci na jeho požádání posudek o pracovní činnosti.**

Důvodem právní úpravy je nejen ochrana zaměstnance, ale i zaměstnavatele. Nový zaměstnavatel, který chce přijmout zaměstnance do pracovního poměru, musí mít představu o pracovních a odborných schopnostech nového uchazeče o zaměstnání.

Z ustanovení § 314 zák. práce vyplývá, že **pracovním posudkem jsou veškeré písemnosti týkající se hodnocení práce zaměstnance, jeho kvalifikace, schopností a dalších skutečností, které mají vztah k výkonu práce.**

Pokud by zaměstnanec nesouhlasil s obsahem a údaji v posudku o pracovní činnosti, může se domáhat nápravy. Do tří měsíců ode dne, kdy se o obsahu nebo údajích dověděl, může podat návrh k soudu, aby bylo zaměstnavateli uloženo je přiměřeně opravit.

Informace o zaměstnanci

V praxi se velmi často stává, že **zaměstnavatel sděluje jinému zaměstnavateli, u kterého se zaměstnanec uchází o zaměstnání, některé údaje nesouvisející s pracovní činností.** Zákoník práce takový postup zaměstnavatele **nepřipouští. Jednalo by se o neoprávněný zásah do ochrany osobnosti zaměstnance.** Zák. práce stanoví v § 314 odstavec 2, že informace, které nemohou být obsaženy v pracovním posudku, je zaměstnavatel oprávněn o zaměstnanci podávat pouze s jeho souhlasem.

Zaměstnavatel tedy musí důkladně a objektivně rozlišovat údaje, které může uvést v posudku o pracovní činnosti. Pokud by mohly být předmětem posudku, je pak oprávněn je sdělovat jinému subjektu i v případech, kdy posudek o pracovní činnosti si zaměstnanec nevyžádal a zaměstnavatel posudek nevypracoval.

Odlišný postup zaměstnavatele není ani v případech, kdy si

informace o zaměstnanci vyžaduje státní orgán. I jemu může podávat informace o zaměstnanci jen takového charakteru, které by mohly být předmětem posudku o pracovní činnosti. Podávání informací jinému subjektu by nebylo zásahem do ochrany osobních údajů, pokud by s tím zaměstnanec vyslovil souhlas, a kdyby se jednalo o údaje mimo obsah možného posudku o pracovní činnosti.

Náhrada újmy

Posouzení zavinění toho, kdo neoprávněně zasáhl do ochrany osobnosti, je rozhodujícím hlediskem pro způsob odškodnění a výši škody. **Hodnocení je rovněž závislé na skutečnosti, zda zásah do ochrany osobnosti se stal v oblasti občanskoprávní nebo pracovněprávní.**

Člověk, jehož osobnost byla dotčena, má právo domáhat se toho, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek (§ 82 odst. 1 o. z.). Náhrada újmy může však být i v podobě satisfakce. Podle § 2956 o. z. vznikne-li škůdci povinnost odčinit člověku (osobě) újmu na jeho přirozeném právu chráněném ustanoveními o. z. v oblasti osobních práv člověka, nahradí škodu i nemajetkovou újmu, kterou tím způsobil. Jako nemajetkovou újmu odčinit i způsobené duševní útrapy. Škoda se nahrazuje uvedením do předešlého stavu. Není-li to dobře možné, anebo žádá-li to poškozený, hradí se škoda v penězích. Nemajetková újma se odčinit přiměřeným zadostiučiněním. To musí být poskytnuto v penězích, nezajistí-li jiný způsob skutečného a dostatečně účinného odčinění způsobené újmy.

Náprava v pracovněprávních vztazích

Odškodnění zásahu do ochrany osobnosti zaměstnance v pracovněprávních vztazích je závislé na povaze předpisů, které právní ochranu zajišťují. Porušení ustanovení zák. práce, např. neoprávněné zjišťování osobních údajů, rozšiřování lživých tvrzení, sdělování nepravdivých informací apod. může znamenat porušení právní povinnosti zaměstnavatelem a v důsledku toho i náhradu škody postiženému zaměstnanci.

Do ochrany osobnosti zaměstnance patří i dodržování tzv. antidiskriminačního zákona (č. 198/2009 Sb.). Tento zákon má speciální úpravu právních prostředků ochrany před diskriminací. Poškozený zaměstnanec má právo domáhat se u soudu, aby bylo upuštěno od diskriminace, aby byly odstraněny následky diskriminace a aby mu bylo dáno přiměřené zadostiučinění (nerovnost v odměňování mužů a žen, přednost mužů před ženami při nástupu do zaměstnání apod.). Nárok na nemajetkovou újmu v penězích má zaměstnanec tehdy, jestliže byla v důsledku diskriminace ve značné míře snížena dobrá pověst nebo důstojnost osoby nebo její vážnost ve společnosti.

✿ Autor, advokát v Praze, je expertem na pracovní právo a rozhodcem pracovních sporů.

Může advokát, jako soudem ustanovený kolizní opatrovník nezletilého, nahlížet do spisové dokumentace o dítěti, vedené OSPOD?



Mgr. EVA HILŠEROVÁ

Úvod

Dne 1. 1. 2014 nabyl účinnosti zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „z. ř. s.“).

V ustanovení § 469 odst. 2 pro zastoupení dítěte ve věcech péče soudu o nezletilé explicitně stanoví, že „*byl-li jmenován opatrovníkem nezletilého orgán sociálně-právní ochrany dětí, který podal podnět nebo návrh na zahájení řízení, jmenuje soud na návrh opatrovníka jiného.*“

Podle důvodové zprávy k tomuto zákonu se z důvodu zamezení kolize zájmů stanoví, že opatrovníkem nezletilého by neměl být ten orgán sociálně-právní ochrany dětí (dále také „OSPOD“), který podal podnět nebo návrh na zahájení řízení. Pokud byl takový OSPOD jmenován, stanoví se, že soud má na návrh jmenovat opatrovníka jiného.¹

K obdobným závěrům již před přijetím této výslovné právní úpravy dospěla právní doktrína, soudní judikatura a rovněž veřejný ochránce práv. Soudní praxe zejména v poslední době tyto závěry reflektovala a uchylovala se k rozhodnutí o opatrovnictví subjektem odlišným než OSPOD, ve většině případů advokátem. Uvedená situace však má nepříznivý praktický dopad, pokud jde o nahlížení kolizního opatrovníka – advokáta do spisové dokumentace vedené o dítěti orgánem sociálně-právní ochrany dětí. **Ustanovení § 55 odst. 5 zák. č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále také „ZSPOD“), totiž stanoví taxativní výčet subjektů, kterým může OSPOD na základě jejich písemné žádosti umožnit nahlédnout do spisové dokumentace vedené o dítěti. Advokát, případně jiný kolizní opatrovník odlišný od OSPOD však v tomto taxativním výčtu oprávněných subjektů zmíněn není.**

V příspěvku pojednávám nejprve o samotném institutu kolizního opatrovnictví (pro lepší pochopení funkce kolizního opatrovníka a jeho poslání), a poté se podrobněji věnuji zastupování nezletilého kolizním opatrovníkem advokátem, skutečnosti, že mu není umožněno nahlížet do spisové dokumentace o dítěti, vedené OSPOD, a důsledkům této situace, spočívajícím v nemožnosti advokáta jako kolizního opatrovníka nezletilého, ustanoveného soudem v řízení ve věcech pé-

če soudu o nezletilé k hájení zájmů nezletilého, účinně tyto zájmy hájit. Je tím porušena zásada procesní rovnosti účastníků řízení, zakotvené v čl. 96 odst. 1 Ústavy České republiky a čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, potažmo tedy právo na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Závěrem se zabývám možností, jak problém překlenout teleologickým výkladem právní normy či přijetím odpovídajícího legislativního opatření.

Kolizní opatrovnictví

Nezletilé dítě, které je účastníkem občanského soudního řízení, nedisponuje plnou svéprávností. Jelikož je ke svéprávnosti vázána rovněž procesní způsobilost, dítě musí být v civilním řízení ve většině případů až na výjimky zastoupeno zástupcem.²

V občanském soudním řízení zastupují nezletilé nesvéprávné dítě na prvním místě jeho zákonní zástupci (rodiče nebo poručník). Rodiče jsou zákonnými zástupci nezletilého dítěte za předpokladu, že jsou v souladu s ustanovením § 865 a násl. zák. č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku³ (dále také „o. z.“), zároveň i nositeli rodičovské odpovědnosti. Právo zastupovat dítě mají oba rodiče, v tom kterém konkrétním případě může být nezletilý zastoupen kterýmkoli ze svých rodičů. Jestliže se při výkonu rodičovských práv rodiče neshodnou, rozhodne o tomto výkonu soud.

Jsou-li však rodiče nezletilého dítěte spolu s nezletilým dítětem také účastníky řízení nebo hrozí-li z jiného

1 Obdobná úprava platí i pro návrh na předběžné opatření soudu o úpravě poměrů dítěte, pokud je opatrovníkem dítěte jmenován stejný orgán sociálně-právní ochrany dětí, který soudu tento návrh podal (ustanovení § 455 z. ř. s.). Pokud jde o zastoupení nezletilého dítěte v řízení ve věcech osvojení, je opět stanoveno, že opatrovníkem nezletilého osvojení, který není plně svéprávný, je soudem zpravidla jmenován orgán sociálně-právní ochrany dětí, ledaže řízení bylo zahájeno z podnětu nebo na návrh orgánu sociálně-právní ochrany dětí. V takovém případě soud na návrh jmenuje dítěti opatrovníka jiného (viz ustanovení § 434 z. ř. s.).

2 Výjimku představují ty případy, kdy z. ř. s. výslovně přiznává nezletilému dítěti pro určitý typ řízení procesní způsobilost, tj. způsobilost samostatně právně jednat před soudem, bez nutnosti zastoupení. Takovým případem je např. soudní řízení ve věcech osvojení, ve kterých má podle ustanovení § 431 odst. 2 z. ř. s. nezletilý rodič starší 16 let plnou procesní způsobilost, tj. nemusí být nikým zastoupen. Obdobně pak může nezletilé dítě starší 16 let jednat samostatně v řízení o povolení uzavřít manželství podle ustanovení § 367 a násl. z. ř. s., v řízení o přiznání svéprávnosti nezletilému dítěti a v řízení o přivolení souhlasu k samostatnému provozování obchodního závodu nebo k jiné obdobné výdělečné činnosti podle ustanovení § 466 písm. r) a s) z. ř. s., v nichž je dítě oprávněno samo podat návrh k soudu a je účastníkem tohoto řízení vedle svých zákonných zástupců.

3 Dříve ustanovení § 31 zákona o rodině.



Ilustrační foto

důvodu střet zájmů mezi nezletilým dítětem a jeho rodiči, popř. mezi dětmi těchto rodičů, soud musí dítěti ustanovit podle ustanovení § 892 o. z. (dříve ustanovení § 37 odst. 2 zákona o rodině) a podle ustanovení § 469 odst. 1 z. ř. s. pro ochranu zájmů tohoto dítěte v daném řízení tzv. **kolizního opatrovníka**.⁴

Podle dosud ustálené soudní praxe je pravděpodobnost kolize zájmů mezi rodiči a dítětem obecně dána vždy za situace, kdy jsou rodiče a jejich dítě či děti účastníky jednoho civilního řízení. Ustanovení § 892 odst. 3 o. z. na rozdíl

od dříve účinného § 37 odst. 2 zákona o rodině již nijak nespecifikuje, kdo má být ustanoven kolizním opatrovníkem dítěte. Podle ustanovení § 469 odst. 1 z. ř. s. tímto opatrovníkem soud *zpravidla* ustanoví orgán vykonávající sociálně-právní ochranu dětí (OSPOD), v případech s mezinárodním prvkem pak Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí.⁵ V případě nesouhlasu s ustanovením orgánu sociálně-právní ochrany dětí kolizním opatrovníkem mohou účastníci řízení za podmínek ustanovení § 201 a násl. občanského soudního řádu podat odvolání k soudu.⁶

Je důležité zdůraznit, že pokud se soud rozhodne ustanovit opatrovníkem dítěte orgán sociálně-právní ochrany dětí, u kterého není dána žádná překážka pro výkon opatrovnictví (např. v důsledku podání návrhu nebo podnětu na zahájení řízení – viz níže), je orgán sociálně-právní ochrany dětí ze zákona povinen funkci opatrovníka přijmout a vykonávat ji, aniž by k tomu byl nezbytný jeho souhlas. Tento závěr vyplývá ze zákonné úpravy povinnosti obecního úřadu obce s rozšířenou působností při výkonu opatrovnictví a poručení dítěte podle ustanovení § 17 písm. a) ZSPOD.

Ústavní soud v nálezu sp. zn. I. ÚS 3304/13 ze dne 19. 2. 2014 konstatoval, že účelem ustanovování kolizního opatrovníka dítěti je obecně lepší ochrana jeho práv, čímž stát demonstruje svou odpovědnost za blaho dítěte a mimo jiné

4 Tento termín se pro dané situace vžil v praxi a objevuje se i v instrukci Ministerstva spravedlnosti č. j. 505/2001-Org, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy.

5 V některých případech soudy ustanovují opatrovníkem dítěte soudního čekatele působícího na daném soudu, případně vyššího soudního úředníka. Negativem se v těchto případech může stát, že se některý soudní čekatel nebo vyšší soudní úředník nebude chtít odvolat v zájmu dítěte proti rozhodnutí soudce působícího na stejném soudu. Podle nálezu Ústavního soudu ze dne 13. 9. 2007, sp. zn. II. ÚS 303/05, nelze očekávat, že podřízený pracovník soudu jako opatrovník účastníka řízení ve věci řešené stejným soudem bude brojit proti postupu a rozhodnutí soudu, a to i kdyby byl evidentně vadný. Funkce opatrovníka podle Ústavního soudu nebyla procesním řádem zakotvena k tomu, aby usnadňovala činnost soudu tím, že oklestí procesní práva účastníka. Byla vytvořena proto, aby byly do důsledku hájeny zájmy vyšetřovaného, což představuje mj. studium spisu, podávání vyjádření a vedení celého sporu za vyšetřovaného tak, jak by takovou povinnost byl nucen plnit smluvní zástupce.

6 Podle ustanovení § 482 z. ř. s. není přípustné odvolání proti usnesení o jmenování opatrovníka v řízení o navrácení nezletilého dítěte ve věcech mezinárodních únosů dětí.

také naplňuje právo dětí a mladistvých na zvláštní ochranu, zakotvené v čl. 32 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Kolizní opatrovník má pomoci soudu definovat a chránit nejlepší zájem dítěte. Podle důvodové zprávy k ustanovení § 946 o. z. je vzhledem ke specifickému postavení kolizního opatrovníka naprosto nezbytné, aby jednal za dítě se znalostí věci, okolností, názorů, stanovisek atd., jinak řečeno, tento opatrovník nemá jen obecně při svém jednání brát zřetel na zájem dítěte, ale je povinen nejprve zjistit, co ve skutečnosti zájmem dítěte je, jak nejlépe by bylo možné zájem dítěte naplnit. **Slovy usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 2113/2000 ze dne 5. 10. 2000 je kolizní opatrovník ustanoven do své funkce proto, aby nezletilé dítě aktivně zastupoval, v řízení hájil jeho zájmy.** Je vybaven příslušnými právními a materiálními prostředky, které mu umožňují toto poslání realizovat a nebýt v řízení jen pasivním subjektem.

Opatrovník ustanovený dítěti rozhodnutím soudu má s odkazem na ustanovení § 31 občanského soudního řádu stejné postavení jako zástupce účastníka řízení jednajícím na základě procesní plné moci udělené přímo zastoupeným účastníkem. **Opatrovník vykonává za dítě všechna procesní práva účastníka řízení, je oprávněn činit jménem dítěte všechny úkony, které může v řízení činit účastník, a zastupuje dítě v celém soudním řízení až do jeho pravomocného skončení, včetně případného řízení odvolacího. Projevem aktivní účasti opatrovníka na soudním jednání a jeho důležitým procesním právem je mimo jiné možnost klást se souhlasem předsedy senátu otázky ostatním účastníkům řízení a předvolaným znalcům a svědkům a právo nahlížet do soudního spisu.**

Zastupování nezletilého kolizním opatrovníkem advokátem

Na mezinárodní úrovni upravuje kolizní opatrovníctví čl. 4 Evropské úmluvy o výkonu práv dětí (sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přijetí Evropské úmluvy o výkonu práv dětí č. 54/2001 Sb. m. s.; dále také „EÚVPD“), dle kterého má dítě právo požádat osobně nebo prostřednictvím jiných osob nebo orgánů o ustanovení zvláštního zástupce v soudním řízení, které se jej týká, pokud podle vnitrostátních předpisů osoby, mající rodičovskou odpovědnost, nemohou dítě z důvodu konfliktu zájmů zastupovat. Smluvní státy mohou omezit toto právo na děti, které mají podle vnitrostátních předpisů dostatečnou schopnost chápat situaci.

Na tento článek navazuje čl. 5, podle nějž smluvní strany zváží možnost poskytnout dětem další procesní práva v soudním řízení, které se jich týká, zejména právo požadovat samy nebo prostřednictvím vhodných osob nebo orgánů ustanovení zástupce a tam, kde je to na místě, advokáta, a právo určit si svého vlastního zástupce. Čl. 9 této Úmluvy dále stanoví, že v řízení, které se týká dítěte, kdy podle vnitrostátních předpisů z důvodu konfliktu zájmů jsou osoby, mající rodičovskou odpovědnost, vyloučeny ze zastupování dítěte, bude mít soudní orgán pravomoc ustanovit dítěti pro toto řízení zvláštního zástupce. Smluvní strany zváží možnost stanovit, aby soudní orgán mohl v případech týkajících se dítěte ustanovit jiného zástupce, a tam, kde je to na místě, **advokáta**, který bude dítě zastupovat.

Otázkou zastupování dítěte kolizním opatrovníkem advokátem, tedy subjektem jiným než OSPOD, se v minulosti v souvislosti s odebráním dětí z rodin a jejich umístěním do ústavní výchovy zabýval např. Výbor pro práva dítěte Rady vlády ČR (dále také „Výbor“). **Již v roce 2011 Výbor navrhl změnu právní úpravy, podle níž by dítě v řízení ve věci péče o nezletilé měl zastupovat vždy kolizní opatrovník z řad advokátů jako osoba odlišná od orgánu sociálně-právní ochrany dětí, který umístění dítěte mimo rodinu soudu navrhl, a to proto, aby nedocházelo ke kolizi zájmů v neprospěch dítěte a situace dítěte mohla být před soudem objektivně (nezaujatě) zhodnocena v jeho zájmu.**⁷ Advokát by měl být ustanovován kolizním opatrovníkem dítěte dále v právně složitých případech z důvodu, aby dítě v soudním řízení zastupovala osoba s kvalifikovaným právním vzděláním a zkušenostmi ve výkonu povolání advokáta.⁸ Zamýšleným účelem těchto návrhů Výboru nepochybně bylo posílení práv dítěte jako účastníka řízení, korespondující zejména s ustanovením čl. 5 EÚVPD, zajištění jeho rovného postavení v řízení a efektivní a kvalifikovaná ochrana jeho práv.

I veřejný ochránce práv ve své Zprávě ze systematických návštěv školských zařízení pro výkon ústavní výchovy a ochranné výchovy za rok 2011⁹ upozornil na skutečnost, že v jim analyzovaných soudních rozhodnutích několikrát figuroval orgán sociálně-právní ochrany dětí jako navrhovatel ústavní výchovy i jako kolizní opatrovník dítěte v řízení. Zákon sice předpokládá, že orgán sociálně-právní ochrany dětí jedná v zájmu dětí, ovšem tím, že navrhovatel tak zásadního rozhodnutí, jako je nařízení ústavní výchovy, je i v roli procesního zástupce dítěte, je dle ochránce ještě před rozhodnutím soudu předjímano, že rozhodnutí akceptující návrh

7 Ačkoliv dle názoru Nejvyššího soudu vyjádřeného v jednom z jeho dřívějších usnesení ze dne 25. 11. 2003, sp. zn. 21 Cdo 1503/2003, je opatrovník účastníka řízení jeho zástupcem na základě rozhodnutí soudu a je povinen vykonávat procesní práva účastníka řízení a plnit jeho procesní povinnosti v souladu se zájmy jím zastupovaného účastníka řízení, přičemž zákon nikde nestanoví jako předpoklad pro výkon této funkce, aby opatrovník účastníka řízení byl nepodjatý vůči ostatním účastníkům. Podle Veroniky Kristkové (in: Práva dítěte a procesní praxe českých soudů, Právní fórum: ASPI, čtvrtletní příloha Via Iuris, roč. 2005, č. 4, str. 76) je však více než nutné rozlišovat mezi podjatostí (tj. vztahem k účastníkům nebo k věci) a nerovností účastníků řízení: „V řízeních o návrhu na nařízení ústavní výchovy dítěte a také v řízeních o návratu dítěte dle Haagské úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí bývá opatrovníkem jednoho z účastníků řízení (tzn. dítěte) ustanovován jiný účastník řízení, a to ten, který podal návrh na zahájení řízení (tzn. orgán sociálně-právní ochrany dětí či Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí), a dochází zde ke konfliktu zájmů, kdy ten, kdo návrh podal, zastupuje jak tento návrh, tak zároveň zájem dítěte.“ Viz také např. usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 15. 8. 2008, sp. zn. 24 Co 332/2008, ve kterém soud dospěl k závěru, že orgán sociálně-právní ochrany dětí jako navrhovatel ústavní výchovy nezletilých nemůže být současně jejich kolizním opatrovníkem.

8 Nevýhodou pracovníků orgánů sociálně-právní ochrany dětí je nedostatek jejich právního vzdělání. Ministerstvo práce a sociálních věcí sice může v rámci metodického řízení orgánů sociálně-právní ochrany dětí zajistit systematické proškolení sociálních pracovníků, kteří vykonávají úlohu tzv. kolizního opatrovníka, je však diskutabilní, nakolik jsou schopni v právně složitých případech (např. složitá dědická řízení, řízení o náhradě škody proti některému ze zákonných zástupců apod.) kvalitně hájit zájem dítěte. K tomu se nově vyjádřil i Ústavní soud v nálezu sp. zn. I. ÚS 3304/13 ze dne 19. 2. 2014, podle kterého tento orgán (OSPOD) nemá vlastní odborné kapacity pro právní zastupování. Podle názoru Ústavního soudu by bylo v dané situaci mnohem vhodnější a spíše by odpovídalo sledovanému cíli účinné ochrany práv dětí, pokud by byl jako opatrovník nezletilým stěžovatelům ustanoven advokát. Ústavní soud uzavírá, že pokud soud ustanovuje dítěti jako straně sporného občanskoprávního řízení opatrovníka, měl by zpravidla s ohledem na nejlepší zájem dítěte ustanovit advokáta.

9 Dostupná na http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/ochrana_osob/2012/2012_skolska-zarizeni.pdf.

OSPOD je v zájmu dítěte. Dochází ke kolizi zájmů, kdy navrhovatel a opatrovník v jedné osobě činí jménem nezletilého procesní úkony tak, aby odrážely jeho stanovisko uvedené v návrhu. Za podobně problematickou považuje ochránce i situaci, kdy je dítěti jako opatrovník pro řízení ustanoven zaměstnanec soudu, typicky vyšší soudní úředník. **Ochránce proto ve zprávě doporučil, aby dítě během řízení o odnětí z rodiny bylo zastoupeno opatrovníkem nezávislým na orgánu, který daný návrh předložil (OSPOD), nebo na orgánu, jenž o něm rozhoduje (soud).**

K obdobným závěrům již dříve ve své rozhodovací praxi dospěl také Evropský soud pro lidská práva a Ústavní soud.¹⁰ Zajištění odpovídajícího zastoupení dítěte, zvláště pak vlastního právního zástupce, je doporučeno i v bodu 37 Pokynů Výboru ministrů Rady Evropy o justici vstřícné k dětem, přijatých dne 17. 11. 2010. V důvodové zprávě k Pokynům se pak uvádí, že pokud mají mít děti přístup k justici, která je skutečně vstřícná k dětem, měly by členské státy usnadnit přístup k advokátovi nebo jiné instituci či subjektu, který je podle vnitrostátních právních předpisů odpovědný za hájení práv dětí, a umožnit zastoupení jejich jménem, pokud existuje, nebo by mohl existovat střet zájmů mezi dítětem a rodiči nebo jinými zúčastněnými stranami.¹¹

Také podle dalších odborných názorů může chybně zvolený opatrovník v některých případech znamenat až zkrácení procesních práv dítěte a porušení práva dítěte na spravedlivý proces.¹² V zájmu dítěte nepochybně je, aby jeho zájmy zastupoval v řízení nezávislý opatrovník – tím může být například sociální pracovník jiného orgánu sociálně-právní ochrany dětí, pracovník neziskové organizace, která má pověření k sociálně-právní ochraně dětí, pracovník pedagogicko-psychologické poradny, v právně složitých případech advokát. Ačkoliv v některých případech může být obtížné najít vhodného opatrovníka, což může vést k prodlevě v opatrovníckém řízení, je takový postup v zájmu maximálního zachování práv dítěte nezbytný.

V našem právním řádu nebylo do 31. 12. 2013 explicitně stanoveno, že v případech, kdy OSPOD podá podnět či návrh na zahájení řízení soudu, má být kolizním opatrovníkem ustanoven subjekt odlišný, nezávislý. Přesto však soudní praxe zejména v poslední době shora uvedené závěry právní doktríny a veřejného ochránce práv reflektovala a uchylovala

se k rozhodnutí o opatrovnictví odlišným subjektem (ve většině případů advokátem). Explicitní úprava platí s účinností od 1. 1. 2014 pro zastoupení dítěte ve věcech péče soudu o nezletilé podle ustanovení § 469 z. ř. s.¹³ Podle důvodové zprávy k tomuto zákonu se z důvodu zamezení kolize zájmů stanoví, že **opatrovníkem nezletilého by neměl být ten orgán sociálně-právní ochrany dětí, který podal podnět nebo návrh na zahájení řízení. Pokud byl takový orgán sociálně-právní ochrany dětí jmenován, stanoví se, že soud má na návrh jmenovat opatrovníka jiného.**

Nahlížení do spisové dokumentace o dítěti, vedené OSPOD

Některá práva kolizního opatrovníka jsou demonstrativně uvedena výše a nevzbuzují pochybnosti. **Výkladový problém ovšem může nastat v souvislosti s oprávněním nahlížet do spisové dokumentace vedené orgánem sociálně-právní ochrany dětí.** Dle ustanovení § 54 a násl. ZSPOD a dle čl. 6 instrukce Ministerstva práce a sociálních věcí č. j. 21-12242/2000 vede obecní úřad obce s rozšířenou působností evidenci a spisovou dokumentaci dětí, kterým se poskytuje sociálně-právní ochrana, a dětí, kterým byl ustanoven opatrovníkem nebo poručníkem. Do spisové dokumentace o zastupovaných dětech jsou ukládány v časovém sledu záznamy ze šetření, protokoly z jednání s rodiči, vyžádané zprávy, protokoly ze soudních jednání, rozsudky apod.

V případech, kdy je opatrovníkem dítěti jmenován OSPOD, vede také spisovou dokumentaci o dítěti a podle ustanovení § 55 odst. 5 ZSPOD může na základě písemné žádosti umožnit rodiči, kterému náleží rodičovská odpovědnost, nebo jiné osobě odpovědné za výchovu dítěte nebo jejich zástupci na základě písemné udělené plné moci nahlédnout do spisové dokumentace vedené o dítěti. Výčet oprávněných osob v tomto ustanovení je přítom taxativní.

V případech kolizního opatrovnictví odlišným subjektem než OSPOD (např. advokátem) ovšem nastává situace, kdy OSPOD z titulu poskytování sociálně-právní ochrany ohroženému dítěti vede spisovou dokumentaci o tomto dítěti (je to on, kdo na základě znalosti situace podal soudu podnět či návrh na zahájení řízení), avšak soudem ustanovenému opatrovníkovi do ní s ohledem na ustanovení § 55 odst. 5 ZSPOD neumožní nahlédnout.

Podotýkám, že se jedná o právní úpravu speciální ke správnímu řádu, který je tudíž v tomto ohledu vyloučen z užití. **V důsledku toho se takový opatrovník dostává do nerovného postavení oproti OSPOD, který je navrhovatelem soudního řízení a subjektem disponujícím spisovou dokumentací o dítěti.** Lze tedy uvažovat i o porušení zásady procesní rovnosti účastníků řízení, zakotvené v čl. 96 odst. 1 Ústavy České republiky a čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, potažmo tedy práva na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

V těchto specifických situacích tak proti sobě stojí dvě ustanovení, a to jednak ustanovení § 55 odst. 5 ZSPOD, a jednak ustanovení § 469 odst. 2 z. ř. s. (do 31. 12. 2013 názory právní doktríny a veřejného ochránce práv, jež byly do jisté míry

10 Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 485/10, ze dne 13. 4. 2010, vydaný ve věci ústavní stížnosti, v níž stěžovatelky namítaly porušení práva na spravedlivý proces, které spatřovaly v tom, že nezletilá byla v řízení zastoupena kolizním opatrovníkem, jenž byl zároveň navrhovatelem opatření, jež zásadním způsobem zasahuje do rodinného života stěžovatelek. V této souvislosti stěžovatelky odkázaly na rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Havelka a další proti České republice ze dne 21. 6. 2007, kde ESLP uvedl, že je politováníhodné, že nezletilé děti byly zastoupeny navrhujícím orgánem sociálně-právní ochrany dětí v řízení o nařízení ústavní výchovy. Ústavní soud se v uvedeném nálezu plně ztotožnil se závěry tohoto rozhodnutí ESLP. 11 Bod 101 důvodové zprávy k Pokynům.

12 Veronika Kristková: Práva dítěte a procesní praxe českých soudů, Právní fórum: ASPI, čtvrtletní příloha Via Iuris, roč. 2005, č. 4, str. 76.

13 (1) Dítě je v řízení zastoupeno opatrovníkem, kterého soud pro řízení jmenuje. Opatrovníkem soud jmenuje zpravidla orgán sociálně-právní ochrany dětí. (2) Byl-li jmenován opatrovníkem nezletilého orgán sociálně-právní ochrany dětí, který podal podnět nebo návrh na zahájení řízení, jmenuje soud na návrh opatrovníka jiného. (3) Ustanovení odstavce 1 neplatí pro řízení podle ustanovení § 468 odst. 2. V těchto řízeních má nezletilý plnou procesní způsobilost.

reflektovány soudní praxí, a judikatura), které z důvodu za-
mezení kolize zájmů stanoví, že opatrovníkem nezletilého
by neměl být ten orgán sociálně-právní ochrany dětí, který
podal podnět nebo návrh na zahájení řízení. Pokud byl ta-
kový orgán sociálně-právní ochrany dětí jmenován, stanoví
se, že soud má na návrh jmenovat opatrovníka jiného. Úče-
lem tohoto ustanovení bylo bezpochyby posílení práv dítě-
te, resp. maximální zachování práv dítěte tak, aby jeho situ-
ace mohla být před soudem objektivně zhodnocena v jeho
zájmu, zajištění jeho rovného postavení v řízení a efektivní
a kvalifikovaná ochrana jeho práv.

Pokud má být tento účel naplněn a pokud kolizní opat-
rovník nemá být slovy usnesení Nejvyššího soudu pouze pa-
sivním subjektem (viz výše), poté mu musí být pro efektiv-
ní ochranu práv a oprávněných zájmů nezletilého vytvořeny
předpoklady a **musí mu být umožněno nahlédnout do spisové
dokumentace vedené OSPOD, ačkoliv není zmíněn v taxativ-
ním výčtu subjektů oprávněných k nahlédnutí podle ustanove-
ní § 55 odst. 5 ZSPOD**, a nesmí být neodůvodněně znevý-
hodňován oproti OSPOD.

K obecné interpretaci právních předpisů se již několikrát
vyjádřil Ústavní soud. Ve svém nálezu ze dne 6. 5. 2004,
sp. zn. III. ÚS 258/2003, uvedl, že: „*k otázce napětí mezi do-
slovným a teleologickým výkladem se Ústavní soud vyslovil v řa-
dě nálezů, příp. stanovisek (viz stanovisko sp. zn. Pl. ÚS-st-1/96,
nález sp. zn. Pl. ÚS 33/97). Východí tezí v této souvislosti zfor-
muloval přitom v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 33/97. Konstatoval, že
neudržitelným momentem používání práva je jeho aplikace, vy-
cházející pouze z jazykového výkladu; jazykový výklad předsta-
vuje toliko prvotní přiblížení se k aplikované právní normě, je
východiskem pro objasnění a ujasnění si jejího smyslu a úče-
lu (k čemuž slouží i řada dalších postupů, jako logický a syste-
matický výklad, výklad e ratione legis atd.)*“

V nastíněné situaci lze tedy konstatovat, že neumožnění
nahlédnout do spisu s odkazem na ustanovení § 55 odst. 5
ZSPOD lze považovat za „neudržitelnou“ aplikaci práva, vy-
cházející pouze z jazykového výkladu. Podle nálezu Ústavní-
ho soudu ze dne 9. října 2001, sp. zn. II. ÚS 277/99: „*jsou-li
k dispozici dva rovnocenné výklady, z nichž jeden je extenziv-
ní a druhý restriktivní, musí soud zvolit ten z nich, jenž odpo-
ovídá dalším metodám výkladu, zejména pak úvaze teleologic-
ké*.“ V nálezu sp. zn. Pl. ÚS 21/96 dále Ústavní soud uvedl:
„Soud není absolutně vázán doslovným zněním zákonného
ustanovení, nýbrž se od něj smí a musí odchýlit v případě,
kdy to vyžaduje ze závažných důvodů **účel zákona, historie
jeho vzniku, systematická souvislost** nebo některý z princi-
pů, jež mají svůj základ v ústavně konformním právním řá-
du jako významovém celku. Je nutno se přitom vyvarovat
libovůle; rozhodnutí soudu se musí zakládat na racionální
argumentaci.“

Shrnu-li uvedené, jednoznačně prioritní nad jazykovým
výkladem je výklad teleologický, a pokud podle Ústavního
soudu „*soud není absolutně vázán doslovným zněním zákon-
ného ustanovení, nýbrž se od něj smí a musí odchýlit v případě,
kdy to vyžaduje ze závažných důvodů účel zákona...*“, uvedené
by mělo platit i pro OSPOD (argumentum a maiori ad mi-
nus). Ten by tak s ohledem na účel zákona (byť jiného než
ZSPOD) a systematickou souvislost mezi zmíněnými dvěma

zákonnými ustanoveními měl koliznímu opatrovníkovi odliš-
nému od OSPOD umožnit nahlédnout do spisové dokumen-
tace, kterou o dítěti vede. Tento závěr činím i s vědomím, že
opatrovník má nezpochybnitelné právo nahlížet do soudní-
ho spisu, činit si z něj opisy a výpisy, případně může požá-
dat soud o připojení spisu vedeného OSPOD k soudnímu
spisu. Bez umožnění přímého nahlédnutí do spisu vedené-
ho OSPOD by však právní a materiální prostředky, kterými
je opatrovník vybaven k realizaci jeho poslání, byly nedo-
statečné a neúplné a ve svém důsledku nevedly beze zbytku
k posílení a maximálnímu zachování práv dítěte.

Závěr

Veřejný ochránce práv bude v systémové rovině nadále
o této záležitosti jednat s Ministerstvem práce a sociálních
věcí s cílem dosažení změny výkladu či přijetí odpovídají-
cího legislativního opatření. Proto rovněž doporučí Posla-
necké sněmovně, aby novelizovala předmětné ustanovení
§ 55 odst. 5 zákona o sociálně-právní ochraně dětí a do vý-
čtu oprávněných osob zařadila i kolizního opatrovníka nez-
letilého.¹⁴ Jakékoliv iniciativy v tomto směru se bezpochy-
by může ujmout i Česká advokátní komora.

✿ Autorka je právníčkou Kanceláře
veřejného ochránce práv.

¹⁴ Zpráva ze šetření ochránce v této věci je dostupná na <http://www.ochrance.cz/stiznosti-na-urady/pripady-a-stanoviska-ochrance/stanoviska-rodina-a-dite/ostatni/>.

ENERGETIKA



- energetický zákon
- zákon o hospodaření energií
- zákon o podporovaných zdrojích energie
- 20 nařízení vlády a vyhlášek

celkem 25 právních předpisů
v aktuálním znění

další předpisy na
www.ene.sagit.cz


www.sagit.cz

inzerce

Spolky „po novu“



doc. JUDr. KATEŘINA RONOVSÁ, Ph.D.

I. Systematické zařazení a koncepce nového spolkového práva

Také v oblasti spolkového práva došlo s nabytím účinnosti nového občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. (dále jen „o. z.“) k několika důležitým změnám. První z nich se týká systematického zařazení právního rámce pro spolky (po vzoru švýcarském či německém) přímo do občanského zákoníku – do jeho části první, hlavy II., dílu 3, pododdílu 2, § 214 an. o. z. Zároveň je pro právní režim spolku subsidiárně použitelná i úprava korporací (§ 210 an. o. z.), jakož i obecná úprava právnických osob (§ 118 an. o. z.) a „osob“ v právním smyslu (§ 15 an. o. z.) a v neposlední řadě i obecných ustanovení (§ 1–14 o. z.).

To vše znamená mj. i potvrzení přístupu, že spolkové právo vždy patřilo a i nadále patří do sféry práva soukromého, a že spouštěcím mechanismem je vždy rozhodnutí alespoň tří osob vedených společným zájmem povolat k životu spolek, jako samostatný subjekt práva.

Občanský zákoník zachovává i nadále poměrně liberální koncept spolkového práva a široce respektuje vnitřní spolkovou autonomii. Stejně, jako dosud, se vychází z principu svobody členství ve spolku, tj., že nikdo nemůže být nucen ke spolčování (sdružování) ve spolku, jakož i z principu svobody ze spolku vystoupit. Výslovně je vyjádřeno mj. i pravidlo, že členové spolku neručí za jeho dluhy, což souvisí s odděleností majetkových sfér spolku a jeho členů.

I letmý pohled do nového kodexu prozradí, že oproti úpravě obsažené ve zrušeném zákoně č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, je **právní režim pro spolky v občanském zákoníku podstatně obsáhlejší a podrobnější. Kogentně je však nastaven pouze základní rámec pro existenci a fungování spolku – tj. především ustanovení vymezující jeho status (s účinky vůči třetím osobám) a dále taková, od kterých se s ohledem na jejich smysl a účel nelze odchýlit.** Jinak je naprostá většina ustanovení dispozitivních, zejména těch, která upravují vnitřní poměry spolku. To znamená, že jejich použitelnost přichází v úvahu pouze tehdy, není-li v zakladatelském právním jednání (stanovách) uvedeno jinak.

Zároveň právní úprava v zásadě zrcadlí, co zákonodárce považuje ve spolkové sféře za „normální“ – např., že typickým nejvyšším orgánem spolku je členská schůze, že členství ve spolku je vázáno na osobu člena a nepřechází na dědice

apod. Tento „standard“ lze však ve stanovách modifikovat, či výslovně vyloučit.

Občanský zákoník požaduje pouze **minimální obsahové náležitosti stanov: název, sídlo, účel, určení statutárního orgánu a vymezení členských práv a povinností, popř. určení způsobu, jak jim budou práva a povinnosti vznikat.** V případě, že stanovy obsahují pouze tyto náležitosti, spolek může vzniknout s tím, že v ostatním přichází v úvahu zákonná (kogentní i dispozitivní) úprava, obsažená v kodexu.

Spolek lze založit za účelem soukromým, veřejným či smíšeným; limitem jsou tzv. zakázané účely (§ 145 o. z.) a také nemožnost založit spolek za účelem podnikání. Podnikat však spolek může, pokud je taková činnost prostředkem k dosahování účelu spolku.

Novinkou je bezpochyby i výslovné zakotvení právního režimu **pobočných spolků** (§ 228 an. o. z.), jejichž právní osobnost se odvozuje od právní osobnosti spolku hlavního. Ač dosavadní zákon o sdružování občanů počítal i s možností zakládání organizačních jednotek sdružení, způsobilých jednat vlastním jménem, jejich právní poměry nijak neupravoval, což vedlo v praxi k častým problémům. Nový kodex ukotvuje tzv. odvozenou právní subjektivitu (osobnost) pobočného spolku, tj. že pobočný spolek je existenčně závislý na spolku hlavním a může mít práva a povinnosti a nabývat je pouze v rozsahu určeném stanovami. Zákon zároveň konstruuje vyvratitelnou právní domněnku, že vznikem členství v pobočném spolku vzniká členství i ve spolku hlavním; to též platí i o zániku členství (§ 233 o. z.).

Další nezanedbatelnou změnou, kterou rekonstrukce soukromého práva do spolkového práva přináší, je i **zavedení veřejně přístupného spolkového rejstříku a svěření rejstříkové agendy soudům.** Tento koncepční přístup je třeba uvítat, neboť bezpochyby přispěje ke zvýšení transparentnosti spolkové sféry, posílení ochrany práv třetích osob a právní jistoty vůbec.

II. Právní režim a povinnosti spolků (občanských sdružení) vzniklých do 31. 12. 2013

„Nové“ spolkové právo se dotýká nejen spolků, které již začaly a nadále budou vznikat v režimu občanského zákoníku, ale i spolků, sdružení, asociací, společností, unií atd. (označovaných dosavadní právní úpravou z. č. 83/1990 Sb. souhrnně legislativní zkratkou „občanská sdružení“).

Nový kodex obsahuje v přechodných ustanoveních obecné pravidlo, že se po nabytí jeho účinnosti použije právní úprava právnických osob (a tedy i spolků) v tomto zákoně obsažená i pro právnické osoby, vzniklé podle dosavadních právních předpisů, pokud v něm není stanoveno jinak. V duchu principu zachování právní jistoty a ochrany nabytých práv je třeba rozlišovat mezi pokračováním existence konkrétní

právní osoby, na jejíž samotné bytí nemá účinnost nové právní úpravy v zásadě žádný vliv, a aktuální právní úpravou, která je pro činnost spolku určující.

K 1. lednu 2014 tak došlo silou zákona k „překlopení“ všech občanských sdružení, vzniklých podle dosavadních předpisů, do právní formy spolku podle nového občanského zákoníku. Pro tuto změnu nebylo třeba nic aktivně činit; nastala automaticky. Zároveň jí nešlo ani nijak zabránit. K obdobné změně došlo i u organizačních jednotek občanských sdružení, způsobilých podle dosavadního zákona o sdružování občanů jednat svým jménem, které se od nového roku považují za pobočné spolky podle nového občanského zákoníku.

Pokud nová právní forma spolku bývalému občanskému sdružení vyhovuje (což lze očekávat v naprosté většině případů), je zapotřebí do tří let od nabytí účinnosti kodexu, tj. do 1. 1. 2017, přizpůsobit stanovy spolku požadavkům nové právní úpravy a zároveň je v této lhůtě doručit orgánu vedoucímu spolkový rejstřík (soudu). Ačkoliv bude povinných změn zřejmě spíše méně než více, již dnes se ukazuje, že nabytí účinnosti občanského zákoníku je řadou spolků využíváno i jako příležitost pro rozsáhlejší revizi stanov. Takovému postupu by však vždy měla předcházet diskuse o dalším směřování spolku a o jeho vhodné organizační struktuře.

Zároveň je třeba upozornit, že ujednání ve stanovách spolků, která odporují donucujícím ustanovením nového občanského zákoníku, pozbyla automaticky k 1. 1. 2014 své závaznosti (viz § 3041 odst. 2 o. z.). Lze však mít za to, že takových ujednání je ve stanovách existujících spolků minimum, neboť občanský zákoník obsahuje pro spolky v zásadě liberální úpravu, vyznačující se minimem ustanovení, majících donucující (kogentní) povahu.

Pokud by však přece jen některým spolkům/občanským sdružením, vzniklým do 31. 12. 2013, právní režim spolku v občanském zákoníku nevyhovoval, mají možnost (nikoli povinnost), provést změnu právní formy (transformaci) na ústav (§ 402 an.) nebo sociální družstvo (§ 758 an. zák. č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích). Tato možnost (výslovně v § 3045 odst. 1 o. z.) není nijak časově omezena, ale týká se však pouze „bývalých“ občanských sdružení, tedy nikoli spolků vzniklých po 1. 1. 2014.

V souladu s § 3042 o. z. je třeba zároveň provést do dvou let změnu názvu právnické osoby (tj. změnu stanov v tomto ohledu), jestliže odporuje donucujícím ustanovením nového zákoníku. U spolků je nově požadováno, aby název obsahoval slovo „spolek“, sousloví „zapsaný spolek“ nebo zkratku „z. s.“. Lze mít nicméně za to, že pokud spolky, vzniklé do 31. 12. 2013, mají pro zachování svého původního názvu důležitý důvod, např. že svůj název užívají dlouhodobě, a je tak příznačný, že zaměnitelnost nebo klamavost nelze rozumně předpokládat, svůj název měnit nemusí.

III. Spolkový rejstřík – významný krok ke zvýšení důvěryhodnosti spolků ve společnosti

K 1. 1. 2014 byl mj. zákonem č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob, zřízen spolkový rejstřík, vedený místně příslušnými krajskými soudy,

do kterého se zapisují i spolky a pobočné spolky. Jeho zavedení lze jen uvítat, neboť má značný význam pro právní jistotu a žádoucí míru transparentnosti právnických osob. Dosavadní občanská sdružení a jejich organizační jednotky s vlastní právní osobností byly do tohoto rejstříku v průběhu měsíce ledna 2014 zapsány automaticky, a to na základě podkladů, které předalo Ministerstvo vnitra Ministerstvu spravedlnosti.

K rejstříkovým souvislostem lze nalézt řadu relevantních informací i na stránkách Ministerstva spravedlnosti České republiky – www.justice.cz. Každý spolek a pobočný spolek, zapsaný do spolkového rejstříku, je v této souvislosti povinen provést kontrolu zapsaných údajů a nejpozději do tří let ode dne nabytí účinnosti rekodifikačních předpisů, tj. do 1. 1. 2017, doplnit údaje v rejstříku podle požadavků tohoto zákona. Jde v zásadě o to, aby byly doplněny chybějící údaje a opraveny chybně (či neaktuálně) zapsané údaje a doplněna sbírka listin.

IV. Možný následek nesplnění povinností plynoucích z občanského zákoníku a ze zákona o veřejných rejstřících

Nesplní-li spolek či pobočný spolek výše uvedené povinnosti (ohledně přizpůsobení stanov a názvu novému zákoníku a doplnění údajů zapsaných ve spolkovém rejstříku), soud jej vyzve k nápravě a stanoví pro její splnění přiměřenou lhůtu. V případě marného uplynutí této lhůty zahájí soud řízení o zrušení právnické osoby.

Takový postup však lze očekávat především u těch spolků a pobočných spolků, které již dávno zanikly, aniž by se o této skutečnosti dozvědělo v minulosti Ministerstvo vnitra, které jej stále evidovalo. Takových organizací mohou být až desetitisíce a jasněji v tomto ohledu bude někdy v průběhu roku 2017, kdy bude zřejmé, kdo požadované údaje do rejstříku doplnil, a kdo ne.

V. Závěr

Nové spolkové právo je třeba v českém právním rádu přivítat. Občanský zákoník odstranil řadu problémů, které spolkový sektor takřikajíc „rozkládaly zevnitř“, jako byla jejich netransparentnost (vzhledem k neexistenci spolkového rejstříku), chybějící podpůrně použitelná úprava pro vnitřní organizaci – vedoucí často k neřešitelným patovým situacím, nedostatečná ochrana menšinových členů spolku, nejasné postavení organizačních jednotek způsobilých jednat svým jménem apod. Do jaké míry přispěje nová úprava k dalšímu rozvoji spolkové sféry v ČR však ukáže až aplikační praxe.

Dalším dílčím tématům bude věnována pozornost v některém z následujících čísel Bulletinu advokacie.

Ráda bych také upozornila čtenáře také na publikaci k této problematice – Nové spolkové právo v otázkách a odpovědích (recenzi na knihu naleznete na <http://www.bulletin-advokacie.cz>).

✿ Autorka působí na katedře občanského práva PF MU v Brně.

Domovní prohlídka v bytě advokáta, mlčenlivost advokáta

Českou advokátní komoru nelze jakýmkoli způsobem nutit k vydání věci zajištěných v rámci domovní prohlídky v bytě advokáta, které podléhají režimu mlčenlivosti advokáta.

Výkonem advokacie ve smyslu ust. § 85b odst. 1 tr. ř. je míněna veškerá činnost advokáta, nikoli jenom činnost v místě a sídle advokáta, registrovaném u České advokátní komory.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 4. 2014, č. j. 6 To 24/2014 a 6 To 25/2014

Odůvodnění:

Napadenými usneseními státního zástupce Vrchního státního zastupitelství v Olomouci ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. 2 VZV 1/2014, byla podle § 66 odst. 1 tr. ř. České advokátní komoře uložena pořádková pokuta ve výši 20 000 Kč.

Proti tomuto usnesení podala Česká advokátní komora stížnost, neboť je přesvědčena, že napadené usnesení, stejně jako i předcházející postup Vrchního státního zastupitelství vůči ní jsou nezákonné a jsou v rozporu s principy ústavního pořádku České republiky. V písemném odůvodnění předně uvádí, že písemnost Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, není co do své formy citována přesně, jedná se o sdělení nadřízeného soudu soudu podřízenému a jí, přičemž se nejedná o rozhodnutí, které by jí jakkoliv zavazovalo. Pokud se předchozí výzva k vydání nosičů dat i napadené usnesení o uložení pořádkové pokuty odvolávají na úvahy soudce Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, ohledně inkriminovaného sdělení, pak má za to, že se jedná o nesprávný postup, jenž vedl k nesprávnému a nezákonnému usnesení. Dále se zabývá otázkou smyslu ustanovení § 85b tr. ř., přičemž interpretaci tohoto ustanovení provedenou soudcem Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, v jeho sdělení, že toto se vztahuje pouze na prohlídku prostor, kde má advokát evidováno své sídlo v seznamu advokátů, má za silně zkreslující, včetně odkazu na komentář prof. Šámala. Poukazuje na znění ustanovení § 85b odst. 1 tr. ř., tedy, kdy je nutno si vyžádat součinnost České advokátní komory. Uvádí, že by bylo omylem se domnívat, že advokát vykonává advokacii pouze ve svém registrovaném sídle a s odkazem na ustanovení § 1 odst. 1, odst. 2 zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii, uvádí, co je výkonem advokacie a co se rozumí poskytováním právních služeb. Následně dochází k závěru, že je zcela nepochybné, že výkonem advokacie ve smyslu § 85b tr. ř. je míněna činnost advokáta, nikoliv místo – sídlo advokáta, registrované u České advokátní komory. Ve vztahu k výzvě státního zastupitelství ohledně vydání věci dle § 78 tr. ř. má za to, že tato jej nutila k porušení zákona v § 85b odst. 2 věta poslední tr. ř. a jejím cílem bylo obstat si listiny, které není advokát povinen podle § 78 odst. 2 tr. ř. vydat, se jedná o výzvu nezákonnou a protiústavní, a proto jí nebylo vyhověno. Má za to, že pokud je výzva orgánu činného v trestním říze-

ni nezákonná a odporující principům ústavního pořádku ČR, nemůže její neuposlechnutí zakládat důvod k uložení pořádkového opatření. S ohledem na uvedené proto navrhla, aby napadené usnesení o uložení pořádkové pokuty bylo zrušeno.

Vrchní soud v Olomouci, jako soud stížnostní, předně zjistil, že stížnost byla podána osobou oprávněnou podle § 142 tr. ř. a stalo se tak v zákonné lhůtě vyplývající z ustanovení § 143 odst. 1 tr. ř.

Proto podle § 147 odst. 1 tr. ř. přezkoumal správnost všech výroků napadeného usnesení, jakož i správnost postupu řízení, které mu předcházelo, a dospěl k následujícím závěrům.

V řízení, které napadenému usnesení předcházelo, nebylo shledáno takové porušení ustanovení o řízení, které by mohlo způsobit nesprávnost přezkoumávaného výroku.

Poté, co se stížnostní soud seznámil s napadeným usnesením, opravným prostředkem, jakož i s příloženým spisovým materiálem, dospěl k závěru o důvodnosti podaného opravného prostředku, přičemž při svých úvahách vycházel z následujících skutečností.

Chronologie celé věci vyplývá z podrobného odůvodnění napadeného usnesení a má i oporu v předloženém spisovém materiálu a za této situace proto stížnostní soud v podrobnostech odkazuje na konkrétní pasáže napadeného usnesení. Spor obou stran, tedy státního zástupce Vrchního státního zastupitelství v Olomouci na jedné straně a České advokátní komory na straně druhé v podstatě spočívá v rozlišných právních názorech ohledně možnosti či nemožnosti zákonného postupu ve vztahu k vydání věci dle § 78 tr. ř., které byly zajištěny při domovní prohlídce v bytě u advokáta X. Y.

Státní zástupce v napadeném usnesení argumentuje zejména právním názorem soudce Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, ze dne 4. 2. 2014 jako reakcí na návrh Okresního soudu v Olomouci (jeho soudkyně), na nahrazení souhlasu zástupce České advokátní komory podle § 85b odst. 3 věta první tr. ř. ve věci obviněného A. B. a spol., kdy soudce ve vztahu k tomuto návrhu rozhodl dle § 85b odst. 6 tr. ř. tak, že se k tomuto nepřihlíží. Nicméně kromě svých úvah, kterými odůvodnil svůj procesní postup v tom směru, že návrh byl podán někým, kdo k tomuto není oprávněn, neobsahuje všechny náležitosti a je neurčitý, event. nesrozumitelný, také učinil onen právní závěr, z něhož v rámci dalšího procesního postupu vycházel státní zástupce. Ten spočívá v tom, že v daném případě proběhla prohlídka bytu advokáta X. Y., který není jeho sídlem, resp. prostorem, v němž vykonává advokacii, kdy ten se nachází jinde. Dále odkázal na komentář v trestním řádu k ustanovení § 85b odst. 1, z něhož vyplývá, že pokud by byla nařízena domovní prohlídka v obydlí advokáta, kde by však nevykonával advokacii, nevztahoval by se na ni speciální režim o součinnosti České advokátní komory, tedy v zásadě „návrhový“ režim dle § 85b tr. ř. Tedy zejména s oporou tohoto právního názoru se státní zástupce domáhal vydání věci postupem dle § 78 tr. ř., které byly zajištěny v rámci již zmiňované domovní prohlídky u advokáta, načež Česká advokátní komora tomuto postupu nevyhověla, přičemž její argumentace byla v zásadě shodná s tím, jak je odůvodněna s argumentací ve stížnosti proti napadenému usnesení. Za dané situace pak státní zástupce České advokátní komory uložil podle § 66 odst. 1 tr. ř. pořádkovou pokutu, neboť nevyhověla jeho výzvě.

Dle názoru stížnostního soudu je třeba při řešení střetu dvou právních názorů předně poukázat na znění ustanovení § 85b odst. 1 tr. ř., z něhož vyplývá, že při provádění domovní prohlídky nebo prohlídky jiných prostor, v nichž advokát vykonává advokacii, pokud se zde mohou nacházet listiny, které obsahují skutečnosti, na něž se vztahuje povinnost mlčenlivosti advokáta, je orgán provádějící úkon povinen vyžádat si součinnost České advokátní komory; orgán provádějící úkon je oprávněn seznámit se s obsahem těchto listin pouze za přítomnosti a se souhlasem zástupce České advokátní komory, kterého ustanoví předseda Komory z řad jejích zaměstnanců nebo z řad advokátů. Stanovisko zástupce České advokátní komory je třeba uvést v protokolu podle § 85 odst. 3 tr. ř.

Tímto zákonným ustanovením je upravena součinnost České advokátní komory při provádění domovní prohlídky nebo prohlídky jiných prostor, v nichž advokát vykonává advokacii, kde se proto mohou nacházet listiny, na něž se vztahuje povinnost mlčenlivosti advokáta (§ 21 zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii). V odst. 2, 3 § 85b tr. ř. je pak v zásadě upraven postup za situace, pokud zástupce České advokátní komory odmítne udělit souhlas dle citovaného odst. 1.

Dle názoru stížnostního soudu bude důležitým v dané věci výklad znaku „výkon advokacie“, od čehož se odvíjí rozdílné právní úvahy obou stran, včetně následně různých procesních důsledků. Jak již bylo konstatováno, státní zástupce vycházel z již citovaného sdělení soudce Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, ze dne 4. 2. 2014, kdy má za to, že jelikož advokát ve svém bydlišti, kde byla provedena domovní prohlídka, nevykonává advokacii, pak zde nebylo a také není třeba aplikovat postup uvedený v ustanovení § 85b tr. ř. Naproti tomu stěžovatelka zastává názor, že výkonem advokacie je míněna činnost advokáta, nikoliv místo – sídlo, které má registrováno u České advokátní komory, tedy i bydliště advokáta.

Stížnostní soud v rámci řešení této právní problematiky se ztotožnil s právním názorem stěžovatelky, neboť má za to, že interpretace ustanovení § 85b tr. ř., onoho právního názoru ve vztahu k sídlu advokáta, provedená soudcem Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, v jeho přípisu ze dne 4. 2. 2014, je přinejmenším zkreslující, nepřesná, zavádějící. Jak již bylo výše naznačeno, podstatným bude výklad znaku „výkon advokacie“ tak, jak je uveden v ustanovení § 85b odst. 1 tr. ř.

Co je výkonem advokacie, vyplývá z § 1 zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii, a to, že tímto je poskytování právních služeb. V ustanovení § 1 odst. 2 cit. zák. je pak uvedeno, co se rozumí poskytováním právních služeb, kdy se jedná o zastupování v řízení před soudy a jinými orgány, obhajoba v trestních věcech, udělování právních porad, sepisování listin, zpracovávání právních rozborů a další formy právní pomoci, jsou-li vykonávány soustavně a za úplatu. Řadu těchto činností může advokát vykonávat ve svém registrovaném sídle, ale jak vyplývá z uvedeného, ne všechny. Sem patří např. řízení před soudy či jinými orgány, právní pomoc v sídlech právnických osob apod., kdy tyto činnosti již nejsou logicky vázány na registrované sídlo advokáta tak, jak z této skutečnosti vychází státní zástupce v napadeném usnesení. Z citovaného zákonného ustanovení ani není patrné, že by výkon advokacie byl vázán na registro-

vané sídlo konkrétního advokáta. Je tedy možno konstatovat, že advokát může a také vykonává advokacii na různých místech, odlišných od svého registrovaného sídla u České advokátní komory. **Z uvedeného je pak možno jednoznačně dovést, že advokát, jakožto osoba s volnou pracovní dobou, může a také vykonává advokacii v různé formě i v místě svého bydliště.** V tomto směru je možno poukázat na protokol o provedené domovní prohlídce v bytě advokáta X. Y., z něhož je patrné, že před jejím zahájením označil prostory, které souvisí s výkonem advokacie, jak to vyplývá ze strany 2 – 4 tohoto protokolu. Za této situace byl postup zástupce České advokátní komory činného na místě v rámci domovní prohlídky oprávněný, neboť ustanovení § 85b tr. ř. ve své podstatě má chránit zájmy klientů advokáta, z pohledu zachování povinnosti mlčenlivosti dle § 21 zákona o advokacii, kteří v zásadě nemají s prověřováním jednání advokáta či jiných osob nic společného. Ochrana zde nepoživá ten konkrétní advokát, nýbrž listiny a nosiče, na které se vztahuje povinnost mlčenlivosti, odvíjející se od smlouvy uzavřené mezi klientem a advokátem v rámci poskytování právní pomoci. Je tedy možno konstatovat ve shodě s argumentací stěžovatelky, že **výkonem advokacie ve smyslu ustanovení § 85b odst. 1 tr. ř. je míněna veškerá činnost advokáta, a nikoliv místo či sídlo advokáta registrované u České advokátní komory.** V tomto směru se tedy stížnostní soud neztotožnil s právním názorem státního zástupce uvedeným v napadeném usnesení, od něhož se odvíjely i jeho další procesní kroky v dané věci.

Pokud tedy domovní prohlídka v bytě advokáta proběhla v souladu se zákonem, tj. za respektování podmínek ustanovení § 85b odst. 1, odst. 2 tr. ř., pak nebylo možno Českou advokátní komoru jakýmkoliv způsobem nutit k vydání zajištěných věcí v rámci této domovní prohlídky, které podléhají režimu mlčenlivosti advokáta, byť by se mělo jednat o zákonné procesní úkony jako v tomto případě, tj. výzva k vydání věci dle § 78 odst. 1 tr. ř. Za takovéto situace tato výzva neměla oporu v trestním řádu a šlo o nezákonný úkon, přičemž Česká advokátní komora nebyla povinna takovéto výzvě vyhovět, což se v daném případě stalo (§ 78 odst. 2 tr. ř.). Jestliže státní zástupce na tuto situaci reagoval následně vydáním napadeného usnesení, kterým stěžovatelce uložil pořádkovou pokutu proto, že nevyhověla výzvě vydat věci dle § 78 odst. 1 tr. ř., pak takto postupovat nemohl a neměl, neboť jím zvolený postup neměl oporu v trestním řádu.

Proto stížnostní soud, jenž se ztotožnil s právním názorem stěžovatelky uvedeným v opravném prostředku, na který také v podrobnostech odkazuje, rozhodl tak, že z podnětu opravného prostředku stěžovatelky napadené usnesení z důvodů výše uvedených zrušil, když neshledal potřebu jakéhokoliv nového či jiného rozhodnutí.

✿ Právní věta redakce.



WI-ASS ČR s. r. o.
pojišťovací makléř
specialista na vaše pojištění

inzerce

Důvěra ve správnost rozsudku – náhrada škody podle zák. č. 82/98 Sb.

Jednotlivec má právo na náhradu škody podle zákona č. 82/98 Sb., kterou utrpěl v dobré víře ve správnost aktu veřejné moci.

Dobrá víra ve správnost rozhodovací činnosti orgánu státu je základním předpokladem fungování materiálního právního státu. Princip dobré víry působí bezprostředně v rovině subjektivního základního práva jako jeho ochrana, v rovině objektivní se pak projevuje jako princip presumpce správnosti aktu veřejné moci.

Nikdo nemůže být nucen uplatňovat v právním řízení svá procesní práva způsobem, který vede nebo může vést ke zhoršení jeho postavení pod podmínkou řádného nárokování jiných subjektivních práv, popřípadě podávat opravné prostředky, které per se nemohou vést k účinné nápravě.

Způsobit škodu za určitých okolností může i nezákonné rozhodnutí orgánu veřejné moci, které bylo vydáno in favorem poškozeného účastníka a které bylo dodatečně jako nezákonné zrušeno, ač k tomu došlo nezávisle na jeho procesní aktivitě.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 11. 3. 2014, sp. zn. II. US 1667/12

Odůvodnění:

I.

1. Včasnou a přípustnou ústavní stížností, která splňuje formální náležitosti § 34 zák. č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), se stěžovatelka domáhá zrušení v záhlaví uvedených soudních rozhodnutí (resp. jejich částí), jimiž měla být porušena ustanovení čl. 36 a násl. Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.
2. Stěžovatelka spatřuje porušení svých základních práv zejména ve skutečnosti, že obecné soudy při posuzování nároku na náhradu škody způsobené stěžovatelce nezákonným rozhodnutím a nesprávným úředním postupem postupovaly striktně formalisticky a argumentačně se dostatečně nevypořádaly s jejími podstatnými tvrzeními. Soudy svoji argumentaci na všech stupních omezily dle jejího názoru pouze na konstatování, že kdyby stěžovatelka smluvní pokutu byla zaplatila ihned, k žádnému soudnímu řízení by nebylo vůbec došlo. Toto je podle stěžovatelky naprosto zjednodušující úvaha, která, pokud by byla přijata za pravdivou, vedla by k naprosto absurdním situacím. Stěžovatelka téměř osm let neplatila plnou výši smluvní pokuty v důvěře ve správnost pravomocného soudního rozhodnutí, jež moderovalo výši smluvní pokuty a které bylo jako nezákonné zrušeno až ex post po mnoha letech trvajících právního stavu. Stě-

žovatelka poukázala na to, že za respektování soudního rozhodnutí byla dle svých slov následně tvrdě potrestána tím, že musela za osm let zpětně doplatit úrok z prodlení. Pokud by soudy stěžovatelku neuvedly v omyl, nikdy by dle ní uvedená škoda nevznikla. Přehlížením této skutečnosti pak obecné soudy porušily její právo na spravedlivý proces. Tuto svoji argumentaci stěžovatelka v ústavní stížnosti podrobně rozvedla. Závěrem navrhla, aby Ústavní soud napadená soudní rozhodnutí v požadovaném rozsahu zrušil.

II.

3. Ústavní soud si k projednání věci vyžádal spis Obvodního soudu pro Prahu 2, vedený pod sp. zn. 15 C 98/2010, z něhož, jakož i obsahu napadených rozhodnutí, zjistil následující skutečnosti.
4. Městský soud v Praze v záhlaví uvedeném rozsudkem potvrdil shora citovaný rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2, jímž byla zamítnuta žaloba stěžovatelky, již se po vedlejším účastníkovi domáhala zaplacení částky 3 589 368 Kč s příslušenstvím, a sice z titulu náhrady škody a nemajetkové újmy způsobené při výkonu veřejné moci nezákonným rozhodnutím a nesprávným úředním postupem v řízení vedeném u Obvodního soudu pro Prahu 6 pod sp. zn. 6 C 56/2000.
5. Stěžovatelka se konkrétně domáhala částky 1 000 000 Kč za nemajetkovou újmu vzniklou v důsledku nepřiměřené délky řízení, a zbývající částky ve výši 1 795 030 Kč jako škody spočívající v úrocích z prodlení, jež byla nucena zaplatit v důsledku nezákonných rozhodnutí navíc, a 794 338 Kč jako nákladů vynaložených za celé soudní řízení. V rámci předběžného projednání nároku nebylo stěžovatelce vyhověno. Vedlejší účastník dospěl k závěru, že k nesprávnému úřednímu postupu spočívajícímu v nepřiměřené délce řízení v posuzované věci nedošlo, ve vztahu k nároku na náhradu škody pak uvedl, že sice došlo k vydání nezákonného rozhodnutí, avšak to nebylo v příčinné souvislosti se škodou, která stěžovatelce v podobě povinnosti zaplatit úroky z prodlení vznikla, a jako nedůvodný shledala rovněž nárok na náhradu vynaložených nákladů řízení.
6. K dovolání stěžovatelky rozhodl Nejvyšší soud v záhlaví citovaným rozsudkem tak, že rozsudek odvolacího soudu v rozsahu, v němž byl potvrzen rozsudek obvodního soudu, pokud jím byla zamítnuta žaloba o odškodnění vzniklé nemajetkové újmy, jakož i v nákladovém výroku pod bodem II, podle § 243b odst. 2 části věty za středníkem občanského soudního řádu (dále též „o. s. ř.“), v rozhodném znění, zrušil a věc v tomto rozsahu podle § 243b odst. 3 věty první téhož předpisu vrátil Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení. Ve zbývající části dovolání stěžovatelky dle § 243b odst. 5 ve spojení s § 218 písm. c) o. s. ř. odmítl.
7. Předmětem řízení vedeného u Obvodního soudu pro Prahu 6 pod sp. zn. 6 C 56/2000 (dále též „posuzované řízení“) byla žaloba, již se žalobci K. M. a J. M. po stěžovatelce domáhali zaplacení částky ve výši 4 151 788,50 Kč

- s příslušenstvím, a to s tvrzením, že uzavřeli se stěžovatelkou jako zhotovitelkou smlouvu o dílo na vybudování obytného podkroví, od níž z důvodu prodlení ze strany stěžovatelky odstoupili a požadovali uhrazení náhrady škody, vydání bezdůvodného obohacení, náhrady nákladů znaleckého posudku a smluvní pokuty ve výši 3 097 600 Kč (6400 Kč per diem) se 17% p. a. úrokem z prodlení z celé částky ode dne podání žaloby do zaplacení. Posuzované řízení bylo zahájeno dne 30. 6. 2000.
8. Dne 10. 3. 2004 byl vyhlášen rozsudek soudu prvního stupně, který využil moderačního práva soudu podle § 301 obchodního zákoníku a výši smluvní pokuty snížil na polovinu, tj. co do částky 1 584 788 Kč se 17% úrokem z prodlení nárok žalobců vůči stěžovateli zamítl. Proti tomuto rozsudku podaly obě strany odvolání, o němž rozhodl Městský soud v Praze rozsudkem č. j. 62 Co 457/2004-284 ze dne 1. 6. 2005 tak, že rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. Toto rozhodnutí nabylo ve vztahu ke stěžovateli právní moci dne 1. 8. 2005, kdy jí bylo doručeno. Stěžovatelka poté moderovanou smluvní pokutu, jakož i další částky z titulu prodlení se zhotovením díla, včetně úroků z prodlení (celkem ve výši 5 291 352 Kč) zaplatila.
 9. Proti rozsudku odvolacího soudu podala stěžovatelka dovolání. Předtím, než však mohl Nejvyšší soud dovolání řádně projednat, zemřel žalobce K. M. a bylo třeba rozhodovat o jeho procesním nástupnictví. Následně podala dovolání i žalobkyně, jež se zároveň stala procesní nástupkyní zemřelého žalobce. Rozsudkem ze dne 27. 9. 2007, sp. zn. 32 Cdo 2926/2007, Nejvyšší soud dovolání stěžovatelky odmítl a na základě dovolání žalobkyně rozsudky soudů obou stupňů v rozsahu zamítnutí poloviny smluvní pokuty zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.
 10. Dne 26. 3. 2008 bylo rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 6 v řízení vedeném u něj pod sp. zn. 6 C 142/2007 stěžovatelce uloženo zaplatit zbývající polovinu smluvní pokuty včetně 17% úroku od 30. 6. 2000 do zaplacení. Stěžovatelka následně tento zbývající nárok žalobkyně uhradila.

III.

11. Ústavní soud vyzval v souladu s ustanovením § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu Nejvyšší soud, Městský soud v Praze a Obvodní soud pro Prahu 2 jako účastníky a Českou republiku – Ministerstvo spravedlnosti jako vedlejšího účastníka řízení, aby se vyjádřily k projednávané ústavní stížnosti.
12. Nejvyšší soud ve svém vyjádření ze dne 3. 5. 2013 zdůraznil, že stěžovatelčino dovolání proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu mohlo být přípustné pouze podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. ve znění platném do 31. 12. 2012, tedy pro řešení otázky zásadního právního významu ve smyslu § 237 odst. 3 o. s. ř. Dovolací přezkum je zde dle Nejvyššího soudu „předpokládán zásadně pro posouzení otázek právních, zatímco k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. a § 241a odst. 3 o. s. ř. dovolací soud v případě dovolání přípustného podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. nepřihlíží (§ 237 odst. 3 o. s. ř.)“.
13. Nejvyšší soud dále uvedl, že judikatura Nejvyššího soudu stojí pevně na závěrech, že otázka příčinné souvislosti není otázkou právní, ale otázkou skutkovou, jež nemůže být řešena obecně, ale pouze v konkrétních souvislostech (pokud se v řízení zjišťuje, zda škodná událost – nesprávný úřední postup či nezákonné rozhodnutí – a vznik škody na straně poškozeného jsou ve vzájemném poměru příčiny a následku), „a proto sama o sobě přípustnost dovolání založit nemůže (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2002, sp. zn. 21 Cdo 300/2001, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 10. 2010, sp. zn. 25 Cdo 1870/2009)“. Právní posouzení příčinné souvislosti může dle Nejvyššího soudu spočívat toliko ve stanovení, mezi jakými skutkovými okolnostmi má být její existence zjišťována, případně určení, zda a jaké okolnosti jsou způsobilé tento vztah vyloučit, přičemž příkladem odkázal na svůj rozsudek ze dne 27. 3. 2012, sp. zn. 28 Cdo 4887/2010. Pakliže stěžovatelka namítla nesprávné posouzení otázky příčinné souvislosti mezi nezákonným rozhodnutím a škodou, spočívající v navíc zaplacených úrocích z prodlení, brojila dle něj proti skutkovým zjištěním odvolacího soudu ve smyslu dovolacího důvodu podle § 241a odst. 3 o. s. ř., k nimž nemohl při zkoumání přípustnosti dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. přihlídnout.
14. Nejvyšší soud vyjádřil své přesvědčení o tom, že jim vydaným rozhodnutím nebylo nepřipustně zasaženo žádné ústavním pořádkem České republiky nebo příslušnými mezinárodními právními dokumenty chráněné právo stěžovatelky. Závěrem navrhl, aby byla ústavní stížnost zamítnuta jako nedůvodná.
15. Městský soud v Praze ve svém vyjádření ze dne 29. 4. 2013 uvedl, že žalobkyně v ústavní stížnosti nesouhlasí s právním hodnocením věci provedeným soudem prvního stupně a soudem odvolacím, přičemž sám „na svých závěrech uvedených ve svých rozhodnutích trvá a zdůrazňuje, že ohledně náhrady škody za příslušenství správnost názoru potvrdil i Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí ze dne 28. 2. 2012, č. j. 30 Cdo 2828/2011-126“. V přijatých názorech odvolací soud dle svých slov nic protiústavního neshledává a ústavní stížnost proto považuje za nedůvodnou.
16. Obvodní soud pro Prahu 2 ve svém přípise ze dne 24. 4. 2013 v plném rozsahu odkázal na odůvodnění svého rozhodnutí.
17. Ministerstvo spravedlnosti ve svém vyjádření ze dne 26. 4. 2013 uvedlo, že považuje rozhodnutí soudů, napadená ústavní stížností, za zcela správná a plně se ztotožňuje s učiněnými právními závěry, které považuje za správné, spravedlivé a souladné s dotčenými právními předpisy. Dle jeho názoru stěžovatelka ve své stížnosti netvrdí porušení svých ústavním pořádkem zaručených práv, nýbrž základním motivem ústavní stížnosti je nesouhlas s rozhodnutím soudů po obsahové stránce. Vedlejší účastník má za to, že ústavní stížností napadená rozhodnutí netrpí vytýkanými vadami a považuje napadené rozsudky

za zcela správné a plně se ztotožňuje s právními závěry soudů uvedenými v předmětných rozsudcích.

18. Ústavní soud v dané věci nenařídil ústní jednání, neboť od něj již neočekával další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu). Ústavní soud současně nezasílal vyjádření účastníků a vedlejšího účastníka řízení k replice stěžovatelce, jelikož v nich argumentačně setrvali na svých pozicích, jak je vyjádřili v napadených rozhodnutích, resp. jak je zastávali v průběhu řízení, pročež by replika nemohla vést k obohacení o další poznatky; ve svém důsledku by se jednalo o zbytečné prodlužování řízení. Nadto nejde o případ, kdy by Ústavní soud na základě těchto vyjádření přistoupil k odmítnutí či zamítnutí ústavní stížnosti, byť i zčásti (srov. např. bod 19 nálezu Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 4754/12 ze dne 19. 11. 2013).

IV.

19. Ústavní soud zvážil argumentaci stěžovatelky, účastníků i vedlejšího účastníka řízení, příslušný spisový materiál, jakož i obsah naříkaných soudních aktů, a dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.
20. Ústavní soud považuje na prvním místě za nutné sdělit, že v souladu s čl. 83 Ústavy je jeho posláním ochrana ústavnosti, především ochrana práv a svobod zaručených akty ústavního pořádku, zvláště pak Listinou. I když toto široce pojaté vymezení ochrany ústavnosti nevyčerpává úlohu a funkci, jimiž je Ústavní soud obdařen a které plní v rámci ústavního systému České republiky, znamená však, že při incidenční kontrole ústavnosti, tedy v procesu rozhodování o ústavních stížnostech dle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy, neposuzuje a ani posuzovat nemůže otázku možného porušení práv fyzických a právnických osob, která vyplývají z práva podústavního, neboť především k tomu jsou povolány soudy obecné (čl. 90 Ústavy). Do rozhodovací činnosti obecných soudů je tudíž Ústavní soud oprávněn a povinen zasáhnout jen tehdy, jestliže porušením podústavního práva došlo současně i k porušení základního práva nebo svobody, například ústavně nekonformní aplikací pramene práva nebo jeho ústavně nekonformní exegesí. Je tak oprávněn a povinen ověřit, zda v souvislosti s řízením, které předcházelo napadenému soudnímu aktu, byly dodrženy ústavní limity, zejména jestli v důsledku svévole nedošlo k extrémnímu vybočení z nich. Otázkou svévole se přitom Ústavní soud zabývá dosti podrobně ve své judikatuře a ustáleně její pojem vykládá v obecné poloze jako extrémní nesoulad právních závěrů s provedenými skutkovými zjištěními (viz nálezy sp. zn. III. ÚS 138/2000 in fine, III. ÚS 303/04, III. ÚS 351/04, III. ÚS 501/04, III. ÚS 606/04, III. ÚS 151/06, IV. ÚS 369/06, III. ÚS 677/07 aj.).
21. Ústavní soud ve své rozhodovací činnosti rovněž opakovaně zdůrazňuje, že podle čl. 1 odst. 1 Ústavy je Česká republika právním státem založeným na úctě k právům a svobodám člověka a občana. Skutečnost, že Česká republika patří do rodiny demokratických právních států
- v materiálním pojetí, představuje významné implikace v oblasti interpretace a aplikace práva. Princip právního státu je vázán na formální charakteristiky, které právní pravidla v daném právním systému musí vykazovat, aby je jednotlivci mohli vzít v potaz při určování svého budoucího jednání. V této spojitosti Ústavní soud již v řadě svých rozhodnutí vyzdvihl, že mezi základní principy právního státu patří princip předvídatelnosti zákona, jeho srozumitelnosti a vnitřní bezrozpornosti [srov. např. nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 77/06 ze dne 15. února 2007 (30/44 SbNU 349, bod 36)]. Bez jasnosti a určitosti pravidel nejsou naplněny základní charakteristiky práva, a tak nejsou ani uspokojeny požadavky formálního právního státu. Stejně požadavky, to jest předvídatelnost, srozumitelnost a vnitřní bezrozpornost, respekt k obecným zásadám právním, především ústavněprávním principům, jakož i právní jistotu, je tudíž nutno klást i na individuální právní akty, zvláště pak soudní rozhodnutí.
22. Ústavní soud však současně ve svých četných rozhodnutích zřetelně definoval podmínky, při jejichž existenci má vadná aplikace podústavního práva obecným soudem za následek porušení základních práv či svobod jednotlivce [srov. nálezu ze dne 10. 10. 2002 sp. zn. III. ÚS 74/02 (N 126/28 SbNU 85)]. Je tomu tak tehdy, jestliže nepřipustně postihuje některé ze základních práv a svobod, případně pomíjí možný výklad jiný, ústavně konformní, nebo je výrazem zjevného a neodůvodněného vybočení ze standardů výkladu, jenž je v soudní praxi respektován (a představuje tím nepředvídatelnou interpretační libovůli), případně je v extrémním rozporu s požadavky věcně přiléhavého a rozumného vypořádání posuzovaného právního vztahu či v rozporu s obecně sdílenými zásadami spravedlnosti (viz teze „přepjatého formalismu“).
23. Ústavní soud taktéž mnohokrát prohlásil, že netoleruje orgánům veřejné moci a především obecným soudům přehnaně formalistický postup za použití v podstatě sofistického odůvodňování zřejmé nespravedlnosti. Zdůraznil přitom, inter alia, že obecný soud není absolutně vázán doslovným zněním zákona, nýbrž se od něj smí a musí odchýlit, pokud to vyžaduje účel zákona, historie jeho vzniku, systematická souvislost nebo některý z principů, jež mají svůj základ v ústavně konformním právním řádu jako významovém celku, a že povinnost soudů nalézat právo neznámá pouze vyhledávat přímé a výslovné pokyny v zákonném textu, ale též povinnost zjišťovat a formulovat, co je konkrétním právem i tam, kde jde o interpretaci abstraktních norem a ústavních zásad [srov. např. nálezu sp. zn. Pl. ÚS 21/96 ze dne 4. 2. 1997 (N 13/7 SbNU 87; 63/1997 Sb.) nebo nálezu sp. zn. Pl. ÚS 19/98 ze dne 3. 2. 1999 (N 19/13 SbNU 131; 38/1999 Sb.)]. Při výkladu a aplikaci právních předpisů nelze pomíjet jejich účel a smysl, který není možné hledat jen ve slovech a větách toho kterého předpisu, ve kterém je třeba vždy nalézat i principy uznávané demokratickými právními státy [nálezu ze dne 16. 11. 2010 sp. zn. II. ÚS 1648/10 (N 226/59 SbNU 299)].

24. V dalším je třeba připomenout, že rozhodováním obecných soudů o nárocích plynoucích z čl. 36 odst. 3 Listiny, potažmo ze zák. č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších změn (dále též „OdpŠk“) – srov. čl. 36 odst. 4 Listiny, se Ústavní soud zabývá opakovaně a zcela respektuje, že je zcela v jejich pravomoci posoudit existenci podmínek pro vznik odpovědnosti státu za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem (srov. např. usnesení sp. zn. IV. ÚS 2190/12 ze dne 6. 11. 2012, dostupné v on-line databázi rozhodnutí Ústavního soudu na adrese <http://nalus.usoud.cz>). Současně pak v zamítavém nálezu ze dne 9. 12. 2010 sp. zn. III. ÚS 1320/10 (N 247/59 SbNU 515) Ústavní soud uvedl, že „[d]o samotného zhodnocení konkrétních okolností případu, z pohledu zmíněných zákonných kritérií obecnými soudy, Ústavní soud zásadně není oprávněn vstupovat, ledaže by příslušné závěry bylo možno označit za skutečně ‚extrémní‘, vymykající se zcela smyslu a účelu dané právní úpravy. Pak totiž by takový postup mohl být shledán jako rozporný s ústavně zaručenými základními právy účastníka řízení ve smyslu čl. 36 odst. 1 a 3 Listiny. ‚Pouhý‘ nesouhlas s tím, jak obecný soud zhodnotil tu kterou okolnost, resp. s tím, že některé z hodnocených skutečností přisoudil menší či naopak větší váhu než skutečnosti jiné, věc (ústavní stížnost) do ústavní roviny posunout zásadně nemůže.“ Podle Ústavního soudu (sp. zn. II. ÚS 590/08; Sbírka nálezu a usnesení Ústavního soudu, svazek č. 49, str. 567) též platí, že ve sféře regulace následků výkonu veřejné moci a deliktů odpovědnosti státu za způsobenou materiální a nemateriální škodu „je třeba hledat mnohem větší sepětí s ústavním právem, než je tomu u jiných druhů soukromoprávní regulace,“ a to proto, že „daná oblast právní regulace řeší důsledky vztahu, v němž stát a jednotlivci vystupovali v nerovném, vrchnostenském postavení“.
25. V projednávané věci dospěl Ústavní soud k závěru, že podmínky pro jeho kasační zásah, jak jsou nastíněny v předchozích odstavcích, byly splněny. Ústavní soud shledal, že obecné soudy se ve světle okolností předmětné věci dopustily ústavně nekonformní interpretace a aplikace zákonných norem v otázce posouzení odpovědnosti státu za nezákonné rozhodnutí soudu, čímž zasáhly do práva stěžovatelky na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 a 3 Listiny.
26. Obecné soudy v dané věci vycházely z názoru, že nesplněným předpokladem objektivní odpovědnosti státu za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím je jednak skutečnost, že vzpomínané pravomocné rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 1. 6. 2005 bylo, společně s prvoinstančním rozsudkem trpícím stejným defektem, pro nezákonnost zrušeno na základě dovolání podaného tehdejší žalobkyní (resp. původně podaného žalobcem), a nikoli k dovolání stěžovatelky, které dovolací soud naopak odmítl (srov. str. 6 in fine napadeného rozsudku Městského soudu v Praze, str. 5 napadeného rozsudku Nejvyššího soudu). Jde o první moment, při jehož posouzení obecné soudy z níže vyloučených důvodů pochybily.
27. Druhé a ještě závažnější pochybení, kterého se obecné soudy dopustily a které každý z nich jednoznačně v odůvodnění svého rozhodnutí akcentoval, lze spatřovat v závěru obecných soudů o absenci příčinné souvislosti mezi nezákonným rozhodnutím a vznikem škody, tj. v absenci kauzálního nexu, na niž soudy usoudily z toho, že povinnost uhradit protistraně plnou výši smluvní pokuty se odvíjela od vlastního smluvního závazku, a nikoli až od (pravomocného) rozhodnutí soudu o její moderaci (srov. str. 7 in fine rozsudku soudu prvního státního soudu, str. 6 rozsudku soudu odvolacího a konečně též opět str. 5 rozsudku dovolacího soudu). Též o něm budiž podrobněji pojednáno dále.
28. Pokud jde o prvně uvedený a vytýkaný ústavněprávní deficit, nutno nejprve konstatovat, že ustanovení § 8 odst. 1 OdpŠk stanoví, že nárok na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím lze, není-li dále stanoveno jinak, uplatnit pouze tehdy, pokud pravomocné rozhodnutí bylo pro nezákonnost zrušeno nebo změněno příslušným orgánem. Ustanovení § 8 odst. 3 téhož zákona pak uvádí, že nejde-li o případy zvláštního zřetele hodné, lze nárok na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím přiznat pouze tehdy, pokud poškozený využil v zákonem stanovených lhůtách všech procesních prostředků, které zákon poškozenému k ochraně jeho práva poskytuje; takovým prostředkem se rozumí řádný opravný prostředek, mimořádný opravný prostředek, vyjma návrhu na obnovu řízení, a jiný procesní prostředek k ochraně práva, s jehož uplatněním je spojeno zahájení soudního, správního nebo jiného právního řízení, nebo návrh na zastavení exekuce. Odtud je dobře patrné, že zákon sám připouští, aby nárok na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím byl oprávněn uplatnit i ten, kdo z důvodů zvláštního zřetele hodných takové procesní prostředky neuplatnil, popřípadě z různých důvodů objektivně uplatnit nemohl, ač se mu v tom kterém případě nabízely.
29. Jak plyne z důvodové zprávy k zákonu č. 82/1998 Sb., „**podání řádného opravného prostředku lze považovat za postup, kterým je možno odvrátit vznik škody a který je plně v rukou** (zvýrazněno pro účely citace – pozn. ÚS) účastníka řízení, proto jeho nepoužití půjde k tíži účastníka. V případech zvláštního zřetele hodných bude možno k nesplnění této podmínky nepřihlížet“ (srov. sněmovní tisk č. 292/0 druhého volebního období Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, dostupný na adrese www.psp.cz; <http://www.psp.cz/eknih/1996ps/tisky/t029200a.htm>). I když je v zásadě třeba trvat na tom, aby poškozený jemu dostupné procesní prostředky vyčerpal, nelze přehlédnout, že v praxi se mohou vyskytnout případy, kdy tyto prostředky nebude možno využít z objektivních důvodů, přesněji řečeno, kdy jejich vyu-

- žití sice bude pro poškozeného účastníka co do jejich zákonné přípustnosti (použitelnosti) možné, ale z hlediska jejich smyslu, obsahu a právní povahy i funkce neefektivní či dokonce vyloučené, čili kdy takový postup, řečeno výrazivem citované důvodové zprávy, není plně v rukou poškozeného účastníka. Právě na tyto případy zákonodárce myslil v antecedentu právní normy zachycené v ustanovení § 8 odst. 3 OdpŠk.
30. Posuzovaná věc je relativně specifická v tom, že do majetkové sféry stěžovatelky bylo negativně zasaženo rozhodnutím, jež pro ni v důsledku moderace smluvní pokuty dle § 301 obchodního zákoníku znamenalo částečný úspěch, když žaloba byla po 50% snížení žalované výše pokuty ve zbývající části zamítnuta, a které současně bylo jakožto nezákonné rozhodnutí zrušeno až Nejvyšším soudem na základě dovolání podaného protistranou, což vedlo k situaci, kdy se stěžovatelka náhle a po relativně dlouhé době ocitla ex post v prodlení s plněním původně moderovaného nároku, posléze – s přihlédnutím k závaznému právnímu názoru vyslovenému Nejvyšším soudem – protistraně přiznaného v plné výši. Měly-li být pak za této situace respektovány imperativy odškodnění nastiněné výše, bylo nezbytné si primárně položit otázku, zda stěžovatelka měla reálnou možnost – v podobě autonomního a účinného opravného prostředku – dosáhnout kvalifikovaného odstranění (formálního „zrušení“) takového rozhodnutí, jak to zejména odvolací soud v předmětném řízení požadoval. V nálezu Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 1774/08 ze dne 9. 7. 2009 (N 155/54 SbNU 17) pak byl vysloven závěr, že při splnění podmínek odpovědnosti státu v materiálním slova smyslu je potřeba se vyvarovat takové formalistické interpretace § 8 odst. 1 zákona o odpovědnosti státu, jež by odpovědnost státu fakticky (a neoprávněně) vyloučila.
31. Je naprosto pochopitelné, že stěžovatelka za takových okolností dosáhnout zrušení soudních rozhodnutí (v prvé řadě rozsudku městského soudu), jimiž byla smluvní pokuta moderována, nemohla, protože po ní nebylo lze požadovat, aby se domáhala zrušení rozhodnutí v části pro ni (nikoli zanedbatelně) příznivého, ve svůj neprospěch, *expressis verbis*, aby v následném dovolání proti vzpomínanému rozsudku odvolacího soudu napadla výrok I rozsudku odvolacího soudu v rozsahu potvrzujícím výrok rozsudku nalézacího soudu o částečném zamítnutí žaloby a brojila proti moderaci smluvní pokuty, fakticky požadujíc, aby byl nárok protistraně přiznán v plné výši. Právě v tomto duchu se totiž výtky soudu druhé stolice na adresu stěžovatelky nesou (srov. formulaci zvolenou jím na str. 6 napadeného rozsudku – „jestliže k dovolání žalobkyně nebyl původní rozsudek z nalézacího řízení zrušen nebo změněn, nemohla v souvislosti s tím žádné náklady vynaložit, proto jí ani z tohoto důvodu žádnou náhradu škody přiznat nelze“).
32. Tu je třeba zdůraznit, že nikdo nemůže být nucen uplatňovat v právním řízení svá procesní práva způsobem, který vede nebo může vést ke zhoršení svého postavení, pod podmínkou řádného nárokování jiných subjektivních práv, ať už hmotných nebo procesních, popřípadě podávat opravné prostředky, které per se nemohou vést k účinné nápravě. Jiný přístup představuje porušení práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny, jakož i popření smyslu základního práva na náhradu škody způsobené mu nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem orgánu veřejné moci, jak je zachycuje Listina v čl. 36 odst. 3. Z toho také vyplývá, že požadavek odvolacího soudu, aby bylo rozhodnutí jako nezákonné zrušeno na základě opravného prostředku podaného poškozeným účastníkem, resp. že splnění podmínky existence nezákonného rozhodnutí jako jednoho ze tří předpokladů, které musejí být cumulative splněny, aby byla dána objektivní odpovědnost státu za nezákonné rozhodnutí nebo nesprávný úřední postup v rámci výkonu veřejné moci, vyžaduje vždy příslušnou procesní aktivitu poškozeného účastníka, nemůže obstát.
33. Ostatně Ústavní soud ve své judikatuře takové situace vzal v potaz (srov. nálezy Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 2201/10 ze dne 11. 4. 2013 a zejména pak nálezy Ústavního soudu vztahující se k otázce nároku na náhradu škody způsobené zahájením trestního stíhání v případě nevyužití opravného prostředku proti němu – kupř. nálezy sp. zn. IV. ÚS 3193/10, sp. zn. I. ÚS 1066/11, sp. zn. II. ÚS 662/10 aj.). Ani judikatura Nejvyššího soudu zde nezůstala stranou pozornosti. Kupř. v rozsudku sp. zn. 30 Cdo 443/2013 ze dne 24. 7. 2013 (dostupný, jako další zde citované judikáty Nejvyššího soudu, na jeho oficiálních internetových stránkách www.nsoud.cz) Nejvyšší soud dokonce vyzdvihl, že „závěr soudu prvního stupně potvrzený soudem odvolacím, že v takovém případě je již z důvodu nezrušení napadeného rozhodnutí vyloučena odpovědnost státu, by však byl příliš zjednodušující a v rozporu s judikaturou Ústavního i Nejvyššího soudu“. K tomu pak dovolací soud doplnil, že „[v] souladu s tímto rozhodnutím postupoval Nejvyšší soud v usnesení ze dne 13. 7. 2011, sp. zn. 28 Cdo 4158/2009, ve kterém uvedl, že trvání na formálním zrušení (změně) nezákonného rozhodnutí v daném případě přehlíží cíl právní úpravy odpovědnosti státu za škodu a odkázal na nálezy Ústavního soudu ze dne 9. 7. 2009, sp. zn. II. ÚS 1774/08.“
34. Způsobit škodu tak za určitých okolností může i nezákonné rozhodnutí orgánu veřejné moci, které bylo vydáno in favorem poškozeného účastníka a které bylo dodatečně jako nezákonné zrušeno, ač k tomu došlo nezávisle na jeho procesní aktivitě. Totiž u takových rozhodnutí je logicky vyloučeno, aby se poškozený účastník domáhal jejich formálního zrušení (leđa v případě, že mu bylo vyhověno jen zčásti a opravným prostředkem sleduje dosažení plného uspokojení, což se ale se smyslem a účelem zrušení rozhodnutí pro nezákonnost přirozeně míjí), když jejich samotné vydání ještě škodu v majetkové či imateriální sféře tohoto účastníka nepůsobí, jak správně uzavřel Nejvyšší soud v napadeném rozsudku (str. 5), ba naopak, ale ke škodě dojde právě až v posledku jejich dodatečného zrušení, což v souze-

- né věci obecné soudy již pominuly, resp. odmítly náležitě zohlednit.
35. Proto výhrady Nejvyššího soudu ohledně skutečnosti, že stěžovatelka „v posuzované věci napadla rozsudek odvolacího soudu v plném rozsahu dovoláním mimo jiné s tvrzením, že ujednání o smluvním penále nelze vykládat jako dohodu o smluvní pokutě. Z jednání žalobkyně tedy vyplývá, že zaplacení smluvní pokuty včetně úroků z prodlení, byť v poloviční výši, do rozhodnutí dovolacího soudu odmítala“ (str. 5), jsou liché, poněvadž případ, kdy poškozenému účastníkovi bylo vyhověno jen zčásti, přičemž opravným prostředkem sleduje dosažení plného uspokojení, lhostejno přitom, jakou formu obrany či procesní taktiky zaujme, se přirozeně zcela míjí se smyslem a účelem zrušení rozhodnutí pro nezákonnost. Stěžovatelka nemohla rozhodnutí soudů o moderaci smluvní pokuty subjektivně, tj. co do samého snížení její výše, cítit jako nezákonné, a proto neměla důvod proti nim brojit. Stěžovatelka naproti tomu podáním dovolání sledovala jiný cíl, a sice neuznání nároku na smluvní pokutu jako takového, tedy zlepšení svého postavení co do výsledku celé pře. Že k tomu zvolila poněkud formalisticky založenou argumentaci, jí však nemůže ve světle hodnocení splnění požadavku na zrušení rozhodnutí pro nezákonnost, stanoveného zákonem č. 82/1998 Sb., jít k tíži (k tíži jí tato skutečnost šla v posuzovaném řízení v tom směru, že její argumenty byly dovolacím soudem odmítnuty).
36. Pokud jde o druhé vytykané pochybení, je Ústavní soud nucen konstatovat, že závěr obecných soudů o tom, že povinnost stěžovatelky uhradit protistraně plnou výši smluvní pokuty se odvíjela od vlastního smluvního závazku, a nikoli až od (pravomocného) rozhodnutí soudu o její moderaci, a proto zde absentuje příčinná souvislost mezi nezákonným rozhodnutím a vznikem škody, zakládá zcela nepřijatelné konsekvence jak v rovině práva podústavního, tak i (zejména) v rovině ústavně zaručeného práva na spravedlivý proces lato sensu.
37. Nejprve je Ústavní soud nucen korigovat úvahu soudů, že stěžovatelka byla od počátku srozuměna s povinností platit případnou smluvní pokutu včetně případných úroků z prodlení a rozhodnutí obecných soudů o moderaci smluvní pokuty „jí žádnou povinnost nekonstituovalo ani nedeclarovalo“ (str. 5 rozsudku Nejvyššího soudu). Stěžovatelka si nepochybně musela být vědoma případných sankcí vyplývajících z předmětného smluvního závazku (potud jsou úvahy soudů přiléhavé), avšak nelze se již ztotožnit s citovaným úsudkem, že rozhodnutí soudů o moderaci smluvní pokuty jí žádné povinnosti ani nezaložila, ani neurčila. Zde je třeba přisvědčit argumentaci stěžovatelky, že rozhodnutí o snížení smluvní pokuty „jsou dle dostupné judikatury a právní literatury jednoznačně konstitutivní, s působností ex nunc, tedy působící právní následky od okamžiku jejich vydání, resp. od nabytí právní moci. Rozhodnutí o snížení smluvní pokuty založil[a] novou právní situaci, čímž konstitutivně zasáhl[a] do soukromoprávního vztahu“ (str. 4 ústavní stížnosti). V tomto ohledu je tedy zejména rozsudek nalézacího soudu zjevně nesprávný (srov. str. 7 in fine rozsudku odvolacího soudu); tuto chybu pak napravil až odvolací soud.
38. Oproti soudu druhé stolice však Nejvyšší soud dospěl k poněkud překvapivému závěru, výše citovanému, že dané rozhodnutí stěžovatelce žádnou povinnost nekonstituovalo ani nedeclarovalo. I zde musí Ústavní soud přitakat námitce stěžovatelky, že „každé soudní rozhodnutí je svojí povahou buď deklaratorní (konstatující existenci subjektivních práv a povinností), nebo konstitutivní (zakládající novou právní situaci – jako tomu je právě v případě rozhodnutí soudu o snížení smluvní pokuty)“ (str. 5 ústavní stížnosti), tedy meritorní výrok nalézacích rozhodnutí nemůže, obrazně řečeno, ze dvou alternativ zvolit třetí, jelikož takovou možnost vylučuje samotná povaha soudních rozhodnutí. Rozhodnutí obecných soudů o moderaci smluvní pokuty konstituovala stěžovatelce novou povinnost v podobě závazku zaplatit žalující straně smluvní pokutu ve snížené výši (o 50 %). Nejvyšší soud měl tímto poněkud nešťastným obratem zřejmě na mysli, že daný výrok – co do vlastního snížení, moderace smluvní pokuty – negativně nezasáhl majetkovou sféru stěžovatelky. Ale právě tento moment je (paradoxně) příčinou škody, jak je o tom pojednáno dále.
39. S předchozím závěrem o konstitutivním rozhodnutí obecných soudů stran moderace smluvní pokuty totiž úzce souvisí i další a daleko důležitější právní otázka týkající se přímo práva na legitimní očekávání, právní jistoty a některých dalších relativně samostatných komponent širěji koncipovaného práva na spravedlivý proces, a to otázka právní moci soudního rozhodnutí a prvku autoritativnosti rozhodování soudů.
40. Ústavní soud poukazuje na skutečnost, že obecné soudy jsou povolány především k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem poskytovaly ochranu právům (čl. 90 Ústavy České republiky), a to nejen základním. Poskytování takové ochrany odpovídá autoritativní charakter jejich rozhodování. Nelze proto akceptovat úvahy obecných soudů vyznívající tak, že rozhodnutí soudů moderovat smluvní pokutu nebylo pro povinnost stěžovatelky plnit tento závazek včetně úroků z prodlení, která byla smluvně ujednána, rozhodující (srov. str. 6 rozsudku odvolacího soudu: „Povinnost zaplatit smluvní pokutu a příslušenství se tak odvíjí od smlouvy a ze zákona, nikoli od rozhodnutí soudu“), poněvadž tyto názory zcela odhlížejí od toho, že soudy svým rozhodnutím autoritativně vstoupily do tohoto smluvního vztahu (zasáhly, ingerovaly do něj) a ten v příslušné podobě a v souladu se zákonem (§ 301 někdejšího obchodního zákoníku) modifikovaly. Výsledek této modifikace byl pro účastníky řízení coby smluvní aktéry po nabytí právní moci potvrzujícího rozsudku městského soudu závazný, jak správně tvrdí stěžovatelka v ústavní stížnosti.
41. Ústavní soud dále mnohokrát judikoval [a tento svůj postoj zdůraznil i ve svém nálezu sp. zn. I. ÚS 2166/10 ze dne 22. 2. 2011 (N 21/60 SbNU 215), na který se stěžovatelka v průběhu řízení také odvolávala], že důvěra

- jednotlivce v rozhodovací činnosti orgánů státu, ať už jde o rozhodování orgánů moci zákonodárné, výkonné či soudní, je jedním ze základních atributů právního státu. Snaha o nastolení stavu, kdy jednotlivec může důvěřovat aktům státu a jejich věcné správnosti, je základním předpokladem fungování materiálního právního státu. Jinak řečeno, podstatou uplatňování veřejné moci v demokratickém právním státu (čl. 1 odst. 1 Ústavy) je princip dobré víry jednotlivce ve správnost aktů veřejné moci a ochrana dobré víry v nabytá práva konstituovaná akty veřejné moci, ať už v individuálním případě plynou přímo z normativního právního aktu, nebo z aktu aplikace práva. Princip dobré víry působí bezprostředně v rovině subjektivního základního práva jako jeho ochrana, v rovině objektivní se pak projevuje jako princip presumpce správnosti aktu veřejné moci (viz např. náleží sp. zn. IV. ÚS 42/09 ze dne 29. 12. 2009).
42. Ve světle právě nastíněných postulátů je třeba pohlížet i na onen pravomocný rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 1. 6. 2005, jímž byl potvrzen rozsudek nalézacího soudu moderující smluvní pokutu. Účastníci řízení byli okamžikem nabytí právní moci rozhodnutí srozuměni s tím, jaká práva a povinnosti ze soudních rozhodnutí vyplývají. Stěžovatelka poté, co jí byl doručen uvedený rozsudek odvolacího soudu, zaplatila protistraně, krom dalšího, též soudem prvního stupně moderovanou smluvní pokutu a úroky z prodlení; tato okolnost v soudním řízení o náhradu škody ostatně ani nebyla nikým zpochybněna. Stěžovatelka neměla žádný důvod plnit více, když smluvní závazek byl v otázce smluvní pokuty soudy pozměněn zčásti ve prospěch stěžovatelky a protistrana musela být srozuměna s výší takto pravomocně přiznané částky, tedy věděla, co lze po stěžovatelce v případném exekučním či vykonávacím řízení požadovat. To, že nebyla s moderací smluvní pokuty smířena a dovoláním se domáhala zrušení moderece, je již jinou věcí.
43. Pakliže bylo pravomocné rozhodnutí odvolacího soudu (a s ním i rozhodnutí nalézacího soudu) zrušeno pro nezákonnost právě v otázce moderece smluvní pokuty, je vyloučeno tvrzení, že stěžovatelka žádnou újmu neutrpěla, když se v důsledku prolomení právní moci kasačním zásahem Nejvyššího soudu, a tím i své právní jistoty stran správnosti rozhodnutí městského soudu, náhle a po dlouhé době ocitla bez své viny v prodlení s plněním nyní již opět modifikovaného závazku, kdy autoritativním zásahem došlo k anulaci původní moderece, k níž soudy přistoupily v rozporu s hmotným právem [srov. str. 4-5 rozsudku Nejvyššího soudu vydaného v posuzovaném řízení (č. j. 32 Cdo 2926/2007-334 ze dne 27. 9. 2007)], a to zpětně ke dni podání žaloby v roce 2000. Kdyby obecné soudy smluvní pokutu s ohledem na tehdy již existující a konstantní judikaturu Nejvyššího soudu nebyly moderovaly, stěžovatelka by již po vynesení potvrzujícího rozsudku městského soudu byla věděla, k čemu je pravomocnými rozsudky soudů povinována, tedy co, v jaké výši, resp. v jakém rozsahu je třeba protistraně uhradit, jakož i nutně srozuměna s tím, jaké následky jí nesplnění povinností stanovených těmito rozhodnutími hrozí. Především by jí tato situace reálně umožnila předejít dalšímu prodlení, v němž se po zrušujícím rozsudku Nejvyššího soudu ocitla s odstupem více než dvou let od doručení vzpomínaného pravomocného rozsudku městského soudu.
44. Z argumentace obecných soudů, výše citované, implicitně vyvěrá i jakýsi požadavek na plné uspokojení žalovaných nároků stěžovatelkou bez ohledu na soudní změnu obsahu smluvního závazku. Taková konstrukce přirozeně nemůže jako ústavně konformní vůbec obstát, a to hned z několika důvodů. Předně je třeba ukázat na to, že by tím došlo k nepřipustnému zásahu do vlastnictví ve smyslu čl. 11 Listiny, neboť takový požadavek nemá žádný zákonný podklad. Dále se sluší uvést, že jakékoli plnění nad rámec soudem přiznaného nároku, ač by se tomu tak stalo z obavy, jakkoli prozíravé, před případným zvrácením pravomocných soudních rozhodnutí na základě mimořádných opravných prostředků, je třeba pokládat za bezdůvodné obohacení, když se jedná o plnění bez právního důvodu. Jako takové je lze vymáhat soudní cestou na základě příslušné žaloby (nic na tom nemění ani teoretická možnost přerušení řízení o takové žalobě do doby rozhodnutí o mimořádném opravném prostředku v předmětném řízení). Konečně za povšimnutí v tomto ohledu stojí i to, že realizace zmíněného požadavku by oba účastníky, nejen opatřením dotčeného, uvrhla do stavu právní nejistoty, poněvadž ke zrušení pravomocných soudních rozhodnutí nemusí dojít jen na základě mimořádných opravných prostředků, ale též na základě jiných procesních prostředků, které právní řád naší země předvidá, konkrétně ústavní stížnosti. Ad absurdum si je možno představit i (nikoli nereálnou) situaci, kdy k prolomení právní moci soudních rozhodnutí dojde až na základě přijetí vyhovujícího rozhodnutí Ústavního soudu o návrhu na obnovu řízení podle § 119 a násl. zákona o Ústavním soudu. Uvážíme-li dobu rozhodování jednotlivých orgánů (dovolací soud, Ústavní soud, Evropský soud pro lidská práva, poté znovu Ústavní soud), je zřejmé, že k prolomení právní moci posléze dále naříkaných soudních rozhodnutí může v takových případech dojít s odstupem až mnoha let. Takové břímě by bylo ipsa affectione nesnesitelné a bezesporu excesivně poškozující oba účastníky sporu. Snad jako pomyslnou tečku na závěr by bylo možno ohodnotit skutečnost, že nárok na vydání bezdůvodného obohacení by byl v mezidobí téměř jistě promlčen; ostatní otázky související s těmito hypotetickými situacemi, jako případný rozpor námitky promlčení s dobrými mravy v řízení o vydání bezdůvodného obohacení, se již opravdu pohybují v rovině akademických úvah, pročež se jimi dále pro účely souzené věci zabývat netřeba.
45. Závěrem je ještě nutno reagovat na argumentaci Nejvyššího soudu předestřenu v jeho rozsudku o tom, že „[z] jednání žalobkyně tedy vyplývá, že zaplacení smluvní pokuty včetně úroků z prodlení, byť v poloviční výši, do rozhodnutí dovolacího soudu odmítala. Lze te-

dy stěží uzavřít, že jednala v souladu s pravomocnými rozhodnutími...“ (op. cit. str. 5). Ústavní soud již v minulosti deklaroval, že „obecné soudy nemohou rozhodovat na základě sice zdánlivě snadno se nabízejícího formalistického argumentu, ve skutečnosti však argumentu jsoucího v rozporu s obsahem spisu“ [srov. náleží sp. zn. I. ÚS 2061/08 ze dne 7. 4. 2011 (N 63/61 SbNU 29)]. Jak již bylo řečeno, stěžovatelka, i když nebyla po právní stránce ztotožněna se smluvní pokutou jako takovou, její zaplacení v poloviční výši neodmítala, tuto povinnost po doručení rozhodnutí odvolacího soudu splnila, pročež z tohoto hlediska v souladu s pravomocnými soudními rozhodnutími i jednala. Ačkoliv v daném případě nejde ze strany soudu posled-

ni stolice o argument vyloženě formalistický, přesto se jedná o argument, náležitě nezohledňující stěžovatelčino jednání po vydání rozsudku soudem druhé stolice.

46. Ze všech výše vyložených důvodů tudíž Ústavní soud přistoupil dle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu ke zrušení rozporovaných soudních aktů. Při opětovném projednání a rozhodnutí v posuzované věci jsou obecné soudy vázány právním názorem Ústavního soudu vysloveným v tomto nálezu (čl. 89 odst. 2 Ústavy České republiky).

✿ Rozhodnutí zaslal JUDr. PETR TOMAN, advokát v Praze.

✿ Právní věta redakce.

Lze odškodnit ztrátu důvodně očekávaného zlepšení zdraví?

Protiprávní postup zdravotnického zařízení může způsobit újmu na zdraví ve smyslu čl. 7 odst. 1 Listiny základních práv a svobod nejen zhoršením zdraví poškozeného, ale i ztrátou legitímně očekávaného zlepšení zdraví.

Nález Ústavního soudu ze dne 9. 1. 2014, sp. zn. III. ÚS 2253/13

Odůvodnění:

Na Ústavní soud se obrátila stěžovatelka, která se v řízení před obecnými soudy neúspěšně domáhala náhrady škody na zdraví způsobené lékařským postupem non lege artis. Skutkově šlo o to, že lékař, který stěžovatelce diagnostikoval oboustranný šedý zákal a doporučil jí operaci, s ní zároveň dohodl voperování nitrooční čočky, díky níž by byla zároveň korigována refrakční vada pravého oka. V předoperačním vyšetření však došlo k záměně biometrického vyšetření stěžovatelky s hodnotami jiného pacienta a při samotné operaci jí byla implantována čočka, jejíž hodnota se rovnala přirozené čočce zdravého člověka. A tak i přestože byla operace šedého zákalu úspěšná, plánované výrazné snížení krátkozrakosti nepřinesla.

Žalobu stěžovatelky na náhradu škody obecné soudy zamítly. Soud prvního stupně neshledal u žalovaného zdravotnického zařízení žádné protiprávní jednání, neboť dle jeho názoru bylo cíle operačního zákroku – odstranění šedého zákalu – úspěšně dosaženo. K námitce o voperování nesprávné nitrooční čočky soud uvedl, že korekce refrakční vady nebyla primárním účelem operace, byť mohla být s operací šedého zákalu spojena. Z tohoto důvodu nepřisvědčil ani tvrzení o utrpění škody na zdraví, neboť stěžovatelčino zdravotní stav se operací nezhoršil; soud vzal za prokázané, že stěžovatelka trpěla silnou krátkozrakostí již před operací a trpí jí stále. Soud druhého stupně potvrdil, že operace šedého zákalu byla prove-

dena lege artis, a nedošlo-li operaci také k plánované korekci již existující refrakční vady stěžovatelky, nešlo o újmu, která by byla odškodnitelná podle ustanovení § 444 odst. 1 občanského zákoníku.¹ Dovolání stěžovatelky Nejvyšší soud odmítl jako nepřipustné.

V ústavní stížnosti stěžovatelka namítla, že obecné soudy nehodnotily dohodu, kterou uzavřela s žalovaným zdravotnickým zařízením. Podle ní měla být v rámci operace šedého zákalu současně řešena i refrakční vada s cílem výrazného snížení počtu dioptrií v rozsahu lehké krátkozrakosti. Operace tak nemohla být zcela lege artis, jestliže v důsledku použití nesprávné nitrooční čočky stěžovatelka dál trpí oční vadou v původním rozsahu.

Ústavní soud nálezem zrušil rozsudky soudu prvního a druhého stupně, neboť dospěl k závěru, že jimi bylo porušeno právo stěžovatelky na spravedlivý proces, ústavně zaručené v podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), právo na zdraví a jeho ochranu zaručené v čl. 7 odst. 1 ve spojení s čl. 31 věty první Listiny a popřeno právo na odškodnění vlastnického práva podle čl. 11 odst. 1 Listiny. Ústavní soud zrušil i usnesení Nejvyššího soudu, protože při zrušení jemu předcházejících rozhodnutí, na která navazovalo, by jeho existence postrádala rozumný smysl.

Při posuzování dané věci vycházel Ústavní soud z povahy zdraví jako součásti fyzické integrity člověka a jako takové je v rámci nedotknutelnosti osoby a jejího soukromí chráněno v čl. 7 odst. 1 Listiny a v rámci práva na respektování soukromého života i v čl. 8 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, neboť soukromý život v pojetí Evropského soudu pro lidská práva zahrnuje fyzickou a duševní integritu jednotlivce. Právo na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je právem bezprostředním, působícím přímo napříč celým právním řádem. Pokud je obecné soudy odepřou bez ústavně akceptovatelného důvodu chránit, poruší tím i práva stěžovatele zaručená v čl. 36 odst. 1 Listiny ve spojení s čl. 7 odst. 1 Listiny. Podřazení ochrany zdraví pod čl. 7 odst. 1 Listiny dává tomuto právu další rozměr mimo oblast sociálních práv.²

¹ Zákon č. 40/1964 Sb., ve znění do 31. 12. 2013.

² Nález sp. zn. II. ÚS 2379/08 ze dne 9. 7. 2009 (N 157/54 SbNU 33) a usnesení sp. zn. III. ÚS 1472/10 ze dne 29. 7. 2010, dostupné v el. podobě na <http://nalus.usoud.cz>.

Ve světle těchto úvah Ústavní soud zdůraznil, že ne všechny aspekty práva na ochranu zdraví je možné vypořádat odkazem na čl. 31 Listiny, a tudíž v souvislosti s tím odkazem na podústavní úpravu v zákoně v návaznosti na čl. 41 odst. 1 Listiny.³ Z hlediska ústavního je rozdíl v nárocích na budoucí poskytnutí péče hrazené z veřejného zdravotního pojištění, která je závislá na možnostech financování a ekonomické náročnosti, a v nárocích plynoucích z již poskytnuté péče, zejména poskytnuté nikoli lege artis, která závisí na odbornosti financovaného zákroku, jenž se přímo dotýká osobnostních práv jedince. Je tak třeba rozlišovat právo na ochranu zdraví (soubor opatření státu) a právo na zdraví jako součást ústavního statusu jedince (status positivus a status negativus); oba aspekty jsou však spojené hodnotou zdraví jako určitým dobrem, ke kterému se upíná jak úroveň existence jedince, tak vystupování státu vůči němu. V tomto směru se zdraví, právo na zdraví a právo na jeho ochranu vydělují z jiných sociálních práv, a to s ohledem na jeho zvláštní význam pro existenci jedince a řešení kolizních situací v systému základních práv a svobod.⁴ Pod tímto zorným úhlem je nutno nahlížet na záruky tohoto práva i v podústavním právu (nyní výslovně ustanovení § 3, § 81 a § 612 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník).

V souvislosti s institutem náhrady škody na zdraví Ústavní soud připomněl princip plného odškodnění za utrpěnou újmu na zdraví,⁵ neboť zdraví patří mezi nejvýznamnější faktory ovlivňující kvalitu lidského života a úzce souvisí i s právem na život (čl. 6 Listiny). V případech neúmyslného poškození práva na život či při zásahu do fyzické integrity jednotlivce v medicínské oblasti se tak závazek státu chránit zdraví jednotlivce může projevit v soukromoprávní oblasti v podobě zakotvení povinnosti škůdce nahradit poškozenému utrpěnou újmu na zdraví.

Pokud šlo o posouzení ústavnosti právního názoru obecných soudů o neexistenci protiprávního jednání žalovaného zdravotnického zařízení, vyšel Ústavní soud z následujících skutkových zjištění. Ve věci nebylo sporné, že v rámci předoperační péče o stěžovatelku došlo omylem k záměně hodnot jejího biometrického vyšetření s naměřenými hodnotami jiného pacienta. Tato záměna, faktický omyl ošetřujícího lékaře, vedla následně k tomu, že stěžovatelce byla voperována nitrooční čočka jiné mohutnosti, než byla původně plánována. Již po provedené operaci zdravotnické zařízení uznalo svoji chybu a omluvilo se stěžovatelce za svoje pochybení; přednosta kliniky žalovaného zdravotnického zařízení při jednání před soudem blíže rozvedl, jak k pochybení došlo, a rozhodné skutečnosti v podstatě zopakoval. Jeho výpovědi i znaleckým posudkem bylo též zjištěno, že reoperace pravého oka stěžovatelky není pro řadu rizikových faktorů prakticky možná a že použití nesprávné nitrooční čočky v pravém oku výrazně ovlivnilo korekci krátkozrakosti i u levého oka.

3 Čl. 31 Listiny: „Každý má právo na ochranu zdraví. Občané mají na základě veřejného pojištění právo na bezplatnou zdravotní péči a na zdravotní pomůcky za podmínek, které stanoví zákon.“

Čl. 41 Listiny: „Práv uvedených v čl. 31 Listiny je možno se domáhat pouze v mezích zákonů, které tato ustanovení provádějí.“

4 Srov. kolizní kautely v čl. 9, 11, 12, 14, 16, 17 a 19 Listiny.

5 Nález sp. zn. IV. ÚS 444/11 ze dne 5. 12. 2012, <http://nalus.usoud.cz>.

6 Nález sp. zn. I. ÚS 46/12 ze dne 16. 1. 2013, <http://nalus.usoud.cz>.

Názor obecných soudů, že faktický omyl žalovaného zdravotnického zařízení byl poskytnutím péče v souladu se současnými poznatky lékařské vědy, považoval Ústavní soud za racionálně neobhajitelný. Připomněl, že operace měla dvojitý účel a že i ten sekundární bylo třeba považovat za legitimní a presumovat jeho ochranu z hlediska práva na zdraví. Snížení krátkozrakosti při operačním odstraňování šedého zákalu je výkonem hrazeným z veřejného zdravotního pojištění, pacientům běžně nabízený a prováděný, v případě stěžovatelky byl zdravotnickým zařízením navíc plánovaný; nešlo tedy o jakýsi bonus či výjimečnou výhodu a stěžovatelka měla právo, aby i snížení krátkozrakosti proběhlo lege artis, stejně jako v případě jiných pacientů v téže situaci. Ze samotné povahy (dalšího) sekundárního účelu operace nelze dospět k závěru, že by v tomto aspektu poskytování zdravotnické péče mohlo být tolerováno pochybení lékaře či jeho libovolný postup se všemi myslitelnými negativními dopady na lidský život a zdraví a že by zdravotnickému zařízení (lékaři) žádná sankce (občanskoprávní či trestněprávní) nehrozila jen pro apriorní nemožnost naplnit pojem protiprávní jednání s pouhým odkazem na méně významný – sekundární – účel operace. Z tohoto důvodu považoval Ústavní soud právní závěr obecných soudů o neexistenci protiprávního jednání žalovaného zdravotnického zařízení za extrémně nesouladný s vykonanými skutkovými zjištěními.

V ústavně-právním přezkumu neobstály ani závěry obecných soudů o neexistenci vzniku škody na zdraví, a to nejen pro absenci racionálního odůvodnění, ale i pro rozpor s nosnými rozhodovacími důvody nálezů sp. zn. IV. ÚS 444/11 a sp. zn. I. ÚS 43/12.⁶ Soud prvního stupně sice předeslal, že škodu na zdraví je nutno spatřovat ve zhoršeném zdravotním stavu poškozeného, nicméně poté dovedl, že u stěžovatelky ke zhoršení oční vady nedošlo. Soud však nevysvětlil, z jakého věcného důvodu je škodou na zdraví jen zhoršení zdravotního stavu, a nikoli (v souvislosti s okolnostmi konkrétního podstoupeného zákroku) absence legitimně očekávaného zlepšení zdraví, popř. ztráta možnosti takového zlepšení dosáhnout, obojí v případě postupu zdravotnického zařízení lege artis. K nápravě nedošlo ani v odvolacím řízení, kdy soud druhého stupně připustil jistou újmu stěžovatelky, nicméně konstatoval, bez jakékoliv další argumentace, že nejde o újmu odškodnitelnou.

Ústavní soud však zastává názor, že protiprávní postup zdravotnického zařízení může negativně zasáhnout tělesnou integritu, tedy způsobit újmu na zdraví zejména ve smyslu čl. 7 odst. 1 Listiny, nejen zhoršením zdraví poškozeného, ale i ztrátou očekávaného zlepšení zdraví. Není legitimní, aby v případě zhoršení zdravotního stavu měl škůdce povinnost vyrovnat či zmírnit nevýhody, které poškozený utrpěl v důsledku jeho protiprávního jednání (nepříznivý následek odpovídající protiprávnímu zásahu), zatímco v případě ztráty očekávaného zlepšení zdraví by škůdce nic vyrovnávat či zmírňovat nemusel. Obojí jednání má shodné podstatné jmenovatele – protiprávnost, negativní důsledky zásahu do tělesné integrity (zdraví) poškozeného a příčinnou souvislost. Ústavně konformní výklad ustanovení § 444 odst. 1 občanského zákoníku (z hlediska základního práva na plnou náhradu veškeré utrpěné újmy na zdraví) tak vyžaduje, aby se pod termínem „škoda

na zdraví“ rozumělo nejen zhoršení zdravotního stavu poškozeného, nýbrž i ztráta jeho očekávaného zlepšení, způsobená vadným postupem poskytovatele zdravotní služby.

Ústavní soud opřel svůj výklad i o zásadu jednotnosti a bezrozpornosti právního řádu, která zapovídá odlišný přístup k obdobným otázkám. Na příkladu výkladu náhrady majetkové újmy podle ustanovení § 442 odst. 1 občanského zákoníku, který umožňuje nejen náhradu újmy spočívající ve zmenšení majetku poškozeného, ale i ztrátu očekávaného majetkového přínosu, konstatoval, že není dán legitimní cíl dovést pro výklad újmy na zdraví podle ustanovení § 444 odst. 1 občanského zákoníku podstatně odlišné pravidlo, které by z hlediska náhrady ztráty očekávaného přínosu (majetkového či zdravotního) záviselo jen na tom, o který statek jde. Pokud má mít poškozený právo na náhradu ztráty očekávaného majetkového přínosu, tím spíše by měl mít právo na náhradu ztrá-

ty očekávaného zlepšení zdraví, které je ve srovnání s majetkem objektivně vyšší hodnotou. V projednávané věci označil ztrátu očekávaného zlepšení zdraví za naléhavější i s ohledem na skutkové zjištění, podle kterého by další operace pro stěžovatelčin zdravotní stav představovala značná rizika, protože po ní nelze požadovat, aby se podrobila dalším operacím za účelem snížení krátkozrakosti.

Ústavní soud uzavřel, že při existenci podmínky protiprávního jednání žalovaného zdravotnického zařízení, vzniku škody (ztráta očekávaného zlepšení zdraví v podobě neexistence výrazného zmenšení počtu dioptrií na obou očích) a i kauzálního nexu, bude na obecných soudech, aby rozhodly o výši náhrady škody na zdraví.

✿ Rozhodnutí zaslala JUDr. JIŘINA GOJOVÁ,
asistentka soudce Ústavního soudu.

Zákaz reformationis in peius a vztah základních první a druhé alinea podle § 272 odst. 1 tr. zákoníku

Je porušením zákazu reformationis in peius podle § 265p nebo § 259 odst. 4 tr. ř., jestliže nadřízený soud na základě odvolání podaného ve prospěch obviněného čin obviněného posoudí podle § 272 odst. 1 alinea první tr. zákoníku, ač soud nižšího stupně v přezkoumávaném rozhodnutí použil právní kvalifikaci podle § 272 odst. 1 alinea druhá tr. zákoníku. I když jde o trestný čin, v jehož základní skutkové podstatě jsou obsaženy dvě alinea a každá je samostatnou skutkovou podstatou se stejnou trestní sazbou, pro posouzení, zda jde o změnu k horšímu, či nikoliv, nelze vycházet pouze a jen z trestní sazby (srov. např. č. 49/2000 Sb. rozh. tr.), ale u alternativně vymezeného jednání v jedné skutkové podstatě se posuzuje závažnost těchto alternativ se zřetelem na skutečnou povahu a škodlivost takového jednání.

Trestný čin obecného ohrožení podle § 272 odst. 1 tr. zákoníku obsahuje dvě alinea představující dvě samostatné základní skutkové podstaty. Podle alinea první odst. 1 § 272 tr. zákoníku trestný čin obecného ohrožení spáchá, kdo obecné nebezpečí sám úmyslně zapříčinil nebo způsobil. Alinea druhá předpokládá, že pachatel obecné ohrožení sám nezpůsobil, ale jednal tak, že se důsledky vzniklého ohrožení zvýšily nebo nebyly odvráceny nebo jejich odvrácení bylo ztíženo či zhoršeno, tedy, že pachatel svým jednáním zvyšuje již hrozící nebezpečí nebo ztěžuje jeho odvrácení anebo jeho zmírnění. Z uvedeného plyne, že za jinak stejných skutkových okolností alinea druhá typicky představuje mírnější formu jednání, než je tomu u této ustanovení v jeho první alternativě, která je ve svém důsledku závažnějším a pro společnost škodlivějším jednáním.

**Usnesení Nejvyššího soudu dne 15. ledna 2014,
sp. zn. 8 Tdo 1277/2013**

Odůvodnění:

Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 24. 4. 2013, sp. zn. 45 T 7/2012, byl obviněný R. P. uznán vinným zvlášť závažným zločinem obecného ohrožení podle § 272 odst. 1, alinea druhá, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, kterého se podle skutkových zjištění dopustil tím, že dne 22. 2. 2012, kolem 1.50 hodin po předchozím požití většího množství alkoholických nápojů vnikl do panelového bytového domu v P., M., B., kde ve 2. patře, u bytu, s vědomím, že v bytě spí poškozená M. B. a její synové, s úmyslem postrašit poškozenou B. a donutit ji, aby mu vydala věci, které měl zakoupit v době jejich společného soužití, vylil pod mezeru v dolní části dveří od bytu cca 2 litry automobilového benzínu, přičemž při tom manipuloval s hořící cigaretou, ačkoliv věděl, že se jedná o extrémně hořlavou kapalinu, a v důsledku této manipulace vlivem jeho neopatrnosti došlo ke vznícení benzínu a následnému intenzivnímu požáru a kompletnímu vyhoření bytu poškozené B., která se se svými syny před následky požáru zachránila pouze útekem na balkon bytu, odkud je následně vyvedli zasahující hasiči, a obviněný, ačkoli viděl, že požár zachvátil vstupní dveře do bytu z chodby a hrozilo zamoření schodiště, jediné únikové cesty z domu, kouřem a toxickými zplodinami hoření, nijak nereagoval a nečinil žádné opatření k zamezení či alespoň ke snížení nebezpečí pro celkem 43, převážně spících přítomných uživatelů bytů v domě, dům opustil a odjel z místa, aniž by předtím jakkoli varoval spící obyvatele domu tak, aby mohli své byty včas opustit, a nepřivolal hasičskou službu, takže v důsledku intenzivního zakouření schodiště kouřem a zplodinami hoření došlo k zamoření schodiště a bytů ve 3. až 6. nadzemním podlaží domu kouřem a zplodinami hoření, které následně pronikaly i do bytů, zejména oxidem uhelnatým, oxidem uhličitým, chlorovodíkem, nitrozními plyny, kyanovodíkem a fosgenem a bezprostředně ohrožovaly jejich obyvatele na životě a zdraví. Těžším následkům bylo zabráněno pouze včasným příjezdem Hasičského záchranného sboru, přičemž zasahující hasiči museli vyvést 20 osob, které pro toto zakouření nemohly byt opustit samy, a celkem 25 evakuovaných osob bylo na místě ošetřeno Zdravotnickou záchrannou službou hlavního města Prahy, přičemž tři z nich,

M. B., M. N., a M. Č. byly převezeny k ambulantnímu ošetření do Nemocnice na Bulovce v Praze 8, a svým jednáním způsobil majiteli domu, společnosti Emerson, a. s., Praha 5, škodu ve výši nejméně 5 600 000 Kč, která představuje náklady na uvedení domu v předešlý stav, a na majetku uživatelů bytů další škodu ve výši nejméně 541 034 Kč, přičemž poškozená M. B. v důsledku požáru bytu utrpěla silnou neurotickou aktivitu, protrahované a přetrvávající depresivní stavy, pro které byla minimálně dva měsíce omezena v obvyklém způsobu života. Za tento zločin byl obviněný R. P. odsouzen podle § 272 odst. 2 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 2 tr. zákoníku k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání osmi let a šesti měsíců, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 3 tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Podle § 43 odst. 2 tr. zákoníku byl zrušen výrok o trestu odnětí svobody v trvání osmnácti měsíců, který byl obviněnému uložen rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 5. 9. 2012, sp. zn. 50 T 22/2012, za trestné činy krádeže podle § 205 odst. 1 písm. b), odst. 3 tr. zákoníku a poškození cizí věci podle § 228 odst. 1 tr. zákoníku, jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo tímto zrušením, pozbyla podkladu.

Vrchní soud v Praze jako soud odvolací usnesením ze dne 3. 7. 2013, sp. zn. 8 To 57/2013, podle § 256 tr. ř. jako nedůvodná zamítl odvolání, která proti uvedenému rozsudku soudu prvního stupně podali obviněný a poškozená M. B.

Proti tomuto usnesení podal obviněný prostřednictvím obhájce z důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. dovolání. Neztotožnil se s tím, že soudy obou stupňů skutek, jímž byl uznán vinným, posoudily jako úmyslný zvlášť závažný zločin obecného ohrožení podle § 272 odst. 1 alinea druhá, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, a je přesvědčen, že měl být uznán vinným přečinem obecného ohrožení z nedbalosti podle § 273 tr. zákoníku. Závěr soudů vyjádřený v právní větě tak, že úmyslně zvýšil obecné nebezpečí a ztížil jeho odvrácení a zmírnění, považoval za nesprávný a neodpovídající provedeným důkazům a rovněž zdůraznil, že nekoresponduje ani s tím, jak soudy skutečnosti, které vzaly do úvahy, hodnotily a rozvedly je v napadených rozhodnutích. Na dotvrzení svých výhrad obviněný ve vztahu k závěrům soudů ohledně pohybu k jeho jednání, posouzení jeho zavinění a právní kvalifikaci se zřetelem na způsobenou škodu, vytýkal způsob, jakým soudy tyto právní skutečnosti v odůvodněních napadených rozhodnutí vyložily a v konkrétních souvislostech vyhodnotily. Obviněný k rozvedeným argumentům soudů, v souladu se svou obhajobou zdůraznil, že jediným důvodem jeho jednání byla snaha ovlivnit postoj poškozené, která mu odmítala vydat věci poté, co jej vyhodila ze společného bytu. Bohužel po požití značného množství alkoholických nápojů dospěl k závěru, že jediným řešením bude určitá forma výhrůžky. Nechtěl však nikomu ublížit, což podle obviněného koresponduje s tím, co soudy zdůraznily v napadených rozhodnutích, kde zmínily, že obviněnému nebyl prokázán přímý ani nepřímý úmysl ve vztahu ke způsobení požáru. Na druhé straně však oba soudy nesprávně uzavřely, že nepřímý úmysl obviněného lze shledávat v okolnostech jeho počínání po vzplanutí ohně, kdy opomněl aktivní jednání spočívající v přivolání pomoci a varování obyvatel domu, čímž zvýšil obecné ohrožení a ztížil jeho odvrá-

cení a zmírnění. S tímto závěrem obviněný nesouhlasil právě pro svůj od počátku tvrzený postoj, že nikomu nechtěl ublížit, který se nezměnil ani poté, co neopatrnou manipulací s cigaretou došlo k požáru, neboť ani tehdy nebyl srozuměn s tím, že obyvatelé domu mohou být vystaveni nebezpečí smrti nebo těžké újme na zdraví. Podle obviněného bylo při posuzování zavinění v době vzplanutí požáru nutné přihlížet k závěrům znalce z oboru požární ochrany, který uvedl, že v první fázi hoření neměl obviněný možnost proti ohni účinně zasáhnout. Obviněný v této souvislosti rovněž poukázal na závěry znalkyně z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, podle kterých je obviněný emočně nevyvážený, s disociálními rysy, projevující se sníženou empatií a s nízkým prahem pro uvolnění agrese a s tendencemi k nezodpovědným postojům, a soudům vytkl, že v rámci úvah o formě zavinění dostatečně tyto závěry nezvažovaly, a hodnotily zjištěné skutečnosti zcela paušálně. Při řádném respektování všech okolností, které soudy byly povinny brát do úvahy, nemohly učinit závěr o úmyslném jednání podle § 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku, ale bylo nutné dovést nedbalostní čin podle § 16 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku. Na podporu svých úvah a s připomenutím rozhodnutí č. 44/1979 Sb. rozh. tr. považoval za správné právní posouzení činu podle § 273 tr. zákoníku.

V rámci výhrad směřujících proti právní kvalifikaci podle § 272 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku obviněný nesouhlasil ani se závěrem, že byl prokázán vznik škody velkého rozsahu jako okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby. Poukázal na obsah obžaloby, podle které odhad nákladů na uvedení nemovitosti do původního stavu činil 3 010 000 Kč, kdežto soudy vyšly z doplňku znaleckého posudku zpracovaného Ing. V. K., v němž byla škoda stanovena v rozmezí 5 600 000 Kč až 6 100 000 Kč, aniž by toto navýšení bylo znalkyní přesvědčivě zdůvodněno. Obviněný způsob, jakým znalkyně stanovila uvedené hodnoty, nepovažoval za zcela objektivní a vznesl k němu nesouhlasné stanovisko. Odkázal na § 137 tr. zákoníku určující způsob stanovení výše škody a měl za to, že soudy řádně tato pravidla v projednávané věci nedodržely a neztotožnil se s argumentací odvolacího soudu, že pojišťovny úmyslně upravují výše opotřebení předmětu pojištění z důvodu, aby snížily pojistné plnění, a takové tvrzení považoval za nepatřičné. Obviněný se ze všech těchto důvodů dožadoval, aby jeho čin byl posouzen jako přečim obecného ohrožení z nedbalosti podle § 273 odst. 1, odst. 2 písm. a), c) tr. zákoníku a navrhl, aby Nejvyšší soud napadená rozhodnutí zrušil a přikázal Městskému soudu v Praze, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

K podanému dovolání se státní zástupce působící u Nejvyššího státního zastupitelství vyjádřil, že zvolenému důvodu dovolání odpovídá pouze část námitek, jimiž obviněný zpochybnil závěr o naplnění všech znaků skutkové podstaty zločinu § 272 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku. S těmito námitkami se však státní zástupce neztotožnil, resp. má za to, že lze obviněnému přisvědčit pouze v dílčím a omezeném rozsahu bez bezprostředního vlivu na závěr o jeho vinně. Pokud jde o zavinění obviněného, neakceptoval názor, že na jeho straně byla dána toliko vědomá nedbalost, protože obviněný v tomto směru nepřipadně izoluje tu část skutkového děje, která následovala po vznícení hořlavého benzi-

nu, aniž však zohledňuje, že k tomuto vznícení přispěl svým jednáním v rozhodující míře sám. Byl to totiž právě obviněný, kdo polil vchodové dveře bytu benzinem, jehož hořlavost a náchylnost k snadnému vzplanutí je zcela obecně známa, přičemž zároveň při této činnosti kouřil. Státní zástupce proto u obviněného shledal vědomou nedbalost, neboť věděl, že svým jednáním může způsobit požár, avšak bez přiměřených důvodů spoléhal, že se tak nestane, a lze na něm proto požadovat, aby nebezpečí takto vzniklé z jeho předchozího ohrožovacího jednání odstranil. Akceptoval závěr městského soudu o tom, že se v daném případě jednalo o opomenutí ve smyslu § 112 tr. zákoníku (k tomu odkázal na rozhodnutí č. 45/2010 Sb. rozh. tr.), nikoliv však poukaz obviněného na stanovisko č. 44/1979 Sb. rozh. tr., neboť v tomto případě se jedná toliko o obecné stanovisko k výkladu právních předpisů, bez přímé vazby na konkrétní skutkové okolnosti, a navíc vychází z nedbalostního jednání pachatele, který opomenutím zvyšuje obecné nebezpečí, což není okolnost zjištěná v souzené věci. Státní zástupce odvolacímu soudu však vytkl nesrovnalosti v právní větě, v níž v rozporu se svými dalšími svými závěry uvedl i to, že obviněný „zapřičínil“ požár, čímž převzal část normy popisující jednání pachatele podle alinea první. Stejně tak nepovažoval za zcela správné, pokud jsou obviněnému kladeny za vinu zároveň znaky zvýšení obecného nebezpečí a ztižení jeho odvrácení a zmírnění, neboť znak zvýšení obecného nebezpečí v případě obviněného ze skutkové věty rozsudku nalézacího soudu jednoznačně nevyplývá. Protože jde o nesprávnosti toliko dílčí, nemající vliv na celkovou správnost právního posouzení jednání obviněného a když obsahově neodpovídající uplatněnému dovolacímu důvodu shledal námitku obviněného, že soudy v jeho případě nepostupovaly v souladu se zásadou in dubio pro reo, neboť tato neodpovídá hmotněprávní povaze dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., navrhl, aby Nejvyšší soud takto podané dovolání v neveřejném zasedání podle § 265i odst. 1 písm. f) tr. ř. odmítl.

Nejvyšší soud jako soud dovolací nejprve shledal, že dovolání obviněného je přípustné podle § 265a odst. 2 písm. h) tr. ř., bylo podáno osobou oprávněnou podle § 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř., v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.). Při splnění těchto formálních náležitostí posuzoval, zda důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., o němž obviněný své dovolání opřel, koresponduje se zákonnými podmínkami stanovenými pro jeho uplatnění, a shledal, že obviněný respektoval, že prostřednictvím tohoto dovolacího důvodu je možné vytýkat nesprávnost právního posouzení skutku nebo jiné nesprávné hmotněprávní posouzení, neboť vytýkal použití právní kvalifikace podle § 272 odst. 1, alinea druhá, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku a nesprávné závěry o úmyslné formě zavinění a domáhal se, aby jeho trestné jednání bylo posouzeno jako přečin obecného ohrožení z nedbalosti dle § 273 odst. 1, odst. 2 písm. a), c) tr. zákoníku. Jestliže však obviněný v dovolání vytýkal způsob, jakým soudy zjistily výši škody velkého rozsahu, nelze je považovat za námitky právní povahy, protože obviněný v této souvislosti vytýkal, na základě jakých důkazních prostředků soudy tuto škodu stanovily, zejména, že svá rozhodnutí opřely o znalecký posudek zpracovaný Ing. V. K. Zpochybňoval především pravdivost či přesvědčivost tohoto

posudku, a nikoliv právní hlediska určující vymezení škody ve smyslu § 137 nebo § 138 tr. zákoníku. Na základě uvedeného se argumenty obviněného nedotýkají nesprávného stanovění výše škody v jeho hmotněprávním obsahu, ale vycházejí z obhajoby obviněného, kde dovozoval okolnosti, které nekorespondovaly s výsledky provedeného dokazování, čímž vytýkal vady ve smyslu § 2 odst. 5, 6 tr. ř. Takto zaměřené výhrady nemají právní povahu, jak ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. předpokládá, ale jde o námitky procesní, které nekorespondují s označeným, ale ani s žádným jiným důvodem dovolání vymezeným v § 265b tr. ř. I když Nejvyšší soud nebyl oprávněn tuto část námitek přezkoumávat, jen pro úplnost zmiňuje, že neshledal v postupu soudů obou stupňů při objasňování výše vzniklé škody a následků s jednáním obviněného spojených žádné nedostatky v postupech vymezených ustanovením § 2 odst. 5, 6 tr. ř. Z napadených rozhodnutí nevyplývají ani jiné nedostatky, jež by měly vliv na správnost zjištěného rozsahu způsobené škody, ani z nich není patrná zjevná absence srozumitelného odůvodnění rozsudku, v němž nejsou zjišťovány žádné kardinální logické rozpory, opomenutí či nehodnocení stěžejních důkazů atp. (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 8. 2010, sp. zn. III. ÚS 1800/2010).

Jelikož Nejvyšší soud v dovolání obviněného R. P. neshledal takové vady, pro které by bylo nutné jeho dovolání odmítnout podle § 265i odst. 1 tr. ř., přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení napadeným rozhodnutím či jejich částem předcházející a shledal, že dovolání i přes zjištěné nepřesnosti není důvodné, a to z následujících důvodů.

Obviněný byl napadenými rozhodnutími uznán vinným zločinem obecného ohrožení podle § 272 odst. 1 alinea druhá, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, který spáchal činem shora popsaným spočívající v zásadě v tom, že poté, co vstoupil do domu, od něhož měl klíče, pod mezeru v dolní části dveří u bytu poškozené vlil cca 2 litry automobilového benzínu, který obvykle vozil ve svém automobilu. Při této manipulaci s benzinem měl zapálenou cigaretu a držel ji v ruce, když benzin vlil pod práh bytových dveří. Přitom došlo k odpadnutí části žhavého popela do rozlitého benzínu, což mělo za následek výbuch a následný požár, který se rozšířil do bytu poškozené. Obviněný tak činil při vědomí, že benzin je extrémně hořlavá kapalina a při manipulaci s ním je zakázáno kouřit. Požár způsobil kompletní vyhoření bytu poškozené M. B., která se se svými syny zachránila jen díky tomu, že se ukryli na balkoně bytu, odkud byla vyvedena až po uhašení požáru. Obviněný na vznik požáru, jenž již za jeho přítomnosti zachvátil vstupní dveře do bytu, nereagoval, dům opustil a z místa činu odjel.

Soud prvního stupně k závěru o naplnění znaků zločinu obecného ohrožení podle § 272 odst. 1 alinea druhá, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku dospěl zejména s ohledem na obviněným učiněnou obhajobu, že nechtěl poškozené ani nikomu jinému v bytě či domě ublížit. Učinil závěr, že obviněný tento čin nespáchal úmyslně, protože chtěl poškozené jen pohrozit, a nebyl srozuměn s tím, že vydá lidi v domě v nebezpečí smrti, protože chtěl pouze poškozenou postrašit a s poškozenou si neshody mezi nimi chtěl druhý den vyjasnit. Z tohoto důvodu soudy neshledaly u obviněného ani nepřímý úmy-

sl požár způsobit, jak předpokládá ustanovení § 272 odst. 1 alinea první tr. zákoníku, a dospěl tak k závěru, že obviněný uvedený požár založil z nedbalosti. S ohledem na tento závěr ve smyslu rozhodnutí č. 45/2010 Sb. rozh. tr., jež v daném případě aplikoval, čin obviněného posoudil podle druhé alinea § 272 odstavce 1 tr. zákoníku. Její naplnění vysvětlil chováním obviněného poté, co již požár vznikl, že „přesto, že obviněný slyšel z bytu poškozené křik a volání o pomoc a viděl, že požár je značně intenzivní, neučinil nic pro to, aby, byť v určitých mezích, eliminoval jeho následky či se o to alespoň pokusil. Nepřivolal hasičskou záchrannou službu, nevyvolal v domě poplach, nevaroval ostatní jeho uživatele bytů tak, aby ochránil jejich životy a zdraví a aby mohla být učiněna potřebná opatření, zejména aby další nájemníci mohli v době, kdy ještě nedošlo k plnému rozvinutí požáru, své byty včas a bezpečně opustit. Přestože znal poměry v tomto domě, kde žil s poškozenou a věděl, že schodiště domu je jediná možná uniková cesta, dům opustil, aniž by učinil cokoli z výše naznačeného a požár ponechal dál vlastnímu živelnému vývoji“ (viz strana 27 rozsudku soudu prvního stupně).

Odvolací soud rozhodující ve vztahu k výroku o vině pouze na podkladě odvolání obviněného (při absenci odvolání podaného státním zástupcem v neprospěch obviněného) se v zásadě s uvedenou právní kvalifikací ztotožnil, ač sám při respektu k možnostem své přezkumné činnosti (§ 259 odst. 4 tr. ř.) vyjádřil pochybnosti o správnosti použité právní kvalifikace ve vztahu k neprokázání úmyslu obviněného, byť eventuálního, založit požár a ohrozit životy a zdraví lidí (viz strana 4 odůvodnění napadeného usnesení).

Protože se obviněný s uvedenou právní kvalifikací nespokojil a dožadoval se nikoliv obecného ohrožení podle § 272 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, ale nedbalostního obecného ohrožení podle § 273 odst. 1 tr. zákoníku, je nutné nejprve uvést, že zločinu obecného ohrožení podle § 272 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku se dopustí ten, kdo úmyslně způsobí obecné nebezpečí tím, že vydá lidi v nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví nebo cizí majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu tím, že zapříčiní požár nebo povodeň nebo škodlivý účinek výbušnin, plynu, elektřiny nebo jiných podobně nebezpečných látek nebo sil nebo se dopustí jiného podobného nebezpečného jednání (alinea první), nebo kdo takové obecné nebezpečí zvýší nebo ztíží jeho odvrácení nebo zmírnění (alinea druhá), způsobí-li takovým činem škodu velkého rozsahu. Podle § 273 odst. 1 tr. zákoníku se přečinu obecného ohrožení z nedbalosti dopustí ten, kdo z nedbalosti způsobí obecné nebezpečí tím, že vydá lidi v nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví nebo cizí majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu tím, že zapříčiní požár nebo povodeň nebo škodlivý účinek výbušnin, plynu, elektřiny nebo jiných podobně nebezpečných látek nebo sil nebo se dopustí jiného podobného nebezpečného jednání. Jde o nedbalostní trestný čin, a proto se z hlediska subjektivní stránky vyžaduje nedbalost podle § 16 odst. 1 písm. a), b) tr. zákoníku. Je zde tedy rozhodné, zda pachatel věděl nebo vědět mohl a měl, že bude-li jednat za takových okolností, že tím může způsobit obecné nebezpečný následek.

Trestný čin podle § 272 odst. 1 tr. zákoníku je úmyslným trestným činem a k naplnění subjektivní stránky u něj posta-

čuje, je-li spáchán alespoň v úmyslu nepřímém, kdežto trestný čin podle § 273 odst. 1 tr. zákoníku je nedbalostním trestným činem, a proto tyto trestné činy se od sebe odlišují ve formě zavinění, kdežto v ostatních znacích jsou po objektivní stránce svých skutkových podstat shodné. V každém konkrétním případě je proto při naplnění objektivních znaků trestného činu obecného ohrožení zapotřebí zkoumat, v jaké formě zavinění pachatel jednal, a podle toho zvolit příslušnou právní kvalifikaci a lze připomenout, že podle § 15 odst. 1 tr. zákoníku je trestný čin spáchán úmyslně, jestliže pachatel a) chtěl způsobem v trestním zákoně uvedeným porušit nebo ohrozit zájem chráněný tímto zákonem (úmysl přímý), nebo b) věděl, že svým jednáním může takové porušení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn (úmysl nepřímý). Srozuměním se podle § 15 odst. 2 tr. zákoníku rozumí i smíření pachatele s tím, že způsobem uvedeným v trestním zákoně může porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem. U nepřímého úmyslu srozumění vyjadřuje aktivní volní vztah pachatele ke způsobení následku. Způsobení takového následku však není přímým cílem pachatele, ani nevyhnutelným prostředkem (přímo ho nechce), neboť pachatel sleduje svým záměrem cíl jiný, který může být z hlediska trestního práva jak cílem relevantním, tak i cílem nezávadným. Přitom je však pachatel vždy srozuměn s tím, že realizace tohoto cíle předpokládá způsobení následku významného pro trestní právo, avšak tento následek je nechtěným, pouze vedlejším následkem jednání pachatele, s kterým je však srozuměn (srov. Šámal P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 222).

Podle § 16 odst. 1 tr. zákoníku je trestný čin spáchán z nedbalosti, jestliže pachatel a) věděl, že může způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že takové porušení nebo ohrožení nezpůsobí, nebo b) nevěděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, ač o tom vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl.

Pokud jde o úmysl obviněného způsobit obecné nebezpečí tím, že vydá lidi v nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví nebo cizí majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu tím, že zapříčinil požár, je nutné zdůraznit, že soudní praxe vymezila podmínky, podle kterých lze na tento úmysl usuzovat (srov. např. rozhodnutí č. 19/1971 Sb. rozh. tr.). Není proto možné jen ze skutečnosti, že obviněný skutek popřel, vyvodit, že zjištění úmyslu nepřichází v úvahu. Tento úmysl, tak jako jiné formy zavinění, je možno zjistit i na podkladě jiných důkazů, a tedy nejen z doznání obviněného (srov. rozhodnutí č. 60/1972-IV. Sb. rozh. tr.). Okolnosti subjektivního charakteru lze zpravidla dokazovat jen nepřímou, a to z okolností objektivní povahy, ze kterých se dá podle zásad správného myšlení usuzovat na vnitřní vztah pachatele k porušení nebo ohrožení zájmů chráněných trestním zákonem (srov. rozhodnutí č. 62/1973 a č. 41/1976 Sb. rozh. tr.).

U trestných činů podle § 272 tr. zákoníku a podle § 273 tr. zákoníku jde vždy o trestný čin obecně nebezpečný, s nímž je spojeno nebezpečí ohrožující život a zdraví více lidí nebo cizí majetek ve velkém rozsahu, a to s různým druhem nebezpečí, které v projednávané věci, když došlo k požáru, předsta-

vovalo konkrétní nebezpečí, jež přerostlo v reálné ohrožení osob a majetku. Jedná se o trestný čin ohrožovací, u něhož k jeho dokonání postačuje pouhé ohrožení chráněného zájmu a následek spočívá ve vyvolání situace, při níž hrozí reálné nebezpečí a chybí jen jeden nebo několik málo aktů k tomu, aby nastala porucha, k níž vyvolaný stav směřuje.

Pro stav obecného nebezpečí ve smyslu § 272 tr. zákoníku a obecného nebezpečí z nedbalosti ve smyslu § 273 tr. zákoníku je typické nejen přiblížení se k poruše, tj. bezprostřední, konkrétní hrozba jejího vzniku, ale také určitá živelnost a neovladatelnost průběhu vyvolané události, kdy vznik poruchy na zákonem chráněném zájmu není závislý jen na jednání pachatele, ale především na nahodilých okolnostech (srov. rozhodnutí č. 12/1988 Sb. rozh. tr.).

Skutková podstata trestného činu podle § 272 odst. 1 tr. zákoníku je tvořena dvěma samostatnými základními skutkovými podstatami představovanými dvěma alinea. Podle první se tohoto činu dopustí ten, kdo „úmyslně způsobí obecné nebezpečí tím, že vydá lidi v nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví nebo cizí majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu zapříčiněním požáru nebo povodně nebo škodlivého účinku výbušnin, plynu, elektřiny nebo jiných podobně nebezpečných látek nebo sil nebo se dopustí jiného podobného nebezpečného jednání“. Podle druhé alinea tento čin spáchá „kdo takové obecné nebezpečí zvýší anebo ztíží jeho odvrácení nebo zmírnění“. Podle § 272 odst. 1 alinea druhá tr. zákoníku, který postihuje „zvýšení obecného nebezpečí“ tím, že při již existujícím obecném nebezpečí pachatel obvykle přispívá k jeho větší intenzitě (např. přidáním hořlaviny do ohně nebo rozšířením trhliny v hrázi) nebo k jeho rozšíření z hlediska rozsahu (např. vytváření podmínek, aby se požár přenesl na další objekty), a tím zároveň přispívá k prohloubení jeho obecně nebezpečných následků, anebo „ztěžuje odvrácení obecného nebezpečí“ tím, že svým jednáním maří nebo brání provedení takových opatření, která jsou potřebná a způsobila k odvrácení hrozícího nebezpečí a k zamezení jeho škodlivých následků (např. při požáru odstraní nebo zničí protipožární prostředky, při povodni odstraní nebo zničí lodě nebo techniku sloužící k opravě a uzavření protržené hráze). Pachatel zde rovněž „ztěžuje zmírnění obecného nebezpečí“ tím, že svým jednáním maří nebo brání provedení takových opatření, která se snaží zmírnit následky obecného nebezpečí (např. znemožňuje nebo ztěžuje ošetření raněných tím, že zadržuje léky nebo obvazový materiál, nebo maří záchranné práce při povodni nebo požáru).

Podle tohoto zákonného rozdělení trestného jednání na uvedené dvě alinea je zřejmé, že každá z nich dopadá na jiné jednání. Podle alinea první jde o takového pachatele, který sám obecné ohrožení způsobil mimo jiné například tím, že zapříčinil požár. U alinea druhé však jde především o postižení jednání pachatele, který takové obecné ohrožení sám nezpůsobil, ale již existující ohrožení v důsledku jeho jednání buď nabylo na rozměrech, anebo odstranění jeho následků bylo komplikováno. Z toho plyne, že alinea druhá předpokládá již existující obecné ohrožení vyvolané jednáním určitého pachatele. Po subjektivní stránce je třeba úmyslu, který směřuje k způsobení obecně nebezpečného následku, aniž by pachatel musel vědět, jakým konkrétním způsobem vznikne vlastní obecné ohrožení (srov. Šámal P. a kol.

Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 2774-2775).

Zvýšení obecného nebezpečí (např. přiléváním hořlaviny do ohně) nebo ztížení jeho odvrácení nebo zmírnění (např. odstranění protipovodňových zábran) může nastat pouze v době, kdy obecné nebezpečí (např. vyvolané požárem) již existuje (srov. rozhodnutí č. 44/1979 Sb. rozh. tr.). Trestného činu podle § 272 odst. 1 alinea druhá se proto mohou dopustit např. osoby odpovědné za protipožární opatření, jestliže zanedbají své povinnosti takovou měrou, že požár, který později vznikne bez jejich zavinění, nabude podstatně větších rozměrů. O „ztěžování odvrácení obecného nebezpečí“ se jedná, když pachatel svým jednáním maří nebo brání provedení takových opatření, která jsou potřebná a způsobila k odvrácení hrozícího nebezpečí a k zamezení jeho škodlivých následků, jako např. při požáru odstraní nebo zničí protipožární prostředky, při povodni odstraní nebo zničí lodě nebo techniku sloužící k opravě a uzavření protržené hráze. Pachatel „ztěžuje zmírnění obecného nebezpečí“ tím, že svým jednáním maří nebo brání provedení takových opatření, která mají zmírnit následky obecného nebezpečí, např. znemožňuje nebo ztěžuje ošetření raněných tím, že zadržuje léky nebo obvazový materiál, nebo maří záchranné práce při povodni nebo požáru (srov. Šámal, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 2774, obdobně též Novotný, O., Vokoun, R., Šámal, P. a kol. Trestní právo hmotné. Zvláštní část. 6. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010, str. 344-345).

Z uvedeného je zřejmé, že v alinea druhé § 272 odst. 1 tr. zákoníku popsané znaky, naplňující tuto samostatnou základní skutkovou podstatu, předpokládají konkrétní aktivní jednání pachatele vedoucí k tomu, že se důsledky vzniklého ohrožení zvýšily, nebo nebyly odvráceny nebo jejich odvrácení bylo ztíženo či zhoršeno. Je zde tedy postiženo takové konkrétní chování, jímž pachatel sám úmyslně činí takové kroky, které vedou k tomu, že došlo ke zvýšení již hrozícího nebezpečí, nebo konkrétně jedná tak, že se ztíží jeho odvrácení, anebo svým konkrétním jednáním ztěžuje jeho zmírnění. Jde o jednání, které spočívá zpravidla v chování toho, kdo sám vznik obecného ohrožení nezpůsobil, neboť zákon objektivní stránku úmyslného trestného činu obecného ohrožení vymezuje záměrně dvěma podstatami, když podle alinea první odst. 1 § 272 tr. zákoníku pachatel obecné nebezpečí sám úmyslně zapříčiní nebo způsobí. Pokud totiž pachatel úmyslně např. požár založil, z povahy této formy zavinění by nebyl pochopitelný požadavek, aby současně byl stíhán i za to, že jej úmyslně neodstraní či nezamezí jeho důsledky. Z těchto důvodů plyne, že podle § 272 odst. 1 alinea druhá tr. zákoníku nemůže být odpovědná osoba, která obecné ohrožení vzniklé v důsledku požáru sama zapříčinila tím, že požár založila, neboť na úmyslné založení požáru dopadá jednání vymezené v § 272 odst. 1 alinea první, a pokud je požár způsoben z nedbalosti, jde o trestný čin podle § 273 tr. zákoníku.

Podle ustálení judikatury Nejvyššího soudu je nutné úmyslné způsobení požáru odlišit od případu předpokládaného v rozhodnutí č. 45/2010 Sb. rozh. tr., kdy na pachateli, který nezpůsobí požár úmyslně nebo neúmyslně přispěje k jeho vzniku, lze požadovat, aby odstraní nebezpečí, které z jeho jednání

nastalo pro lidi nebo cizí majetek. Pokud to úmyslně neučiní, je třeba na takové opomenutí tohoto konání pohlížet jako na úmyslné jednání ve smyslu § 272 odst. 1 alinea druhá tr. zákoníku, neboť jde o opomenutí takového konání, k němuž byl pachatel podle okolností a svých poměrů povinen ve smyslu § 112 tr. zákoníku. Předpokládá se zde situace, která dopadá na případy neúmyslného způsobení požáru, nikoliv o úmyslné způsobení požáru podle § 272 odst. 1 alinea první.

Z těchto hledisek je třeba hodnotit především jednání obviněného, který vлил dva litry benzínu pod bytové dveře, v důsledku čehož došlo k jeho rozlití v tomto množství do prostoru bytu. Již toto jeho jednání je třeba podle Nejvyššího soudu považovat za vznik obecného nebezpečí, neboť za takové situace již bezprostředně vznik požáru hrozil, a to proto, že obviněný v ten moment stál na chodbě bytu přede dveřmi, aniž by znal situaci v bytě, tj. na druhé straně zamčených dveří, kde mohlo hrozit potenciální nebezpečí požáru, pokud by tam v tu chvíli někdo manipuloval s otevřeným ohněm. Hrozila proto bezprostředně možnost, že těkavé páry unikající z benzínu se mohly vznítit např. od hořícího plynového hořáku, od hořící cigarety uvnitř bytu, náhodného jiskření či zkratu elektrického proudu apod. Obviněný takové možné vznícení tím, že stál na druhé straně dveří, nemohl jakkoliv ovlivnit a možnému ohrožení ohněm zabránit, přičemž mohl předpokládat, že mohou objektivně nastat, aniž by bylo v jeho moci (v nočních hodinách zřejmě ani jiných osob) takovému možnému následku zabránit. Tyto skutečnosti ostatně plynou z prokázaných skutkových okolností, podle nichž bylo vznícení benzínu v bytě poškozené závislé na nahodilých okolnostech, které se vymykaly vlivu obviněného i ohrožených osob, jak nakonec potvrdily i výsledky znaleckého zkoumání znalce z oboru požární ochrany, který konstatoval, že rozvoj požáru byl velmi rychlý a možnosti jej uhasit vlastními silami byly omezené, ne-li vyloučené. Navíc obviněný tuto manipulaci s velkým množstvím benzínu prováděl obzvláště nebezpečným způsobem, neboť měl přítom zapálenou cigaretu, jako zdroj ohně, čímž nakonec vznik požáru sám přímo zapříčinil.

Ze všech těchto důvodů Nejvyšší soud dospěl k závěru, že obviněný byl ve smyslu § 15 odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. zákoníku srozuměn s tím, že za takové situace zcela bezprostředně hrozilo vznícení benzínu a způsobení požáru, což se také skutečně stalo. Tím způsobil obecné nebezpečí, které je definováno jako stav, při němž nastává bezprostřední možnost vzniku vážné poruchy, která pro svou povahu, rozsah a intenzitu znamená nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví více osob nebo nebezpečí škody velkého rozsahu na cizím majetku (srov. rozhodnutí č. 10/1965 Sb. rozh. tr.). Jeho obhajoba, že poškozeným B. nechtěl uškodit, že je nechtěl bezprostředně ohrozit na životě či zdraví, není rozhodná, neboť v případě trestného činu obecného ohrožení podle § 272 odst. 1 alinea druhá tr. zákoníku jde o trestný čin ohrožovací, u něhož úmysl směřuje ke způsobení obecného nebezpečí a vydání lidí v nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví nebo cizího majetku v nebezpečí škody velkého rozsahu tím, že zapříčiní požár nebo povodeň nebo škodlivý účinek výbušnin, plynu, elektřiny nebo jiných podobně nebezpečných látek nebo sil nebo se dopustí jiného podobného nebezpečného jednání, nikoliv ke konkrétnímu způsobení újmy na zdraví, smrti, škody či

újmy, které mohou vzniknout v důsledku vyvolaného obecného nebezpečí. V daném případě bylo rozhodující to, že obviněný znal povahu a množství látky – benzínu, kterou užil, vлил ji do míst, kde její případné vznícení a následný rozvoj požáru nemohl ovlivnit, a navíc v době, kdy s ní nakládal, měl zapálenou cigaretu, přičemž nepochybně s ohledem na prokázané skutečnosti věděl, že může dojít k požáru, a tím i k vydání lidí v nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví nebo cizí majetku v nebezpečí škody velkého rozsahu, což se také skutečně stalo, byť k újmě na zdraví B., nehledě na jejich psychické poškození v předmětném bytě vzhledem k tomu, že utekli na balkon bytu, nedošlo. Všechny tyto skutečnosti jednoznačně svědčí o tom, že obviněný byl srozuměn se zapříčiněním požáru, a tím způsobením obecného nebezpečí a vydáním lidí v nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví nebo cizího majetku v nebezpečí škody velkého rozsahu. Jestliže by soud prvního stupně posuzoval všechny tyto souvislosti důsledně, měl dojít k závěru, že obviněný spáchal trestný čin obecného ohrožení podle § 272 odst. 1 alinea první tr. zákoníku v nepřímém úmyslu podle § 15 odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. zákoníku, jak nakonec naznačil ve svém usnesení odvolací soud.

Nejvyšší soud shledal, že soudy nesprávně v jednání obviněného vedoucí ke vzniku požáru shledaly právě s ohledem na jeho uvedenou obhajobu nedbalost, a proto jej uznaly vinným podle § 272 odst. 1 alinea druhá tr. zákoníku, neboť podle nich „obviněný úmyslně zvýšil obecné nebezpečí a ztížil jeho odvrácení a zmírnění“ (jak je uvedeno v tzv. právní větě), protože podle zjištěných skutkových okolností, „ačkoli viděl, že požár zachvátil vstupní dveře do bytu z chodby a hrozilo zamoření schodiště, jediné únikové cesty z domu, kouřem a toxickými zplodinami hoření, nijak nereagoval a neučinil žádné opatření k zamezení či alespoň ke snížení nebezpečí pro celkem 43, převážně spících přítomných uživatelů bytů v domě, dům opustil a odjel z místa, aniž by předtím jakkoli varoval spící obyvatele domu tak, aby mohli své byty včas opustit, a nepřivolal hasičskou službu....“.

Jestliže to byl právě obviněný, kdo sám vlastním chováním přímo obecné ohrožení v podobě obecného nebezpečí požáru způsobil a zapříčinil požár, nemohl naplnit znaky skutkové podstaty trestného činu obecného ohrožení podle § 272 odst. 1 alinea druhá tr. zákoníku, protože tu nenaplní ten, kdo požár sám úmyslně, byť v nepřímém úmyslu, zapříčiní a způsobí tím obecné nebezpečí. Pokud Nejvyšší soud učinil tento právní závěr a shledal, že obviněný spáchal trestný čin obecného ohrožení úmyslně podle § 272 odst. 1 alinea první tr. zákoníku, bylo vyloučeno, aby bylo možné v tomto činu spatřovat trestný čin obecného ohrožení spáchaného z nedbalosti podle § 273 odst. 1 tr. zákoníku, jak se obviněný v dovolání domáhal.

Nejvyšší soud však při konstatování tohoto právního závěru uvedenou nesprávnou právní kvalifikaci napravit nemohl, neboť byl vázán zásadou zákazu reformationis in peius vyjádřenou v § 265p odst. 1 tr. ř., podle níž může v neprospěch obviněného změnit napadené rozhodnutí jen na podkladě dovolání nejvyššího státního zástupce, jež bylo podáno v neprospěch obviněného. Takové v neprospěch obviněného učiněné dovolání státního zástupce však v této věci podáno nebylo, a proto Nejvyšší soud obviněného nemohl uznat vinným podle § 272 odst. 1 alinea první tr. zákoníku. Za situa-

ce, kdy soudy uznaly obviněného vinným podle alinea druhé tohoto ustanovení, by bylo totiž nutné takový postup považovat za porušení zákazu změnit napadený rozsudek soudou nižšího stupně v neprospěch obviněného.

V neprospěch obviněného je rozsudek měněn tehdy, dojde-li k jakémukoliv změně a v kterémkoliv výroku rozsudku, jenž se obviněného přímo dotýká, tak, že zhoršuje jeho postavení. Soudní judikatura vymezila případy, kdy se jedná o změnu k horšímu, k níž může dojít ve skutkových zjištěních, v použité právní kvalifikaci, v druhu a výměře trestu, v ochranném opatření, ale i v náhradě škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení např. rozhodnutími č. 24/1966, 1/1978-II, 59/1994, 22/1999, 49/2000, 38/2006-II., 41/2007 Sb. rozh. tr., dále rovněž usnesením Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2006, sp. zn. 7 Tdo 1252/2006, uveřejněným v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, roč. 2007, svazek 31 pod č. T 949, a další, a rovněž vymezil, kdy se o takové zhoršení nejedná (např. rozhodnutí č. 25/2002, 21/2012 Sb. rozh. tr., anebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 7. 2011, sp. zn. 7 Tdo 626/2011, uveřejněné v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, roč. 2011, sešit 77 pod č. T 1405 a další).

V projednávaném případě je nutné zdůraznit, že úprava právní kvalifikace by se týkala téhož trestného činu v jeho základní skutkové podstatě, která, jak je výše uvedeno, obsahuje dvě alinea, z nichž každá je samostatnou skutkovou podstatou, v obou těchto alinea zákon ukládá uložit stejný trest. Pro posouzení, zda jde o změnu k horšímu, či nikoliv, se nevychází pouze z toho, že jen trestní sazba určuje závažnost jednání (srov. např. rozhodnutí č. 49/2000 Sb. rozh. tr.). Jde-li o alternativně vymezené jednání v jedné skutkové podstatě, posuzuje se závažnost mezi oběma těmito alternativami. Je tomu tak např. u trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 196 odst. 1 tr. zákoníku, kde je pod stejnou trestní sazbou jednak alternativně vymezená úmyslná forma jako i nedbalostní forma tohoto trestného činu. Podobně je tomu i u přípravy, pokusu a dokonání trestného činu (srov. rozhodnutí č. 59/1994 Sb. rozh. tr.), anebo u účastenství, kde jsou vymezeny tři formy, z nichž každá má jinou závažnost. Ve všech těchto případech pro posouzení toho, zda dojde ke zhoršení postavení obviněného, není rozhodující trestní sazba zákonem stanovená, ale povaha a závažnost konkrétního jednání popsaného ve skutkové podstatě, a je nutné vždy postavení obviněného hodnotit v celém rozsahu zvažovaného právního posouzení a jeho následků.

V posuzovaném případě je nutné porovnat závažnost první a druhé alinea § 272 odst. 1 tr. zákoníku, z nichž podle první se uvedeného činu dopustí, „kdo úmyslně způsobí obecné nebezpečí tím, že vydá lidi v nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví nebo cizí majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu tím, že zapříčiní požár nebo povodeň nebo škodlivý účinek výbušnin, plynu, elektřiny nebo jiných podobně nebezpečných látek nebo sil nebo se dopustí jiného podobného nebezpečného jednání“, podle druhé, „kdo takové obecné nebezpečí zvýší anebo ztíží jeho odvrácení nebo zmírnění“. Porovnáním jak formy jednání, tak i důsledků, které nastanou, není pochyb o tom, že podstatně škodlivějším je jednání, jímž pachatel „obecné nebezpečí sám úmyslně způsobí“, na rozdíl od jednání pachatele, jenž takové nebezpečí sám úmyslně nezpůsobil, ale nastalo v důsledku jeho nedbalostního jednání, nebo jednání, které

učinil někdo jiný, „zvýší anebo jeho odvrácení nebo zmírnění ztíží“. Závažnější je způsobení vzniku situace, při níž jsou lidé vydáni v nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví nebo cizí majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu, než to, že se pachatel sám neangažuje aktivně v tom, aby takto existující nebezpečí nenabývalo větších rozměrů.

Současně je nutné v tomto konkrétním případě poukázat i na to, že kdyby byla použita správná právní kvalifikace podle § 272 odst. 1 alinea první tr. zákoníku, jednalo by se o čin způsobený v nepřímém úmyslu, který by bylo nutné vtělit i do skutkových zjištění, v nichž se podle současného stavu uvádí, že obviněný „manipuloval s hořící cigaretou, ačkoliv věděl, že se jedná o extrémně hořlavou kapalinu, a v důsledku této manipulace vlivem jeho neopatrnosti došlo ke vzniku benzínu...“. Tento skutkový stav, byť nepřímo vyjadřující nedbalostní jednání (srov. slova „vlivem jeho neopatrnosti“), by bylo nutné nahradit skutkovým vyjádřením toho, že obviněný jednal v nepřímém úmyslu, což by pro obviněného bylo zpřísněním zjištěného skutkového stavu.

K tomu je nutné uvážit i to, že pokud došlo k následkům v ustanovení § 272 odst. 1 tr. zákoníku v rámci jeho povahy jako ohrožovacího deliktu předpokládaným, a tyto jsou ve vztahu k oběma alinea § 272 odst. 1 tr. zákoníku stejné, je za daných okolností alinea první § 272 odst. 1 tr. zákoníku přísnější.

Z těchto důvodů Nejvyšší soud dospěl k závěru, že druhá alinea § 272 odst. 1 tr. zákoníku je mírnější formou jednání, než je tomu u téhož ustanovení v jeho první alternativě, která je ve svém důsledku závažnějším a pro společnost škodlivějším jednáním. Jen pro srovnání je možno uvést, že obdobný závěr by bylo možné učinit např. u trestného činu padělaní a pozměnění peněz podle § 233 odst. 2 tr. zákoníku, kde rovněž ve dvou alternativách první a druhé alinea jsou uvedeny dvě formy jednání, když v první z nich jde o to, že pachatel „padělá nebo pozmění peníze“, kdežto ve druhé, kdo padělané nebo pozměněné peníze „udá jako pravé“. Proto by i v případě užití té z alternativ, která je více závažná, měl být ukládán v rámci téže trestní sazby trest přísnější, než by tomu bylo při srovnatelných podmínkách u mírnější alternativy formy jednání.

Ze všech těchto důvodů, když Nejvyšší soud k dovolání pouze obviněného nemohl, aby neporušil zákaz změny k horšímu, rozhodnout v souladu se zákonem a změnit napadený rozsudek (jak shora dovodil), a proto dovolání podle § 265j tr. ř. zamítl. Toto rozhodnutí Nejvyšší soud učinil v neveřejném zasedání, protože nejvyšší státní zástupce i obviněný souhlasili s projednáním dovolání v neveřejném zasedání [§ 265r odst. 1 písm. c) tr. ř. a § 265h odst. 2 tr. ř.].



Toto rozhodnutí bylo projednáno trestním kolegiem Nejvyššího soudu dne 30. 4. 2014, nebylo však schváleno do Sbírky soudních rozhodnutí Nejvyššího soudu nikoliv pro jeho věcnou nesprávnost, ale proto, že pro omluvenou nepřítomnost některých členů kolegia pro jeho přijetí chyběl jeden hlas. Vzhledem k tomu, že se jedná o zajímavé a přínosné rozhodnutí, považují za vhodné jej touto cestou dát na vědomí širší právnické obci.

❖ Rozhodnutí zaslala a právní větu zpracovala
JUDr. MILADA ŠAMALOVÁ, předsedkyně senátu
trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR.

Z judikatury ESLP

Článek 5 (právo na svobodu a osobní bezpečnost)

ČERNÁK proti Slovensku

Rozsudek ze 17. prosince 2013

Nezajištění řádného přezkumu zákonnosti vazby.

V letech 2005 a 2007 byl stěžovatel obviněn ze sedmi vražd a přípravy k vraždě, ke kterým mělo dojít na území České republiky. V prosinci 2006 a březnu 2007 byly na něj vydány dva evropské zatykače. České soudy posléze souhlasily s tím, aby bylo hlavní líčení vedeno na Slovensku. Dne 2. února 2007 byl stěžovatel vzat do vazby po krátkém výslechu před soudcem. V průběhu jednání jak stěžovatel, tak státní zástupce prohlásili, že se chtějí proti uvalení vazby odvolat. 12. února 2007 krajský soud odmítl odvolání obhajoby, aniž by stěžovatele či jeho právního zástupce vyslechl. Rozhodnutí bylo přijato předtím, než bylo rozhodnutí o vazbě doručeno obhajobě, a tedy předtím, než stěžovatel mohl své odvolání odůvodnit. Soud naopak částečně vyhověl odvolání státního zástupce. Dne 10. července 2007 okresní soud na základě žádosti státního zástupce prodloužil stěžovatelovu vazbu o dalších šest měsíců, bez vyslechnutí právního zástupce stěžovatele. Dne 18. července 2007 stěžovatel předložil písemné stanovisko, obsahující předběžné odvolání proti rozhodnutí o prodloužení vazby, a žádal, aby byl osobně vyslechnout. 25. července 2007 jeho odvolání krajský soud odmítl. Stěžovatel posléze podal ústavní stížnost, v níž mezi jiným namítal, že nařízení vazby bylo v rozporu se zásadou výjimečnosti a její prodloužení porušovalo jeho práva zaručená článkem 5 odst. 4 Úmluvy. Jeho stížnost však byla zamítnuta.

ESLP nejprve připomněl, že požadavek procesní spravedlnosti ve smyslu článku 5 odst. 4 znamená, že řízení musí mít soudní povahu, musí být kontradiktorní a zajišťovat rovnost zbraní mezi jednotlivými stranami. Ve stěžovatelově případě byla tvrzení vlády a závěry Ústavního soudu rozporuplná, zejména pokud šlo o promptnost nařízení vazby. Čas a vybavení, které bylo dáno stěžovatelovým právním zástupcům k dispozici, aby mohli řádně připravit obhajobu, byly velmi omezené. Navíc stěžovatelovo písemné stanovisko nebylo vnitrostátními soudy zohledněno a veškerá jejich rozhodnutí byla vydána bez vyslechnutí stěžovatele či jeho právního zástupce. Ačkoli vazební nařízení bylo odůvodněno a obsahovalo poučení o opravných prostředcích, protokol z jednání konaného 2. února 2007 odůvodnění neobsahuje. Bylo tedy přirozené, že stěžovatel očekával, že mu bude písemné nařízení doručeno, aby ho mohl řádně rozporovat. Vzhledem k tomu, že ani nařízení, ani předběžné odvolání státního zástupce mu nebylo doručeno předtím, než bylo rozhodnuto o jeho ústním odvolání, neměl k dispozici žádný účinný prostředek nápravy. ESLP tak judikoval, že ve stěžovatelově případě došlo k porušení článku 5 odst. 4 Úmluvy.

Článek 2 (právo na život)

ROBINEAU proti Francii

Rozhodnutí z 3. září 2013

Sebevražda spáchaná během policejního zadržení.

V říjnu 2003 byl člen stěžovatelovy rodiny zadržen policií a později předveden před prokurátora, který navrhl zahájit vyšetřování a umístit jej pod soudní dozor. Vzhledem k tomu, že dotčený byl oprávněn setkat se se svým právním zástupcem, policejní a ochranná eskorta ho zavedla do běžné místnosti v soudní budově. Na žádost advokáta mu byla snáta pouta a oba eskortní důstojníci opustili místnost, aby mohl advokát mluvit se svým klientem mezi čtyřma očima. Dohlíželi na ně nicméně proskleným průzorem. Po dvacetiminutovém rozhovoru se zadržený postavil, šel k oknu a vyskočil z něho. Jeho zranění nebyla slučitelná se životem.

ESLP zkoumal stížnost z hlediska článku 2 Úmluvy. Potvrdil, že dotčený byl pod kontrolou státních orgánů, které však nemohly tušit, že spáchá sebevraždu. Zdál se být klidný vůči všem, se kterými se setkal během transportu a poté v policejním zadržení. Psychiatr, který ho prohlédl, konstatoval, že byl klidný. Soud připustil, že policejní důstojníci měli možná poznat varovné signály, když odmítl jíst tři jídla během dne, která mu byla přinesena. To však nestačilo k tomu, aby vyšetřovatel či eskortní důstojníci zvýšili svou ostražitost, pro případ nebezpečí sebevraždy. Podle názoru Soudu zde nebyly žádné objektivní důvody se domnívat, že orgány činné v trestním řízení věděly či mohly vědět, že zadržený spáchá sebevraždu. Pozitivní povinnosti vyplývající z ustanovení článku 2 Úmluvy na státu nepožadovaly, aby v daném případě přistoupil k jiným než základním preventivním opatřením, které by ochránily život dotčené osoby. Kromě toho eskortní důstojníci nechali zadrženého v místnosti, aby mohl hovořit se svým právním zástupcem bez přítomnosti jiných osob, a hlídali ho prostřednictvím proskleného výklenku. Otázka bezpečnosti podezřelé osoby v době mezi ukončením policejního zadržení a jejím předvedením před soudce nevyžadovala zavedení specifitějšího právního rámce a bylo ponecháno na rozhodnutí policie, aby zhodnotila psychologický stav eskortovaného zadrženého a hrozící nebezpečí, že spáchá sebevraždu.

ESLP proto odmítl stížnost jako zjevně nepřijatelnou.

Článek 14 (zákaz diskriminace)

E. B. A DALŠÍ proti Rakousku

Rozsudek ze 7. listopadu 2013

Odmítnutí provést změnu v rejstříku trestů, přestože Ústavní soud rozhodl, že ustanovení trestního zákona, na jehož základě byli stěžovatelé odsouzeni, bylo protiústavní.

V letech 1983 až 2001 byli stěžovatelé odsouzeni na základě § 209 trestního zákona, podle kterého byl homosexuální styk mezi dospělými muži a nezletilými ve věku od 14 do 18 let trestným činem. Ustanovení § 209 bylo zrušeno Ústavním soudem v červnu 2002. Stěžovatelé posléze požádali o vymazání svých trestních odsouzení z trestního rejstříku. Jejich

žádosti však byly odmítnuty s tím, že federální ministerstvo vnitra k tomuto úkonu nebylo oprávněno.

Stěžovatelé se obrátili na ESLP se stížností na porušení článku 8 ve spojení s článkem 14 Úmluvy. Ten judikoval, že informace obsažené v trestním rejstříku těsně souvisí se soukromým životem, i když jsou založeny na rozsudku soudu, který je vyhlášen veřejně. Článek 8 Úmluvy se tedy v dané věci aplikoval.

Podle názoru ESLP je zcela běžné, že se ustanovení trestního zákona mění nebo jsou doplňována. Zrušení trestného činu nebo jeho zásadní změna neznamená, že ustanovení, které v minulosti platilo, neodpovídalo všem požadavkům ústavnosti. V případě stěžovatelů se však jednalo o jinou situaci. Parlament zrušil § 209 a nahradil ho jiným, zásadně odlišným ustanovením. Nové ustanovení bylo do trestního zákona vloženo nikoli v rámci obecného procesu přijímání nového trestního zákona v důsledku změn ve společnosti, nýbrž proto, aby bylo zrušeno ustanovení, které odporovalo Ústavě. Tento podstatný aspekt případů stěžovatelů vyžadoval jiný legislativní postup. ESLP judikoval, že ponechání odsouzení stěžovatelů na základě § 209 v trestním rejstříku mohlo pro ně mít vážné důsledky. Došlo tak k porušení článku 8 ve spojení s článkem 14 Úmluvy. Trestnost homosexuálního vztahu mezi ženami totiž podle rakouského práva nikdy nebyla zakotvena.

Článek 7 (uložení trestu na základě zákona)

GLIEN proti Německu

Rozsudek z 28. listopadu 2013

Prodloužení preventivní detence z maximální délky deseti let na neomezenou dobu.

Po vynesení rozsudku ve věci *M. proti Německu* a dalších následných rozsudků německý federální ústavní soud judikoval ve svém rozsudku ze 4. května 2011, že ustanovení o prodlužování preventivního zbavení svobody se zpětnou účinností byly v rozporu s německým základním zákonem. Nadto nařídil, že veškerá ustanovení neslučitelná se základním zákonem zůstanou v platnosti do doby, než nabude účinnosti nová zákonná úprava, a to nejpozději 31. května 2013. V případě zadržených, jejichž preventivní zbavení svobody bylo nařízeno nebo prodlouženo se zpětnou platností, ústavní soud na vnitrostátních soudech, které dohlížely na výkon trestů odnětí svobody, žádal, aby neprodleně přezkoumaly, zda s ohledem na chování těchto zadržených je vysoce pravděpodobné, že se dopustí nejzávažnějších násilných trestných činů, pokud navíc trpěli duševní poruchou ve smyslu nově přijatého zákona o detenční terapii. Zadržení, kteří do této skupiny osob nespádali, měli být propuštěni nejpozději do konce prosince 2011.

Stěžovatel byl odsouzen v roce 1997 za sexuální zneužívání nezletilého a odsouzen ke čtyřem rokům odnětí svobody. Trestní soud zároveň nařídil jeho preventivní detenci vzhledem k nebezpečí, že se znovu dopustí podobného trestného činu. Jeho preventivní detence začala v roce 2001 a byla pravidelně prodlužována. Na konci maximální desetileté doby, po kterou preventivní detence mohla být nařízena v době, kdy

došlo ke spáchání trestných činů, a s ohledem na rozhodnutí ústavního soudu ze 4. května 2011, požádal stěžovatel o své okamžité propuštění. Jeho žádost však byla odmítnuta v září 2011 s tím, že se u něj projevila disociační porucha a znaky pedofilie, které ačkoli nebyly patologické, byly psychickými poruchami ve smyslu zákona o detenční terapii a mohly ovlivnit to, že se stěžovatel znovu dopustí trestného činu.

ESLP judikoval, že stejně jako ve věci *M. proti Německu*, kde konstatoval porušení článku 7 Úmluvy, preventivní detence stěžovatele byla prodloužena se zpětným účinkem nad maximální možnou dobu povolenou v době spáchání trestného činu. ESLP měl tedy rozhodnout, zda v daném případě prodloužení detence bylo „trestem“ ve smyslu článku 7 Úmluvy. Podle jeho názoru základním prvkem byla skutečnost, že preventivní detence byla uložena po odsouzení za spáchání trestných činů. Pokud šlo o povahu tohoto opatření, nelíšila se od klasického trestu odnětí svobody. Byla nařizována soudy, které rozhodovaly o vině a trestu, a její výkon byl pod dohledem příslušných soudů. Konečně, pokud šlo o přislušnost opatření, ESLP konstatoval, že preventivní detence zde nebyla časově omezena a stěžovatel nemohl být propuštěn na svobodu, ledaže by příslušný soud rozhodl, že není vysoce pravděpodobné, že spáchá nejzávažnější trestné činy, nebo že není psychicky nemocen. Preventivní detence naopak byla ve stěžovatelově případě nejpřísnějším opatřením podle německého trestního zákona a trvala třikrát déle než jeho trest odnětí svobody. Podle názoru ESLP se tak jednalo o „trest“ ve smyslu článku 7 odst. 1 Úmluvy, který byl tak porušen.

Článek 10 (právo na respektování svobody projevu)

PENTIKÄINEN proti Finsku

Rozsudek ze 4. února 2014

Zadržení a odsouzení novináře pro neuposlechnutí policejního příkazu během manifestace.

Stěžovatel byl fotograf a novinář, který pracoval pro finský časopis. V roce 2006 byl poslán jako zpravodaj na demonstraci v Helsinkách. Ačkoli na místě demonstrace bylo vyhrazeno místo pro novináře, stěžovatel se rozhodl zůstat s demonstranty, kteří se však začali chovat násilně. Došlo k zásahu policie, která nařídila, aby se demonstranti rozešli. Většina příkaz uposlechla, ale na místě zůstala dvacítka lidí včetně stěžovatele. Byli znovu vyzváni, aby odešli, a upozorněni, že budou zadrženi, pokud tak neučiní. Stěžovatel zůstal a věřil, že policejní příkaz se vztahoval pouze na demonstranty. Krátce nato byl zatčen spolu s demonstranty, kteří též zůstali na místě, a držen na policii více než 17 hodin. Posléze byl shledán vinným z neuposlechnutí policejního příkazu, ačkoli mu nebyl uložen žádný trest.

ESLP konstatoval, že stěžovatelovo zatčení a odsouzení bylo zásahem do jeho práva na respektování svobody projevu, který však byl zákonný a sledoval legitimní cíl ochrany veřejného pořádku a předcházení zločinnosti. Pokud šlo o přiměřenost zásahu, ESLP uvedl, že stěžovatel měl hned několik možností, jak demonstraci pro potřeby svého zaměstnavatele sledovat. Mohl pořizovat fotografie demonstrantů a svobodně se rozhodl zůstat s demonstranty a nevyužít vy-

hrazeného místa pro novináře. Neuposlechl policejní příkaz přesto, že k tomu byl několikrát vyzván. Navíc jeho chování bylo potrestáno nikoli jako činnost novináře, nýbrž proto, že neuposlechl policejní příkaz, když se demonstrace stala vzpourou. Při posuzování nezbytnosti zásahu ESLP uvedl, že tím, že vnitrostátní orgány vyhradily místo pro novináře na demonstraci, akceptovaly, že šlo o věc legitimního veřejného zájmu a bylo nutné, aby o ní byla veřejnost informována. Vnitrostátní soudy zkoumaly věc z hlediska článku 10 Úmluvy, a vážily zájem stěžovatele jako novináře a zájem státu na ochranu veřejného pořádku.

Za daných okolností tak ESLP neshledal, že by došlo k porušení článku 10 Úmluvy.

Článek 6 (právo na spravedlivý proces)

VALCHEV A DALŠÍ proti Bulharsku

Rozhodnutí z 21. ledna 2014

Nepředložení stanoviska odpůrce, týkajícího se připuštění dovolání k Nejvyššímu soudu, účastníku občanskoprávního řízení pro informaci či k jeho vyjádření.

Stěžovatelé byli účastníky různých občanskoprávních řízení. V letech 2010 a 2011 podali k Nejvyššímu soudu svá dovolání. Nejvyšší soud však odmítl dovolání přijmout k projednání, neboť podle jeho názoru nesplňovala požadavky uvedené v občanském soudním řádu z roku 2007. Před ESLP stěžovatelé namítali, že jim nebylo zasláno vyjádření ostatních účastníků řízení k jejich dovolání, a nebylo jim tak umožněno vyjádřit se buď písemně, či ústně v řízení před Nejvyšším soudem, který rozhodoval o přijetí jejich dovolání k meritornímu projednání. Dostali se tak do nepříznivého postavení v porovnání s jejich odpůrci.

Bulharský soudní řád z roku 2007 zakotvil novou úlohu Nejvyššího soudu v občanskoprávních kauzách, totiž sjednocování aplikace vnitrostátních zákonů vydáváním „zásadních“ rozsudků. Za tímto účelem nejsou dovolání automaticky přijímána k meritornímu projednání, jak tomu bylo podle původního občanského soudního řádu z roku

1952, nýbrž jsou podrobována tzv. předvýběru. V rámci tohoto řízení Nejvyšší soud neprojednává meritum dovolání, nýbrž pouze rozhoduje o tom, zda určité dovolání bude či nebude přijato k projednání. Činí tak na základě obsahu dovolání a vyjádření odpůrce. Občanský soudní řád neobsahuje žádné ustanovení o tom, že by vyjádření odpůrce měla být zaslána dovolateli, a neuvádí, zda by se k němu měl vyjádřit. Nejvyšší soud o přijatelnosti dovolání rozhoduje bez jednání.

Podle názoru ESLP se mohli stěžovatelé ve svém dovolání řádně k věci vyjádřit a uvést všechny argumenty, které před Nejvyšším soudem chtěli uvést, zejména k tomu, proč by jejich dovolání měla být přijata k meritornímu rozhodnutí. Skutečnost, že jim nebyla zaslána stanoviska odpůrců a nemohli se k nim vyjádřit, je proto – vzhledem ke specifitě řízení – neznevýhodnila. ESLP proto shledal námitku stěžovatelů zjevně neopodstatněnou.

Tím, že Nejvyšší soud podroboval v letech 2010 až 2012 dovolání předvýběru, meritorně se vyjádřil pouze k 20 % případů. ESLP k této skutečnosti poznamenal, že podobné řízení před nejvyššími instancemi existuje i v jiných smluvních státech, jako je Albánie, Arménie, Finsko, Francie, Maďarsko, Polsko, Švédsko, Ukrajina a Spojené království. Za těchto okolností tak omezení počtu případů přijatých k meritornímu projednání bulharským Nejvyšším soudem sledovalo podle jeho názoru legitimní cíl. Způsob, jakým toto omezení bylo zákonně upraveno, spadalo do rozhodovací pravomoci státu. K neurčitosti ustanovení občanského soudního řádu, upravující předvýběrové řízení, ESLP uvedl, že tato ustanovení měla rámcový charakter proto, aby umožnila nejvyšší soudní instanci postupovat dostatečně široce a soustředit se tak na svou hlavní roli, totiž sjednocovat aplikaci vnitrostátního zákona v rámci soudního systému. I tato námitka stěžovatelů byla proto ESLP shledána jako zjevně neopodstatněná.

✦ JUDr. EVA HUBÁLKOVÁ,

vedoucí česko-estonsko-ukrajinského
oddělení Kanceláře ESLP.

Právní služby v Německu

Česky hovořící německý advokát nabízí právní poradenství a pomoc v oblasti německého a mezinárodního práva soukromého včetně zastoupení před německými soudy.

Rechtsanwalt Christian Bibelriether

Luragogasse 5
94032 Passau/SRN

Politických vězňů 98
280 00 Kolín 3

tel.: 0049 851 33403
fax: 0049 851 9666990

tel.: 910 259 869
fax: 315 550 115

ID datové schránky: g3jhyji

www.advokanc.de

advokat@advokanc.de

Wolters Kluwer

Novinka Wolters Kluwer



ZÁKON O VEŘEJNÝCH REJSTŘÍCÍCH PRÁVNICKÝCH A FYZICKÝCH OSOB (č. 304/2013 Sb.). Komentář

Petr Hampel, Ivo Walder

První komentář na trhu, který se uceleně věnuje tématu veřejných rejstřících.

Váz., cena 699 Kč

Objednávejte na www.wolterskluwer.cz/obchod

inzerce

**J. Švestka, J. Dvořák, J. Fiala
a kol.:**

Občanský zákoník. Komentář. Svazek I.

Wolters Kluwer, a. s., Praha 2014,
1736 stran, 2490 Kč.

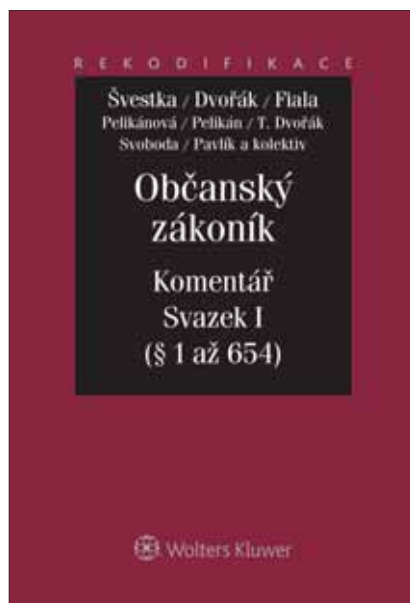
Nový občanský zákoník, zákon č. 89/2012 Sb., je v účinnosti teprve od 1. 1. 2014 a nabytí jeho účinnosti provázely (a dosud provázejí) obavy jak odborníků, tak laické veřejnosti z fungování soukromoprávních vztahů v praxi. Tyto obavy vyvolala ne vždy šťastná medializace přijetí nové úpravy, jakož i různé kritické názory, které se objevily v odborném tisku. Nedostatečná popularizace přípravy nového soukromoprávního kodexu potom zneklidnila i širokou veřejnost. Proto je velmi cenným a užitečným nakladatelským počinem nakladatelství Wolters Kluwer, že přišlo v poměrně velmi krátké době po účinnosti nového občanského zákoníku s vydáním I. svazku jeho komentáře.

Jedná se o pozoruhodné dílo nejenom rozsahem, ale zejména svým obsahem. Před autory stál nelehký úkol. Vypořádat se s novou, dlouho připravovanou a očekávanou právní úpravou občanského zákoníku, která se nemohla (při takto obrovském díle) vyvarovat nepřesností, nejasností či místy dokonce koncepční neujasněnosti. Je však třeba konstatovat, že se autoři s tímto úkolem vypořádali nadmíru zdařile.

Komentář připravil osvědčený kolektiv zkušených autorů pod hlavní redakcí předních osobností naší civilistiky, profesorů pražské a brněnské právnické fakulty. Jednotlivé pasáže zpracovali odborníci jak z teoretické fronty (většinou pedagogové právnických fakult), tak z oblasti právní praxe.

Zpracovatelé měli úkol o to složitější, neboť dosud není mnoho pramenů, ze kterých by bylo možné čerpat. V řadě otázek hledali inspiraci v prvorepublikovém občanském právu (jak ostatně i sám tvůrce zákoníku, prof. Eliáš, uvádí v důvodové zprávě), nebo v civilních kodexech zejména střední Evropy.

Ve velice krátké době spatřil světlo světa I. svazek komentáře, představující výklad prvních 654 paragrafů občanského zákoníku. Jedná se o rozsáh-



lé dílo, které na 1736 stranách podává kvalitní a podrobný výklad jednotlivých paragrafů, upozorňuje na souvislosti s dalšími právními předpisy a odkazuje na literaturu.

V důsledku rekodifikace soukromého práva u nás je komentář velmi očekávanou publikací, která pomůže nejenom vyjasnit nové pojmy, ale také pochopit nový občanský zákoník jako obecný kodex soukromého práva a vysvětlit nepřesnosti, které teorie i aplikační praxe spatřuje v některých ustanoveních. Autor této recenze považuje za potřebné upozornit např. na úvod, zpracovaný na 33 stranách. Jedná se o velmi pěkně a podrobně zpracovaný úvod autorů prof. Pelikánové a dr. Pelikána, který uvádí čtenáře do souvislosti se vznikem nového kodexu, jeho myšlenkovými základy a východisky, jakož i jeho strukturou. V neposlední řadě poukazuje na některé nepřesnosti, nelogičnosti či nedostatky, vzniknuvší uzavráním se před širší doktrinní diskusí. Jedná se o zcela jiný, kritický pohled na celé legislativní dílo, než který byl dosud veřejnosti přístupný v podobě autorovy důvodové zprávy. Je třeba konstatovat, že se jedná o celou řadu cenných postřehů, které jsou využitelné nejenom v teoretické, ale i aplikační rovině. Pohled obou zmíněných autorů úvodu je však nejenom kritický, ale v řadě případů také pochvalný, což pro takto velké legislativní dílo je nepochybně pozitivní.

Součástí každého komentáře je také judikatura a literatura. V tomto ohledu měli autoři situaci hodně složitou. Vzhledem k dosud neexistující nové ju-

dikatuře zařadili do komentáře pouze některou vybranou a použitelnou judikaturu z předcházejícího občanského nebo obchodního zákoníku, jakož i ojediněle také historickou prvorepublikovou judikaturu. Podobná situace byla s literaturou. Výběr článků nebo monografií k nové rekodifikaci dosud není tak bohatý. Proto sem autoři zařadili i některé publikace a díla z minulých právních úprav. Jedná se o tituly, které mohou být využity v nové úpravě tam, kde nedošlo k zásadní změně, a jsou tak interpretačně použitelné i pro novou právní úpravu. To se týká např. některé literatury z obchodního práva.

Nově vydaný první svazek komentáře k občanskému zákoníku je nadmíru potřebnou publikací, pomáhající pochopit nejenom samotný nový text zákona, ale také význam, smysl a cíle celé rekodifikace českého soukromého práva. Svým charakterem je publikací potřebnou nejenom pro odborníky, jako jsou advokáti, notáři, státní zástupci a další profese, ale také pro širokou neprávnickou veřejnost. Poučení zde naleznou např. úředníci veřejné správy, studenti právnických fakult a škol s právním zaměřením a v neposlední řadě také laická veřejnost, představující spotřebitele, prodávající, kupující, pronajímající a další osoby, vystupující v soukromoprávních, zejména občansko-právních vztazích. Přeji autorům komentáře hodně úspěchů při zpracování tohoto velkého legislativního díla.

❖ prof. JUDr. VLADIMÍR PLECITÝ, CSc.,
katedra občanského práva PF UK Praha

Jan Hejda a kolektiv:

Zákon o obchodních korporacích – Výklad jednotlivých ustanovení včetně jejich návaznosti na české a evropské předpisy

Linde Praha, a. s., Praha 2013,
784 stran, 950 Kč.

Na trhu se v posledních měsících objevilo několik publikací reagujících na požadavek po informacích o novém záko-



ně o obchodních korporacích (dále též „ZOK“). Jedna z nich vznikla v autor-
ském kolektivu pod vedením Jana Hejdy
a vydána byla v nakladatelství Linde Pra-
ha, a. s. Autoři zvolili srozumitelnou for-
mu poznámkového vydání k jednotlivým
paragrafům zákona, přičemž se snaží
upozornit vždy na to nejdůležitější a po-
dat pomocnou ruku při orientaci v nové
právní úpravě.

Je znát, že vedoucím autorského kolek-
tivu je Jan Hejda, zkušený advokát, který
se ve své praxi věnuje především korpo-
račnímu právu (na toto téma publikoval
již několik monografií a odborných sta-
tí). Má též akademické zkušenosti a byl
vždy velmi blízko rekodifikačním pracím,
neboť působil jako tajemník rekodifikač-
ní komise. Autorský tým kromě něho čí-
tá další čtyři členy – Zdeňka Čápa, Pe-
tra Jahelku, Lucii Noskovou a Veroniku
Vaněčkovou. Pro publikaci je tento úzký
tým výhodou, neboť se daří držet jednot-
nou linku a ráz celé knihy, což je jistě zá-
sluha dobré redakční práce Jana Hejdy.

Po seznámení s touto publikací mu-
sím uvést, že plní svoji roli, kterou jí při-
suzují sami autoři v předmluvě: slouží
pro základní orientaci v problematice
zákona o obchodních korporacích. Je
rozhodně silnější v těch pasážích, kte-
ré navazují na dosavadní právní úpra-
vu, tam je znát zkušenost a rutina au-
torů (vždyť mezi nimi převažují zblhlí
praktici). Naopak tam, kde zákon o ob-
chodních korporacích přináší zcela no-
vé koncepty, jsou autoři spíše opatrní
a jejich poznámky zřídka překračují li-
mity důvodové zprávy (čest výjimkám).

Je zřejmé, že zvolený formát knížky
nedává prostor k širokému komentáři
a postihnouti všech vazeb. Ale to pouče-
ný uživatel od takové publikace snad ani

neočekává. Autoři se nepouštějí do po-
drobných výkladů, proto se třeba u § 51
ZOK dočteme základní charakteristiku
pravidla podnikatelského úsudku, ale již
se zde nerozvádí, co vše lze zařadit pod
pojem podnikatelské rozhodování, ane-
bo se v poznámce ke stejnému ustanove-
ní dočteme o vyžádaných pokynech čle-
na statutárního orgánu k obchodnímu
vedení, ale již ne o tom, jak by taková
žádost měla vypadat, aby bylo učiněno
zadost povinnosti jednat s péčí řádné-
ho hospodáře.

Kladem představované publikace je
rozhodně její přehlednost. Každý jistě
ocení, že jsou u všech paragrafů vždy
uveдена související ustanovení (záko-
na o obchodních korporacích i občanské-
ho zákoníku) a rovněž odpovídající
pravidla zrušeného obchodního zákoní-
ku. Osobně mne trochu mrzí, že auto-
ři častěji neupozorňují na použitelnou
judikaturu nebo naopak na judikatur-
ní závěry, které jsou již překonané; či-
ní tak minimálně, přitom by to takové
knížce slušelo.

Nikdo se v dnešní době nemůže spoko-
jit pouze s jednou publikací. Vyslovené
je třeba vzájemně konfrontovat a o všem
neustále přemýšlet. Ostatně ten pravý
myšlenkový kvas lze očekávat až s pří-
chodem relevantních soudních rozhod-
nutí. Představená knížka přitom může
v přechodných časech poskytnout ur-
čitý pevný bod v počátečních úvahách
o tom, jak používat nový zákon o ob-
chodních korporacích.

✦ JUDr. PETR BEZOUŠKA,

katedra občanského práva a pracovního
práva Právnické fakulty Univerzity Palackého
v Olomouci

Lenka Bezoušková:

Islámské rodinné právo se zaměřením na právo manželské

Leges, s. r. o., Praha 2013,
260 stran, 400 Kč.

Existují oblasti lidského života i prá-
va, o kterých se mnozí laikové domní-
vají, že jim i bez vzdělání a zkušeností
rozumí. V lidském životě je takovým pří-
kladem fotbal, v oblasti právní rodinné



právo. Jde přitom o oblast zásadně svá-
zanou s tradicemi a historickým vývo-
jem země na jedné straně, a s emocemi
a vztahy na straně druhé.

Diskuse, pravidelně živené bulvárními
médií pokaždé, když se rozpadne man-
želství, složené z bezvěrce a muslima,
doplňované jednostranně zaměřenými
filmy a literárními skvosty, na sklonku
loňského roku z výšin zaujatých disku-
sí přitáhla na pevnou zem brožovaná
publikace vydaná nakladatelstvím Le-
ges, nazvaná „Islámské rodinné právo
se zaměřením na právo manželské“. Je-
jí autorkou je JUDr. Lenka Bezouško-
vá, Ph.D., LL.M., odborná asistentka
katedry teorie práva Právnické fakulty
Západočeské univerzity v Plzni. Mladá
kolegyně obhájila v roce 2012 disertač-
ní práci na stejné téma a posléze je roz-
pracovala do podoby recenzované pub-
likace, která vážným zájemcům o úvod
do problematiky islámského rodinného
práva přináší souhrnný výklad, v dneš-
ní roztěkané době tolik potřebný. Ten-
to příspěvek veřejné debatě oceníme
obzvláště, zohledneme-li počet dvace-
ti tisíc obyvatel České republiky hlási-
cích se k islámu a nespočet již uzavře-
ných smíšených manželství.

Podívejme se nyní na posuzovanou
knížku podrobněji. Publikace je přehled-
ně rozčleněna po vzoru diplomových
prací, přičemž v úvodu autorka osvět-
luje nemožnost podat jednotný výklad
rodinného islámského práva vzhledem
k existenci několika právních škol, kte-
ré způsobem zacházení s primárními
prameny dospěly k výkladům, v praxi

značně odlišným. Situaci pak komplikuje skutečnost, že islámské právo nezná ucelená odvětví členěná do oblastí. Autorka tedy v úvodu kromě odlišení jednotlivých právních škol podává výklad pramenů práva, které ovšem také neexistují v ucelené podobě, což umožňuje odchýlení se od jednoho pravidla ve prospěch jiného, vývoj názorů a pohledů na rodinné právo a odlišný výklad Koránu jako primárního pramene práva, i dopad sunn (výroků a zvyklostí, které Muhammad řekl, vytvořil či potvrdil). Publikace také podrobně vysvětluje význam požadavku jednomyslné shody učenců společnosti na výklad Koránu i omezení paradoxy, které tento požadavek v praktickém životě přináší.

V hlavní části knihy se pak autorka zabývá způsobem uzavření manželství, resp. formálně chápaným manželským ritem jako procesem probíhajícím v čase a jeho odlišnostmi v jednotlivých právních školách, náležitostmi manželské smlouvy a právy a povinnostmi manželů. Druhou část knihy věnuje podmínkám pro zánik a zrušení manželství a povoleným i zvláštním formám rozvodu. V menší míře závěr knihy dopadá na problematiku dětí v souvislosti se zánikem manželství a další otázky, s rozvodem související. Odborný text doplňuje v závěru anglické dvoustránkové summary, slovník nejčastěji používaných termínů, seznam použité literatury a rejstřík vybraných jmen a pojmů. Použitá literatura je značně obsáhlá a zahrnuje nejen cizojazyčné prameny, ale více než stovku časopiseckých článků i publikací, doplněných internetovými odkazy. Zejména slovník bude čtenář používat často a shledá jej velmi potřebným, neboť odborné termíny, psané za pomoci srozumitelné transkripce, vyžadují zejména z počátku opakované přerušení četby, zamyšlení, vyhledávání pojmů a srovnávání.

Publikace je v každém případě spíše odbornou příručkou a pro poměrně suchý text vylučuje, že by ji čtenář zvládl přečíst „na jeden zátah“. Zájemci, laiční souhrnné informace, v ní ovšem budou postrádat výklad zabývající se dopadem způsobu zániku manželství na svěření nezletilých dětí do péče jednoho či druhého rodiče, tato problematika by si však patrně zasloužila separátní pojednání. Na mnoha místech je

také únavné číst podobné pasáže u jednotlivých škol, které se tak v textu opakují. Naopak přínosem jsou poznámky autorky o vládách některých demokratických islámských států, které se snaží zavést ucelenější právní úpravu osobního statutu a pod vlivem rozšiřující se koncepce lidských práv ovlivnit i dosud konzervativní praxi.

Čtenář, který dosud čerpal informace z veřejně přístupných zdrojů a podrobněji se islámským právem nezabýval, a snad pro některé případy, popisované v médiích, měl jen pocit opovržení či nepochopení, po seznámení s textem s údivem objeví odlišnou krajinu, ve které vzájemné vazby a vztahy mezi mužem a ženou mají svou logiku, byť pro člověka narozeného ve střední Evropě, s mateřským mlékem sajícího Listinu základních práv a svobod, poněkud nepochopitelnou. Přesto, či právě proto stojí tato publikace za pozornost, kterou by jí měli věnovat nejenom matrimonialisté, ale zejména odborníci věnující se domácímu rodinnému právu. A povinnou literaturou by se pak tato útlá brožovaná knížka měla stát všem, kteří se rozhodnou spojit svůj život s osobou, vyznávající Korán. Odlišnost českého rodinného práva se pak bude jevit více než pochopitelná.

✦ JUDr. DANIELA KOVÁŘOVÁ,
advokátka a šéfredaktorka
Rodinných listů

Přečetli jsme za vás

Mgr. Dominika Rabová:

Odvolání daru pro nouzi dle NOZ (zákon č. 89/2012 Sb.)

Ad Notam č. 6/2013, str. 12-15.

Autorka, notářská kandidátka, se ve svém příspěvku zabývá novým institutem občanského práva, odvoláním daru pro nouzi. V úvodu poznamenává, že

dar je v zásadě neodvolatelný a na možnosti odvolat dar či ho požadovat zpět je třeba nahlížet jako na výjimky z uvedené zásady.

V článku je popsán vývoj právní úpravy odvolání daru i vrácení daru dle občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., kdy bylo možné domáhat se vrácení daru na základě porušení dobrých mravů obdarovaným vůči dárci nebo jeho rodině. Daná úprava však poskytovala příliš široký výklad, jehož důsledkem byla nejednotnost v aplikační praxi.

NOZ upravuje odvolání daru v ustanoveních § 2068 až § 2078, jejichž obsah je inspirován návrhem československého občanského zákoníku z r. 1937. Odvolat dar lze pro nouzi či pro nevděk.

Odvolání daru pro nouzi je osobním právem dárce, trvá tedy pouze za jeho života a jeho smrtí zaniká. Odvolání daru tedy nepřechází ani na jeho dědice. Jedinou výjimkou jsou osoby, ke kterým má dárce zákonnou vyživovací povinnost. Tyto osoby mohou po obdarovaném požadovat plnění z poskytnutého daru. Rozsah plnění je doplnění toho, co nemůže dárce jako povinná osoba k plnění vyživovací povinnosti poskytnout. Doplnění může mít formu peněžitou i nepeněžitou.

Dar pro nouzi lze odvolat, pokud dárce po obdarování upadne do takové nouze, že nemá ani na nutnou výživu svou či osob, ke kterým má vyživovací povinnost, a to pouze v případě, pokud si dárce tento stav nezavinil, ať již úmyslně nebo z hrubé nedbalosti. Rozhodujícím kritériem je existenční minimum. Zde autor připomíná, že existenční minimum nezahrnuje například náklady na bydlení. Stav nouze musí mít dlouhodobý, téměř trvalý charakter. Situace dárce ve stavu nouze bude posuzována i z hlediska, zda žije sám či s třetí osobou a zda je vázán vyživovací povinností.

U odvolání daru se jedná o jednostranné odstoupení od darovací smlouvy, jednostranný právní úkon adresovaný obdarovanému. Dárce by měl v odvolání uvést důvody vrácení daru a stanovit lhůtu pro jeho vrácení. Proces vrácení daru lze řešit prostřednictvím dohody či soudní cestou. Odvolání daru pro nouzi samostatně ujednání o lhůtě pro navrácení daru nemá, ovšem podle lhůty uvedené pro vrácení daru pro

nevědek se dá usuzovat, že tak lze učinit do jednoho roku od okamžiku, kdy je stav nouze prokazatelný. Pokud tedy dárce má nárok na vrácení poskytnutého daru, pak je obdarovaný především povinen vrátit mu dar poskytnutý, obdarovaný může dárce zaplatit také jeho obvyklou cenu, avšak pouze v rozsahu, ve kterém se dárce nedostává prostředků k výživě. Pokud již obdarovaný nemá dar ani jeho plnou hodnotu, je povinen vydat dárce to, co mu ještě zbylo. Avšak pokud se obdarovaný zbavil daru, by zmařil jeho vydání, pak je povinen vydat vše.

Mgr. František Nonnemann:

Adresný marketing a ochrana osobních údajů

Právní rozhledy č. 23-24/2013, str. 813-819.

Autor, zaměstnanec Úřadu pro ochranu osobních údajů, se ve svém článku zabývá přímým neboli adresným marketingem, tedy nabízením obchodu či služeb konkrétním adresátům. S danou problematikou je úzce spojeno také zpracování jejich osobních údajů.

Evropská právní úprava se podrobněji zaměřuje pouze na tzv. spam a ostatní oblasti ponechává na regulaci prostřednictvím národních zákonodárců.

Velkým problémem české úpravy je roztržitost regulace adresného mar-

ketingu do několika zákonů. Nejdůležitějšími zákony jsou zákon o ochraně osobních údajů, zákon o některých službách informační společnosti a zákon o elektronických komunikacích. Autor také doplňuje, že je třeba zohlednit, že terminologie daných zákonů může být odlišná. Z uvedených zákonů vyplývá, že adresný marketing je reklama či jiné sdělení, které je určitému adresátu zasláno pro podporu podnikatelské činnosti, ať už se jedná o propagaci konkrétního výrobku nebo služby, obecně nabízených výrobků nebo služeb nebo ochranné známky, firmy či image podniku. V kontextu dané problematiky zahrnují osobní údaje nejen adresné a identifikační údaje (jméno, příjmení, elektronická či klasická adresa), ale také informace vypovídající o jejich nákupních zvyklostech, navštěvovaných internetových stránkách či také o reakcích na předchozí marketingové nabídky. Subjekt, který se rozhodne pro takové zpracování osobních údajů, ho může provádět sám či prostřednictvím dalšího zpracovatele.

Možné adresáty adresného marketingu lze rozdělit do tří kategorií. První kategorie zahrnuje zákazníky či jiné osoby, jejichž údaje odesílatel ze své činnosti disponuje (zákazníci bývalí i stávající i osoby, jejichž údaje jsou uchovávány správcem na základě jiného předpisu). Bez souhlasu dotčené osoby může v tomto případě správce za účelem nabídky využít pouze jméno, příjmení a adresu subjektu. U elektronického zaslání nabídek se tato skupina striktně zužuje pouze na zákazníky odesílatele. Autor také uvádí, že v českém právním řádu není pojem zákazník definován a dle jeho názoru ho nelze ztotožnit s pojmem spotřebitel.

Druhou kategorií subjektů jsou osoby, jejichž osobní údaje jsou dostupné ve veřejném registru. Využití těchto seznamů je však možné jen pro zaslání nabídek prostřednictvím klasické pošty či telefonického nabízení. Z uvedeného použití veřejných registrů mohou být na základě zvláštního předpisu některé registry vyloučeny, příkladem je katastr nemovitostí. Pokud subjekt používá telefonní číslo, je pak povinen vést tzv. účastnický seznam a jeho databázi průběžně aktualizovat, aby plně odrážel vůli účastníků.

Poslední kategorií jsou adresáti, kteří se zpracováním svých údajů souhlasili například za nějaké protiplnění formou poskytnutí slevy. Takto nabyté údaje může správce využívat v zásadě bez omezení.

Pokud jeden zpracovatel vede databázi s různými kategoriemi údajů, pro které, jak je uvedeno výše, platí rozdílná pravidla, pak musí být navzájem odlišeny, a pokud je to nutné, doplněny o způsob získání a souhlasy adresátů.

V závěru se autor zaměřil na obsah adresného marketingu, který dotčené zákony nijak neomezují, neboť neurčují, jaké výrobky či služby a kterých dodavatelů mohou být nabízeny.

JUDr. Ondřej Horák, Ph.D.:

Sdílení příslušenství osud věci hlavní? Ke změnám v souvislosti s novým zákoníkem

Právní rozhledy č. 6/2014, str. 191-194.

Autor, člen katedry teorie práva a právních dějin Právnické fakulty UP v Olomouci, se věnuje otázce, kterou označuje za tradičně spornou – příslušenství.

V úvodu autor čtenáře seznamuje se dvěma hlavními, navzájem odlišnými přístupy, se kterými se lze setkat. První z přístupů je postaven na autonomii vůle, kdy je rozhodování o příslušenství při prodeji věci dáno do rukou smluvních stran. Tento přístup navazuje na klasické římské právo. Druhá úprava preferuje ingerenci, kdy příslušenství sleduje osud věci hlavní. V další části autor porovnává problematiku ve vztahu k různým úpravám, neboť na rozlišování součástí, příslušenství, věci hlavní a vedlejší, mají vliv právní a mimoprávní faktory reflektující danou dobu.

Dle autorova mínění je v novém občanském zákoníku pojem příslušenství upraven příliš široce (zásada *accessorium sequitur principale*), neboť dle § 510 odst. 1 je příslušenství věci vedlejší věc vlastníka u věci hlavní, je-li účelem vedlejší věci, aby se jí trvale užívalo společně s hlavní věcí v rámci jejich hospodářského určení. A dále dle § 511 jsou-li

Na internetových stránkách Bulletinu advokacie www.bulletin-advokacie.cz dále najdete recenze na tyto knihy:

Ladislav Koudelka:

Lichva – trestný čin a společenský jev

od prof. JUDr. DAGMAR ČISAŘOVÉ, DrSc.

K. Ronovská, V. Vitoul, J. Bílková a kol.:

Nové spolkové právo v otázkách a odpovědích

od Mgr. MICHALA JANOUŠKA

pochybnosti, zda je něco příslušenstvím věci, posoudí se případ podle zvyklostí. § 510 odst. 2 dále obsahuje vyvratitelnou domněnku, že se právní jednání a práva a povinnosti ohledně věci hlavní týkají i jejího příslušenství. Dle úpravy o. z. by tak dle autora příslušenství věci následovalo věc hlavní, a to nejen při prodeji, ale i při převodu vlastnictví či náhradě škody. Autor se však domnívá, že v tomto pojetí je úprava příslušenství v rozporu s jednou z hlavních myšlenek rekonstrukce, a to upřednostňování smluvní volnosti.

Dle autorova názoru by však bylo lepší, kdyby byla zohledněna nejen stránka objektivní (dle zvyklostí), ale také stránka subjektivní (vůle vlastníka a smlouva). V článku navrhuje výklad § 510 odst. 2, který by více odrážel zásady o. z., kdy osud věci hlavní sdílí bez dalšího pouze tzv. přirozené či kvalifikované příslušenství. Kritériem by byla hospodářská nesamostatnost a nezbytnost pro věc hlavní. Autor považuje zavedení této tzv. mezikategorie za nezbytné, ačkoliv nevyřeší všechna sporná místa. Například upozorňuje, že bude přibývat nových sporů ohledně posouzení, zda jde o příslušenství, či věc vedlejší.

JUDr. Bohumil Dvořák, Ph.D.:

Dvě poznámky k intertemporalitě

Právní rozhledy č. 6/2014,
str. 203-206.

U intertemporálních norem je velice důležité klást důraz na jejich správný výklad, aby mohla být aplikována příslušná úprava. Autor, soudce Obvodního soudu pro Prahu 9 a vědecký pracovník Právnické fakulty UK, se ve svém článku věnuje dvěma okruhům.

První okruh se vztahuje k právu hmotnému, a to, dle které úpravy mají být dokončena již zahájená řízení, jejichž výsledkem je konstitutivní rozhodnutí. Souvisejícím ustanovením je § 3028 odst. 2 o. z., jehož výklad odkazuje na použití nové úpravy. Dle autora je však takový výklad neudržitelný. Důvodů je několik. Učinná skutková zjištění mohou být nadbytečná či nedostatečná, což s sebou nese zvýšení nákladů, protahování

délky řízení i narušení důvěry účastníků ve spravedlivý proces.

Dále autor poukazuje také na deklaratorní rozhodnutí. Při použití analogie legis (upravenou v § 10 odst. 1 o. z.) na ně dopadá také § 3028 odst. 2, a tak v souvislosti s intertemporálními pravidly má být k rozhodnutím, ať již s konstitutivními, či deklaratorními účinky, přistupováno stejně. Autor uvádí také několik názorných příkladů.

I nadále tak má být postupováno podle dřívějších hmotněprávních předpisů. Autor dodává, že v mnoha případech bude dle nich postupováno i v řízeních zahájených po 1. 1. 2014. Dle jeho mínění navrhované řešení zcela respektuje dispoziční a projednávací zásadu a vyhovuje tak i z pohledu procesního práva.

Druhý okruh se zabývá procesním právem, kde je věnován prostor zejména prorogačním úmluvám, zda se účastník řízení zahájeného v letošním roce může dovolat prorogační úmluvy starší. Novelizovaný občanský soudní řád, kterého by se mělo pro nová řízení užít, obsahuje užší vymezení přípustnosti prorogačních dohod. Mnoha dohod původně uzavřených by se tak nešlo dovolat. Autor nepovažuje tento přístup za správný, dle jeho mínění novela občanského soudního řádu (zákon č. 293/2013 Sb.) problematiku přechodných ustanovení prorogačních smluv vůbec neřeší, a je třeba aplikovat obecné intertemporální zásady, obsažené v § 355 věta druhá občanského soudního řádu. Účinky prorogačních dohod uzavřených před 1. 1. 2014 by tak měly být zachovány i pro řízení zahájená po 1. 1. 2014.

Autor své názory opírá i o závěry A. Procházky, že ze zásady zákazu retroaktivity vyplývá nejen zásada ochrany nabytých práv, ale i princip ochrany minulých právních činů, které jsou chráněny i přesto, že dosud nezaložily žádné právní účinky. Dle autora lze tento závěr aplikovat i na prorogační úmluvy uzavřené před 1. 1. 2014.

Dle autora má prorogační úmluva jasnou procesní povahu, neboť jsou s ní spojeny procesní účinky. Avšak dle části tuzemské judikatury je hodnocena optikou práva hmotného, kdy pak je dovozena její absolutní neplatnost. Autor hodnotí takové stanovisko za překonané a hodné odmítnutí.

K dalším kolizním situacím může také dojít při posuzování přípustnosti procesních úkonů podle doby, kdy jsou v řízení uplatněny. Dle autorova mínění je pak východiskem konvalidace procesních úkonů, které byly učiněny v rozporu se starým právem, ale podle práva nového jsou již přípustné.

Mgr. Tomáš Pavlíček:

Některé aspekty odvolání v bagatelních věcech

Soudní rozhledy č. 3/2014,
str. 85-88.

Odvolání se řadí mezi řádné prostředky, má univerzální povahu. Autor, soudce okresního soudu, se ve svém příspěvku zaměřil na bagatelní spory, u kterých není odvolání přípustné.

Pokud je předmětem sporu peněžité plnění, které nepřevyšuje částku 10 000 Kč bez příslušenství, je spor označen za bagatelní a není proti němu přípustné odvolání. Nepřípustnost odvolání se u bagatelních věcí vztahuje výslovně pouze k rozhodnutí ve formě rozsudku, s výjimkou rozsudku pro zmeškání a pro uznání. Základem je § 202 odst. 2 o. s. ř. Hranice 10 000 Kč byla zvolena nahodile, z původních 2000 Kč byla zvýšena novelou o. s. ř. č. 7/2009 Sb. Rozhodování v bagatelních věcech klade zvýšené nároky na soudce, neboť rozhodují s vědomím, že proti rozsudku není možné odvolání.

Autor se zabývá situací, kdy původním předmětem sporu byla částka, která převyšovala bagatelní hranici, avšak následně došlo ke změně předmětu řízení a výše předmětu sporu se posunula pod bagatelní hranici. Rozhodujícím kritériem je stav, který byl ke dni rozhodnutí soudu prvního stupně. Mohou nastat dvě odlišné situace. Pokud bylo o částečném zpětvzetí žaloby rozhodnuto usnesením, které již nabylo právní moci, k rozhodujícímu dni bagatelní hranici spor nepřevyšuje, odvolání tak není přípustné. Ve druhém případě, pokud je o částečném zastavení žaloby rozhodnuto až v samotném rozsudku, k rozhodujícímu dni je částka dostatečná a odvolání přípustné je.

Při kumulaci nároků, které mají samostatný skutkový základ, je nutné přípustnost odvolání zkoumat ve vztahu k dílčímu nároku zvlášť. Pokud některý z těchto nároků daného limitu dosahuje, odvolání je přípustné. Pokud jsou všechny nároky spojeny do jednoho výroku, musí poučení o opravném prostředku uvádět, do jaké částky je odvolání možné.

Autor upozorňuje na rozdíl mezi odvoláním a dovoláním, kdy u odvolání není možné štěpení nároků. Pokud soud vyhověl žalobě jen zčásti, rozsudkem tak došlo k rozštěpení původně uplatňovaného práva na dvě práva se samostatným skutkovým základem. U odvolání

se jedná o celé rozhodnutí, u dovolání se pak hovoří o výroku, jednotlivých výrocích. Proto tedy částečné zamítnutí nároku nemá vliv při posuzování přípustnosti odvolání.

V poslední části příspěvku se autor zbývá dalšími souvisejícími otázkami. Dle § 202 odst. 2 o. s. ř. se k příslušenství pohledávky nepřihlíží. Příslušenství však může být žalováno samostatně. Je-li požadováno za předem určenou dobu, je tak posuzovaná částka daná. Pokud jde ovšem o plnění opakující se, plynoucí po dobu předem neurčenou (např. úrok z prodlení), pak se výpočet řídí pravidlem pětinasobku výše ročního plnění. Bagatelnost je pak posuzo-

vána s touto částkou. U nákladů řízení, které jsou tzv. závislým výrokem, u bagatelního sporu není přípustné odvolání ani do výroku o nákladech řízení, byť částku 10 000 Kč přesahují. Závěrem autor upozorňuje, že u nepeněžitěho plnění je odvolání přípustné i v případě, kdy hodnota nepeněžitěho plnění hranici bagatelnosti nepřesahuje, neboť § 202 odst. 2 o. s. ř. výslovně upravuje plnění peněžitě.

♣ Mgr. JAN MATES

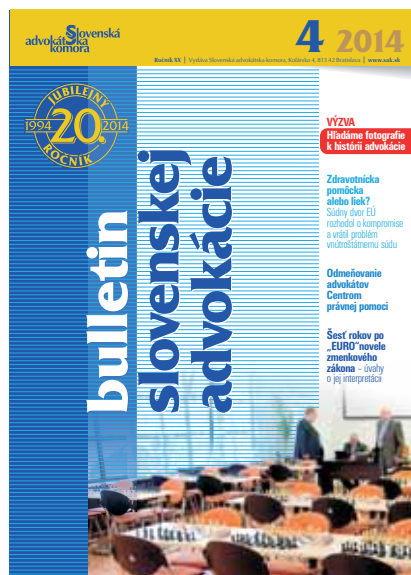
Bulletin slovenskej advokácie prináša...

č. 4/2014

JUDr. Jozef Kubala:

Zdravotnícka pomôcka alebo liek? Súdny dvor EÚ rozhodol o kompromise a vrátil problém vnútroštátnemu súdu

Autor v článku podrobnejšie analyzuje rozsudek Soudního dvora EU z 3. října 2013 ve věci Laboratoires Lyocentre, C-109/12, který se týkal podmínek a omezení plynoucích z práva Unie při klasifikaci výrobku jako léku, resp. zdravotnické pomůcky na trzích členských států EU a současně správního postupu při překlasifikování výrobku ze zdravotnické pomůcky na lék v rámci jednoho členského státu Unie. Součástí článku je i autorův pohled na pozitivní, ale i negativní důsledky, které s sebou rozhodnutí Soudního dvora ve věci Laboratoires Lyocentre, C-109/12 může přinést. Autor se v článku v neposlední řadě snaží poukázat i na význam a vliv rozhodnutí na apli-



kační praxi příslušných orgánů Slovenské republiky a současně správní aplikaci práva v souladu s interpretací práva Unie podanou Soudním dvorem EU v oblastech harmonizovaných s právem Unie.

Mgr. Veronika Adamková,
Mgr. Ľubica Ondrisová,
Mgr. Eduard Oravec:

Odmeňovanie advokátov Centrom právnej pomoci

Proces přiznávání odměny za právní zastupování advokátem, poskytujícím bezplatnou právní pomoc, může vzbuzovat nejasnosti, či dokonce nesprávnou aplikaci právních předpisů. V souvislosti s nárůstem zasílaných vyúčtování nákladů právního zastoupení advokátů za za-

stupování osob v materiální nouzi centrum využilo prostor, který mu poskytla Slovenská advokátní komora, na podání svého stanoviska k dané problematice. V první části článku je snahou autorů provázet čtenáře jednotlivými vývojovými etapami přiznávání náhrady nákladů právního zastoupení osob v materiální nouzi centrem i soudy. V druhé části se centrum věnuje klíčovým problémům, s kterými se setkává při rozhodování, a podává advokátům základní informace, směřující k zjednodušení procesu podávání vyúčtování a následně přiznávání náhrady nákladů právního zastoupení.

JUDr. Branislav Jablonka, PhD.,
JUDr. Juraj Lamačka, PhD.:

Šesť rokov po „EURO“ novele zmenkového zákona – úvahy o jej interpretácii

Autoři článku analyzují problematiku novely zákona směnečného a šekového, přijatého v souvislosti s přechodem slovenské koruny na euro. Poukazují na skutečnost, že jde o první novelu zákona směnečného a šekového po více než padesáti letech od jeho přijetí, a polemizují, zda byla novela vůbec potřebná. Autoři kritizují novelu, protože podle jejich názoru zasáhla nepříznivým způsobem do směnečnoprávních vztahů. Vzhledem k vícero možnostem jeho interpretace autoři v závěru nabízejí možnost jeho výkladu ústavně akceptovatelným způsobem.



z advokacie

SLOUPEK KARLA ČERMÁKA 66

Z ČESKÉ ADVOKACIE

Z kárné praxe 67

**Z jednání představenstva ČAK a ze společného
jednání ČAK a SAK 72**



Gabča dala ležku

Z titulků denního tisku jsem mnohdy notně na rozpacích. Když jsem četl, že Gabča dala ležku, chtěl jsem přijít věci na kloub.

Jednoduchá byla Gabča. Ukazovalo to na zdobnělinu dívčího jména. Ženská jména se teď zásadně zdobňují příponou -ča, na rozdíl od archaické přípony -ka, -inka, -ička či -unka. U maskulin se zdobňuje příponou -áč. Dobře to dokumentuje známé rčení „na Pavláči v mekáči mají suprahambáči“, což jsem již vloni interpretoval jako „v provozovně McDonald's v Praze na náměstí Ivana Petroviče Pavlova připravují chutné hamburgery“. Mamka je prostě nyní mamča a Rumcajs říká Mance Mančo. Gabča je tedy jasně Gabriela, dříve Gábina nebo Gábinka.

Obtížnější je to se slovesem „dát“ ve větě rozvíte použitým předmětem bez jakéhokoliv větného členu ve funkci doplňku. Sloveso „dát“ po doplňku přímo touží, a ptáme se tedy, komu čemu Gabča dala ležku, případně chápeme „dát“ jako „nechat“, a pak pátráme po nějakém významovém slovesu, třeba „vyprat“ nebo „zavolat“. Ještě v písni „Ach, synku, synku“ dal synek kolečko spravít, a ne že dal kolečko. My zkrátka cítíme, že Gabča má dát ležku vyžehlit, případně Jar-dovi, nebo že má dát s ležkou pokoj.

Nejhorší je, že nevíme, co je to ležka. Ležka by mohla být malá lež, ale to nedává smysl. Nakonec se ukázalo, že ležka je místo, z něhož se střílí puškou na terč v leže při biatlonu, kdežto stojča je místo, z něhož se střílí ve stoje. Hypotézu jsem ověřoval u jednoho studenta práv, který potvrdil, že dát ležku je podobné, jako dát občana, což neznamená darovat kolegovi učebnici občanského práva, ale udělat z tohoto předmětu zkoušku. Trochu jsem ještě brblal, proč se neříká občác a ležča, ale jinak jsem vzal na vědomí vývoj českého slangu studentského a sportovního. Sloveso „dát“ s prostým akusativem bez doplňku ve slangu znamená „splnit podmínky“, takže Gabriela splnila podmínky střelby vleže při biatlonovém sportovním závodě. Gabriele i studentovi ještě do datečně gratuluji, že to dali.

Nový význam slovesa „dát“ se ovšem jako náказа šíří i do jiných slangů, zejména do slangů zločinecko-politických. Už se neříká „udělat kasu“, ale „dát kasu“, což znamená úspěšně vyloupit spořitelnu. Ten, kdo „něco dal“, obvykle i „na něco dosáhne“ (na rozdíl od archaického „něčeho dosáhne“). Jako ten študáč, co dal občác, dosáhl na diplomáč, tak třeba posláč dal volby, čímž dosáhl na poslanecký mandáč. Když podnikáč dá losověč, dosáhne na státní zakázku, když advokáč dá zprošťováč, dosáhne na balík, a když Puťáč dá totáč, dosáhne nejen na Krymáč, ale na celou Ukrajinču od Doněcku až po Aš.

Vrcholem abstrakce je dát „to“. „Dalas to?“ „Dala“ – štěbetají děvčata po tramvajích jako lašťovičky. Ted' už tuším, co to znamená.

Zatímco slang nové generace posloucháme s úsměvem, jurodivý slang nositelů svatojiřských lentoček (stužek) na ruském vyslanectví v Praze nás znepokojuje.

Rusko patří k euroamerické civilizaci, ale ne k západoevropské kultuře. Jeho politika a kultura jsou východoevropské. Politik Ivan Hrozný, moskevský kníže a od r. 1547 první ruský car, založil moskalské samoděržaví, a byl to násilník v životě veřejném i soukromém. A po něm Boris Godunov, četní Lžidimitrijové, Kateřiny, Mikulášové, Alexandři, Lenin, Stalin, Brežněv. Pořád totéž. Despocie, násilí, vraždy, okupace, teror, deportace, vyhazování celých skupin obyvatelstva. A teď? Putin. Ruská kultura je něco jiného než kultura politická. Puškin, Lermontov, Gogol, Dostojevský, Tolstoj, Čechov, Bulgakov, Pasternak, Solženicyn. Mnozí z nich byli psanci ve své vlastní zemi.

Východ je tam, kde se říká psovi sabáka a koňovi lóšad'. Hranice leží zhruba na Donu. Největší geopolitické katastrofy v 19., 20. i 21. století nastaly vždy, když se sabáka cpala přes Dněpr, Dněstr, Vislu a Odru až za Labe.

Naši putinohujeři v čele s Klausem a Vyvadilem by si měli jazykový test na sabáku zopakovat. Mohli by si vzpomenout i na osudy známých ruských totalitářů, jako byli Zinovjev, Kameněv (popravení), Trockij (zavražděn) a Frunze (usmrčen léčbou). Jejich čeští epigoni Slánský, Clementis, Laušman a Gottwald nedopadli o nic líp. To nejsou příběhy revoluce, která požívá své vlastní děti, nýbrž mafie a jejich zákonů omerty a vendety.

Já si moc nehvzdám ani jako advokát. Advokacie se stala po-bočkou Nejvyššího a Vrchního státního zastupitelství. Všichni se drží omerty a přemýšlejí o vendetě. Akční výbory po r. 1948 taky konečně zredukovaly nadměrné počty advokátů a zvýšily tím konkurenceschopnost našeho těžkého průmyslu. Jeden z prvních předsedů advokacie po komunistickém puči byl prokurátor. „Právní bitvy“ zuřící teď mezi prokurátory v různých barvách talárů, toť přímo hrdinský epos současné české advokacie. Kdo to dá, a na co dosáhne?

Zbývá už jen vzpomínka na Pussy Riot. „Bogorodica, Putina progoni!“ A tu máš Sibiř! Frunze dobyl pro sovětské Rusko Krym v r. 1920, a v r. 1925 umřel v moskevském špitále na špatné zažívání ve čtyřiceti. Jeho lékaři ho na věčnost záhy následovali. A proti totáči lze bojovat nejen mankem v samoobsluze, ale i státními zástupci v advokátním taláru.

Nuže, naši putihujeři, je o čem přemýšlet! O Frunzem, o Solženicynovi i o té jurodivé sabáce na lóšadi. Nebo i o Rittigovi? Prožeň je, bohorodičko, všechny!

Květen 2014

♣ KAREL ČERMÁK

Z kárné praxe

Je kárným proviněním, jestliže advokát uzavře smlouvu o úschově bez písemné formy a navíc, když předmět úschovy vyplatí, aniž by byly dohodnuté podmínky splněny.

Rozhodnutí kárného senátu kárné komise České advokátní komory ze dne 29. 6. 2012, sp. zn. K 89/2011

Kárně obviněná Mgr. et. Bc. L. N., DiS., advokátka, se dopustila kárného provinění tím, že

v souvislosti s kupní smlouvou ze dne 5. 1. 2011 uzavřelou mezi prodávající B., s. r. o., a kupující C. D. uzavřela smlouvu o úschově, která neměla písemnou formu, na základě níž převzala od C. D. na svůj účet do úschovy částku 450 743 Kč, kterou vyplatila prodávající ve třech splátkách, a to dne 17. 1. 2011 ve výši 70 000 Kč, dne 1. 2. 2011 ve výši 300 000 Kč a dne 22. 2. 2011 ve výši 80 743 Kč, aniž by byly splněny dohodnuté podmínky výplaty úschovy,

tedy

- nechránila práva a oprávněné zájmy klienta a neřídila se jeho pokyny,
- při výkonu advokacie nejednala čestně a svědomitě,
- při výkonu advokacie nepostupovala tak, aby nesnižovala důstojnost advokátního stavu, když za tím účelem nedodržovala pravidla profesionální etiky ukládající jí
 - povinnost všeobecně poctivým, čestným a slušným chováním přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu,
 - povinnost plnit převzaté závazky,
 - povinnost peníze a jiné hodnoty, které převzala ke stanovenému účelu, opatrovat s péčí řádného hospodáře a nepoužít je jinak než ke stanovenému účelu,
 - povinnost při provádění úschov jiného majetku klienta postupovat podle příslušných právních a stavovských předpisů, když neuzavřela smlouvu o úschově v písemné formě,

čímž

porušila ust. § 16 odst. 1, 2 a § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1, 2, čl. 9 odst. 2 a čl. 9a Pravidel profesionální etiky ve spojení s čl. 1 odst. 1 usnesení představenstva ČAK č. 7/2004 Věstníku, o provádění úschov peněz, cenných papírů nebo jiného majetku klienta advokátem.

Za to se jí podle § 32 odst. 3 písm. d) zák. č. 85/96 Sb. o advokacii, v platném znění, ukládá kárné opatření

dočasný zákaz výkonu advokacie na dobu jednoho roku.

Kárně obviněná je povinna zaplatit České advokátní komoře částku 3000 Kč jako náhradu nákladů kárného řízení.

Náhrada nákladů řízení je splatná na účet České advokátní komory do 15 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

Z odůvodnění:

Předseda kontrolní rady České advokátní komory jako kárný žalobce podal na kárně obviněnou dne 21. 7. 2011 kárnou žalobu vedenou pod sp. zn. K 89/2011 pro skutek popsany ve výrokové části tohoto rozhodnutí.

Kárný žalobce v odůvodnění kárné žaloby uvedl, že má za to, že kárně obviněná výše popsáním jednáním porušila povinnosti advokáta stanovené jí v § 16 odst. 1, 2 a § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1, 2, čl. 9 a čl. 9a Pravidel profesionální etiky ve spojení s článkem 1 odst. 1 usnesení představenstva ČAK č. 7/2004 Věstníku, o provádění úschov peněz, cenných papírů nebo jiného majetku klienta advokátem, a to závažně ve smyslu ustanovení § 32 odst. 2 zákona o advokacii.

Kárně obviněná se ke kárné žalobě vyjádřila dne 9. 8. 2011 prostřednictvím svého advokáta JUDr. Z. K., který na obhajobu kárně obviněné uvedl, že peníze nepřevzala při výkonu advokacie, ale šlo o její soukromou aktivitu, když peníze přijala na svůj soukromý účet a za roli prostředníka neúčtovala žádnou odměnu, když právě úplata je pojmovým znakem pro posouzení, zda jde či nejde o poskytování právní pomoci. Advokát kárně obviněné proto navrhl, aby kárný senát kárně obviněnou zprostil kárné žaloby podle § 23 písm. c) kárného řádu, když skutek, pro nějž byla kárná žaloba podána, není kárným proviněním. Ke svým osobním poměrům kárně obviněná prostřednictvím JUDr. Z. K. uvedla, že je svobodná, bezdětná, je vlastníci jedné ideální poloviny rodinného domu a její zdravotní stav je dobrý, s výjimkou nošení dioptrických brýlí.

Předsedkyně kárného senátu nařídila k projednání věci jednání na den 18. 11. 2011. Kárně obviněná se k jednání dostavila a souhlasila s tím, aby bylo jednáno v nepřítomnosti jejího advokáta JUDr. Z. K., který se omluvil.

Při jednání kárného senátu se kárně obviněná ke kárné žalobě do protokolu vyjádřila tak, že chtěla vyhovět svému známému, který ji požádal, zda by na její účet nemohla přijít nějaká platba, neboť společnost B., s. r. o., jejímž je jednatelem, momentálně nedisponuje žádným bankovním účtem. Kárně obviněná se dále hájila tak, že o právním důvodu platby nic nevěděla, pouze to, že by se mělo jednat o cca 400 000 Kč, a že platby pro tuto společnost přijímala opakovaně už v minulosti na svůj účet, na který jí chodí jak platby soukromé, tak i palmární odměny související s výkonem advokacie. Až z výpisu z bankovního účtu zjistila, že odesílatelem platby byla stěžovatelka C. D. Kárně obviněná připustila, že si stěžovatelka C. D. u ní telefonicky příjem peněz ověřovala. Dále kárně obviněná přiznala své pochybení v tom smyslu, že nijak nekontrolovala splnění podmínek pro výplatu peněz společnosti B., s. r. o., neboť jejímú jednatelem panu E. F. bezmezně věřila, neboť je jejím dlouholetým kamarádem a v podstatě ho považuje za osobu blízkou.

Dále při tomto jednání kárného senátu konstatovala jeho předsedkyně obsah celého kárného spisu.

Z výpisů z matriky ze dne 15. 4. 2011, 23. 5. 2011, 18. 7. 2011, 16. 11. 2011 byly zjištěny základní údaje o kárně obviněné advokátce, zejména, že vykonává advokacii samostatně od 16. 4. 2010, činnost jí nebyla pozastavena, nebyla

vyškrtnutá ze seznamu advokátů a dosud nebyla postižena žádným kárným opatřením.

Dále byla jako listinný důkaz čtena stížnost C. D. ze dne 8. 4. 2011, v níž stěžovatelka uvedla, že kupovala nemovitost a kupní cena měla být uhrazena na účet kárně obviněné s tím, že advokátka peníze vyplatí straně prodávající po vkladu kupní smlouvy do katastru nemovitostí. Stěžovatelka dohodnutou kupní cenu zaslala na účet kárně obviněné, uvedený v kupní smlouvě, a to částečně z vlastních a částečně z úvěrových finančních prostředků. Katastrální úřad však svým rozhodnutím návrh na vklad jejího vlastnického práva do katastru nemovitostí zamítl. Od kupní smlouvy ihned odstoupila a po kárně obviněné advokátce požadovala vrácení kupní ceny, konkrétně částky 450 742,96 Kč. Kárně obviněná jí však telefonicky sdělila, že peníze již převedla prodávajícímu. Na závěr své stížnosti paní C. D. uvádí, že je v situaci, kdy nemá ani nemovitost, ani peníze a navíc splácí úvěr, který si na koupi nemovitosti vzala.

Do vyjádření ke stížnosti ze dne 27. 4. 2011 kárně obviněná napsala, že v této kauze nevystupovala jako advokát, ale jako soukromá fyzická osoba, nebyla právním zástupcem prodávajícího, pouze převzala na svůj osobní účet peníze v rámci ochrany kupující, že její peníze nepřijdou na neprůhledný účet a aby měla jistotu, že vše proběhne v pořádku. Kárně obviněná dále ve svém vyjádření ke stížnosti uvedla, že stěžovatelka C. D. zřejmě špatně pochopila literu kupní smlouvy. Peníze vyplatila hotově jednateli prodávající společnosti poté, co byl návrh na vklad na příslušný katastr podán, a poté, co jí jednatel E. F. k výplatě peněz vyzval. Kupní smlouvu ani návrh na vklad nevypracovávala. Žádnou odměnu za přijetí a vydání kupní ceny neobdržela. Necítí tedy žádnou vinu a odpovědnost za to, že kupní smlouva nebyla zavkládována a kupující a prodávající si spor ohledně vrácení kupní ceny mají řešit mezi sebou bez její účasti. Smlouva o advokátní úschově sepsána nebyla. Kárně obviněná dle jejího názoru splnila, co jako soukromá osoba měla, nepovažuje své jednání za protiprávní, ani nijak znevažující povolání advokáta.

Stěžovatelka svým přípisem ze dne 29. 9. 2011 k dotazu předsedkyně senátu sdělila, že jí k uvedenému dni nebyla kupní cena vrácena, a to ani od kárně obviněné, ani od prodávající společnosti.

Dále byl při jednání kárného senátu konstatován obsah listinných důkazů, které ke své stížnosti v příloze připojila stěžovatelka. Z článku III. kupní smlouvy uzavřené dne 5. 1. 2011 mezi společností B., s. r. o., na straně prodávající a stěžovatelkou C. D. na straně kupující bylo zjištěno, že kupující uhradí druhou část kupní ceny 450 000 Kč prodávající do 25. 1. 2011, převodem na účet Mgr. L. N., advokátky. Kupní cena bude prodávající vyplacena po vkladu kupní smlouvy do katastru nemovitostí. Proávající prohlašuje, že se zaplacením kupní ceny takto souhlasí. Z výpisu pořadové číslo 2 ze dne 8. 2. 2011 bylo zjištěno, že stěžovatelka C. D. jako majitelka účtu dne 10. 1. 2011 převedla částku 70 000 Kč na účet, jehož číslo bylo uvedeno v čl. III. shora citované kupní smlouvy. Dále byla k důkazu přečtena dvě oznámení stavební spořitelny ze dne 24. 1. 2011 o výplatě z překlenovacího úvěru stěžovatelky C. D.

na účet příjemce Mgr. L. N. Přípisem ze dne 27. 1. 2011 sděluje katastrální úřad účastníkům vkladového řízení, že přezkoumal předložený návrh na povolení vkladu včetně připojené kupní smlouvy a zjistil, že jejich obsah je neurčitý a nesrozumitelný. Následovalo rozhodnutí tohoto katastrálního úřadu, kterým pod stejným číslem jednacím dne 25. 2. 2011 návrh na vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí zamítl. Dále byl k důkazu konstatován přípis advokátky JUDr. A. K. ze dne 8. 3. 2011 adresovaný kárně obviněné, v němž ji tato v zastoupení stěžovatelky vyzývá k vrácení kupní ceny. Dopis obdobného obsahu obsahující výzvu k vrácení kupní ceny zaslala JUDr. A. K. téhož dne i prodávající společnosti B., s. r. o. Z příjmových pokladních dokladů, jejichž kopie kárně obviněná předložila ke svému vyjádření ke stížnosti, se zjistilo, že kárně obviněná dne 17. 1. 2011 vyplatila společnosti B., s. r. o., na hotovosti částku 70 000 Kč, dne 1. 2. 2011 částku 300 000 Kč a dne 22. 2. 2011 částku 80 743 Kč.

Protože provedené důkazy nepokládá kárný senát za dostatečné pro to, aby mohl z dosavadních skutkových zjištění učinit spolehlivý závěr o tom, zda smlouva o advokátní úschově byla uzavřena v ústní formě, či zda nebyla uzavřena vůbec, odročil jednání za účelem vyžádání podrobnějších informací formou odpovědi na položené otázky stěžovatelce C. D. a jednateli prodávající společnosti panu E. F.

Na dalším jednání kárného senátu dne 3. 2. 2012, jehož se kárně obviněná opět účastnila, bylo čteno k důkazu podání jednatele E. F. ze dne 18. 1. 2012, v němž uvedl, že kontaktoval kárně obviněnou telefonicky s žádostí, zda by pro něho mohla přijmout peníze, neboť zrovna nemá bankovní účet. O právní pomoc kárně obviněnou nežádal a kárně obviněná o jeho obchodu s paní C. D. (se stěžovatelkou) nic nevěděla. Nebylo to poprvé, kdy kárně obviněná pro pana E. F. takto peníze na svůj účet přijímala. Kárně obviněná pana E. F. kontaktovala, jakmile jí přišel na účet větší obnos peněz s poznámkou, že odesílatelem je paní C. D. Dotazovaný E. F. dále uvedl, že kárně obviněné sdělil, že se jedná o platbu, kterou očekával, a že od téže odesílatelky přijdou ještě další peníze, a že podniká vše potřebné, aby mu kárně obviněná peníze mohla v hotovosti vyplatit. Kupní smlouvu si sepisoval sám, číslo účtu kárně obviněné znal z dřívějšíka. Kárně obviněné smlouvu po sepsání neukázal, ta se na ni ptala, až když ji začala obtěžovat stěžovatelka C. D. Kupní smlouvu však již k dispozici neměl, všechna její vyhotovení odeslal na katastrální úřad a v počítači si smlouvu neuložil. Uvedl, že chtěl, aby mu kárně obviněná peníze vyplatila, neboť je potřeboval na další sjednaný obchod. Závěrem dodal, že pro něho kárně obviněná udělala laskavost, a že ho nikdy nenapadlo, že by jí tím mohl způsobit problém. Nevnímá ji totiž jako advokátku, ale jako člověka, kterého má rád a věří mu a nechce ho zatahovat do problémů, které se ho netýkají.

Stěžovatelka na otázky položené kárným senátem písemně odpověděla až po urgenci, takže její podání ze dne 5. 3. 2012 bylo čteno až na dalším jednání kárného senátu dne 29. 6. 2012, kterého se účastnila kárně obviněná i její advokát. Stěžovatelka C. D. napsala, že zástupce prodávající společnosti jí sdělil, že kupní smlouvu bude připravovat jejich právníčka, se kterou spolupracují. Její jméno neuvědl.

Následně byl návrh kupní smlouvy stěžovatelce zaslán prodávající společností. V návrhu smlouvy již bylo ujednáno, že kupní cena bude uhrazena na účet kárně obviněné advokátky, kde finanční prostředky budou deponovány do doby, než bude kupní smlouva zavkládována. S kárně obviněnou nikdy osobně nejednala, neboť šlo o právníka, kterého zajistil prodávající, ale z telefonického kontaktu bylo zřejmé, že kárně obviněná o smlouvě ví, že smlouvu vypracovává a přijetí peněz nikdy nezpochybnila. Převod kupní ceny na účet kárně obviněné iniciovala strana prodávající. Stěžovatelka uvítala, že kupní cena bude uložena do doby přepisu vlastnického práva na katastru u advokáta, a že nepůjde přímo na účet prodávajícího. Při sepsu kupní smlouvy stěžovatelka nebyla, kárně obviněné však dvakrát telefonovala, jednou ohledně odeslané částky 70 000 Kč a podruhé, když potřebovala znát IČ kárně obviněné pro účely čerpání úvěru. JUDr. A. K. stěžovatelku při koupi nemovitosti nezastupovala, na tu se obrátila až následně, když vznikl problém, a žádala poskytnutí právní pomoci při jeho řešení. Přes opakované výzvy nebyla stěžovatelce kupní cena ani její část doposud nikým vrácena. Podala trestní oznámení. Dále ve svém podání zmínila, že ji v červenci 2011 telefonicky kontaktoval jednatel prodávající společnosti, pan E. F., a naléhal na ni, aby stížnost proti kárně obviněné stáhla.

Kárný senát si dále z vlastní iniciativy vyžádal zprávu Policie ČR o tom, jakým způsobem bylo vyřízeno trestní oznámení stěžovatelky. Policie dne 15. 6. 2012 sdělila, že vede trestní řízení pro podezření ze spáchání pokračujícího zločinu podvodu dle ustanovení ust. § 209 odst. 1, 5 písm. a) trestního zákoníku, nyní ve stadiu prověřování skutečnosti nasvědčujících spáchání tohoto zločinu. Prověřováno je více dílčích útoků, kdy skutek popsany v trestním oznámení C. D. je jedním z nich.

Po zhodnocení těchto důkazů dospěl kárný senát k závěru, že kárná žaloba je důvodná a že skutek se stal tak, jak je popsán ve skutkové větě výroku rozhodnutí. Jednání kárně obviněné kvalifikoval kárný senát ve shodě s kárnou žalobou jako závažné porušení § 16 odst. 1, 2 § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1, 2 a čl. 9 odst. 2 a článkem 9a Pravidel profesionální etiky advokátů ČR ve spojení s článkem 1 odst. 1 usnesení představenstva ČAK č. 7/2004 Věstníku, o provádění úschov peněz, cenných papírů nebo jiného majetku klienta advokátem, a to závažné ve smyslu ustanovení § 32 odst. 2 zákona o advokacii.

Po skutkové stránce dospěl kárný senát k závěru, že byla uzavřena smlouva o advokátní úschově kupní ceny v ústní formě. Tam, kde se obsahově rozcházela tvrzení stěžovatelky a jednatele prodávající společnosti, musel se kárný senát vypořádat s mírou jejich věrohodnosti. Pokud jde o pana E. F., tj. jednatele prodávající společnosti, pak jeho písemné podání hodnotil kárný senát rezervovaně s tím, že je ke kárně obviněné v blízkém přátelském vztahu a mohl být tudíž veden snahou odpovídat na dotazy kárného senátu tak, aby kárně obviněné co nejvíce pomohl. Naproti tomu stěžovatelka nemá ke kárně obviněné žádný vztah a lze tudíž usuzovat na její nezaujatost ve věci. Kárný senát tedy uvěřil stěžovatelce v tom, že kárně obviněná kupní smlouvu vypracovávala, že věděla, že přijímá do úschovy kupní cenu

na koupi nemovitosti a věděla, že výplata peněz prodávající společnosti je vázána na splnění podmínky, kterou je vklad vlastnického práva stěžovatelky ke kupovaným nemovitostem do katastru nemovitostí. V tomto smyslu se v podstatě usvědčila i sama kárně obviněná, když ve své výpovědi před kárným senátem dne 8. 11. 2011 uvedla, že nekontrolovala, zda podmínky pro výplatu peněz jsou splněny, neboť panu E. F. věřila. Tímto svým prohlášením kárně obviněná nepřímo připustila, že věděla, že výplata peněz je vázána na splnění podmínek.

Pokud jde o míru zavinění kárně obviněné, nebyl prokázán úmysl a kárný senát dospěl k závěru, že kárně obviněná se dopustila hrubé nedbalosti, když si neověřila, zda podmínky pro výplatu uschované kupní ceny straně prodávající jsou splněny.

Při úvaze o uložení kárného opatření přihlédl kárný senát podle ust. § 24 odst. 2 vyhl. č. 244/1996 Sb. (advokátní kárný řád) zejména k povaze skutku a jeho následkům, k okolnostem, za nichž byl spáchán, k osobě kárně obviněné, k míře jejího zavinění a k jejím osobním poměrům a dospěl k závěru, že jako přiměřené se jeví uložení kárného opatření dočasného zákazu výkonu advokacie na dobu jednoho roku.

Závažnost skutku je vysoká, neboť jednání kárně obviněné je porušením základních zásad výkonu advokacie a její jednání je způsobilé narušit důvěru veřejnosti v advokacii jako celek. Příslušníci advokátního stavu jsou povinni plnit veškeré převzaté závazky, tedy nejen závazky vyplývající bezprostředně z výkonu advokacie, ale i závazky ve sféře svého soukromého života. Následkem jednání kárně obviněné je značná majetková újma na straně stěžovatelky, která je nucena splácet úvěr, za který nezískala žádné věcné protiplnění, když se nestala majitelkou nemovitostí, jež měla zájem koupit. Vedle úvěrové zátěže pak stěžovatelka přišla i o vlastní finanční úspory ve výši 70 000 Kč.

Vzhledem k vysoké závažnosti jednání kárně obviněné měl kárný senát na výběr v podstatě jen mezi dvěma alternativami kárného opatření, a to dočasným zákazem výkonu advokacie a vyškrtnutím ze seznamu advokátů, tak, jak uložení tohoto nejpřísnějšího kárného opatření navrhoval ve své závěrečné řeči kárný žalobce. Kárný senát však ve prospěch kárně obviněné hodnotil její dosavadní kárnou bezúhonnost, dále to, že se jedná o mladou začínající advokátku, která teprve sbírá profesní zkušenosti, a lze tudíž očekávat, že po uplynutí doby jednoho roku bude její morální způsobilost vykonávat advokacii obnovena, tedy, že narušení důvěry v etické chování kárně obviněné není trvalé. Dále kárný senát významnou měrou hodnotil skutečnost, že kárně obviněná nejednala úmyslně, ale v nedbalosti, a že si svěřené peníze neponechala pro svoji vlastní potřebu, tedy že je nezpronevěřila, ale že je vyplatila straně oprávněné, byť předčasně a bez naplnění dohodnutých podmínek. Kárný senát se tedy rozhodl dát kárně obviněné šanci, aby se z tohoto kárného řízení poučila a napříště se po uplynutí dočasného zákazu výkonu advokacie obdobného jednání již vyvarovala.

Proti uvedenému kárnému rozhodnutí podali kárně obviněná i kárný žalobce odvolání, která odvolací kárný senát odvolací kárné komise ČAK svým rozhodnutím K 89/2011 ze dne 13. 11. 2012 zamítl a napadené kárné rozhodnutí potvrdil.

V odůvodnění odvolací kárný senát konstatoval výrok prvořadného kárného rozhodnutí a dále uvedl:

Proti tomuto rozhodnutí podala kárně obviněná svým podáním ze dne 23. 8. 2012, doručeným České advokátní komoře dne 29. 8. 2012, odvolání, kterým napadá výrok kárného rozhodnutí v celém rozsahu.

Dále proti tomuto rozhodnutí podal odvolání dne 31. 8. 2012 rovněž kárný žalobce.

Ve svém odvolání kárně obviněná uvedla, že na její jednání není možno vztáhnout zákon o advokacii, jelikož v dané věci nevystupovala jako advokátka, jednak z toho důvodu, že neposkytovala svoji pomoc úplatně, a dále, že neměla ani s jedním z účastníků uzavřenou smlouvu o poskytování právní pomoci, a to ani ústně. Dále namítá nesprávné hodnocení písemných vyjádření stěžovatelky a jednatele společnosti B., s. r. o. V rámci právního hodnocení skutkového stavu poukazuje na rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Cdo 4053/2010 ze dne 28. 3. 2012.

Kárný žalobce se k odvolání kárně obviněné písemně nevyjádřil.

Předseda odvolacího kárného senátu dle ust. § 27 odst. 1 vyhl. 244/1996 Sb., advokátního kárného řádu, nenařídil jednání k projednání tohoto odvolání, neboť k řádnému posouzení věci není nezbytné jednání nařizovat.

Nejprve se odvolací senát zabýval oprávněností a účinností podaných odvolání z hlediska osoby odvolatele.

Napadené kárné rozhodnutí dle doručky založené ve spise převzala kárně obviněná dne 15. 8. 2012 a její právní zástupce JUDr. Z. K. dne 16. 8. 2012. Odvolání pak bylo podáno na poštu dne 28. 8. 2012, tedy v zákonné lhůtě. Kárnému žalobci pak dle poznámky ve spise byla kárná žaloba doručena dne 20. 8. 2012 a odvolání bylo podáno dne 31. 8. 2012.

Odvolací kárný senát přezkoumal poté napadené rozhodnutí s ohledem na podaná odvolání v celém rozsahu a přezkoumal rovněž i správnost řízení tomuto rozhodnutí předcházejícího, přičemž přihlížel i k vadám, které nejsou odvoláním vytýkány, pokud mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a to vše v souladu s § 28 citované vyhlášky č. 244/1996 Sb., a neshledal odvolání kárně obviněné ani kárného žalobce důvodnými.

Při jednání kárného senátu dne 18. 11. 2011 a dne 29. 6. 2012, kdy bylo vydáno napadené kárné rozhodnutí, byly provedeny všechny potřebné důkazy a kárný senát z provedených důkazů správně zjistil skutkový stav.

Odvolací kárný senát pak z provedených důkazů poukazuje zejména na obsah stížnosti stěžovatelky, která sděluje, že z kupní smlouvy, kterou uzavřela, měla uhradit kupní cenu převodem na účet advokátky – kárně obviněné, která pak složenou částku měla vyplatit po vkladu kupní smlouvy do katastru nemovitostí. To odpovídá i textu uzavřené kupní smlouvy ze dne 5. 1. 2011. Dále odvolací kárný senát poukazuje na vyjádření kárně obviněné ze dne 27. 4. 2011, kde uvádí, že peníze převzala nestranně na svůj osobní účet v rámci ochrany kupující, aby peníze nepřišly na neprůhledný účet a aby měla jistotu, že vše proběhne v pořádku. Toto vyjádření kárně obviněné je v příkrém rozporu s výpovědí kárně obviněné při jednání kárného senátu dne 18. 11. 2011,

kde uvádí, že jednatel společnosti B., s. r. o., ji kontaktoval, zda by nemohla přijmout platbu, přičemž jí nesdělil žádné podrobnosti k původu platby. Je zcela nevěrohodné tvrzení kárně obviněné o přijetí peněz z důvodu, aby nepřišly na neprůhledný účet, když nakonec peníze vyplácela jednatelem společnosti B., s. r. o., v hotovosti.

Rovněž tak lze dát jednoznačně za pravdu kárnému senátu prvního stupně, pokud v napadeném rozhodnutí uvádí, že kárně obviněná sama uvedla při jednání kárného senátu dne 18. 11. 2011, že splnění podmínek pro výplatu peněz nekontrolovala, ač jí jednatel firmy B., s. r. o., sdělil, že podmínky pro jejich výplatu jsou splněny, a správně z toho dovozuje, že kárně obviněná porušila podmínky výplaty peněz.

Kárný senát prvního stupně dále správně dovedl, že není důvodu nevěřit stěžovatelce v tom, že po odeslání první částky 70 000 Kč se spojila s kárně obviněnou, aby se ujistila, že na její účet došla částka 70 000 Kč, přičemž kárně obviněná jí sdělila, že s firmou B., s. r. o., spolupracuje a dokonce i k její žádosti jí sdělila kárně obviněná své IČ pro potřeby stavební spořitelny k odeslání částek představujících kupní cenu.

Zcela nevěrohodné a rozporuplné se pak jeví i vyjádření kárně obviněné ze dne 27. 4. 2011 potud, že na jedné straně uvádí, že předmětnou kupní smlouvou nedisponuje, avšak na druhou stranu se odvolává na to, že vše proběhlo, jak bylo v kupní smlouvě ujednáno, a stěžovatelka špatně pochopila literu smlouvy, a zároveň uvádí, že peníze vyplatila jednatelem společnosti B., s. r. o., poté, co byl návrh na vklad na příslušný katastr podán.

Obhajoba kárně obviněné spočívající v tvrzení, že kárně obviněná jako advokátka s právními vzděláními a po složení advokátních zkoušek převezme finanční částku na svůj bankovní účet od neznámé osoby z důvodu, který jí není znám a vyplatí ji v hotovosti třetí osobě, aniž zná důvod, proč ji má vyplácet, je zcela nevěrohodná a je vyvrácena zmíněnými listinami, tedy zejména uzavřenou kupní smlouvou, stížností stěžovatelky, odpovědí stěžovatelky na otázky, jakož i samotným vyjádřením a výpovědí kárně obviněné.

Odvolací kárný senát tedy dospěl k závěru, že kárný senát provedl všechny potřebné důkazy a tyto důkazy správně hodnotil a vyvodil z nich i správná skutková zjištění o tom, že kárně obviněná převzala ve výroku uvedené finanční částky v souvislosti s uzavřenou kupní smlouvou a částky vyplatila bez dodržení podmínek uvedených v této kupní smlouvě. Svědčí o tom i vyjádření stěžovatelky, že žádala kárně obviněnou o sdělení identifikačního čísla pro potřeby spořitelny, která vyplácela příslušné finanční částky na účet kárně obviněné. Ostatně i z bankovního výpisu muselo být kárně obviněné zřejmé, že peníze přišly od stavební spořitelny, a nikoliv od stěžovatelky, jak kárně obviněná v rozporu se skutečností uvádí ve svém vyjádření ke stížnosti ze dne 27. 4. 2011.

Tvrzení kárně obviněné, že v dané věci nevystupovala jako advokátka, neodpovídá zjištěnému skutkovému stavu, když v předmětné kupní smlouvě je výslovně jako advokátka označena, a pro výplatu peněz od stavební spořitelny sděluje své identifikační číslo stěžovatelce a rovněž pak od sta-

vební spořitelny peníze na svůj účet přijímá. Na této skutečnosti nic nemění ani vyjádření kárně obviněné, že nepřijala od stěžovatelky ani druhého účastníka kupní smlouvy odměnu za svoji činnost. Nutno zdůraznit, že tak, jak je uvedeno shora, je zcela nevěrohodné tvrzení kárně obviněné o tom, že by stěžovatelku upozornila, že ve věci nevystupuje jako advokát, neboť za této situace by nepochybně stěžovatelka v souladu s kupní smlouvou nezaslala kupní cenu právě kárně obviněné jako advokátce se stanovenými podmínkami výplaty.

Kárný senát tedy správně dospěl k závěru, že kárně obviněná se dopustila skutku popsaného ve výroku napadeného rozhodnutí, čímž porušila ust. § 16 odst. 1, 2 a § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1, 2, čl. 9 odst. 2 a čl. 9a Pravidel profesionální etiky, ve spojení s čl. 1 odst. 1 usnesení představenstva ČAK č. 7/2004 Věstníku, o provádění úschov peněz, cenných papírů nebo jiného majetku klienta advokátem. V této souvislosti lze poznamenat, že smlouva o úschově nemůže být uzavřena ústně.

K podanému odvolání kárně obviněné, jakož i odvolání kárného žalobce, dále odvolací senát přezkoumal i závěr

kárného senátu o uložení kárného opatření. Ani zde neshledal odvolací kárný senát pochybení. Kárný senát správně hodnotil kárné provinění kárně obviněné jako vysoce závažné a pouze skutečnost, že kárně obviněná se doposud nedopustila žádného kárného provinění a jedná se o začínající advokátku, vedla kárný senát k uložení kárného opatření pouze dočasněho zákazu výkonu advokacie. Z těchto důvodů také považuje odvolací kárný senát odvolání kárného žalobce za nedůvodné a kárné opatření vyškrtnutí ze seznamu advokátů, navrhané kárným žalobcem při jednání kárného senátu dne 29. 6. 2012 za nepřiměřeně přísné právě s ohledem na dosavadní bezúhonnost kárně obviněné, jakož i její dosavadní nezkušenost. V této souvislosti však odvolací kárný senát musí dodat, že vyjádření kárně obviněné, že se v celé záležitosti cítí sama nejvíce poškozenou, neodpovídá realitě a kárně obviněná by tento postoj měla zásadně přehodnotit, když svým evidentním pochybením zavinila příčinu k důvodné stížnosti na advokáta.

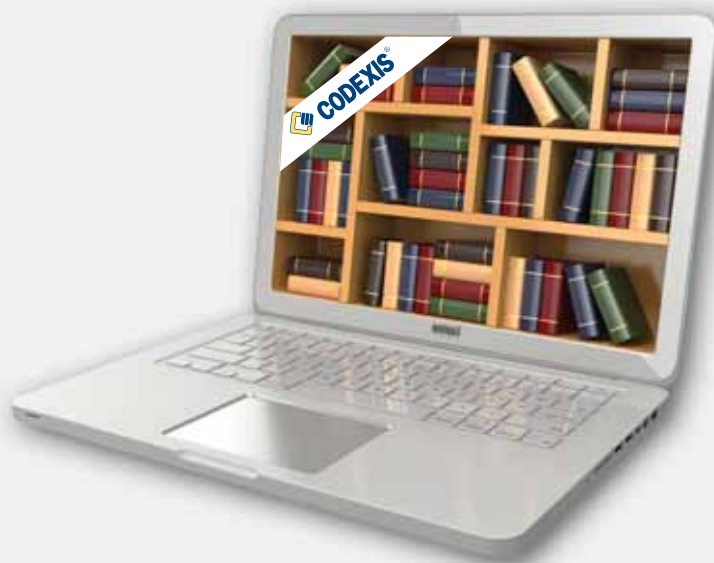
✦ Připravil JUDr. JAN SYKA,
vedoucí oddělení pro věci kárné ČAK.

inzerce

www.codexisadvokacie.cz

LIBERIS®

Unikátní systém
poskytující komentáře
renomovaných autorů
k jednotlivým paragrafům.



V případě zájmu či dotazů nás neváhejte kontaktovat:

 **CODEXIS® ADVOKACIE**

klientske.centrum@atlasconsulting.cz

+420 596 613 333

Z jednání představenstva ČAK a ze společného jednání ČAK a SAK

PŘEDSTAVENSTVO ČAK SE DNE 22. KVĚTNA 2014 SEŠLO NA SVÉ 8. SCHŮZI V TOMTO VOLEBNÍM OBDOBÍ, A TO NA VÝJEZDNÍM ZASEDÁNÍ V OLOMOUCI. JAKO PRAVIDELNĚ PROJEDNALI ČLENOVÉ PŘEDSTAVENSTVA ČAK NEJPRVE POZASTAVENÍ VÝKONU ADVOKACIE NĚKTERÝM KOLEGŮM-ADVOKÁTŮM.

Na jednání představenstva se jako hosté dostavili zakládající členové spolku Unie obhájců: JUDr. Tomáš Sokol, JUDr. Václav Vlk a JUDr. Marek Nespala, kteří členům představenstva ČAK objasnili důvod vzniku a smysl existence tohoto spolku (čtěte též na str. 6 - pozn. red.)

Spolek byl založen jako reakce na specificky negativní jevy ve společnosti, které spočívají v bezdůvodné kriminalizaci a zneužívání trestního práva s možným politickým přesahem a celoobčanským rámcem. Podle názoru zakládajících členů jde o oblast činnosti, která již přesahuje možnosti, účel ale i zákonem stanovené činnosti advokátní komory. Unie obhájců se proto hodlá v této oblasti angažovat. Jednoduše řečeno, smyslem její činnosti je koncentrace na problematiku spravedlivého a férového trestního procesu jako nezbytné součásti ústavního pořádku a spravedlivého právního řádu. Institucionálně jde o spolek a Unie obhájců má ambici úzce s Komorou v oblasti trestního práva spolupracovat.

V následné diskusi vystoupila většina členů představenstva ČAK s tím, že byly prezentovány i názory, že by v daném případě nemělo založením Unie obhájců dojít k institucionálnímu rozdělení advokacie, k dublování činností s ČAK apod., a že je nezbytně nutné náležitým způsobem veřejnosti vysvětlit. Podle toho, jak bude Unie obhájců v počátečních letech fungovat, nastavit následně v budoucnu i případnou smlouvu o spolupráci, která bude vyhovovat oběma stranám.

Předseda ČAK JUDr. Martin Vychopeň dále informoval členy představenstva o tom, jak pokročily práce, které zajistí ČAK možnost disponovat s dokumenty v režimu „vyhrazené“ podle zákona o ochraně utajovaných informací.

Odbor vnější a vnitřní legislativy ČAK byl pověřen, aby na zářijové jednání představenstva předložil srovnávací analýzu z průběhu advokátních zkoušek, týkající se aplikace trestního práva zkušebními koncipienty.

Předseda ČAK JUDr. Martin Vychopeň informoval představenstvo o tom, že se účastnil **dalšího jednání ÚPV PSP ČR, mimo jiné ve věci parlamentního tisku č. 106 a 107** (poslanecký návrh na zrušení náhrad nákladů řízení úspěšným účastníkům sporů u tzv. bagatelních pohledávek). Jednání o poslaneckém tisku č. 107 bylo přerušeno s ohledem na předpokládané nabytí účinnosti novely advokátního tarifu, avizované MSP ČR k 15. 6. 2014.

V této souvislosti JUDr. Papež a JUDr. Uhlíř informovali

rovněž o svém jednání se zástupci organizace Člověk v tísni s tím, že JUDr. Uhlíř navrhl, aby představenstvo rozhodlo o tom, že i nadále nelze souhlasit s obsahem parlamentního tisku č. 107 podle něhož by měla být ve sporech do deseti tisíc Kč zrušena zásada úspěchu ve věci, neboť taková změna je protiústavní, a dále že by ČAK měla definovat možné způsoby úpravy náhrady nákladů řízení v tzv. formulářových žalobách. Spornou otázkou zůstávají paušální náhrady nákladů řízení pro nezastoupeného účastníka, který ve sporu zvítězil.

Představenstvo pověřilo místopředsedy ČAK JUDr. Davida Uhlíře a JUDr. Vladimíra Papeže dalším jednáním s organizací Člověk v tísni, zprávy předsedy i místopředsedů vzalo na vědomí.

Místopředseda ČAK pro legislativu JUDr. Vladimír Papež informoval ještě o závěrech jednání výjezdního zasedání kárné komise ČAK, která doporučila opatření na úseku mediálního obrazu ČAK a doporučila zvážit to, aby se ČAK stala oficiálním připomínkovým místem. V této souvislosti se legislativnímu odboru ukládá připravit na červnové představenstvo zprávu o důsledcích a možných potřebách pro fungování ČAK jako připomínkového místa.

Podrobný zápis z 8. schůze představenstva ČAK (stejně jako všechny ostatní) jsou všem advokátům a advokátním koncipientům k dispozici na www.cak.cz/rubrika/Orgány_Komory/Představenstvo/Zápis_z_jednání.

Dne 23. 5. 2014 se na společném jednání v Olomouci sešla představenstva České a Slovenské advokátní komory.

Na programu jednání byla vzájemná informovanost o tématech, která zajímají obě představenstva, respektive jsou aktuální v české i slovenské advokacii.

Hovořilo se tedy o domovních prohlídkách v prostorách, kde je vykonávána advokacie, a jaké zkušenosti jsou v této souvislosti s postupem orgánů činných v trestním řízení v obou zemích. Dále i o tom, jak se dotkla nová právní úprava dle nového občanského zákoníku postavení advokáta v ČR. V SR se na novém občanském zákoníku totiž začíná teprve pracovat.

ČAK přišla s tématem poslaneckého návrhu novely občanského soudního řádu ve smyslu automatického nepřiznávání náhrad nákladů soudního řízení úspěšným účastníkům sporu.

Slovenská advokátní komora informovala o zkušenostech s uplatňováním nového zkušebního řádu. Zkušenosti SAK jsou více než dobré, a proto se jimi v budoucnu bude ČAK při přípravě vlastního zkušebního řádu inspirovat.

Hovořilo se i o sjednocovací činnosti kárných komisí a obecněji o zkušenosti s aplikací novely zákona o advokacii, účinné v SR od 1. 1. 2013.

✿ icha



Informace a zajímavosti

MĚLI BYSTE VĚDĚT

3. práce kategorie Talent roku soutěže Právník roku 2013.....	74
„Společnost, právo a politika“ - zpráva z konference	77
Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve vzdělávacích a školicích střediscích ČAK.....	78
Světové fórum mediálních center UIA, tentokrát v texaském Houstonu	79
Pozvánka na mistrovství regionů advokacie ve fotbale „Pardubická kopačka 2014“	81
Pozvánka na 4. ročník turnaje ČAK v beach volejbale	81

Z PRÁVNICKÉ SPOLEČNOSTI

Slavnostní setkání se spolupracovníky a příznivci Pražského sdružení Jednoty českých právníků	82
--	----

NAKONEC	83 - 84
----------------------	---------

3. práce kategorie Talent roku soutěže Právník roku 2013

Hierarchie pramenů práva ve vztazích mezi podnikateli dle NOZ a její dopad na praxi

Mgr. TOMÁŠ KINTR, LL.M.

Úvod

Staré rčení praví, že cesta do pekla bývá dlážděna dobrými úmysly. Nejinak je tomu v právu. Z historie blízké i vzdálenější jsme byli v řadě případů svědky situací, kdy zákonodárce, veden dobrým úmyslem, přijal právní předpis, jehož efekt v praxi se záhy projevil jako přesně opačný, než to, čeho chtěl zákonodárce jeho přijetím dosáhnout.

Takovým nezamýšleným vedlejším efektům lze vždy předcházet pouze do jisté míry, zcela vyloučit je zřejmě nelze nikdy. Není se tedy čemu divit,

že na ně člověk při práci se zákonem občas narazí a není se čemu divit, že v případě tak rozsáhlého zákona, jakým je zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „NOZ“) na tyto paradoxy a kontraproduktivní zákonná ustanovení budeme narážet častěji.

Jedním z cílů zákonodárce v rámci rekodifikace soukromého práva bylo i jeho přiblížení běžným lidem. Tento úmysl je nutné hodnotit jednoznačně pozitivně, když občanské právo, a tedy i občanský zákoník, má sloužit především občanům. Srozumitelnost právních norem přitom hraje při aplikaci práva v běžném životě zásadní roli.

Snaha o vytvoření přehledného a srozumitelného zákoníku se projevuje hned v několika rovinách. Tou první je jeho systematika, která má jednak sjednocovat soukromé právo do jednoho předpisu a současně soustředit logicky související instituty pohromadě. Druhou rovinou je struktura právních norem, u nichž se zákonodárce snažil držet pravidla, že paragraf by zásadně neměl být členěn na více než tři od-



stavce. V neposlední řadě je snaha o vytvoření srozumitelného a hospodářské realitě odpovídajícího zákoníku zřejmá i ze samotného obsahu řady norem v něm obsažených. Zda se však toto přibližování práva lidem ve všech případech povedlo, může být dosti pochybné.

Nová hierarchie pramenů práva ve vztazích mezi podnikateli

Jednou z norem, v kterých lze snahu o přiblížení zákona hospodářské skutečnosti pozorovat, je i ustanovení § 558 odst. 2 NOZ, týkající se výkladu právního jednání v právním styku podnikatelů. Ustanovení § 558 odst. 2 NOZ zní: „V právním styku podnikatelů se přihlíží k obchodním zvyklostem zachovávaným obecně, anebo v daném odvětví, ledaže to vyloučí ujednání stran nebo zákon. Není-li jiné ujednání, platí, že obchodní zvyklost má přednost před ustanovením zákona, jež nemá donucující účinky, jinak se může podnikatel zvyklosti dovolat, prokáže-li, že druhá strana určitou zvyklost musela znát a s postupem podle ní byla srozuměna.“

První věta předmětného ustanovení nepředstavuje žádné novum, ale v podstatě kopíruje znění § 264 odst. 1 zák.

¹ § 264 odst. 1 ObchZ: „Při určení práv a povinností ze závazkového vztahu se přihlíží i k obchodním zvyklostem zachovávaným obecně v příslušném obchodním odvětví, pokud nejsou v rozporu s obsahem smlouvy nebo zákonem.“

č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen „ObchZ“).¹ Nově však věta druhá uspořádává základní hierarchii pramenů práva tak, že od 1. ledna 2014 má obchodní zvyklost přednost před dispozitivními ustanoveními zákona.

Dosavadní úprava obchodního práva stála na následující obecné hierarchii pramenů práva: 1. kogentní ustanovení zákona, 2. smluvní ujednání stran, 3. dispozitivní ustanovení zákona, 4. obchodní zvyklosti. V souladu s ustanovením § 264 odst. 2 ObchZ přitom platilo, že obchodní zvyklosti mohly mít přednost před dispozitivními ustanoveními zákona jen tehdy, odkázaly-li na tyto zvyklosti smluvní strany přímo ve smlouvě. Právní úprava NOZ tuto hierarchii nepřebírá a pozměňuje ji do následující nové podoby: 1. kogentní ustanovení zákona, 2. smluvní ujednání stran, 3. obchodní zvyklosti, 4. dispozitivní ustanovení zákona, s tím, že zde naopak platí, že smluvní strany mohou aplikaci obchodních zvyklostí omezit, resp. odsunout za dispozitivní ustanovení zákona.² Změna je o to zásadnější, že **v rámci posílení zásady dispozitivnosti právní úpravy lze považovat valnou většinu ustanovení NOZ za dispozitivní; nově bude možné se odchýlit od všech ustanovení, u nichž to není výslovně vyloučeno.**³ **Obchodní zvyklosti tak budou mít přednost před valnou většinou úpravy NOZ.**

Úmysl zákonodárce a hospodářská realita

Lze předpokládat, že k této změně zákonodárce vedla snaha běžnému uživateli zákona jeho aplikaci co nejvíce usnadnit. Smyslem tedy zřejmě má být, aby obchodník nemusel studovat rozsáhlá zákonná ustanovení, ale namísto toho mohl v dobré víře vycházet z obchodních zvyklostí, které (jak patrně předpokládá zákonodárce) podnikatel ve svém oboru zná. Výsledkem této koncepce tedy mají být stručné, jednoduché smlouvy mezi podnikateli, které nebudou muset řešit vzájemná práva a povinnosti stran do všech detailů, protože v podrobnostech se budou aplikovat obchodní zvyklosti, se kterými jsou obě strany obeznámeny.

Tato myšlenka však neodpovídá hospodářské realitě. Právě v obchodních závazkových vztazích lze totiž vycházet z předpokladu, že podnikatel přenechá přípravu smlouvy odborníkovi, tedy právníkovi. Samozřejmě tento předpoklad nelze uplatnit paušálně. Obecně lze předpokládat, že pravděpodobnost zapojení právníka do přípravy obchodní smlouvy roste úměrně hodnotě plnění z této smlouvy. Právníci se tak bez výjimky účastní kontraktací, týkajících se pro podnikatele významných smluv. Naopak čím je předmět plnění ze smlouvy pro podnikatele marginálnější, tím menší je pravděpodobnost, že smlouvu bude připravovat, nebo ji alespoň revidovat právník. Zejména u drobných živnostníků lze, i na základě dnešní praxe předpokládat, že ne každou smlouvu budou nechávat připravovat svého právníka. Nelze si však nevšimnout, že ve větší části případů i tyto jimi po léta používané, a vždy pouze podle konkrétních okolností případu ad hoc upravené smlouvy, vycházejí z jakéhosi „právního základu“, tedy že byly někdy v minulosti připraveny právníkem.⁴ Je tedy možné vycházet z premisy, že **velká většina obchodní kontraktace probíhá (alespoň v její určité fázi a v jistém rozsahu) za účasti právníka. Stejně tak lze před-**

pokládat, že právníci budou podnikatelům při přípravě smluv asistovat i do budoucna, po účinnosti NOZ, protože podnikatelé se v rámci jejich smluvního vztahu nemohou spolehnout pouze na obchodní zvyklosti.

Postavení právníka při přípravě smlouvy se však díky hierarchii právních pramenů předpokládané v ustanovení § 588 odst. 2 NOZ zásadně mění. Dříve připravoval právník smlouvu tak, že na základě zadání klienta připravil smlouvu podle svého nejlepšího vědomí a svědomí s přihlédnutím ke kogentním a dispozitivním ustanovením zákona. Smlouva tak standardně obsahovala podstatné náležitosti, odchylky od dispozitivních ujednání, upřesnění některých otázek, které nebyly výslovně upraveny v zákoně, případně v ní byla pro přehlednost smluvních stran zrekapitulována další práva a povinnosti, vyplývající stranám ze zákona. Při přípravě smlouvy mohl právník vycházet z toho, že co výslovně neupraví ve smlouvě, bude se řídit dispozitivními ustanoveními zákona. Takto připravený návrh smlouvy mohl právník v případě potřeby zkontrolovat s klientem, s nímž mohl projednat dopad obchodních zvyklostí dané branže na klientův smluvní vztah. Právník tedy, jako přizvaný odborník, připravil po právní stránce komplexní návrh smlouvy, která se následně v případě nutnosti pouze upravila s přihlédnutím k obchodním zvykostem, které by mohly smluvní vztah deformovat do nezamýšlené podoby tam, kde chyběla explicitní právní úprava (zákonná či smluvní).

Nově však právník toto postavení odborníka při přípravě smlouvy do značné míry ztrácí. V rámci kontraktace totiž aplikuje kogentní ustanovení zákona, následně jím, či protistranou vytvořená smluvní ustanovení a pak má již vycházet z obchodních zvyklostí. V lepším případě lze od právníka očekávat, že bude obeznámen s obchodními zvykostmi v obecné rovině. O tom, že běžný právník bude sám schopen aplikovat na smluvní vztah nekodifikované obchodní zvyklosti oborové (zachovávané v určitém odvětví) lze ovšem důvodně pochybovat. Na jeho obhajobu je nutné uvést, že lze i pochybovat, zda se vůbec shodnou představy smluvních stran o tom, co je v jejich oboru obchodní zvyklostí, či nikoli. Teprve po důsledném posouzení, jaké obchodní zvyklosti, v jaké podobě a v jakém rozsahu se na smluvní vztah klienta s protistranou aplikují, může právník začít kalkulovat s otázkou, jaká dispozitivní zákonná ustanovení se na jím připravovanou smlouvu aplikují a jaká jsou naopak již smluvními ujednáními a obchodními zvykostmi vyloučena. **Ustanovení § 588 odst. 2 NOZ tak vytváří pravděpodobně nezamýšlený paradoxní důsledek, který spočívá v tom, že k přípravě smlouvy přizvaný odborník – právník bude při své činnosti záhy postaven do role laika, který bude naopak potřebovat poradit od svého klienta ohledně obchodních zvyklostí,**

2 Viz § 588 odst. 2 věta druhá NOZ: „Není-li jiné ujednání, platí, že obchodní zvyklost má přednost před ustanovením zákona, jež nemá donucující účinky, jinak se může podnikatel zvyklostí dovolat, prokáže-li, že druhá strana určitou zvyklost musela znát a s postupem podle ní byla srozuměna.“

3 Viz § 1 odst. 2 NOZ.

4 Je přitom zcela irelevantní, zda si tyto smlouvy nechal podnikatel sám právníkem připravit, zda je převzal od protistrany, konkurence či z nějakého veřejně dostupného vzoru.

aby vůbec věděl, jak může aplikovat právní předpisy, resp. jejich dispozitivní ustanovení.

Řešení důsledků nové právní úpravy v praxi

Způsobů, jakými se vyvarovat negativních dopadů nové hierarchie pramenů práva, lze nalézt několik.

1. Právní nejistotě vyplývající z aplikace obchodních zvyklostí může právník při přípravě smlouvy předcházet tím, že **ve smlouvě velmi podrobně upraví veškerá vzájemná práva a povinnosti smluvních stran**. Vzhledem k tomu, že smluvní ujednání mají i nadále přednost před obchodními zvyklostmi, mohl by tímto postupem možnost nezamýšleného dopadu obchodní zvyklosti na smluvní vztah do značné míry eliminovat. V první řadě lze uvažovat o tom, že by tímto postupem do smlouvy přenesl vhodná dispozitivní ustanovení zákona. Ve svém důsledku by tedy tento přístup způsobil pravý opak toho, co zákonodárce novou právní úpravou zamýšlel. Smlouvy by se nezkracovaly, ale naopak nabývaly na objemu, protože by zpracovatel chtěl v co největším rozsahu vyloučit aplikaci obchodních zvyklostí.
2. Druhou možností řešení představuje **kodifikace obchodních zvyklostí**. Nejednalo by se samozřejmě o kodifikaci legislativní, ale ryze komerční. Nabízí se zejména podoba knižních či elektronických sborníků, vydávaných a aktualizovaných podle jednotlivých hospodářských odvětví. Takovéto sborníky by pak mohly mít na prokazování existence a podoby jednotlivých obchodních zvyklostí velký vliv. Nelze však očekávat, že by k nim bylo přihlíženo jako k prameni práva, tedy že by předložením sborníku byla bez dalšího prokázána existence určité zvyklosti. Účastníci vztahu by mohli obsah sborníku vyvrátit, nicméně lze předpokládat, že v případě sporu by soud při hledání obchodních zvyklostí primárně vycházel právě z dostupných sborníků. Právní jistotu účastníků vztahu by tak kodifikace obchodních zvyklostí nepochybně významně posílila.
3. Další možností, jak by mohla právní veřejnost na posílení významu obchodních zvyklostí reagovat, je **úzká specializace podle jednotlivých hospodářských odvětví**. Tento vývoj trhu se logicky nabízí zejména u advokacie, protože pouze advokáti jsou oprávněni k poskytování všeobecného právního poradenství. Advokát se všeobecnou praxí bude mít zřejmě problém se orientovat ve všech obchodních zvyklostech jednotlivých hospodářských odvětví, protože podrobná znalost obchodních zvyklostí určitou míru specializace bezpochyby předpokládá. Byť zvýšení tlaku na specializaci advokátů lze do budoucna očekávat, nejví se pravděpodobným, že by se taková specializace měla v podmínkách České republiky prosadit ve větším rozsahu. Důvodem, proč se tak nestane, jsou omezené možnosti českého trhu. Úzce profilovaných odborníků se totiž užívá pouze velmi omezený po-

čet a zbývající advokáti budou muset i nadále působit v rámci všeobecného poradenství. Specializaci právníků, tak jako např. v Německu, kde začíná již v průběhu studia právnických fakult, tedy v českých podmínkách zatím očekávat nelze.

4. Poslední možnost, jak se rizik, skrývajících se v aplikaci obchodních zvyklostí vyvarovat, je nejjednodušší a bude tedy zřejmě i nejčastěji využívána. Vychází z dispozitivnosti ustanovení § 558 odst. 2 NOZ, a tedy z možnosti smluvních stran se od této úpravy smluvně odchýlit. Lze předpokládat, že **podnikatelé, resp. jejich právníci, budou aplikaci obchodních zvyklostí pravidelně zcela vylučovat, nebo jejich aplikaci alespoň upravovat tak, aby se uplatnily až podpůrně ve vztahu k dispozitivním ustanovením zákona**. Hierarchie pramenů práva se tímto postupem bude vracet do podoby, kterou předpokládala právní úprava obchodního zákoníku.

Závěr

V ustanovení § 558 odst. 2 NOZ lze spatřovat jasnou snahu zákonodárce o přiblížení zákona lidem, v tomto případě podnikatelům. Má tedy podnikatelům umožnit spoléhat na obchodní zvyklosti, které jim jsou (nebo by měly být) známy, ve větší míře, než tomu bylo doposud. Od této změny zákonodárce zřejmě očekával, že kontraktaci v obchodněprávních vztazích zjednoduší, zkrátí smlouvy a osvobodí podnikatele od nutnosti vypořádat se s rozsáhlými zákonnými ustanoveními. Tohoto výsledku však s vysokou pravděpodobností nebude dosaženo. Právě naopak, pokud by měla být zachována hierarchie pramenů práva, kterou předpokládá ustanovení § 558 odst. 2 NOZ, mělo by to za následek buď výrazné snížení právní jistoty smluvních stran, nebo výrazné „nabobtnání“ obchodněprávních smluv. V prvním případě by totiž díky stručné smlouvě byly strany odkázány na aplikaci obchodních zvyklostí, které právník při přípravě smlouvy ani nemusel znát. V druhém případě by pak strany dopad obchodních zvyklostí sice snížily, ale pouze za cenu rozsáhlé, kazuistické smlouvy, která se snaží ošetřit veškeré potenciální situace, které mohou ve vztahu smluvních stran nastat. Ani jednu z těchto možností přitom nelze považovat za optimální. **Lze tedy předpokládat, že zákonem předpokládaná hierarchie pramenů práva bude v obchodní praxi houfně upravována, a aplikace obchodních zvyklostí mnohdy zcela vylučována. Lze tak očekávat, že ustanovení § 558 odst. 2 NOZ se stane jedním z těch zákonných ustanovení, která se minula účinkem.**

✿ Autor je advokátem v Praze.

„Společnost, právo a politika“

– zpráva z konference

Nejvyšší soud uspořádal se spolupráci s Filozofickou fakultou Univerzity Karlovy dne 6. května 2014 již čtvrtou mezioborovou konferenci, letos nazvanou „Společnost, právo a politika“. Konference, která se konala ve velké aule Filozofické fakulty, navázala na témata předchozích konferenčních ročníků, které Nejvyšší soud pořádá vždy s jinými partnery (roku 2011 „Spravedlnost v právním státě“ se Senátem Parlamentu ČR, v roce 2012 „Odpovědnost v demokratickém právním státě“ s Právnickou fakultou UK a v roce 2013 „Stát a jednotlivce“ s Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR).

Mezi účastníky konference byla řada významných osobností české justice, jmenujme alespoň předsedu Ústavního soudu JUDr. Pavla Rychetského, místopředsedu Nejvyššího správního soudu JUDr. Michala Mazance či zástupce ombudsmana JUDr. Stanislava Křečka.

Dopolední panel konference, který moderoval redaktor Mladé fronty Dnes, historik a spisovatel Luděk Navara, zahájilo vystoupení **předsedkyně Nejvyššího soudu JUDr. Ivy Brožové** nazvané „Právo a politika“. Ta proti sobě postavila nestálost politiky a stálost práva, které jej činí předvídatelným. Alfou a omegou demokratického státu jsou podle Brožové nezávislé soudy, které představují primát občana nad státem.

Soudkyně pražského Městského soudu JUDr. Markéta Čermínová v příspěvku „České soudnictví v dilematech dnešní doby“ zdůraznila, že soudce musí vědět, jak ochránit spravedlnost i proti účastníkům řízení, kteří zneužívají práva. Kritizovala také nedostatečnou přípravu na účinnost nového občanského zákoníku, takže podle jejích slov soudí civilní spory od letošního Nového roku 1500 začátečníků.

Nedávno zvolená **veřejná ochránkyně práv Mgr. Anna Šabatová, PhD.**, pohovořila na téma „Místo veřejného ochránce práv v moderní demokratické společnosti“. Ve svém příspěvku shrnula vývoj tohoto institutu u nás od pojetí správního, když podle zákona č. 349/1999 Sb. „veřejný ochránce práv působí k ochraně osob před jednáním úřadů“ k pojetí lidskoprávnímu, kdy další tři novely zákona postupně svěřily českému ombudsmanovi dohled nad místy, kde je omezena lidská svoboda, některé úkoly na poli rovného zacházení i dohled nad vyhošťováním cizinců.

Bývalý děkan Fakulty humanitních studií UK, **filozof prof. PhDr. Jan Sokol, PhD., CSc.**, pronesl zajímavou právně antropologickou úvahu na téma „Soudcovská moc a stát“. Poukázal na to, že první z „mocí“ historicky byla moc soudní, nikoliv výkonná. Protože nepodléhá střídání, je podle So-



Na fotografii (zleva doprava) Iva Brožová, Václav Bělohradský, Jiří Příbáň, Michal Stehlík a Jacques Rupnik.

kola soudcovská moc piliřem státu a reprezentuje jeho kontinuitu. Soudce má proto odpovědnost za stát jako celek a má se starat o to, aby občané státu důvěřovali.

Název posledního dopoledního příspěvku zněl „Stav legislativy, justice a soudnictví v ČR (jak je vidí neodborník)“ a tím „neodborník“ je **bohemista, lingvista a pedagog, ministr školství v letech 1992-4 a nyní proboš Kolegiátní kapituly Všech svatých na pražském Hradě, prof. PhDr. Petr Piřha, CSc., dr. h. c.** Ten konstatoval, že příčinou krize justice (ale i celé euroatlantické civilizace) je vše prostupující mravní krize a také krize myšlení, a v několika větech pregnantně shrnul, proč konkrétně selhává z hlediska rozumu i morálky jak naše justice, tak celý právní řád.

Odpolední konferenční panel, moderovaný redaktorem časopisu Reflex Jaroslavem Spurným, zahájil **politolog a historik, profesor na College of Europe v belgických Bruggách Jacques Rupnik, M.A., PhD.**, přednáškou „Demokracie a právní stát po roce 1989: zkušenosti ze střední a východní Evropy“. Rupnik se ve svém vystoupení soustředil na Maďarsko (kde dlouholeté „pouhé „opravování“ komunistické ústavy spojené s veřejnou debatou přispělo k zlepšení právní kultury veřejnosti), Slovensko (kde Mečiarovu vládu nad novým národním státem nakonec ukončila široké koalice, spojená pouze bojem proti porušování právního státu) a Českou republiku, kde je společnost i po návratu k demokracii charakterizována právním nihilismem.

Na Rupnikovo vystoupení navázal **právník a sociolog prof. JUDr. Jiří Příbáň, DrSc., z Cardiff Law School** příspěvkem „Státní suverenita v post-suverénní Evropě: o krizi, která nemá řešení“, ve kterém poukázal na postupný globální zánik suverénního národního státu, jenž se projevuje i v ekonomické a politické krizi Evropské unie.

Historické příčiny českého právního nihilismu rozebral bývalý děkan FF UK, **historik doc. PhDr. Michal Stehlík, PhD.**, v přednášce „Právo jako nespravedlnost: Dědictví 20. století?“ Jak zdůraznil, zejména během dvacetiletí mezi roky 1939 až 1959 došlo v českých zemích k několikerému a zcela zásadnímu zpochybnění právního systému celého státu (dražnické tresty okupační správy za „zločiny proti Říši“, včetně těch hospodářských, holocaust, dále poválečné retribuční procesy s největším počtem odsouzených a popravených v celé Evropě a odsun německého obyvatelstva, a do třetice komunistický zákon „na ochranu republiky“, s tisíci politických vězňů ve věznicích a pracovních táborech a 249 popravenými.

Konferenci uzavřel **profesor politické sociologie na univerzitě v Terstu, filozof prof. PhDr. Václav Bělohradský, PhD.**, přednáškou „Společnost povolnosti“. Zabýval se dopadem,

který mají na politický systém a na demokratické pojetí státu globalizace technologií a kapitálu. Jak uvedl, díky masově unikajícím důvěrným sdělením ztrácejí všichni – soudci, politici, instituce – tvář, což vyvolává ve svědcích této „ztráty tváře“ masové znechucení a protesty; a protože mizí distanace mezi reprezentovaným a reprezentantem, nastává podle Bělohradského konec politiky jako reprezentace.

Videozáznamy všech přednášek i písemné texty některých z nich najdou zájemci na internetové adrese www.ff.cuni.cz/spolecnost-pravo-politika/.

✦ PhDr. IVANA CIHLÁŘOVÁ
✦ Foto JIŘÍ STIBOR, archiv FF UK

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve Vzdělávacím a školicím středisku ČAK v Praze v paláci Dunaj



ve čtvrtek 26. června 2014

Rozhodování soudů v oblasti věcných práv v NOZ – změny a hmotněprávní a procesní souvislosti

ve dnech 18. – 19. září 2014 a 29. září – 3. října 2014

kurz Mediace – BASIC

ve dnech 15. – 17. října 2014

Třídenní nástavbový kurz rodinné mediace

ve dnech 12. – 13. listopadu 2014

2-days Masterclass business mediation in action – pouze v angličtině

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném **Pro advokáty, Vzdělávání advokátů, Vzdělávací akce ČAK**. Telefonické informace na čísle 224 951 778 – pí Marie Knížová.

Semináře pro advokáty pořádané pobočkou ČAK Brno

v pondělí 8. září 2014

Metodika Nejvyššího soudu k nemateriální újmě na zdraví

ve čtvrtek 18. září 2014

Odpovědnost osob jednajících jménem kapitálových společností

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném **Pro advokáty, Vzdělávání advokátů, Vzdělávací akce ČAK**. Telefonické informace na čísle 542 514 401 – pí Gabriela Hladká.

Světové fórum mediačních center UIA, tentokrát v texaském Houstonu

V březnu t. r. jsem se zúčastnila již po několikáté celosvětové konference mediačních center UIA, které se tentokrát konalo až v dalekém Texasu.

Setkání přineslo kromě společenské roviny řadu nových informací ohledně posledního vývoje v oblasti mediace (tak, jako ostatně pokaždé), zejména však umožnilo navštívit zájemcům mediaci „po americku“, kterou vedli špičkoví advokáti-mediátoři, působící v Texasu, zemi, která má v mediaci velkou tradici. Mediátoři zde mají za sebou stovky mediací a velký počet jich vykonává tuto činnost na plný úvazek. V čem tkví takový úspěch? Můžeme se z těchto zkušeností poučit i my? Na to se pokusíme s kolegou Patrickem Van Leynseelem odpovědět ve článku, který následuje:

Mediace facilitativní nebo evaluativní? – Nazrál čas změny přístupů?

1. Jak se vyučuje mediace nyní

Všichni, kdo se blíže zajímají o mediaci, vědí, že mediace za posledních 15 let byla v Evropě vyučována jako čistě facilitativní model. V tomto duchu **mediátor vystupoval jako facilitátor**, osoba, která pomáhá stranám obnovit dialog mezi stranami s cílem dosáhnout dohody, jež by byla přijatelná pro obě strany.

Tento model charakterizují následující prvky:

- Důraz je kladen na potřeby a zájmy stran oproti zákonným právním a povinnostem.
- Mediátor facilitátor nevyjadřuje své názory na meritum věci, na její právní aspekty či jak by mohl soud rozhodnout.
- Mediátor směřuje diskusi stran pryč od toho, kdo ze stran je v právu a kdo není.
- Mediátor se snaží zaměřit jednání na to, co je stranám společné, a nezdůrazňuje odlišnosti.
- Snaží se rozšířit diskusi způsobem „increase the pie“.

Tento model prokázal, že je životaschopný a funguje dobře. Mediace aplikovaná v této facilitativní formě je účinným nástrojem k obnovení poškozených vztahů a nastoluje „klid zbraní“ mezi stranami. Zaslouží si dále upevňovat své postavení mezi ostatními metodami ADR, a dále zejména mezi právníky a soudci, jejichž přístup k mediaci a porozumění jejího fungování a smyslu je třeba nadále posilovat.

Ale není facilitativní model sám o sobě příliš omezený? Ne- ní příliš založen na zásadě, že vztahy mohou být vždy napraveny a strany mají zájmy, které jsou v zásadě společné, či mohou

být rozumně vedeny tak, aby nastolovaly klid mezi stranami a zajišťovaly, že dojde k řešení typu „win-win“ a ne „win-lose“?

2. Řešení sporů v současnosti

Bohužel, realitou při řešení sporů bývá to, že není vždy možné postupovat způsobem „increase the pie“. Častěji se lze setkat s tím, že strany nemají reálné společné zájmy; jejich cílem je pouze vyřešit spor způsobem pro ně nejvýhodnějším. Distributivní model vyjednávání (coby opak intergrativního modelu), ať už je jakkoli nešťastný, často převažuje, neboť zde není mezi stranami nic jiného, na co by se vyjednávání dalo směřovat, než k otázce peněz. Jedna strana chce co nejvíce peněz získat, druhá co nejméně zaplatit.

V zásadě vede tento typ diskusí k řešení podstaty problému, tj. zda vůbec k porušení smlouvy došlo a kým – oběma stranami, či jen jednou z nich? Přispělo jednání některé ze stran ke vzniku škody?... apod. A vzápětí následuje otázka výše finanční částky, kterou je třeba se zabývat. Nic více se nežádá, žádná vize společné budoucí spolupráce mezi stranami se nerýsuje; vše je o dohodě a o jejich nejlepších (či nejméně špatných) podmínkách.

Ve facilitativním modelu mediátor vede strany směrem odklonu od právních aspektů případu; mediátor se snaží o vzájemné pochopení stran směrem k důvodům a motivům, které jsou východiskem pro vzájemnou dohodu.

V praxi tyto diskuse probíhají tak, že je mediátor nechá určitý čas plynout a pak je ukončí s tím, že strany se obvykle stejně nejsou schopny přesvědčit navzájem o správnosti svého konání a mediace není tím správným místem, kde by mělo dojít k určení toho, kdo je v právu a kdo ne; že on zde není v pozici soudce a strany by se měly soustředit na to, co jim je v budoucnu společné, a ne na to, co je rozděluje. Jinými slovy, soustředit se na finanční aspekty a ostatní prvky vzájemné dohody než na napadání se a bojování o to, co se stalo v minulosti.

Pokud to funguje, a statistiky nás ujišťují o tom, že v 75 % případů, kdy strany souhlasily s mediací, došlo k vyřešení sporu; pak facilitativní model je důkazem toho, že dobře slouží svému účelu.

Ovšem také víme a vidíme, že je stále příliš málo případů odkazovaných k mediaci. A to dílem proto, že strany, či alespoň jedna z nich, nejsou přesvědčeny, že dohoda je pro ně lepší než soud. Jejich přístup je často podmíněn tím, že vyjednáváním o možné dohodě je třeba projevit vůli a ochotu naslouchat druhé straně, že ona je v právu a že její přístup je ten správný. To vede pak k frustraci této strany a jejímu odmítavému postoji vůči mediaci obecně.

Tento typ frustrace pak vede k blokaci této strany: pokud je navržen alternativní způsob řešení sporu, mediace je pouze o nalézání řešení, snížení nároků jedné strany (žalobce), o odsouhlasení něčeho, co druhá strana vlastně třeba ani nechce a o vyhýbání se konfrontaci... Potřeba strany „utkat se“ u soudu pak není naplněna.

Pokud by toto byl ten případ, mediace by byla neúspěšná či by se vůbec nekonala.

V praxi, jelikož mediátoři byli vzděláváni pouze ve facilitativním stylu, nedochází k jejich „vtažení“ do evaluace konkrétních práv a povinností. Mediátoři jsou si vědomi toho, že riziko, které by podstupovali, že by alespoň jedna ze stran (pokud už ne obě) mohla namítat ztrátu neutrality, je příliš velká. Upouští proto (přestože jim to český zákon o mediaci umožňuje za určitých podmínek) od prezentování názorů, které mohou strany rozdělit. Maximálně zdůrazní v caucusu riziko, se kterým se strany budou muset vypořádat v případě, že nepřesvědčí soud o právních či faktických okolnostech jejich přístupu k případu. Mediátoři se budou snažit, aby strany pochopili, že dohodnout se je lepší volba.

To však nemusí být vždy dostatečné.

3. Někdy může být řešením více evaluativní přístup

Pokud se podíváme na situaci ve Spojených státech amerických, zejména Texas a Floridu, kde mediace z podnětu soudu je v určitých typech případů povinná, je zjevné, že mediátoři zde hrají podstatně aktivnější roli než čistí facilitátoři. Bez toho, aniž by vystupovali v roli čistě neutrálních evaluátorů (coby samostatný typ ADR procesu – „early neutral evaluators“), nezdráhají se coby mediátoři vyjádřit svůj právní názor na podstatu věci. A co více – strany i jejich právní zástupci tento postup očekávají, a dokonce i to, že druhou stranu o svém názoru budou přesvědčovat. Tedy nejen využívají mediátora coby „messenger“ předávajícího argumenty stranám, ale očekávají též jeho osobní stanovisko a náhled na věc, což vzhledem k jeho neutralitě přidává tomuto stanovisku svou váhu („Vzhledem k tomu, že je mediátor neutrální a nezávislý, pak jeho argumenty budou přesvědčivější, pokud je sám podpoří svým názorem a přístupem“).

A mediátor, zvláště je-li právníkem, má velmi pravděpodobně svůj vlastní právní názor na věc a může inklinovat k tomu, že jej stranám sdělí, pokud má za to, že by stranám mohl pomoci v náhledu na jejich spor.

Tento přístup není kompatibilní s čistě facilitativním stylem mediace, ale přesto funguje ve velkém počtu případů a vykazuje velkou úspěšnost, a to by mělo být vzato v potaz.

Někdy je zkrátka třeba po vyhodnocení konkrétní situace přistoupit k evaluaci, jelikož čistá facilitace by se jevila příliš „měkkou“ technikou.

Z jiného úhlu pohledu je tedy někdy vhodné stranám naznačit, jaké jsou právní aspekty jejich pozic a názorů. Domníváme se, že je v těchto případech vhodné zavést právní prvky do vyjednávání o limitech toho, co je a co není reálně dosažitelné.

A v neposlední řadě je na mediátorovi, aby neasistoval stranám při hledání řešení, které odporuje zákonu. Tím se nechce tvrdit, že je třeba hledat řešení, jak by asi rozhodl soud či jak přesně stanoví zákon, ale hledat řešení nejvíce konvenující po-

třebám a zájmům stran při dodržení kogentních ustanovení právního řádu a veřejného pořádku (a jak též stanoví např. český etický kodex advokáta-mediátora).

Takže, shrnuto, zdůrazňujeme přístup, že právo by nemělo být opomíjeno ani v čistě facilitativním modelu. Vystává samozřejmě otázka, v jakém rozsahu má mediátor akceptovat své vtažení do právní oblasti posouzení sporu, což již jistě předem provedli zejména v mediacích zastoupených advokáty právní zástupci stran.

Smyslem tohoto příspěvku je tedy to, že **mediátoři by měli akceptovat skutečnost, že je třeba jít ve svých mediacích dále, než jak byli tradičně vyškoleni. Pokud okolnosti případu vybízejí, neměli by se stranit toho, aby vyjádřili svůj právní názor na věc i v čistě facilitativním modelu.** Pokud strany chtějí slyšet takový názor od osoby třetí, ve kterou vložili svou důvěru, bylo by pro ně frustrující, neúčinné a nedostačující jejich žádosti nevyhovět.

Měli bychom se více věnovat okamžiku, jak tento názor sdělit, a poučení stran o následcích jejich volby v tomto směru.

Pokud se tedy rozhodne mediátor názor sdělit, měl by si ujasnit následující otázky:

- Jaký druh právního názoru strany ve skutečnosti očekávají? Právní radu, která je založena na znalosti spisu a skutečnosti v něm obsažených? Či předběžný názor, který vychází z informací stran získaných při společném jednání/caucusu bez úplné znalosti celého případu?
- Vládne mediátor skutečně dostatečnými znalostmi a zkušenostmi, aby mohl podat seriózní názor? Není-li si svým názorem jistý, měl by od této snahy upustit...
- Je si vědom, že dává v sázku svou neutralitu a nestrannost, pokud jeho názor podpoří jednu stranu a druhou tudíž „nepotěší“? Bude schopen fungovat dále jako mediátor?
- Neměla by být tedy následně upravena smlouva o provedení mediace, když je zřejmé, že strany hledají právní názor mediátora?
- Nechtějí strany vlastně jakýsi „závazný názor třetí osoby“, či snad přímo med-arb proces?
- Jsou si strany vědomy důsledků své žádosti? Pokud nejsou dosud zastoupeny právními zástupci, měly by tak učinit.

Závěrem je třeba zdůraznit, že jednotlivé právní jurisdikce upravují možnosti mediátorů podávat posudky či vyjadřovat jejich názory na věc různě, některé to ani neumožňují. Česká úprava tuto možnost rámcově připouští, je však dle našeho názoru třeba se zabývat otázkami výše položenými.

Dále se domníváme, že z důvodů shora popsanych není podstatné rozlišovat mezi čistě facilitativní a evaluativní mediací, neboť obě metody by se měly spíše prolínat; a to podle potřeby vývoje případu. Předem tento vývoj nelze odhadnout a tím ani není důvod se omezovat ve výběru těch správných prostředků vedoucích k cíli.

Můžeme též uvažovat o prohloubení našich nadstavbových seminářů o evaluativní prvky tradiční mediace.

Pozvánka na mistrovství regionů advokacie ve fotbale „Pardubická kopačka 2014“

Kdy: 5. 9. 2014 od 10 hodin (výkop prvních zápasů) Kde: Pardubice – areál FK Slovan Pardubice

K utužení týmového ducha advokacie zveme jménem východočeského regionu všechny advokáty a koncipienty, kterým není cizí fotbalový míč, na letošní mistrovství regionů advokacie ve fotbale.

Turnaj se koná první zářijový pátek v Pardubicích a budou se ho účastnit týmy ze všech regionů české advokacie. Systém turnaje bude nastaven tak, aby každý tým odehrál tři zápasy v hrací době 2 x 30 minut. V areálu jsou dvě sousedící fotbalová hřiště a zajištěno zázemí se šatnami.

Všichni fotbaluschopní advokáti a koncipienti, kteří mají zájem pomoci jejich regionu k titulu mistrů republiky v advokátním fotbale, se můžou hlásit vedoucím týmů v jednotlivých regionech na kontaktech uvedených v tabulce.

Po odehrání zápasů bude následovat slavnostní vyhlášení výsledků, tradiční raut a živá hudba.

Ubytování je pro všechny zajištěno v pardubickém hotelu Zlatá Štika.

Startovné obsahující úhradu nákladů na turnaj, ubytování a raut činí předběžně 1100 Kč na hráče.

Případné dotazy k organizaci turnaje je možno klást buď vedoucím regionálních týmů, nebo organizátorům turnaje:

JAN NAJMAN (jannajman@volny.cz), JAN POLÁČEK (ak.polacek@seznam.cz) a LUKÁŠ SLANINA (slanina@akdps.cz).

Region	Vedoucí týmu	E-mail
Západní Čechy	Václav Vladař	vaclav.vladar@volny.cz
Jižní Čechy	František Smejkal	smejkal@volny.cz
Střední Čechy	Jaroslav Zeman	zeman@pravni.cz
Praha	Petr Burzanovský	burzanovsky@dbkp.cz
Severní Čechy	Zdeněk Grus	gruszdenek@hotmail.com
Východní Čechy	Jan Najman	jannajman@volny.cz
Severní Morava a Slezsko	Radim Miketa	radim.miketa@miketa.cz
Střední Morava	Michal Zahnaš	zahnas@orlet-zahnas.cz
Jižní Morava	Radovan Zubek	zubek@akzs.cz

Vážené kolegyně, vážení kolegové, příznivci beach volejbalu,

Česká advokátní komora si vás a vaše rodinné příslušníky dovoluje co nejsrději pozvat na

4. ROČNÍK TURNAJE ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY V BEACH VOLEJBALE

Místo konání: beach volejbalový areál u sportovní haly v Českých Budějovicích (<http://www.beachareal.cz/>).

Datum: sobota 30. 8. 2014 od 9.30 do cca 19.00 hodin.

Účast: advokátky, advokáti, pracovníci advokacie, soudů a státních zastupitelství a rodinní příslušníci v předpokládaném počtu 20 až 30 účastníků.

Program: přihlášená družstva se utkají v **beach volejbalu smíšených družstev - 2+1 či 1+1** dle počtu a zájmu přihlášených účastníků.

Pro usnadnění a urychlení organizace by organizátoři uvítali, kdyby účastníci již přihlašovali celá družstva.

Večer po skončení turnaje se podle počtu zúčastněných uskuteční neformální **večerní zábava** na místě nebo v restauraci v Českých Budějovicích. (Organizátoři by kvůli rezervaci míst ocenili, kdyby účastníci již při přihlašování předběžně sdělili, zda se zúčastní i večerního posezení.)

Startovné: účastnický poplatek činí 300 Kč za osobu a zahrnuje pronájem sportovního areálu, občerstvení a ceny.

Přihlášky: prosíme o zaslání závazných e-mailových přihlášek na adresu akpohoral@seznam.cz nejpozději **do 25. 8. 2014**, spolu se zaplacením účastnického poplatku na účet č. 2107335133/2700. Jako variabilní symbol uveďte vaše číslo ČAK. (Účastníci, kteří nejsou zapsáni do seznamu vedeném Českou advokátní komorou, uvedou variabilní symbol 1234 a do poznámky pro příjemce své jméno a příjmení.)

Odhlášení: zašlete rovněž na shora uvedenou e-mailovou adresu. Pokud bude odhlášení doručeno nejpozději do 28. 8. 2014, účastnický poplatek bude v plné výši vrácen. Po tomto termínu již nebude možné účastnický poplatek vrátit.

V termínu po 25. 8. 2014 organizátoři vaši přihlášku písemně potvrdí s podrobnější informací k organizaci. V případě, že by plánovaná akce byla odvolána pro nedostatečný zájem, budou zaplacené účastnické poplatky vráceny.

JUDr. František Smejkal, člen představenstva ČAK
Mgr. David Pohořal, zástupce regionálního představitele ČAK
Mgr. Přemysl Pechlát, advokát

Slavnostní setkání se spolupracovníky a příznivci Pražského sdružení Jednoty českých právníků

DNE 22. 5. 2014, PŘI PŘÍLEŽITOSTI 150. VÝROČÍ ZALOŽENÍ PRÁVNICKÉ JEDNOTY, SE VE VRATISLAVOVĚ SÁLE NOVÉHO DĚKANSTVÍ PRAŽSKÉ VYŠEHRADSKÉ KAPITULY KONALO ZA PŘÍTOMNOSTI VÝZNAMNÝCH HOSTŮ SLAVNOSTNÍ SETKÁNÍ SE SPOLUPRACOVNÍKY A PŘÍZNVICI PRAŽSKÉHO SDRUŽENÍ JEDNOTY ČESKÝCH PRÁVNÍKŮ. SLAVNOSTNÍ SETKÁNÍ ZAHÁJIL JUDR. ANTONÍN MOKRÝ, PŘEDSEDA PS JČP. DÁLE BYLA UDĚLENA ČESTNÁ UZNÁNÍ ZA DLOUHOLETOU A OBĚTAVOU SPOLUPRÁCI.

Za dlouhodobou autorskou a lektorskou spoluprací čestná uznání obdrželi (podle abecedy):

- JUDr. Eva Barešová (člen výboru PS JČP), vedoucí pracovnice ČUZK
- JUDr. Jana Dvořáková Závodská, advokátka
- prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš, Ústav státu a práva AV ČR, v. v. i.
- JUDr. Ladislav Jouza (předseda KK PS JČP), dříve MPSV ČR
- Mgr. Michal Králík, soudce Nejvyššího soudu
- JUDr. Ladislav Muzikář, soudce Vrchního soudu v Praze
- prof. JUDr. Václav Pavlíček, DrSc., vysokoškolský učitel, Právnická fakulta UK v Praze
- Mgr. et. Mgr. Jan Petrov, bývalý ředitel Justiční akademie
- JUDr. Pavla Schödelbauerová, pracovnice Ministerstva pro místní rozvoj
- JUDr. Marta Škárová, soudkyně Nejvyššího soudu
- doc. JUDr. Ivana Štenglová, poradkyně předsedkyně Nejvyššího soudu
- JUDr. Marie Štěpánková, v důchodu

Za dlouhodobou a obětavou spoluprací obdrželi čestné uznání:

- JUDr. Marek Bukva, advokát, člen výboru PS JČP
- JUDr. Jana Červinková, předsedkyně Obvodního soudu pro Prahu 1



Na snímku přebírá čestné uznání bývalý probošt Vyšehradské kapituly, Mons. Antonín Doležal.

- Rev. Dom. Antonín Doležal, em. probošt Vyšehradské kapituly
- Hana Hülová, dlouholetá pracovnice PS JČP
- PhDr. Iva Chaloupková, tisková mluvčí a vedoucí odboru vnějších vztahů ČAK
- Mgr. Michal Kačírek, IT specialista
- Renata Korábová, pracovnice Justiční akademie
- JUDr. Jan Kotous, vysokoškolský pedagog, bývalý kancléř Vyšehradské kapituly
- Mons. Anton M. Otte, probošt Vyšehradské kapituly
- JUDr. Daniela Sezemská, člen výboru PS JČP, vedoucí pracovnice Ministerstva průmyslu a obchodu
- Mgr. Jiří Slabý, Ph.D., IT specialista
- Jarmila Váňová, vedoucí sekretariátu děkana Právnické fakulty UK v Praze

Po udělení čestných uznání následoval kulturní a společenský program. V kulturní části vystoupila Michaela Gemrotová – členka opery Národního divadla v Praze, která přednesla písně Bedřicha Smetany, Antonína Dvořáka, Giacoma Pucciniho a Franze Liszta. Následoval společenský program s pohoštěním.

✿ JUDr. PAVEL BLANICKÝ,
Foto JUDr. JANA JINDROVÁ, MBA

Zrnka ze zápisníku zlomyslností III.

Objevil jsem své starší výpisky z brněnského časopisu Universitas a mezi nimi hrst zlomyslností, jež pod názvem NEUČESANÉ MYŠLENKY napsal polský aforista Stanislaw Jerzy Lec a přeložil Zbyněk Kožmín. Četl jsem tam: *Pochopení některých děl se rovná jejich vytvoření*. Chválil jsem pak autorovu schopnost předvídat i jevy, které možná vůbec neměl na mysli. Jeho výrok se dá totiž dobře vztáhnout i na díla zákonodárná a ovšem také na četné kvalifikační práce, na jejichž základě se udělují ty či ony tituly. Inspiroval mne i společný titulek, který polský aforista použil pro své štiplavé poznámky. Uvědomil jsem si, že vedle myšlenek neučesaných existují i MYŠLENKY NAČÁČANÉ; opět to platí pro intelektuální výkony nejrůznějšího druhu.



Pokud opravujeme literární texty, učiníme je někdy ještě méně dokonalými, než byly ty původní. Platí to i o textech zákonů, zejména pokud jsou nově formulovány ve „fofru“.



Ještě k myšlenkové předvidavosti. V televizi znovu dávali pohádku, v níž Vlasta Burian hrál králova poradce jménem „Atakdale“. Připomenulo mi to výrok španělského aforisty (Ramón Gomez de la Cerna se tuším jmenuje), který napsal, že zkratka „atd.“ je nejobsažnější součástí lidské řeči. S její pomocí přesvědčujeme druhé, že vlastně víme i to, co ve skutečnosti nevíme. Generální klauzule v právních předpisech následované demonstrativními výčty jsou jen jinou podobou takové zkratky.



Slova nabývají určitý význam v té či oné souvislosti skutkové a také na základě sousedství s jinými slovy. Vezměme si slova „hrozný“ či „strašný“, která sama o sobě vyjadřují výrazně zápornou kvalitu. Ve spojení se slovy „dobrý“ či „zajímavý“ naznačují – zejména v ženských ústech – kvalitu kladnou, a to dokonce vyšší stupeň takové kvality.



V souvislosti s evropskou směrnicí o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům jsem před časem napsal: *Advokát posuzující předběžně komerční reklamu si musí myslet, co si bude myslet soudce, že si myslel spotřebitel*. Výrok je občas citován dalšími autory. Chtěl bych je upozornit na některé dodatečné postřehy: Pokud se domníváme, že víme, co se děje v hlavách těch druhých, většinou se mýlíme. Zvláště obtížné se pak dohadujeme sami se sebou, abychom zjistili, co se děje v hlavě naší. Mozek má totiž obdivuhodnou schopnost upravit minulé skutečnosti a konstruovat budoucnost tak, aby vyhověl naší sebeúctě a našim potřebám. K těm pak patří zejména potřeba myšlenkového pohodlí.



Každá rada je riziková, neboť budoucnost bývá plná nečekaných zrad.



Podle § 2901 občanského zákoníku má povinnost zakročit na ochranu jiného též každý, „kdo může podle svých možností a schopností odvrátit újmu, o níž ví nebo musí vědět, že hrozící závažností zjevně převyšuje, co je třeba k zákroku vynaložit“. Zřejmě

to platí jen tehdy, „vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života“, jak tuto podmínku obsahuje předchozí text zákona. Řekl bych, že na lidskou sounáležitost jsou zde kladeny přiměřené požadavky. Někdo by ovšem mohl namítnout, že zvyklosti soukromého života vyjadřuje příslovečný pokyn: „Nehas, co tě nepálí.“ Nelze také vyloučit, že leckdo přecení své možnosti a schopnosti odvrátit hrozící újmu a jen rozšíří „dosavadní požár“. Ustanovení § 2901 občanského zákoníku bude náročné i na úvahu soudcovu. Tomu bych chtěl připomenout výroky, které v knize „Zrádná nahodilost“ uvádí Nassim Nicholas Taleb (přeložil Jan Hořínek, v roce 2013 vydalo nakladatelství Paseka, Praha – Litomyšl). Na straně 62 tam autor píše: „Přestože víme, že historie se pohybuje kupředu, jen obtížně si uvědomujeme, že ji pozorujeme v opačném směru....Následující výrok budu opakovat až do ochraptění: co je nebo není chyba, nemá být určováno po bitvě, ale vždy jen ve světle informací, které byly k dispozici před ní.“ Stručně i učeně aforisticky vyjádřeno: „Nelze být retrospektivním prorokem.“



V Hospodářských novinách ze 27. 5. 2014 napsal biolog a filozof Stanislav Komárek: „Znalosti a dovednosti se stále více specializují a tříští a dobře vím, jaký šok jsem před léty zažil, když jsem jako mladý emigrant potkal jednoho dobře etablovaného německého vědce a pochopil, že je to vlastně debil s úzkou perfektní znalostí hmyzích feromonů. To ošklivé slovo nemyslím jako nadávku, ale jako označení lehkého oligofrenika; jinak to byl muž bezúhonný, bezelstný a dobrosrdečný.“ Jestliže právníkova myšlenková výbava je omezena na pouhou znalost právních textů, bude pro něj dokonce obtížné, aby byl člověkem bezúhonným, bezelstným a dobrosrdečným.



Již jsem ve svých zlomyslných poznámkách zjišťoval, že pravý profesionál si dovede dobírat svůj obor. Proto jsem celkem ocenil, když jedna z našich operních pěvkůň takto vyjádřila děj Čajkovského Oněgina: *Na začátku ona je nešťastně zamilovaná do něj. V závěru je on nešťastně zamilován do ní. A mezitím jsou dva plesy a jedna mrtvola*. Připomenul jsem si některé žaloby a soudní rozhodnutí, v nichž je skutkový děj vyjádřen až příliš zkratkovitě.



Mezi právní úpravou a životní skutečností mohou existovat i následující vztahy – buď je právo přizpůsobeno životu, nebo se realita vtěsna do kazajky práva. Výsledek takových protisměrných pochodů občas připomíná příběh z drastické anekdoty: Pán si nechá šit oděv na míru, který mu však stále nepasuje. Mistr krejčí mu postupně doporučí, aby nadzvedl pravé rameno, prohnul se v kříži, uklonil se na stranu a dále pokračuje v požadavcích na „lámání těla“. Konečně oba shledají uspokojivým výsledek takového snažení. Zákazník vyjde v novém obleku na ulici. Zde ho potkají dva náhodní chodci, kteří vedou tento rozhovor:

- Podívej se, to je člověk těžce tělesně postižený.
- To ano, ale všimni si, jaký má slušivý oblek.

✿ prof. PETR HAJN



MÁTE RECHT, V PROVOZU BUDETE POTŘEBOVAT HLAVNĚ MEČ!

Kresba pro Bulletin advokacie LUBOMÍR LICHÝ

Víte, že ...

- slovenský advokát a spisovatel Dušan Krivský vydal další knihu? Soubor povídek se jmenuje *Blb nového typu* (Skalica 2013). Autor, píšící „skaličtinou“, v úvodu vysvětluje, proč knihu vydává, mimo jiné slovy: „Naneštěstí pro p. Wericha a naneštěstí pro nás sa tento charizmatický človek nedožil „novej doby“ teda doby kompjútrovo-hamburgerovej, doby elektronických médií a fast foodu. Táto doba ze značného počtu ľudí udelala „blba nového typu“. Naneštěstí pro nás je to proto, že pán Werich by určite nutnosť boja proti „blbovi nového typu“ vjedel trefne vyjadrit jednu vjetú. Kedže p. Werich tu není, nedá sa nic delat, musím o nutnosti boja proti „blbovi nového typu“ napisat já, protože mi táto blbosť leze hrozne na nervy.“ V následujících šestadvaceti příbězích ze života i z advokátní praxe Dušan Krivský vtipně kritizuje ty, kteří podleli mylnému dojmů, že je třeba upřednostnit informace z elektronických zdrojů před vlastním rozumem. Kniha se jistě bude dobře číst i těm, kteří autora osobně neznají.

- na Fakultě právnické ZČU byly úspěšně obhájeny další diplomové práce z regionálních dějin advokacie? Marie Farníková - Fabišová napsala excelentní práci na téma *Advokacie*

na *Malé Straně a Hradčanech v letech 1918-1938*, Nikola Formanová zpracovala téma *Okresní soudy a advokacie na Chomutovsku v letech 1918-1945* a Zlata Hrudková *Dějiny advokacie ve vybraném regionu - Kladensko, Nové Strašecí a Rakovnícko*. Další práci z oboru advokacie obhájila Michaela Vítová, která si zvolila téma *Reklama a soutěž advokátů*. Konzultantem všech citovaných prací byl Stanislav Balík, oponentkami Petra Krtková a Vendulka Valentová, které se rovněž střídaly i v předsednictví komise pro obhajobu diplomových prací. Práce jsou k dispozici ve fakultní knihovně.

- počátkem 20. století byla ve Francii vydána pohlednice vyobrazující ženu-advokátku? Na dochovaném exempláři je kromě advokátky v taláru, stojící nad ležícím batoletem, i text, začínající otázkou: „Žena advokátkou?“ Následuje sarkastická kritika mužů a výsledků jejich činnosti v politice, uzavřená prohlášením: „Zdravím příchod nové éry, vstup ženy do těchto záležitostí.“ Pohlednice je k nahlédnutí na adrese: <http://www.lotsofphotos.com/PeopleWorking.htm> (navštíveno 10. 5. 2014).

✿ JUDr. PhDr. STANISLAV BALÍK

Leitartikel

Vladimíra Glatzová: Behelligen Sie die Klienten mit dem Recht nicht	3
--	---

Aktuelles

Geringfügige Forderungen – let It Be? Michal Žižlavský	4
Die Tschechische Rechtsanwaltskammer hat ihre Rechtsansicht verteidigt: Die Geldstrafen und das Vorgehen der Oberstaatsanwaltschaft Olomouc in der Causa der Hausdurchsuchungen sind ungesetzlich	5
Die Verteidigerunion der Tschechischen Republik wurde gegründet Hana Rýdlová	6
Die Antwort des Präsidenten des Abgeordnetenhauses an den Präsidenten CCBE zu der vorbereiteten Novelle der Zivilprozessordnung	7
Das neue Bürgerliche Gesetzbuch in den Bibliotheken der Tschechischen Rechtsanwaltskammer Lenka Danilišín	8
Erfahrung des Europäischen Gerichts für Menschenrechte mit der Anwendung der neuen Regeln – Interview mit Mgr. Irena Marková, Juristin beim Gerichtshof David Zahumenský	9
Ausgerufen wurde der 10. Jubiläumsjahrgang des gesamtjuristischen Wettbewerbs Jurist des Jahres 2014	13
Einladung zum Jahreskongress AIJA in Prag	14

Aus Rechtstheorie und Praxis**Artikel**

Zusammenfassung	16
Probleme mit der Realisierung der neuen Regelung des Vermittlungs- und Kommissionsvertrags Karel Marek	17
Praktische Folgen der Einstellung der Zwangsvollstreckung wegen Nichtigkeit der Schiedsklausel insbesondere aus der Sicht der Verjährung Vladimír Muzikář, Andrea Muzikářová	21
Persönlichkeitsschutz des Arbeitnehmers in arbeitsrechtlichen Beziehungen Ladislav Jouza	26
Kann der Rechtsanwalt, als vom Gericht bestellter Kollisionspfleger, in die Aktendokumentation über das Kind einsehen, die durch das Organ für sozialrechtlichen Kinderschutz geführt wird? Eva Hilšerová	31
„Neu“ konzipierte Vereine Kateřina Ronovská	36

Aus der Judikatur

Hausdurchsuchung in der Wohnung eines Rechtsanwalts, Schweigepflicht des Rechtsanwalts	38
Vertrauen auf die Richtigkeit des Urteils – Schadenersatz nach Ges. Nr. 82/98 Sb.	40
Kann der Ausfall einer begründet erwarteten Gesundheitsverbesserung entschädigt werden?	47
Das Verbot reformationis in peius und das Verhältnis des grundlegenden ersten und zweiten Alineas gem. § 272 Abs. 1 des Strafgesetzbuches	49
Aus der Rechtssprechung des Europäischen Gerichts für Menschenrechte	56

Aus der Fachliteratur

J. Švestka, J. Dvořák, J. Fiala und Koll.: Das Bürgerliche Gesetzbuch. Kommentar. Band I. (Vladimír Plecity)	59
Jan Hejda und Kollektiv: Das Gesetz über die Handelskorporationen – Auslegung der einzelnen Bestimmungen inklusive deren Anknüpfung auf die tschechischen und europäischen Vorschriften (Petr Bezouška)	59
Lenka Bezoušková: Das islamische Familienrecht mit Fokus auf das Eherecht (Daniela Kovářová)	60
Wir haben für Sie gelesen Jan Mates	61
Das Bulletin der slowakischen Rechtsanwaltschaft bringt	64

Aus der Rechtsanwaltschaft**Kolumne von Karel Čermák**

Gabi schmiss ein treffliches Liegenschießen	66
---	----

Aus der tschechischen Rechtsanwaltschaft

Aus der Disziplinarpraxis Jan Syka	67
Aus der Verhandlung der Vorstände der Tschechischen Rechtsanwaltskammer und der Slowakischen Rechtsanwaltskammer icha	72

Informationen und Wissenswertes**Was Sie wissen sollten**

3. Arbeit der Kategorie Das Talent des Jahres des Wettbewerbes Jurist des Jahres 2013 Tomáš Kintr	74
Gesellschaft, Recht, Politik – ein Bericht aus der Konferenz Ivana Cihlářová	77
Vorträge und Seminare für Rechtsanwälte und -anwärter in den Bildungs- und Schulungszentren der Tschechischen Rechtsanwaltskammer	78
Das Weltforum der Mediationszentren UIA, diesmal in Houston, Texas Martina Doležalová, Patrick Van Leynseele	79
Einladung zur Meisterschaft der Regionen der Rechtsanwaltschaft im Fußball „Der Pardubitzer Fußballschuh 2014“	81
Einladung zum 4. Jahrgang des Turniers der Tschechischen Rechtsanwaltschaft im Beachvolleyball	81

Aus der Juristengesellschaft

Feierliches Treffen mit den Mitarbeitern und Anhängern der Prager Union der tschechischen Juristen Pavel Blanický	82
---	----

Zum Schluss

Körnchen aus dem Notizbuch der Böswilligkeiten III. Petr Hajn	83
Eine Zeichnung von Lubomír Lichý	84
Wissen Sie, dass... Stanislav Balík	84

Inhaltsverzeichnis

Zusammenfassung/Summary	85
-------------------------------	----

Table of Contents	87
-------------------------	----

Karel Marek: Probleme mit der Realisierung der neuen Regelung des Vermittlungs- und Kommissionsvertrags

Der Artikel des renommierten Autors bringt die Analyse der rechtlichen Gestaltung der beiden Vertragstypen nach der neuen Rechtsregelung im Vergleich mit der vorherigen Rechtsregelung, die das neue BGB eigentlich übernimmt, mit Betonung auf der Vertragsfreiheit, also der Möglichkeit, den Vertrag den konkreten Bedingungen des Kontrakts anzupassen.

Vladimír Muzikář, Andrea Muzikářová: Praktische Folgen der Einstellung der Zwangsvollstreckung wegen Nichtigkeit der Schiedsklausel insbesondere aus der Sicht der Verjährung

Die Autoren des Artikels konzentrieren sich auf die Problematik betreffend die Einstellung der Zwangsvollstreckungsverfahren wegen Nichtigkeit der Schiedsklausel wegen nicht ausreichend direkten Bestimmung des Richters ad hoc, also wegen Mangels an dessen Kompetenz. Die Autoren reagieren auf die Veröffentlichung des Beschlusses des Großen Senats des zivilrechtlichen und handelsrechtlichen Kollegiums des Obersten Gerichts vom 10. 7. 2013, AZ: 31 Cdo 958/2012, in der Sammlung der Gerichtsentscheidungen und Stellungnahmen des Obersten Gerichts. Im Artikel wird die Entwicklung der relevanten Rechtsprechung zusammengefasst, mit Betonung auf den Abweichungen von der beständigen Entscheidungspraxis auf der Ebene des Obersten Gerichts. Der Text enthält ebenfalls die Analyse der Situation, in die die Gläubiger nach der Einstellung der Zwangsvollstreckung geraten, mit Fokus auf die Möglichkeit, ihre Forderungen wiederholt geltend zu machen, und zwar im Wege eines Gerichtsverfahrens, und damit verbundene Risiken, insbesondere das Risiko der Verjährung des Rechtes. Die Autoren versuchen, die Antwort auf die Frage zu finden, ob es zu der Verjährung in der gegebenen Situation kommen konnte, und wenn ja, ob man sich gegen den Verjährungseinwand wirksam wehren kann.

Ladislav Jouza: Persönlichkeitsschutz des Arbeitnehmers in arbeitsrechtlichen Beziehungen

Der Persönlichkeitsschutz des Arbeitnehmers wird insbesondere durch die Verfassung der Tschechischen Republik, die Akte der Grundrechte und Grundfreiheiten und durch das neue Bürgerliche Gesetzbuch garantiert. Dieses hat eine ausführliche Regelung im § 81 und nach dem Prinzip der Subsidiarität wird es auch in den arbeitsrechtlichen Beziehungen angewendet. Das Arbeitsgesetzbuch hat keine näheren Regeln für den Persönlichkeitsschutz des Arbeitnehmers, allerdings im § 316 sind auch Garantien gegen unberechtigte Eingriffe des Arbeitgebers in die elektronische Post des Arbeitnehmers, Einbau von Kamerasystemen und weitere Formen der Verletzung der Privatsphäre des Arbeitnehmers einbezogen. Laut Gesetz über das Verbot der Diskriminierung und die Einhaltung der Gleichheit in den Arbeitsbeziehungen gehört auch die Einhaltung dieses Gesetzes zu dem Persönlichkeitsschutz. Laut § 81 des BGB kann der Arbeitnehmer den Rechtsschutz geltend machen.

Eva Hilišerová: Kann der Rechtsanwalt, als vom Gericht bestellter Kollisionspfleger, in die Aktendokumentation über das Kind einsehen, die durch das Organ für sozialrechtlichen Kinderschutz geführt wird?

Die Autorin reagiert auf die neu verankerte Bestimmung des § 469 Abs. 2 des Gesetzes über besondere Gerichtsverfahren, laut der aus dem Grund der Verhinderung der Interessenkollision festgelegt wird, dass der Pfleger eines Unmündigen nicht dasjenige Organ des sozialrechtlichen Kinderschutzes sein sollte, welches dem Gericht den Antrag auf die Einleitung des

Verfahrens gestellt hat. Wenn ein solches Organ bestellt wurde, wird festgelegt, dass das Gericht auf Antrag einen anderen Pfleger ernennen soll. Diese Regelung hat jedoch negative praktische Folgen, denn ein solcher Pfleger, der von dem Organ des sozialrechtlichen Kinderschutzes unterschiedlich ist, sei es also ein Rechtsanwalt oder Mitarbeiter einer gemeinnützigen Gesellschaft, die die Berechtigung zum sozialrechtlichen Kinderschutz hat, hat laut Bestimmung des § 55 Abs. 5 des Gesetzes über den sozialrechtlichen Kinderschutz kein Recht, in die Aktendokumentation über das Kind einzusehen, die bei dem Organ des sozialrechtlichen Kinderschutzes geführt wird.

In ihrem Beitrag behandelt die Autorin zuerst das Institut der Kollisionspflegschaft selbst und dann widmet sie sich ausführlicher dem Vertreten eines Unmündigen durch den Rechtsanwalt als Kollisionspfleger, ferner der Unmöglichkeit, in die Aktendokumentation über das Kind einzusehen, die bei dem Organ des sozialrechtlichen Kinderschutzes geführt wird, und den Folgen dieser Situation. Zum Schluss bringt der vorliegende Artikel eine Anleitung, wie das Problem durch eine teleologische Auslegung der Rechtsnorm bzw. durch Annahme einer entsprechenden legislativen Maßnahme bewältigt werden kann.

Kateřina Ronovská: „Neu“ konzipierte Vereine

Mit dem Wirksamwerden des neuen Bürgerlichen Gesetzbuches Nr. 89/2012 Sb. kam es im Bereich des Vereinsrechts zu einigen wichtigen Änderungen, die nicht vergessen bleiben sollten. Die Autorin analysiert sie schrittweise in diesem Artikel und betont, dass sich für die bereits existierenden Vereine (früher bürgerliche Vereinigungen) einige Pflichten ergeben. Auch wenn das Bürgerliche Gesetzbuch auch weiterhin ein relativ liberales Konzept des Vereinsrechts aufrechterhält, ist die neue Regelung ausführlicher und es ist notwendig, diese zu kennen. Eine Neuheit ist auch die Errichtung des öffentlichen Vereinsregisters, dem sich die Autorin ebenfalls widmet.

Karel Marek: Problems related to realization of a new regulation of a contract with intermediary and a commission agent contract

The article of the respected author brings an analysis of the legal regulation of both contractual types under the new legal regulation compared to the previously valid legal regulation which is, in principle, assumed by the Civil Code with emphasis on contractual freedom, i.e. the possibility to adjust a contract to the specific conditions of the contract.

Vladimír Muzikář, Andrea Muzikářová: Practical consequences of stopping execution due to invalidity of an arbitration clause, in particular from the point of view of limitation of time

The authors of the article focused on issues relating to stopping of execution proceedings due to invalidity of an arbitration clause caused by insufficient direct ad hoc determination of an arbitrator, and thus his competences. The authors respond in this way to the resolution of the grand jury of the civil-law and commercial-law collegiums of the Supreme Court, file ref. no. 31 Cdo 958/2012, dated 10 July 2013, published in the Collection of Judicial Decisions and Opinions of the Supreme Court. The article recapitulates development of the relevant judicial decisions and emphasizes diversions from the settled decision-making practice at the level of the Supreme Court. The text also includes the analysis of the situation faced by creditors after stopping execution with focus on possibility to assert their receivables repeatedly through judicial proceedings and on the thus connected

risks, in particular the risk of the limitation of time of their right. The authors try to find an answer to the question whether the limitation of time could arise, and if so, whether a person can possibly defend himself effectively against the pleading limitation of time.

Ladislav Jouza: Protection of an employee's personality in labour-law relationships

Protection of an employee's personality is guaranteed in particular by the Constitution of the Czech Republic, Charter of the Fundamental Rights and Freedoms and the new Civil Code. It includes a detailed regulation in Section 81 and according to subsidiarity principle it is applied also to the labour-law relationships. The Labour Code does not include detailed rules for protection of an employee's personality, however, Section 316 includes also guarantees against unjust employer's interference with employee's electronic mail, installation of camera systems and other forms of breaching employee's privacy. According to the Act about Prohibition of Discrimination and Compliance with Equality in Labour-law Relations, we also include compliance with this Act into protection of personality. According to Section 81 of the Civil Code, an employee may seek legal protection.

Eva Hilišerová: May a lawyer – as a guardian ad litem of a minor child appointed by a court – view the filed documents concerning a child which are kept by OSPOD?

The author responds to the newly added provision of Section 469, par. 2 of the Act on Special Judicial Proceedings which stipulates (due to prevention of conflict of interests) that a guardian of a minor child should not be an organ involved in social-legal protection of children (OSPOD) which initiated or filed a petition with a court for commencement of proceedings. Should such OSPOD be appointed, it is stipulated that a court should appoint another guardian based on a proposal. However, this regulation has unfavourable practical impact because such guardian – different from OSPOD, regardless of whether he is a lawyer or an employee of a non-profit organization authorized to engage in social-legal protection – does not have the right under the provision of Section 55, par. 5 of the Act on Social-Legal Protection of Children to view the file documentation concerning a child which is kept by OSPOD.

In her article the author deals first with the institute of guardianship ad litem and subsequently she deals in details with representation of a minor child by a guardian ad litem – lawyer, and with his impossibility to view the file documentation about a child which is kept by OSPOD, as well as consequences of this situation. At the end the submitted article provides suggestion how to solve this problem by teleological interpretation of the legal standard or adoption of a corresponding legislative measure.

Kateřina Ronovská: “New regulation” of associations

Upon the effective date of the new Civil Code, No. 89/2012 Coll., several important changes concerning the law governing associations occurred and should not be omitted. In her article, the author gradually analyses these changes and emphasizes that some obligations are arising for already existing associations (formerly civil associations) from these changes. Even though the Civil Code further leaves rather liberal concept of the law on associations and widely respects internal autonomy of associations, the new regulation is more detailed and it is necessary to be acquainted with it. The new issue is the establishment of the public register of associations and the author deals with this topic as well.

Leading Article

Vladimíra Glatzová: Don't bother clients with law	3
---	---

Current News

Small claims – Let It Be? Michal Žižlavský	4
Czech Bar Association defended its legal opinion: fines and procedure of the High Prosecutor's Office in Olomouc in the case of searches of flats are unlawful	5
Defender Union of Czech Republic came into being Hana Rýdlová	6
Answer of the Chairman of the House of Deputies to the CCBE President concerning prepared amendment of the Civil Procedure Code	7
New Civil Code in libraries of the Czech Bar Association Lenka Danilišín	8
Experience of ECHR with application of new rules – interview with Mgr. Irena Marková, ECHR lawyer David Zahumenský	9
10th year of the all-justice competition Lawyer of the year 2014 announced	13
Invitation to the annual AIJA Congress in Prague	14

Legal Theory and Practice**Articles**

Summary	16
Problems related to realization of a new regulation of a contract with intermediary and a commission agent contract Karel Marek	17
Practical consequences of stopping execution due to invalidity of an arbitration clause, in particular from the point of view of limitation of time Vladimír Muzikář, Andrea Muzikářová	21
Protection of an employee's personality in labour-law relationships Ladislav Jouza	26
May a lawyer – as a guardian ad litem of a minor child appointed by a court – view the filed documents concerning a child which are kept by the Authority for Social and Legal Protection of Children? Eva Hilšerová	31
"New regulation" of associations Kateřina Ronovská	36

Judicial Decisions

Search of a lawyer's flat, lawyer's professional secrecy	38
Confidence in correctness of a judgement – damage compensation according to the Act No. 82/98 Coll.	40
Can loss of well-founded expected improvement of health be compensated?	47
Prohibition of "reformationis in peius" and relationship of basic first and second alinea according to Section 272, par. 1 of the Criminal Code	49
Judicial Decisions of ECHR	56

Professional Literature

J. Švestka, J. Dvořák, J. Fiala, et al: Civil Code. Commentary. Volume I. (Vladimír Plecítý)	59
Jan Hejda et al: Act on Business Corporations – interpretation of individual provisions including their connection to the Czech and European regulations (Petr Bezouška)	59
Lenka Bezoušková: Islamic Family Law with focus on Marriage Law (Daniela Kovářová)	60
We have read for you Jan Mates	61
Bulletin of the Slovak Legal Profession brings... ..	64

Legal Profession**Karel Čermák's Column**

Gabča succeeded in prone position	66
---	----

Czech Legal Profession

Disciplinary practice Jan Syka	67
Meeting of the Czech Bar Association and the Slovak Bar Association Boards of Directors	72

Information and Points of Interest**You should know**

3rd paper in the Talent of the Year category of the Lawyer of the Year 2013 competition Tomáš Kintr	74
Society, law, politics – conference report Ivana Cihlářová	77
Lectures and seminars for lawyers and legal trainees at the educational and training centres of the Czech Bar Association	78
World forum of mediation centres UIA, this time in Texas Houston Martina Doležalová, Patrick Van Leynseele	79
Invitation to the Legal Profession Regional Football Championship "Pardubice Soccer Boot 2014"	81
Invitation to the 4th beach volleyball tournament of the Czech Bar Association	81

Law Society

Ceremonial meeting with colleagues and supporters of the Prague association Union of Czech Lawyers Pavel Blanický	82
---	----

Finally

Bits from book of craftiness III Petr Hajn	83
Drawing by Lubomír Lichý	84
Do you know that... Stanislav Balík	84

Inhaltsverzeichnis	85
--------------------------	----

Zusammenfassung/Summary	86
-------------------------------	----

Table of Contents	87
-------------------------	----

Juniorní advokát / Koncipient

Ambruz & Dark Deloitte Legal (Brno)

Do své pobočky v Brně hledáme:

- Koncipienta / Koncipientku: absolvent právnické fakulty, případně nejvýše jeden rok právní praxe
- Juniorního advokáta / advokátku: cca 1-2 roky praxe, ideálně v mezinárodní advokátní kanceláři

Požadujeme

- Zájem o rozvoj v oblastech korporátní a smluvní agendy, otevřenost dalším právním oblastem
- Ambicióznost a zodpovědnost
- Preciznost a analytické uvažování
- Výborná znalost angličtiny, němčina výhodou

Nabízíme

- Vynikající kariérní příležitosti v mezinárodním pracovním prostředí
- Zázemí nadnárodní firmy s globální působností
- Úzkou spolupráci s předními odborníky na právní, daňové, finanční a transakční poradenství Deloitte v České republice a v zahraničí
- **Výkon práce: Brno**

Nástup: srpen / září 2014

Kontakt: vpetrekova@deloitteCE.com

© 2014 Deloitte Česká republika



Advokátní kancelář MSB Legal, v.o.s.
hledá nové kolegy na pozice

ADVOKÁT/KA a ADVOKÁTNÍ KONCIPIENT/KA

Požadujeme:

- aktivní přístup k řešení problémů
- vysoké pracovní nasazení a časovou flexibilitu
- dobré komunikační schopnosti a profesionální vystupování
- pečlivost a samostatnost
- odpovídající odborné znalosti
- schopnost organizace a týmové spolupráce
- znalost anglického jazyka (znalost dalšího jazyka výhodou)

Nabízíme:

- zázemí úspěšné advokátní kanceláře se stabilní klientelou
- zajímavou a různorodou práci v mladém kolektivu
- perspektivu dlouhodobé spolupráce a kariérního růstu
- možnost publikační činnosti
- příjemné pracovní prostředí
- motivující finanční ohodnocení

V případě zájmu zasílejte své životopisy s fotografií na e-mail: HR@msblegal.cz a to v českém a anglickém jazyce. Do předmětu napište „advokát“ nebo „advokátní koncipient“. Kontaktní telefon: 251 566 005



TOMAN, DEVÁTÝ & PARTNEŘI
ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ
TROJANOVA 12, 120 00 PRAHA 2, www.iustitia.cz

hledá vhodné kandidáty na pozice

ADVOKÁT ADVOKÁTNÍ KONCIPIENT PRÁVNÍK

k dalšímu rozšíření a zkvalitnění právních služeb v oblasti sporné, nesporné a smluvní agendy

Požadujeme: vysokou úroveň odborných znalostí, dobrou znalost alespoň jednoho cizího jazyka, samostatnost a flexibilitu, loajalitu, zájem dlouhodobě pracovat v advokacii.

Nabízíme: zajímavou práci pro významnou tuzemskou i mezinárodní klientelu, profesní růst a možnost dalšího vzdělávání, odpovídající finanční hodnocení.

V případě Vašeho zájmu, prosím, zašlete svůj strukturovaný životopis v českém a cizím jazyce, který ovládáte, na e-mailovou adresu: ak@iustitia.cz nebo na adresu advokátní kanceláře TOMAN, DEVÁTÝ & PARTNEŘI advokátní kancelář, s.r.o. Trojanova 12, 120 00 Praha 2

Hogan
Lovells

Mezinárodní advokátní kancelář se sídlem v centru Prahy rozšiřuje svůj tým a přijme:

Advokáta a advokátního koncipienta

Požadujeme:

- výbornou znalost angličtiny (znalost dalšího jazyka výhodou)
- schopnost týmové práce a komunikace v mezinárodním kolektivu
- vysoké pracovní nasazení a flexibilitu
- profesionální vystupování

Nabízíme:

- zajímavou práci v mezinárodní právní firmě s kancelářemi v Evropě, Asii, Africe, na Blízkém východě a v Severní a Jižní Americe
- odpovídající platové ohodnocení
- práci v dynamickém kolektivu pražské kanceláře
- možnost dalšího vzdělávání a profesního růstu

Nabídky se stručným životopisem v českém a anglickém jazyce zasílejte prosím e-mailem na adresu careers.prague@hoganlovells.com nebo faxem na číslo +420 224 210 004.

www.hoganlovells.com

Hogan Lovells je mezinárodní praxe, která zahrnuje Hogan Lovells International LLP, Hogan Lovells US LLP a k nim přidružené entity.

www.hoganlovells.com

© Hogan Lovells 2014. Všechna práva vyhrazena.

Praktický průvodce trestním procesem

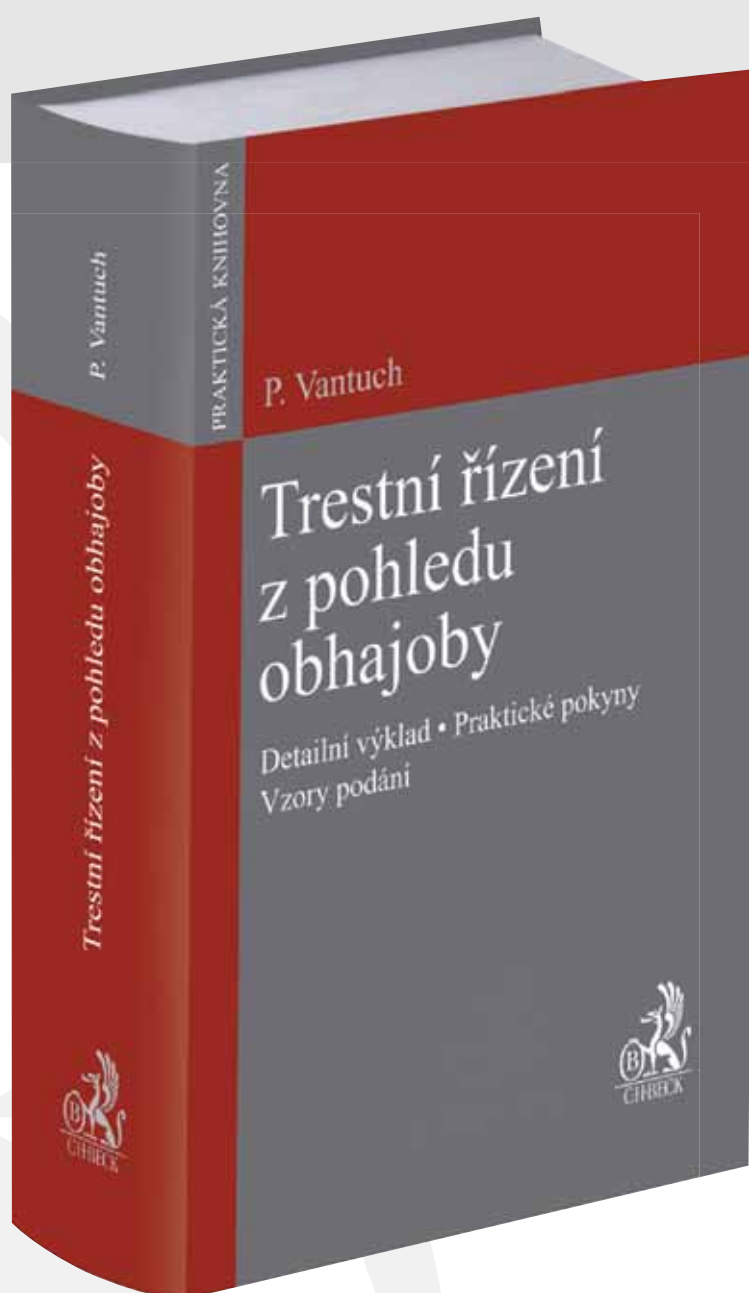
Trestní řízení z pohledu obhajoby

Detailní výklad • Praktické pokyny • Vzory podání

Pavel Vantuch

2014, vázané, 1 072 stran
cena 1 790 Kč, obj. číslo VP1

- publikace ukazuje možnosti obhajoby ve všech stadiích trestního řízení, ať už jsou v praxi využívány více, či méně
- čtivosti publikace napomáhají otázky pokládané v textu příručky autorem, stejně jako obhájci v každodenní praxi
- v jednotlivých kapitolách uvádí autor stručné vzory nejčastějších podání obhájce, které se týkají příslušné problematiky, mnohdy i ty, které nejsou v praxi dostatečně užívány



Objednávejte se slevou v eShopu na www.beck.cz

Nakladatelství C. H. Beck, s. r. o., Jungmannova 34, 110 00 Praha 1, tel.: 273 139 219, e-mail: beck@beck.cz, www.beck.cz